DE TRANSLATIONE IMPERII ROMANI A GRÆCIS AD FRANCOS,

ADVERSVS MATTHIAM FLACCIVM ILLYRICVM, LIBRI TRES.

AVCTORE

Roberto Bellarmino Politiano, è Societate Ieſu.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXXIX.

Dom. Prof. Rom.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

SVMMA PRIVILEGII.

REGIO *Priuilegio cautum eſt, ne quis citra Chriſtophori Plantini conſenſum,* Librum Roberti Bellarmini Politiani de Tranſlatione Imperij Romani à Gręcis ad Francos, contra Matthiam Flaccium Illyricum, *intra annos ſex imprimat, aut alibi impreſſum in ſuas ditiones venalem importet; vti latius patet in litteris Bruxellæ datis* 10. *Aprilis.* M. D. LXXXIX.

Signat.

I. de Buſchere.

SVMMA LIBRI PRIMI.

Romanum Imperium à Græcis ad Francos ſummi Pontificis auctoritate tranſlatum.

CAPITA LIBRI PRIMI.

CAP. I. Contradictiones duodecim Illyrici detegit.
II. Mendacia viginti eiuſdem Illyrici refellit.
III. Prolegomena aduerſarij confutat, & eam controuerſiam explicat, quæ fuit Hadriano Summo Pontifici cum Frederico Ænobarbo Imperatore.
IIII. Teſtimonijs Hiſtoricorum ſupra triginta demonſtrat, Imperium Romanum ſummi Pontificis auctoritate ad Francos à Græcis eſſe tranſlatum.
V. Teſtimonijs duodecim Principum idem confirmat.
VI. Idem aſſerit teſtimonijs ſeptem Summorum Pontificum.
VII. Imperium Romanum non eſſe à Francis acquiſitum iure belli.
VIII. Non accepiſſe Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.
IX. Imperium Romanum non eſſe deuolutum ad Carolum Magnum iure ſucceſſionis hæreditariæ.
X. Imperium Romanum non eſſe delatum ad Francos auctore Senatu Populóve Romano.
XI. Imperium Romanum non fuiſſe à Græco Imperatore Carolo Magno traditum.

XII. Summum Pontificem iure ſuo Romanum Imperium transferre potuiſſe, ac reipſa ad Francos tranſtuliſſe.

XIII. Obiectiones Illyrici diſſoluit, aut iam antè diſſolutas demonſtrat.

SVMMA LIBRI SECVNDI.

Romanum Imperium à familia Caroli Magni & gente Francorum ad familiam Othonum, & gentem Saxonum, Summi Pontificis auctoritate tranſiſſe.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

CAP. I. Succeſſionem explicat Caroli Magni.

II. Othonem primum, non autem Henricum aut Chunradum, Imperatorem primum ex gente Saxonum fuiſſe demonſtrat.

III. Eundem Othonem à Summo Pontifice Iohanne duodecimo ad Imperium prouectum oſtendit.

IIII. Obiectiones Illyrici diluit.

SVMMA LIBRI TERTII.

Septem Electores Imperij à ſummo Pontifice Gregorio quinto potiſſimùm inſtitutos.

CAPITA LIBRI TERTII.

CAP. I. Electores ante Gregorij decimi Pontificis & Friderici ſecundi Imperatoris tempora deſignatos.

II. Obiectiones Onuphrij refellit.

III. Electores Imperij non ab Othone tertio Imperatore, ſed à Gregorio quinto Pontifice Maximo inſtitutos oſtendit.

IIII. Obiectiones Illyrici diſſoluit, ac mendacia plurima auctoris eiuſdem detegit, & redarguit.

LIBER

LIBER PRIMVS.

Argumentum & partitio totius libri.

SCRIPTVRVS de tranſlatione Imperij Romani à Græcis ad Germanos, aduerſus mendaciſsimum librum, quē ante paucos annos de eodem argumento edidit Matthias Flaccius Illyricus; operæpretium me facturum exiſtimaui, ſi quemadmodum ipſe prolegomena quædam præmiſit, ita quoque & ego loco prolegomenorū pauca quædam præmittam tū de contradictionibus, tum de mēdacijs eiuſdem Illyrici manifeſtis atq. craſsiſsimis. Ita enim ſpero fore, vt hominis huius inconſtantia & impudentia patefacta, ſimul etiam aditus pateſiat veritati in aures atque animos illorum quos iam fortè falſitas occupauit, quibusq́; ille ſuis artibus, & multa hiſtoriarum confuſione & varietate tenebras offudit. Deinde ad rem ipſam aggrediar hoc ordine. Quoniam Illyricus, vt eſt inconſtans, & varius, vno in loco docet non eſſe tranſlatum Imperium Rom. Pontificis auctoritate à Græcis in Francos, ſeu Germanos; in alio verò fatetur id quidem, ſed affirmat iniuſtè & impiè factum, eſſéque hanc tranſlationem præcipuum miraculum Antichriſti: pro-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

pterea primùm demõſtrare conabor, verè translationem eßeſ factam Summi Pontificis auctoritate; atque argumenta deſumam ex conſenſu omnium Hiſtoricorum, ex confeßione Imperatorum ac Principum aliorum, ex teſtimonijs veterum Romanorum Pontificum, ac demum ex refutatione omnium eorum iurium vel titulorum quos aduerſarij prætendunt. Oſtendam enim certißimis rationibus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanum fuiſſe nec Illyricus, neque alius quiſpiam negat, ad eam dignitatem perueniſſe nec iure belli atque armorum, nec immediata vocatione Dei, nec ſucceßione hæreditaria, nec dono Græcorum, nec denique electione Senatus Populiq́ Romani: proinde aut Carolum à Pontifice Imperium habuiſſe, aut omnino non habuiſſe. Deinde planum faciam, id quod Summus Pontifex in hac tranſlatione Imperij fecit, ritè ac iure eſſe factum. Addam poſtremò, vt nihil eorum quæ Illyricus tractat prætermiſiße videar, de tranſlatione Imperij, ſi tamen tranſlatio dicenda eſt, ex familia Caroli Magni in Saxones, & de inſtitutione ſeptem Imperij Electorum.

CAPVT

CAPVT I.

Complectitur contradictiones Illyrici.

IGITVR noſter Illyricus (vt ordiamur ab eo quod primo loco propoſitum eſt) pro ſua grauitate & conſtantia in aſſerendis ſentẽtijs, non tam quid ſit in re conſiderare ſolet, quàm quid propoſito ſuo maximè deſeruiat. Itaque ſi affirmare aliquid, cauſæ quam defendit vtile eſt, confidenter affirmat; ſi rurſum illud ipſum negare, rei ſuæ conducere putat, audacter negat; parum omnino laborans, cohæreántne ſcripta ſua inter ſe, an ſecum ipſa pugnent, & vtrum vnum alteri opẽ ferat, an potiùs, tanquã in bello ſociali, vnum euertatur ab altero. In libro quem nuper edidit de tranſlatione Imperij, paſſim figmentum, & fabulas appellat, quod vulgò creditur, Imperium Romanum tranſlatum à Græcis ad Germanos Summi Pontificis auctoritate. Atque vt aliquem certum locum notemus, titulus ſecundæ partis primi capitis hic eſt: Quòd non ſit facta per Papas Imperij tranſlatio à Grecis ad Germanos.] Sed nimirum cùm hæc ſcriberet, oblitus erat quid paulo antè ſcripſiſſet. Nam in libro contra Primatum Papæ penè

1. Contradictio.

 extremo

extremo notas Antichriſti explicans, quinto loco hanc ponit de tranſlatione Imperij, & quidem his verbis: Antichriſtus apparebit cùm Romani regni defectio fiet, & reddet Romanis libertatem, ſub ſuo tamen nomine: hoc accidit ante annos 700. cùm Romanum Imperium ruebat, & à Papa non tamquam Cæſare dictatore, conſule, aut ſenatore, ſed vt à Papa Romano nonnihil inſtauratum eſt: tunc enim Papa ſuam potentiam & impietatem propagauit. Sic Apoc. 13. læſa beſtia ab alia ſimili agni beſtia honoratur.] Nec ſolùm in eo libro, ſed etiam in Centurijs idem affirmat Illyricus. Sic enim ſcribit Cent. 8. c. 10. col. 751. Atque ita Imperium Romanum ad Carolum, & Francos (Leo tertius) tranſtulit, & tamen ſibi reſeruauit ius Francis imperandi. atque hinc factũ eſt deinceps, vt qui Imperij ſceptrum acciperent, à Pontifice inaugurarentur; eſtq; hæc tranſlatio præcipuum ex miraculis Antichriſti Apo. 13. & 17.] Quid hic Illyrice eliges? ſi tranſtulit Romanus Pontifex Imperium in Francos, totus liber tuus de tranſlatione Imperij corruit: ſi non tranſtulit, corruunt partes non exiguæ tum ex libro tuo contra Primatum, tum ex Hiſtoriarum tuarum Centurijs. Imo verò, ſiue tranſtulit Papa Romanus Imperiũ in Fran-
cos,

cos, ſiue non tranſtulit, corruit liber tuus de tranſlatione Imperij. Siquidem Papam eſſe Antichriſtum, ex verbo Dei efficaciſſima ducta ratione demonſtraſſe te putas in locis paulo antè citatis, quia videlicet Papa dum Imperium Occidentale inſtaurauit, curauit (vt tu quidẽ interpretaris) plagam beſtiæ, quod eſt miraculum, & nota præcipua Antichriſti, Apocal. 13. & 17. Igitur in libro de tranſlatione Imperij dum contendis tam acriter, non eſſe Papam auctorem Occidẽtalis Imperij; quid aliud contendis, quàm id efficere, vt credamus falſam eſſe tuam illam demonſtrationem qua ex verbo Dei probare volebas, Papam eſſe Antichriſtum? & tamen in hoc ipſo libro, tertio quoque verbo repetis Papam eſſe Antichriſtum, in quo tù ipſe tuam præcipuam demonſtrationem labefactas, qua effici credebas, Papam eſſe Antichriſtum. Sed pergamus ad cætera.

In hoc ipſo libro de tranſlatione Imperij in epiſtola dedicatoria affirmat Illyricus ius in Imperium Romanum Germanos adeptos eſſe ante annos 1500. cùm videlicet Arminio duce duas Aquilas Romanis eripuerunt; atq; in huius rei ſignum bicipitem Aquilam Germanos Imperatores in inſignibus ſuis præferre. Huc (inquit) referre poſſis, quòd & mox *1. Contradictio.*

poſt Iulium, ſub Auguſto Germani duas Aquilas Romanis iuſtiſſimo bello abſtulerunt.] Et infrà: Quandocumq; igitur volet Romanus ſacrificus, alijque Imperij æmuli, cognoſcere Germanorũ monarchiæ originem, ac ius, intueantur modò, ac contẽplentur eius glorioſa inſignia bicipitẽ Aquilam oſtẽtantia; & mox ea illos de origine iureque ſuo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincent.] Hæc ille. Sed hæc ſomnia, quæ nos infrà cap. 6. refutabimus, refellit etiam ipſe idem Illyricus cùm ita loquitur Cent. 9. cap. 16. col. 621. Aquila Romana in duo capita ſtatim in initio huius ſæculi (quod eſt ab anno 800. ad 900.) diuiſa eſt. Nam Carolus Magnus à Leone Pontifice cum conſenſu Senatus & Populi Romani Imperator Occidentis ſolenni ritu inauguratur anno Domini 801.] Quomodo, quæſo, iſta cohærent, vt ante annos 1500. cœperit Aquila biceps, & ius, atque origo Imperij Germanici; & tamen Aquila Romana anno 801. id eſt, ante annos 700. diuiſa primùm fuerit, cùm Carolus Magnus à Leone Pontifice Imperator Occidentis primus inauguratus eſt?

3. Contradictio. Rurſum in libro de tranſlatione Imperij, cap. 1. pag. 9. Audet (inquit Illyricus) Gelaſius Papa ad Anaſtaſium Imperatorem ſcribens,

bens, 15. q. 6. can. Alius, affirmare Zachariam Papam depoſuiſſe Hildericum Regem Francorum, & tranſtuliſſe regnum in Pipinum Caroli patrem.] Et infra: Tale mẽdacium auſus eſt Papa cõfingere, & Gratianus ſuæ rapſodiæ Decretorum inſerere.] Hæc ibi. At in Hiſtoria longè aliter. Sic enim ſcribit Cent. 8. cap. 10. col. 706. Pipino Zacharias Papa regnum Francorum dedit, idq́ue ei tutum præſtitit depoſito, & in monachum conſecrato Carolomanno fratre eius, & Hilderico Rege priore.] Poterat ne clariùs ſecum pugnare, & vno in loco deſtruere quod in alio affirmauit?

In libro eodem de tranſlatione Imperij, cap. 1. pag. 12. affirmat Illyricus Sũmos Pontifices quondam ſeruos & mancipia fuiſſe Caroli; nunc è contrario à Summis Pontificibus adigi Cæſares ad turpiſſima pedum oſcula. Quàm fœda (inquit) eſt iſta vanitas, quòd Papiſtæ fingunt, illos ſeruos & mancipia Caroli Imperium Romanum in Carolum tranſtuliſſe, eumq́ue ſibi vt vaſſallum quendam dato feudo obligaſſe; vt nunc arctiſſimis iuramentis Cęſares ſibi obſtringunt, & etiam ad turpiſſima pedum oſcula adigunt.] Sed audi rurſum eiuſdẽ Illyrici verba ex Cent. 8. cap. 10. col. 724. Pipinus (inquit) & Carolus *4. Contradictio.*
filius

filius eius, in terrã proſtrati, pedes eius (Stephani Papæ) oſculati ſunt, & ſtapedes eius apprehenderunt, & frænum equi illius tenentes, ſtratoris officia ei præſtiterũt.] Quid hîc dices Illyrice? Si Papa mancipium erat Caroli, quî factum eſt, vt non Papa Caroli, ſed Carolus Papæ ſtapedes apprehenderit, & ſtratoris officium ei præſtiterit? Et ſi nunc primùm cœpit Papa Principes adigere ad oſcula pedum; quo pacto ante annos propè 800. Pipinus & Carolus humi ſtrati, Pontificis pedes, nullo cogente, niſi Dei metu ac reuerentia, Chriſti Vicario debita, oſculabantur?

5 Contradictio.

Eadem pag. 12. in libro de tranſlatione Imperij ita ſcribit Illyricus: Teſtantur quoque omnes Hiſtorici, etiam ij qui Papis ſunt addictiſſimi, Leonem Papam mox vt electus fuit in Papam, miſiſſe ad Carolum Magnum legationem vnà cum clauibus ſancti Petri, quod eſt Papale inſigne, & vexillis vrbis Romæ cum Aquilis, petijſſeque iuxta Synodum Adriani, confirmationem ſui, & vt aliquis mitteretur qui Romanos Carolo denuò iuramento adſtringeret; quod fuit extremæ ſubiectionis indicium.] Hæc ibi. In Centurijs contrarium legimus; nimirum petijſſe Leonem vt aliqui à Carolo mitterentur qui Romanos non Carolo, ſed ipſi Papæ iura-

mento

mento adſtringerent: ſic enim legimus Cent.8. cap.10. col.750. Legatos ergo inſcio ſenatu cum muneribus ad Carolú mittit, eiq́; ſacras claues, inſigne Pontificiæ dignitatis, & vexillum vrbis Romæ, ſeu Aquilam ſignum Imperij Romani offert, ſeq́; & vrbé Romam eius fidei commendat, ac poſtulat vt ſuos Romam ablegat, qui populum Romanum ad ſuam fidem atque ſubiectionem Sacramento firmarent: iuxta annales Francorum.] Quæ verba alij (hoc eſt, Illyricus idem in alio loco) intelligunt, quòd iuſſerit Romanos Francis fidem iurare; ſed id non tam facilè eſſet impetratum. Quare veriſimilius eſt, quòd petierit Romanos eò adigi, vt Pontifici iuſiurandum præſtarent. Quare Engelbertus, vel Agilbertus, Abbas ſancti Richarij, iuſſu Caroli compulit Romanum populum fidelitatem iurare Pontifici.

Pag. 22. Italiam ab Odoacre occupatam affirmat Leone Beſſicano Imperatore. At Cent. 5. cap. 16. col. 1526. ſcribit id accidiſſe ſub Zenone, qui poſt Leonem iuniorem Leoni ſeniori, id eſt, Beſſicano ſucceſſit. *6. Contradictio.*

Pag. 26. & ſequentibus, Theodoricum Oſtrogothum, Imperatorem Romanorum & Auguſtum, ac purpura Cæſarea ornatum fuiſſe fuſe docet, ac multis teſtimonijs confirmat. *7. Contradictio.*

ſirmat. At Cent. 6. cap. 16. col. 840. diſertis verbis dicit, Theodoricum eundem nec nomen nec inſignia Imperatorum Romanorum vnquam habuiſſe.

8. Contradictio. Pag. 49. Carolo Magno Imperium Occidentis donatum fuiſſe ſcribit ab Irene, antequam idem Carolus à Leone coronaretur. At Cent. 9. cap. 16. col. 621. ſcribit Græcos in Imperium Caroli quodammodo conſenſiſſe, quòd non poſſent id mutare quod Leo fecerat Romæ, quando Carolum Imperatorem appellauit.

9. Contradictio. Neque verò de Electoribus Imperij minor eſt apud Illyricum quàm de ipſa Imperij tráſlatione diſſenſio. Nam in libro de tráſlatione Imperij, cap. 5. pag. 89. habentur hæc verba: Hic quoque, vt vbique alibi, Pótificiorum paraſitarum mendacia graſſantur. dicunt enim quòd imperáte Othone III. Gregorius quintus Germanus malè à Romanis tractatus, ſuaq́ue ſede pulſus, decretũ tulerit, quòd ſeptem Germani Principes, loco Romani Populi Senatusq́ue, Imperatores in perpetuam poſteritaté eligere deberent. quod eorũ figmentum mox euidenter, Deo dante, reduargemus.] At in hiſtoria Eccleſiaſtica; Cent. 10. cap. 10. col. 546. habentur hæc alia eiuſdé Illyrici verba, quæ pugnent nec ne cum præcedentibus,

vel ipſe Illyricus iudex eſto: Gregorius vndecimo ſui exilij menſe, priſtinæ dignitati per Imperatorem reſtitutus, ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturus, ſanxit, vt penes ſolos Germanos eligendi Regem eſſet ius ac poteſtas, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Auguſtus appellaretur. Suntq́; Electores conſtituti, Moguntinus, Treuirenſis, & Colonienſis Archiepiſcopi, Marchio Brandeburgenſis, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ Dux, & Rex Bohemiæ, qui paribus ſuffragijs Electorum exiſtentibus, litem inter eos dirimat.] Ne autem liber de tranſlatione Imperij ſolùm cum alijs eiuſdem Illyrici libris, & non etiam ipſe ſecum pugnare videatur, annotemus adhuc vnam vel alteram contradictionem.

In ipſo igitur libro de tranſlatione Imperij ca.1.pag.5.ſic Illyricus loquitur: Dei ſolius eſt iſte titulus: Mea ſunt omnia; ego do ea cui volo; ego transfero regna, ac monarchias de gente in gentẽ pro meo arbitrio. Horrẽda ergo blaſphemia eſt, quòd Antichriſtus, ſicut in alijs omnibus ſe Deo exæquauit, imò & ſupra eum extulit, ita in hôc quoque gloriatur; ſuum eſſe transferre Imperia ac Regna ad quemcumque velit; ſeque tranſtuliſſe Imperium à Græcis ad Francos, & porrò à Fran- 10. Contradictio.

cis

cis ad Germanos.] Hæc ibi. At infrà cap. 2. pag. 21. non vult ſolius Dei eſſe transferre imperia, ſed etiam hominum. Siquidem docet non ſemel tranſlatum fuiſſe Imperium à Græcis ad Germanos: Romani, inquit, aut potiùs Conſtantinopolitani Imperatores ſæpiùs ius Occidẽtalis Imperij Germanis tradiderunt.] Et mox pag. 22. Prima igitur, inquit, trãſlatio facta eſt ſub Leone Beſſicano, Conſtantinopolitano Imperatore, circa annum 460. in Othacarum aut Odoacrem.] Et infrà ponit ſecundam tranſlationem factam à Zenone Imperatore in Theodoricum; tertiam ab Anaſtaſio in Clodoueum; & quartam ab Irene in Carolum. Sed ſi horrenda blaſphemia eſt, quòd Papa aſſerat, ſe tranſtuliſſe Imperium in Germanos, quia transferre imperia ſoli Deo conuenit; quomodo non eſt horrenda blaſphemia, quòd Illyricus aſſerit, à Leone Beſſicano, vel eius militibus, tranſlatum Imperium in Odoacrem, à Zenone in Theodoricum, ab Anaſtaſio in Clodoueum, ab Irene in Carolum?

11. Contradictio. Et ſi Antichriſtus eſt, & Deo ſe exæquat, vel ſuper ipſum extollit, qui audet regna trãsferre, quod ſoli Deo eſt proprium; certè Antichriſti fuerunt Leonis milites, nec non Zeno, Anaſtaſius, & Irene Imperatores, qui re ipſa

ipſa (vt Illyricus dicit) imperium tranſtulerunt, ac Dei poteſtatem vſurparunt. Papa verò non modò non eſt Antichriſtus, ſed etiam Antichriſto omnino cōtrarius, cùm non ſolùm Imperium non tranſtulerit, nec Deo ſe ęquauerit, ſed etiam (vt idem Illyricus ſcribit pag. 12.) ſe vt ſeruum ac mancipiū Imperatori ſubiecerit. nonne igitur Illyricus manifeſtè ſecū pugnat, cùm paſſim in hoc ſuo libro Papam Antichriſtum vocat, & quidem extollentem ſe ſupra ipſum Deum; & tamen in eodem libro tam humilem facit eundem Papam, vt ſe mancipium & iuratum ſeruum Imperatoris eſſe fateatur?

Rurſum in eodem libro cap. 1. pag. 12. Ipſa, inquit Illyricus, vox tranſlationis eos euidentiſſimè mendacij redarguit: nam ſi tranſtulerunt Papæ Imperium à Græcis ad Francos, ſequitur Græcos eſſe planè priuatos Imperiali dignitate.] Hęc ibi. Sed paulo pòſt pag. 22. & ſequentibus numerat Illyricus quatuor tranſlationes factas à Græcis ad Germanos, manente nihilominus etiam Gręcis Imperiali dignitate: quia videlicet non totum Imperium, ſed altera pars dumtaxat, quæ Occidentale Imperium dicitur, tranſlatum fuit. Aut igitur ipſa vox tranſlationis Illyricum arguit euidentiſſimè mendacij, cùm ait pagina 22. *12. Contradictio.*

B tranſ-

tranſlatum Imperium à Græcis in Germanos à militibus, Zenone, Anaſtaſio, & Irene; aut falſum eſt quod ſcripſit pag. 12. nam vtrumque ſimul nulla ratione defendi poteſt.

11. *Contradictio*

Sed inſignis contradictio, & contumelioſa in Romanum Imperium habetur ad finem epiſtolæ dedicatoriæ: vbi ſic Illyricus de ſe ipſe loquitur, Teſtor (inquit) me ab omnibus ſectis, erroribusq. à Romano Imperio, & Auguſtana Cõfeſſione damnatis abhorrere.] hæc enim verba manifeſtam implicant contradictionem, niſi Romanum Imperium Auguſtanæ Confeſſionis patronum, vel ſectatorem Illyricus faciat. quod certè facere nõ poterit, niſi cum manifeſta ratione pugnare velit: conſtat enim Confeſſioni Auguſtanæ ſolùm ex Roman. Imperio adhæſiſſe ac ſubſcripſiſſe Electorem vnum, Principes ſex, & ciuitates liberas duas: eandem verò Confeſſionem in eodem Auguſtano conuentu publicè reprobatam ac damnatam ab ipſo Romanorum Imperatore Carolo eius nominis Quinto ab electoribus quinque, à Principibus Imperij partim Eccleſiaſticis, partim ſecularibus ſeptem ſupra centum, ac demum à liberis Imperialibus Ciuitatibus nouem, & triginta. tot enim fuiſſe Catholicos Principes, & Status Imperij, qui in damnationem Confeſſionis ſub-

ſubſcripſerunt, & ſubſcriptionem ſigillis ſuis munierunt; teſtis eſt Iohannes Cochlæus, qui in eo conuentu præſens interfuit, in actis Lutheri anni 1530. & 1531. Cùm igitur Romanus Imperator cum longè maiore parte Principum, & Statuum Imperialium Auguſtanam Confeſſionem damnauerit, meritò ea ab Imperio Romano damnata exiſtimanda eſt. nam ſi Imperator, vt caput Imperij, Imperium vniuerſum repræſentat; quanto magis & certiùs conuentus Principum & Statuum fermè omnium vnà cum ipſo Cæſare Imperium vniuerſum repræſentabit? Quocirca meritò Philippus Melanchthon in epiſt. ad Iohannem Obernburgerum ita ſcribit: Non delector recordatione Comitiorum Auguſtanorum, in quibus triſti ac atroci ſentẽtia damnati ſumus. Eligat iam Illyricus vtrum voluerit: aut ſequitur Imperij Romani ſententiam, & mentitur cùm ait, ſe adhærere confeſſioni Auguſtanæ: aut ſequitur confeſſionem Auguſtanam, & mentitur cùm ait, ſe abhorrere ab erroribus ab Imperio Romano damnatis. vtrumque certè ſimul verum eſſe nullo modo poteſt.

CAPVT II.

Continet mendacia Illyrici.

VENIAMVS nunc ad alteram partem Prolegomenorum, id eſt, ad mendacia quibus vndique ſcatet Illyrici libellus.

Ac primùm ipſam epiſtolam, qua librum ſuum dedicat Imperatori Maximiliano, omnibuſque Imperij Principibus, totam ferè mendacijs texuit; vt mirùm ſit eum tam impudenter tantis viris imponere voluiſſe. Non procul ab initio ſcribit politici Magiſtratus gloriam & dignitatem per Lutheri doctrinam eſſe illuſtratam, & contra ſeductores & oppreſſores ornatam, & vindicatam. Hoc (inquit) tempore inſtaurati Euangelij non vno modò gloria dignitasque politici Magiſtratus eſt verbo Dei illuſtrata, & contra ſeductores, eiusque oppreſſores ſpecioſè ornata, & vindicata; quantumuis illi cõtrarium fingãt.] At quàm hoc ſit verum, teſtantur in primis libri ipſius Lutheri, quibus ita Principes omnes in contemptum & inuidiam adduxit, vt nihil aliud meditari videretur, quàm principatum omnem de medio tollere. Sic enim loquitur in libro de poteſtate ſeculari, Principes mundani ſunt; mundus autem inimicus eſt

Mendacium.I.

Deo: idcirco, & ipſos quoque facere oportet, quod Deo contrarium; mundo autem conſentaneum ſit; vt ſcilicet non fiant infames, ſed Principes mundani permaneant. ne mireris igitur ſi contra Euangelium furunt, & fatuè agunt. Oportet ipſos titulo nominiq; ſuo ſatisfacere. & ſcire debes quòd ab initio mundi admodum rara auis eſt Princeps prudens, adhuc multo rarior Princeps probus. Sunt communiter maximi fatui, aut peſſimi nebulones ſuper terram. Quapropter ſemper peſſima quæque ab ipſis exſpectanda ſunt, & parum boni ſperandum eſt, præſertim in rebus diuinis, quæ ad ſalutem animarum pertinēt. ipſi enim ſunt lictores, & carnifices Dei, quibus vtitur ira diuina, &c. & infrà: Si Princeps proſperatur, vt ſit prudens, probus aut Chriſtianus, hoc è magnis miraculis vnū eſt, & precioſiſſimum ſignum diuinæ gratiæ ſuper eam prouinciam. nam iuxta communem curſum euenit ſecundum illud Iſaiæ 3. Dabo pueros principes eorum, & effæminati dominabuntur eis. & Oſeæ 13. Dabo tibi Regem in furore meo, & auferam in indignatione mea. & infrà: Admodum pauci ſunt Principes, qui non habeantur pro fatuis aut nebulonibus. Cauſa huius eſt, quia & tales ſeſe demonſtrant, & populus communis fit

 intel-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

re, atque ad obedientiam & reuerentiam magiſtratus populos adducere; ſed ne ſolùm vnum teſtem habeamus, quamuis omni exceptione maiorem, Illyriciani mendacij: proferamus & alterum teſtem omni fide digniſſimum. Imperator Carolus Quintus in edicto Vormacienſi, quod Imperij Principibus vniuerſis conſentientibus edidit anno 1521. inter cætera de Luthero ſic ait, Obedientiam (inquit) & regimen omne prorſus tollit. vnde populi ad defectionem & rebellionem à ſuis tam ſpiritualibus quàm temporalibus dominis faciendam, ad rapinas, cædes, incendia, cum magno & manifeſto Chriſtianæ Reipublicæ diſcrimine prouocentur. quinimo cùm vitam quandam ſolutam, licentioſam, atque ab omni lege explicitam, & verè ferinam inducere conetur, ita exlex homo leges ipſas omnes damnat & contemnit, vt decreta ſanctorum Patrum, & ſacros canones publico igni comburere non formidauerit: facturus peiora ciuili iuri, ſi non magis ſæculi gladium quàm Pontificis excommunicationes & cenſuras metuiſſet. Hæc Imperator. Quare ſi non mentitur Illyricus, mentitur Cæſar cum vniuerſo Romano Imperio. vtrum autem veriſimilius ſit, Auguſtum Cæſarem cum tot illuſtriſſimis Principibus, an

vnum Illyricum eſſe mentitum nemo eſt qui non videat. Sed quid ſi addamus & tertium teſtem, qui iam non verbis, ſed rebus ipſis, & factis clamet? vnde enim quæſo prodijt ingens illa rebellio ruſticorum aduerſus Principes anno 1525. ob quã breuiſſimo tempore in vna Franconia 292. nobilium arces euerſæ ſunt, & ſupra centum millia ruſticorũ cæſa, niſi ex doctrina Lutheri? Quid aliud Principes Proteſtantes anno 1546. in ipſum ſuum Imperatorem Carolum Quintum armauit, niſi doctrina Lutheri? Cur tot annos Galliæ vniuerſæ in motu fuerunt, niſi ob doctrinam Lutheri? Quis tot rebelles populos Regibus Francorum & Hiſpanorum fecit, niſi poſteritas Lutheri? Quis deniq. Anabaptiſtas, qui palam magiſtratum omnem de medio tollunt in Germania peperit, niſi Lutherus? Et audet tamen Illyricus ſcribere, per Lutheri euangelium defendi atque ornari contra ſeductores Papiſtas politicos Magiſtratus.

Eadem pagina ſcribit Illyricus in hunc modum: Cùm antea præſtantes viri in politica gubernatione exiſtentes falſa doctrina perſuaderentur, ſe in quodam prophano, carnali, Deoque parum grato vitæ genere verſari, ac propemodum de ſalute ſua deſperare cogeren-

gerentur; eoque non rarò, deſerta ſua diuinitus mandata ſtatione, publicoque bono, ſeſe in latibula, ignauumque ocium monaſteriorum abderent. nunc contrà ex verbo Dei certò ſciunt nihil ſuo vitæ genere, ſi modò rectè, ac in fide Filij Dei obſeruatur, vel Deo gratius vel etiam hominum generi vtilius eſſe.] Hæc ille, qui vna breui ſententia quatuor mendacia cõprehendit. Primùm enim nullus vnquã probatus auctor in Catholica noſtra Eccleſia docuit genus vitæ eorũ qui extra monaſteria viuunt, parum Deo gratum eſſe; aut eiuſmodi, vt qui in eo verſantur, de ſalute deſperare cogantur. quin potiùs in hæreticorum numero ponimus eos qui talia docent. nam & ſanctus Auguſtinus lib. de hæreſibus cap. 40. & S. Thomas, qui Lutheranorum iudicio ſupra modum Papiſta fuit, in 2. 2. q. 66. art. 2. ſcribunt, hæreticos eſſe illos qui docent non habere ſpem ſalutis eos qui ducunt vxores, & res proprias poſſident, & denique non eo modo viuãt quo ij qui dicuntur in Eccleſia Monachi. nec ſolùm priuatos homines, ſed etiam Principes, & Magiſtratus, atque adeò etiam milites, ſi Chriſtianè viuant, Deo gratos eſſe, & ſpem ſalutis habere paſſim Catholici docẽt, ac præſertim ſanctus Auguſtinus epiſtolâ 5. ad Marcellinum, & *Mendacium II.*

epiſt. 70. ad Bonifacium. & S. Thomas in libris de Regimine Principum. Deniq. Magiſter Sententiarum, & cum eo Theologi ſcholaſtici omnes lib. 4. diſt. 26. & 33. apertiſſimè docent, ſtatum matrimonij bonum, licitum, ſanctum, ac Deo gratum eſſe. Itaque eos qui in politica gubernatione verſantur, in parum Deo grato vitæ genere verſari, vt penè deſperare de ſalute cogantur, nõ doctrina Eccleſiæ, ſed mendacium Illyrici exiſtimandum eſt.

Mendacium 311. Deinde quod Illyricus addit, eos qui à politica adminiſtratione ad monaſteria ſe conferunt, deſerere diuinitus ſibi mãdatam ſtationem, impudens quoque mendacium eſt: nam vbi (quæſo) Deus mãdauit, vt qui in politica gubernatione verſantur, in ea perſeuerent vſque ad mortem? qui magiſtratu funguntur, ſi rationibus ſuis conſulere iudicent, abdicare ſe magiſtratu; quo verbo Dei prohibētur id facere? Quis ante Illyricum reprehendit, aut non potiùs vehementer laudauit ſanctiſſimos viros Baſilium, Nazianzenum, Chryſoſtomum, Martinum, Paulinum, Auguſtinum, Gregorium, qui aut militia, aut foro aut academia, aut ſenatu, aut prætura ſeculari relicta, Deo ſoli ſeruire in monaſterijs maluerunt? Laudant Germani Hiſtorici Lotharium Imperatorem, & Rachim Longobar-

bardorum Regem, quòd in monaſterijs potiùs quàm in palatijs mori voluerint. Carolomannum, qui relicto principatu Francico, monachatum elegit, diuino ſuccenſum amore fuiſſe ſcribit Abbas Vrſpergenſis. de quo etiam ac de Rachi multa præclara ſcribit Leo Hoſtienſis in Hiſtoria Caſinenſi. De Cœnredo Rege Merciorum in Britannia ita ſcribit Beda lib. 5. Hiſt. gentis ſuæ cap. 20. Cœnredus, qui regno Merciorum nobiliſſimè tempore aliquanto præfuerat, nobiliùs multò ſceptra regni reliquit: nam venit Romam, ibique attonſus, Pontificatum habente Conſtātino, ac monachus factus, ad Limina Apoſtolorum in precibus, ieiunijs, & eleemoſynis vſque ad diem permanſit vltimum. & infrà, Venit autem cum illo & filius Sigheri Regis Orientalium Saxonum vocabulo Offa, iuuenis amantiſſimæ ætatis, & venuſtatis, totique ſuæ genti ad tenenda ſeruandáq; regni ſceptra exoptatiſſimus. qui pari ductus deuotione mentis, reliquit vxorem, agros, cognatos, & patriam propter Chriſtum, & propter Euangeliū, vt in hac vita centuplum acciperet, & in ſæculo venturo vitam æternam. & ipſe ergo, vbi ad loca ſancta Romam peruenerunt, attonſus, & in monachico vitam habitu complēs, ad viſionem beatorum Apo-

ſtolorum

ſtolorum in cælis diu deſideratam peruenit. Albertus Krantzius lib. 8. Saxoniæ cap. 7. poſteaquam ſcripſerat inſignem conuerſionem Adolphi comitis Holſatiæ, qui propter Chriſtum ex opulentiſſimo & potentiſſimo Principe pauperrimus monachus factus eſt, ita ſubiunxit: Hic tum erat feruor in diuinam religionem apud nobilitatem. & infrà: Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. quis enim alius ex tam glorioſo milite ſeculi faceret tam humilem peditẽ Chriſti? Et quoniam Illyrico ignauum ocium appellare placuit vitã quam poſt relictum ſeculũ præclari iſti heroës duxerunt; addamus pauca quædam de iſto ipſo Adolpho ex eodem libro Krantzij, vt videamus quàm delicato ocio in Chriſti militia Adolphus frueretur. Monaſterium (inquit Krantzius) ſui Ordinis ipſe manibus multa molitus in oppido Kijl, vbi nunc requieſcit, curauit erigere, eleemoſynas ſuorum quondam ſubditorum humiliter poſcens & accipiens: cumque multum ſolicitè laboraret in erectione dicti monaſterij in oppido Kijl, ibat oſtiatim lac in hydriã mendicans, vt haberẽt operarij, & fratres, quo inter laborandum per æſtum reficerentur. media iam platea, vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans lacte plenam: & cùm obuios habuiſſet filios

Mendacium IIII.

filios ſublimes in equis, Comitum more ſecularium, paſſus eſt humanitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi. ſed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cùm adhuc in conſpectu eſſent filij, hydriam leuatam ſuper caput euertit, ſeſe totum à vertice lacte perfundens, dixitque, Infelix erubuiſti Chriſti pauperiem, baiulare lac in manibus: nunc vel in capite oſtende quid portaueris. quis non iure miretur tantam humilitatem, patientiam, fortitudinem? Hæc Albertus. porrò his non diſſimilia de Carolomanno refert Leo Hoſtienſis in Hiſtoria monaſterij Caſinenſis. Sed veniamus ad poſtremū illud, craſſiſſimumq; mendacium quod Illyricus effutijt cùm ait, Nunc contrà ex verbo Dei certò ſciunt nihil ſuo vitæ genere, ſi modò rectè, ac in fide Filij Dei obſeruatur, vel Deo gratius, vel etiá hominum generi vtilius eſſe.] Et vbi quæſo eſt hoc verbum Dei? cur teſtimonium nullum profertur? nam ſi nihil Deo gratius eſt, quàm vt homines vitæ huius negotijs, politicæque adminiſtrationi ſe dedant; mentitur igitur Chriſtus, cùm ait adoleſcenti diuiti: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni, ſequere me. Math. 19. & cùm Mariæ contemplationem Marthæ actioni Mendacium V.
aper-

apertiſſimè antepoſuit dicens: Martha, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima; porrò vnum eſt neceſſarium, Maria optimam partē elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10. in quæ verba ſanctus Auguſtinus, ſerm. 27. de verbis Domini, Non tu malam, inquit, ſed iſta meliorem elegit. Et de loco ſuperiore diſputans idem Auguſtinus in epiſt. 89. Qui illius, inquit, perfectionis de vendendis rebus ſuis conſilium tam grande, tamque præclarum non receperunt, & tamen à damnabilibus immunes criminibus eſurientem Chriſtum pauerunt, non ſedebunt quidem cum Chriſto ſublimiter iudicaturi, ſed ad ipſius dexteram ſtabunt miſericorditer iudicandi. Sed quoniam de his rebus non eſt hic locus fuſiùs diſputãdi, adijciam ſolum teſtimonium Euſebij, quo ſimul & Catholicæ Eccleſiæ ſentētia explicatur, & quatuor prædicta Illyrici mendacia refelluntur. Sic igitur loquitur Euſebius lib. 1. Demonſtrat. Euangel. cap. 8. Cæterùm ille quidem (Moyſes) in tabulis inanimatis; hic autem Chriſtus, in mentibus vita præditis perfecta noui Teſtamenti documenta deſcripſit. Et infrà explicans hæc documenta, Duo, inquit, in Eccleſia Dei viuendi modi inſtituti ſunt; alter quidem naturam noſtram, & communem hominum

minum vitæ rationem excedens, nõ nuptias, non ſobolem, non ſubſtantiam, non opum facultatem requirens: totus autem prorſus à communi & conſueta cunctorum hominum vita abhorrens, & ſoli diuino cultui ex immenſo rerum cœleſtium amore addictus. qui hunc modum amplexi ſunt, quaſi ab hac mortali vita ſeiuncti, ipſumq́ue dumtaxat corpus in terra gerentes, cogitatione verò atque animo in ipſo cælo degentes, quaſi quidam cœlites, reliquorum hominum vitam deſpiciunt: quippe qui pro vniuerſo genere ſupremo omnium Deo ſacrati ſint: idq́ue non boum mactationibus, nõ cruoribus, non libationibus, aut nidore vllo, neque fumo, aut ignis deuoratione, conſumptionéue corporum, ſed rectis verè pietatis ſententijs, & purgati animi affectione, ad hæc operibus quoque & verbis, quæ à virtute proficiſcuntur, quibus rebus diuinitatem ipſam placantes, ſuum, & pro ſe ipſis, & pro alijs qui eiuſdem ſint generis, adminiſtrant ſacerdotium, & talis quidem exiſtit in Chriſtianiſmo perfectus vitæ modus. alter verò remiſſior atque humanior: hic & modeſto coniugio, & ſobolis procuratione implicatur, & rei familiaris curam aſſumit, & iuſtè militantibus quæ ſint agenda deſcribit: agros quoque, & mercaturam,

ram, aliumque magis ciuilem viuendi morem adiuncta religione non negligit. & his quidem ſecundus pietatis attributus eſt gradus, dum aptam huic ipſi generi vitæ præbet vtilitatem, vt nullus planè ab aductu ſalutari ſeparetur, ſed omne genus hominum tam barbarorum quàm Græcorum euangelicæ doctrinæ fructum percipiat. Hæc Euſebius. Pergit Illyricus in ſequenti pagina, atque ait: Sic etiam cùm anteà pedibus ſeductorum fœdiſſimè proculcarentur, nunc ſe verbo Dei ſuper omnem animam exaltatos eſſe cernũt, lætanturque; de quo ingenti Dei beneficio meritò profectò omnes Magiſtratus illi maximas gratias agere deberent.] Non vnum, ſed duo mendacia his paucis verbis comprehendi mihi videntur. Primùm enim nec verbis, nec factis apud nos Magiſtratus & Principes proculcantur, niſi proculcationẽ fortaſſe voces, quòd apertè docemus non licere Principibus diripere templa, monaſteria ſpoliare, & bona Eccleſiarum quaſi in prædam inuadere. Deinde quis vmquam fœdiùs ac petulantiùs pedibus proculcauit Principes omnes ac Magiſtratus quàm Lutherus? quis enim Catholicorum vmquam auſus eſt Principes appellare peſſimos nebulones, lictores, carnifices, fatuos, ſtolidos, inſanos, furioſos, amentes,

Mendacium VI.

morio-

Moriones,& ipſo Turca decies ſtultiores, & peiores,vt nō ſemel eos appellauit Lutherus?

Alterum horribilius eſt mendacium.ſiquidem in ipſum Dei verbum mentitur Illyricus cùm ait, Verbo Dei exaltatos eſſe Principes politicos ſuper omnem animam. nec enim Paulus ait, omnis anima poteſtatibus politicis ſubdita ſit:ſed,Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. quo circa antequā Principes politicos exaltare incipias ſuper omnem animam, ac proinde ſuper ipſum etiam Summum Pontificem (de hoc enim potiſſima quæſtio eſt) demonſtrandum tibi erit, ſublimiorem eſſe poteſtatem magiſtratus politici, quàm Eccleſiaſtici. id enim ſi facere non potueris, non verbo Dei, ſed adulatione, & mendacio tuo exaltabis Principes politicos ſuper omnem animam. at quando quæſo demonſtrabis nobis politicum magiſtratum Eccleſiaſtico ſublimiorem? num S. Apoſtolus nō apertè omnes fideles, ne magiſtratu quidem excepto, epiſcopis ſubiecit; cùm ait, Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis; ipſi enim peruigilant tamquam rationē pro animabus veſtris reddituri? Nonne S. Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues timore perculſos, & Imperatorem iraſcētem, hoc modo alloquitur Imperatorem?

Mendacium VII.

An me liberè loquêtem æquo animo feretis? nam vos quoque poteſtati meæ, meiſq; ſubſellijs lex Chriſti ſubijcit; Imperium enim ipſi quoque gerimus, addo etiam præſtantius, ac perfectius: niſi verò æquum eſt, ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere. S. quoque Ambroſius in oratione de tradendis Baſilicis, Nónne, ait, bonus Imperator intra Eccleſiam eſt, non ſupra Eccleſiam? & S. Ioan. Chryſoſtomus homil. 4. in cap. 6. Iſaiæ, Maior, inquit, hic principatus, propterea Rex caput ſubmittit manui ſacerdotis. Denique (vt plurima prætermittam) S. Bernardus in epiſtola 183. ad Conradum Imperatorem, Legi, inquit, omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: quam ſententiam cupio vos cuſtodire in exhibêda reuerêtia Petri Vicario, ſicut ipſam vobis vultis ab vniuerſo ſeruari imperio. Sed audiamus quid paulo inferiùs in eadem præfatione Illyricus dicat: Deus (inquit) dici ſeueriſſimè mandat, conſtare iam fermè toti orbi terrarum, numquam à quoquam fœdiùs & diutiùs vexatum oppreſſumque eſſe ſacroſanctum imperium, eius Monarcham & glorioſiſſimos Ordines, ac Status, & deniq. ſedem eorum, ampliſſimam nempe, & vetuſtiſſimam gentem Germanorum, quàm à Romano

mano Pontifice, vt omnes Hiſtoriæ vna voce copioſiſſimè narrant.] In his verbis triplex mendacium ineſt: ac 1. quidem omnino mirabile, & inopinabile, atque, vt Græci dicunt, παράδοξον, eſt quod Illyricus dicit, Deum ſeueriſſimè mandare, vt dicatur Imperium Romanum, à Rom. Pontifice vexatum, & oppreſſum fuiſſe. vbi enim eſt hoc Dei mandatum? in quo Propheta, in quo Euangeliſta, in quo Apoſtolo hæc legiſti? niſi fortè Lutherum non ſolũ Heliam tertium, vt adhuc feciſtis, ſed etiam Deum alterum faciatis. Satis enim cõſtat, Lutherum ſeueriſſimè mandaſſe, vt quidquid mali fingi poteſt, in Romanum Pontificem dicatur. Alterum eſt mendacium, Germaniam à nullo vmquam fœdiùs oppreſſam, quam à Rom. Pontifice: cùm contra conſtet, à nullo vmquam plura beneficia Germaniam accepiſſe, quam à Romano Pontifice. nam Dei agnitionem, quo beneficio nullum eſt maius, per ſanctos Epiſcopos, Maternum, Chilianum, & Bonifacium diuerſis tẽporibus à ſede Romana miſſos, Germanos primùm accepiſſe, ne Illyricus quidem negare poteſt, quippe qui diſertis verbis id ſcripſit cent. 1. lib. 2. c. 10 col. 624. & cent. 7. cap. 2. col. 31. & cent. 8. cap. 2. col. 2. Porrò hoc vnum beneficium

Mendacium VIII.

Mendacium IX.

quot alia beneficia conſequuta ſint, facilè perſpiciet qui hiſtorias legerit. videbit enim, Germaniam, quæ ante id tempus in ſumma barbarie degebat, quæque nec vrbes habebat, nec litteras nouerat, neque vllum ciuilem cultum ferre poſſe videbatur, paulatim ſuſcepta fide ad eum cultum & ſplendorem veniſſe, vt iam nulli prouinciæ cedat. Vide Senecam in lib. de gubernatione mundi c. 4. Strabonem lib. 7. de ſitu Orbis; Cornelium Tacitum de ſitu & moribus Germanorum. C. Cæſarem lib. 6. de bello Gallico. Deinde Imperiũ ipſum, quo vno maximè Germania gloriatur, & Electorum Principum dignitatem, qua Imperium ſolidiſſimè in Germania confirmatum eſt, negat quidem Illyricus à Romana ſede ad Germaniam deueniſſe: ſed id agnoſcunt, & gratiſſimè confitentur ipſi Principes Germani; exſtant enim litteræ publicæ, ſiue publicum inſtrumentũ Principum Germanorum ad Nicolaum Pontificem eius nominis tertium, quarum litterarum hoc eſt initium: Complectens ab olim ſibi Romana mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam illam, eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram; plantans in ea Principes, tam-
quam

quam arbores prælectas, & rigans illas gratia ſingulari: illud eis dedit incrementum mirandæ potētiæ, vt ipſius Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, velut germen electum per ipſorum electionem, illum qui frena Romani teneret imperij, germinarent.

Mendacium 3. & quidem impudentiſſimum illud eſt, quòd omnes hiſtoriæ vna voce copioſiſſimè narrēt, à nullo vmquam fœdiùs vexatam & oppreſſam Germaniam, Cæſarem, Principes, atque Ordines Imperij, quàm à Rom. Pontifice. Nam ſi vnum aut alterum detrahas, qui odio nationis Italicæ aut Pontificis Romani, inuectiuas potiùs quàm hiſtorias conſcripſerunt, hiſtorici penè omnes ornatam Germaniam à Pontifice Romano, non vexatam ſcribunt. quorum teſtimonia ſuo loco infrà recitabuntur. Quòd ſi quis à nullo vmquam fœdiùs vexatam & oppreſſam Germaniam & Cæſares diceret quàm à Luthero atque Illyrico, is demum ſanè non mentiretur. quid enim grauius Germaniæ atque Imperatori accidere poterat, quàm vt Caroli Magni imperium Antichriſti opus eſſe diceretur, & ſcriberetur? Lutherus primus id affirmare auſus eſt, eumque Lutherani magno conſenſu ſequuti ſunt. nam vt Dauid Chitræus teſtatur in comment. cap. 13.

Mendacium 3.

Apocalypſis, Lutherus, & plerique Lutheranorum Imperium quidem Germanicum à Papa conſtitutum ſcribunt, ſed Papam in ea re Antichriſtum, & beſtiam in Apocalypſi deſcriptam præclarè egiſſe; proinde Germanicum Imperium nō alio iure niti quàm Antichriſtiano. Theodorus Bibliander in Chronico tabula 10. extrema, Lutherū ſequutus, Leonem Papam vſurpata auctoritate Imperium à Græcis ad Francos tranſtuliſſe ſcribit. Illyricus autem (vt ſuprà diximus) Cent. 8. cap. 10. col. 751. vnum ex præcipuis Antichriſti miraculis hanc ipſam Imperij tranſlationem vocat. Præclarè igitur Lutherus, & eius filij Chytræus, Bibliander, & Illyricus, de Germania, & Imperio meriti ſunt, qui Cæſarum, Germanorum potentiam, & gloriam, ad Antichriſti præſtigias, & tyrannidem referunt. Vide præterea de innumerabilibus detrimentis, quæ Germaniæ attulit hæreſis Lutherana, præfationem Ioannis Cochlæi ad librum de actis & ſcriptis Lutheri. Sed pergamus ad cætera. Non longè à mendacijs iam confutatis Illyricus Henricum quartum præclariſſimum heroëm appellat, atque iniuſtè à Papa oppreſſum fuiſſe ſcribit. Quod mendacium vno ore confutant ſcriptores fermè omnes, atque in pri-

Mendacium x1.

mis

mis Germani, quorum teſtimonia breuiſſimè adſcribam, propterea quòd frequentiſſimè ex abdicatione huius Henrici, tum Illyricus, tum cæteri Lutherani, inuidiam Romano Pontifici conflare ſtudent. Stephanus Alberſtatenſis, vir ſanctus, & doctus, ſcripſit viuente Henrico 4. ad Walramum Epiſcopum prolixam epiſtolam, quæ exſtat apud Dodechinum in additione ad Marianum Scotum anno 1090. in qua epiſtola ſic ait: Audi vera, non fucata; audi fortia non faceta: omnis qui dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt: dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Epiſcopatus & Abbatias vendit; etenim Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem, & plures alios pro pecunia, Ratiſponenſem, Auguſtenſem, & Strasburgenſem, pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem verò epiſcopatum, quod dicere & audire nephas eſt, pro Sodomitica immũditia vendidit; quę ſi impudenter negare volueris, teſte cælo, teſte terra, omnes etiã à furno redeuntes ſcioli concludent hoc, Dominus Henricus hæreticus eſt: pro quibus nephandis malis ab Apoſtolica ſede excõmunicatus, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, qui Catholici ſumus, poterit exercere. Marianus Scotus & ipſe Hen-

rici Quarti æqualis in Chronico anni 1075. Hæc, inquit, & ſimilia nephanda, & inaudita Henrici Regis flagitia videntes & audientes, fieri Catholici viri per id tempus in Eccleſia conſtituti, cum Propheta Helia zelo Domini zelantes pro domo Iſrael, directis Romam nuncijs ad Alexandrum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, hæc ei, & alia quam plurima, quæ in regno Theutonico inſanientibus Simoniacis hæreticis Rege Henrico auctore & patrono dicta & geſta ſunt, tam literis quàm viua voce gemendo ac dolendo conqueſti ſunt. Et infrà, Gregorius, inquit, querimonijs, & clamoribus Catholicorum iuſtis aduerſus Henricum, & ſcelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accenſus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter Simoniam: quod factum Catholicis quidem viris bene placuit; Simoniacis verò, ac fautoribus Regis nimium diſplicuit. ex quo Mariani teſtimonio non ſolùm habemus, qualis Henricus quartus fuerit; ſed etiam abdicationem eius ab ipſis Germanis procuratam fuiſſe. quod enim Gregorius Pontifex fecit, ad preces & querimonias Principum Germanorum fecit. Dodechinus Mariani continuator anno 1106. Henricum inquit, hominem peruerſum, & iuſto

iuſto iudicio ab Eccleſia eiectum conſtat manifeſtè. Idem auctor in Chronico anni 1090. & 1093. adeò immania & horribilia ſcelera Henrici refert, vt puduerit me hîc adſcribere. Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1068. Henricus, inquit, adoleſcentiæ vſus libertate, Saxoniam ſolam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes deſpicere, nobiles opprimere, inferiores ſuſtollere, &c. Et infra; Hic finis, hic interitus, hæc ſors vltima Henrici, illo ſub vocabulo, quarti Romanorum Imperatorum à ſuis appellati: à Catholicis verò, id eſt, cunctis B. Petro ſuisque ſucceſſoribus fidem & obedientiam lege Chriſtiana conſeruantibus archipirata ſimul, & hæreſiarcha, nec non & apoſtata, perſequutorque plus animarum quàm corporum competenter dicebatur.

Lambertus Schafnaburgenſis, in hiſtoria Germanorum, quam Henrico 4. regnante cóſcripſit, ſic loquitur, dum refert acta Regis anno 1073. Rex (inquit) tamquam ſeueriſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modeſtiæ & temperantiæ frænis præcipitem ſe dedit. Albertus Krátzius lib. 5. Saxoniæ cap. 24. Mirum, inquit, & incomparabile rerum humanarum ſpectaculum & exemplum non vulgare,

gare, in quo contemplari poſſunt ima & ſummá. Si laudes requiris (Henrici) nobilis, doctus, fortis, procerus & Rege dignus vultus, qui ſummá Reip. tenuerit annis quinquagintá. cæterùm ſi in alteram partem reſpicis, incredibilia dictu flagitia, & pertinax ſuperbia adeò ſibi hominem dimidiarunt, vt potiores ſibi partes in vno vendicarent. habeant Reges ſpeculum vtriuſque fortunæ in homine, qui vbi tolerabiliter ſe geſſit, in ſummo rerum mortalium faſtigio effloruit; vbi verò verſus eſt in reprobos mores, in extremam incidit calamitatem, non in morte luctum, non ſepulturam accipiens Ioan. Auentinus (quo auctore mirificè oblectari ſolet Illyricus) lib. 5. Annalium Boiorũ pag. 563. Henricum (inquit) ſtupris, amoribus, impudicitię & adulterij flagraſſe infamia ne amici quidé negant. Ioan. Caluinus, Summi Pontificis hoſtis acerrimus, à veritate ipſa coactus ita ſcribit lib. 4. Inſtit. cap. 11. §. 3. Imperator Henricus eius nominis quartus, homo leuis & temerarius, nullius conſilij, magnæ audaciæ, vitæ diſſolutæ, epiſcopatus totius Germaniæ habebat in aula ſua partim venales, partim prædæ expoſitos. Habemus igitur quàm ſit verum quod Illyricus ſcribit cùm tragicè deplorat iniuſtam oppreſſionem præcla-

clariſſimi Herois Hẽrici quarti. Adduxi autem ſolùm teſtimonia Germanorum, aut hoſtium Pontificiorum, ne vlla ſuſpicio mendacij naſci poſſet, ſi ex Gallis & Italis ſcriptoribus teſtimonia peteremus; quamuis ea non deſint, & præſertim ſanctiſſimorum virorum, qualis inprimis fuit ſanctus Anſelmus epiſcopus Cantuarenſis, qui Henrici æqualis cùm eſſet, præfatione libri de azymo ad Walramum, Henricum quartum Neronis, Domitiani, & Diocletiani ſucceſſorem vocat. Sed de his hactenus.

In eadem epiſtola dedicatoria non procul à fine ſcribit Illyricus, Concilium Tridentinum finitum eſſe ſine omni cleri reformatione, eluſis Cæſaris aliorumque Principum admonitionibus & petitionibus, qui reformationem cleri obnixè poſtulauerant. At mendacium hoc apertè coarguit ipſum Cõcilium, quod plenum eſt decretis ſaluberrimis de reformatione; quodque extat, & legitur, & multis in locis magno cum fructu ſeruatur. *Mendacium XII.*

Non procul ab eo loco ſubiungit Illyricus in hunc modum. Exſtat etiam verè aureus libellus centum importabilium grauaminum à toto Imperio in comitijs Norimberg. anno 1523. Papæ Adriano oblatus. Mendacium hoc hominis impudẽtiſſimi detexit Ioannes *Mendacium XIII.*

Cochlæus

Cochlæus in actis Lutheri anni 1523. vbi ſcriptum reliquit, nullum eiuſmodi libellum in Comitijs Imperialibus editũ: ſed cùm in eo conuentu propoſita fuiſſent quædam grauamina, quibus grauari videbatur natio Germanica nõ ſolùm à Rom. curia, verùm etiam ab epiſcopis & prælatis Germaniæ; ea occaſione Lutheranos edidiſſe librum de centum grauaminibus Germaniæ, omnia in Papæ odium augentes, aut malignè interpretantes. Sed vt ad finem epiſtolæ veniamus, Illyricus more inſignium Oratorum, ad extremam partem orationis ſuæ ſplendidiſſimum mendacium reſeruauit. ſic enim in extrema epiſtola loquitur: Quod (inquit) ad meam perſonam attinet, teſtor coram Deo, me puram Chriſti religionem ſecũdùm Prophetica & Apoſtolica ſcripta, triaque Symbola amplecti, cuius aliqua ſumma in Auguſtana Confeſſione comprehenſa eſt, quæque cũ primitiuæ Eccleſiæ religione optimè conuenit. Teſtor & inſuper, me adeò ab omnibus ſectis erroribusque à Rom. Imperio, & Auguſtana cõfeſſione damnatis abhorrere.] hæc ille. Hoc eſſe mendacium, & quidem clariſſimum, vt nullo modo tegi vel excuſari queat, duabus rationibus oſtendi poteſt. primùm ex eo quòd propria quædam ipſius Illyrici

Mendacium XIIII.

lyrici dogmata, quale eſt illud, quòd peccatum originis ſit ſubſtantia, quodque ipſe homo totus ſit peccatum, manifeſtè pugnant cum ſcriptis Prophetarum & Apoſtolorum, cum doctrina Eccleſiæ primitiuæ, cum Symbolis fidei, & cum ipſa etiam Confeſſione Auguſtana. ſed quia longum eſſet hæc perſequi, & multi iam tum Catholici, tum Lutherani, editis libris hũc Illyrici errorem certiſſimis rationibus confutarunt; nihil hic addemus amplius. Altera ratio expeditior & facilior eſt. Siquidem conſtat Romanum Imperium non ſolùm perpetuò coluiſſe Apoſtolicam Sedem, quam Illyricus tanquam Antichriſti ſedem execratur, verùm etiam noſtro hoc ſeculo publico edicto damnaſſe Lutheranã hæreſim, cuius ſe patronum ſingularem Illyricus profitetur; ita vt omnino neceſſe ſit; aut mentitũ eſſe Illyricum, cùm ait ſe abhorrere ab erroribus ab Imperio Rom: damnatis; aut certè eundem Illyricum non Lutheranum, ſed Papiſtam fuiſſe, cùm hæc ſcripſit. Porrò Apoſtolicæ Sedi perpetuò ab Imperio Romano debitam reuerentiam exhibitam fuiſſe, nec vllum fuiſſe Imperatorem à Carolo Magno, vſque ad Rodulphum, qui nunc imperat, qui Romanum Pontificem vt verum Chriſti Vicarium non coluerit, in 12. capite

pite demonſtrabo, adductis præcipuè eorum Imperatorũ teſtimonijs, qui cum certis Pontificibus inimicitias geſſere, videlicet Henrici quarti, & quinti, Friderici primi, & ſecundi, Philippi, Othonis quarti, & Ludouici item quarti. Damnatam verò hæreſim Lutheranam ab Imperio vniuerſo, perſpicuum eſt ex edicto Wormacienſi, quod editum fuit anno 1521. Sic enim in eo edicto loquitur Carolus Quintus Imperator: Ad honorem Dei omnipotentis, Romanique Pontificis, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio, ac debito, nec non zelo ac ſtudio quo noſtrorum maiorum more, & ingenita etiam nobis vi, ad defenſionem Catholicæ fidei, ſanctæque Romanæ & vniuerſalis Eccleſiæ honorem, tutelam, & protectionem omnes noſtras vires & facultates, Imperium, Regna, Dominia, amicos, vitam denique, & animam ipſam noſtram exponere ſumus parati. Ex Imperiali, & Regia auctoritate, nec non conſilio, & aſſenſu (Nota lector) Electorum, & omnium ſacri Romani Imperij Principum, Ordinum, & Statuum in hac celeberrima & frequentiſſima Imperiali Dieta VVormaciæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam, exequendo ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, veri in

hac

hac parte iudicis, ſententiam, decretum, & condemnationem, in litteris Apoſtolicis (vt ſuprà dictum eſt) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Eccleſia Dei alienatum, vt obſtinatum ſchiſmaticum, & notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus & ſingulis habendum decernimus & edicimus.] Quid hic dices Illyrice? num adhuc teſtaris coram Deo te abhorrere ab omnibus erroribus ab Imperio Rom. damnatis? cur igitur in omnibus ferè tuis operibus Lutherum tuum vt Prophetam Germanicum, & Heliam tertium laudas, & in hoc ipſo libro, vbi iuras te ſequi doctrinam Imperij Romani, tam crebrò Romanum Pontificem Antichriſtum vocas; & nihil aliud omnibus viribus tuis contendis, quàm vt populos Chriſtianos ab antiqua religione, & Apoſtolicæ Sedis reuerentia, & obedientia ad Lutheri hæreſes pertrahas tam apertè ab imperio Romano damnatas? Sed nimirum certum eſt tibi millies potiùs mentiri, & mendacia iureiurando confirmare, quàm Lutherum deſerere.

Atq; hactenus de epiſtola dedicatoria. Iam in reliquo libro non facilè numerus mendaciorum iniri poſſet: idcirco pauciſſimis annotatis, reliqua taceri libenter patiemur, nam &

ad maiora feſtinamus, & ex paucis quæ notabimus, facilè de reliquis coniecturam facere licebit.

Menda-cium XV. Igitur cap. 1. pag. 13. Fingunt (inquit Illyricus) Carolum ignoraſſe Papæ conſilium, & decretum ſenatus, populique Romani de transferendo in eum Imperio. O mirum tum illorum ſilentium, tum & Caroli in explorandis rebus negligentiam, ac ſomnolentiam! Dicunt ei inuito & recuſanti eſſe coronam, & nomen Imperatoris obtruſum. O miram, & præpoſteram modeſtiam, aut etiam humilitatem Caroli.] hæc ille. Atqui id fingi dicitur quod ſine certo auctore aſſeritur. Ignoraſſe autem Carolum Papæ cõſilium de transferendo in eum Imperio, & recuſanti planè atque inuito Imperium eſſe delatum, auctores certiſſimi, fideque digniſſimi narrãt. Eginarthus, qui Caroli tempore vixit, & vitam ac res geſtas Caroli vt teſtis oculatus ſumma fide ſcripſit, Auguſti, inquit, nomen primò tantum auerſatus eſt (Carolus) vt affirmaret ſe eo die, quamuis præcipua ſolennitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet. Conradus Abbas Vrſpergẽſis, vetuſtus & diligens auctor, in rebus Germaniæ præcipuè deſcribendis, Dum, inquit, ante confeſſionem

B. Petri

B.Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret (Carolus) nihil minus ſperanti Leo Papa coronam impoſuit, & Imperatorẽ Romanum pronunciauit. Quod idem, ac iiſdem penè verbis ſcripſit Io. Cuſpinianus ab Illyrico non ſemel laudatus in vita Caroli Magni. necnon Ioan. Auentinus, Illyrici deliciæ, lib. 4. annalium Boiorum, pag. 345. Non igitur Papiſtæ Italici finxerunt quod tot teſtibus vel antiquiſſimis, vel hoſtibus Pontificum Germanis certè omnibus, comprobamus. Sed addamus etiam teſtimoniũ Alberti Krantzij, auctoris Germani, & ab Illyrico ſæpè citati. ſic igitur lib. 2. Saxoniæ cap. 18. Albertus Krãtzius loquitur. Cùm nihil tale Carolus aut cogitaret, aut ſperaret, magisque recuſaret alienum inuadere (vt ſuprà diximus) Imperatoris honorem, infra Miſſarũ ſolennia, dum ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret, Papa ei coronam impoſuit, & Imperatorem Romanorum pronunciauit.

Addit paulò pòſt & aliud inſigne mendacium, Fingunt, inquit, item die Natalis Domini illam tam ſolennem actionem (Coronationis Caroli) idque in templo eſſe habitam. Itá ne tam curtis diebus, tam ſacro feſto, & in tam multis ſacris actionibus veriſimile eſt, politicam, eamque tam grandem, *Mendacium XVI.*

difficilemque actionem eſſe peractam? vt ſtata illorum ſacra, ritusque impedirentur à religioſo Imperatore.] hæc ille. Quis crederet tam impudentem hominẽ reperiri vnquam potuiſſe, qui rem decantatam hiſtoricorum penè omnium vocibus, plurimisque oculatis teſtibus confirmatam, aſſerat eſſe figmentum? Annales Francorum ipſo tempore Caroli Magni ſcripti ſic habent: Ipſe autem cùm die ſacratiſſimo Natalis Domini ad Miſſarũ ſolennia Baſilicam B. Petri Apoſtoli fuiſſet ingreſſus, & coram altari vbi ad orationem ſe inclinauerat, aſſiſteret, Leo Papa coronam capiti eius impoſuit. Id ipſum cum de tempore, tum de loco diſertis verbis teſtâtur Eginarthus in vita Caroli; Paulus Diaconus, qui eiuſdem Caroli æqualis fuit, lib. 23. rerum Romanarum; Rhegino Abbas lib. 2. Chronicorum, Ado Viennenſis in Chronico, ætate 6. Aimoinus l. 4. de geſtis Francorum cap. 90. Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 801. Demum recentiores plurimi, Paulus Æmilius, Albertus Krantzius, Io. Cuſpinianus, Flauius Blondus, Baptiſta Platina, & alij. Sed fortaſſe hos auctores Illyricus non legit: imò legit ac diligenter omnes euoluit, quippe qui eos tum in Centurijs, tum in hoc libro de tranſlatione Imperij paſſim citat: & tamen

tamen adeò mendacijs delectatur, vt fingat ſe nihil eiuſmodi vmquam legiſſe; & audacter aſſerat eſſe figmentum Papiſtarum, & rem non modò non veram, ſed ne veriſimilem quidem. Sed præterire non poſſum tergeminum quoddam mendacium, quod idem Illyricus in eodem cap. 1. pag. 9. ſcriptum reliquit. Audet (inquit) Gelaſius Papa ad Anaſtaſium Imperatorem ſcribens 15. q. 6. can. Alius, affirmare Zachariam Papam depoſuiſſe Hildericum Regem Francorum, & tranſtuliſſe in Pipinum Caroli patrem; de quo tamen mẽdacio cum illic Gloſſa propria, Annonius hiſtoricus Francorum, & Rodulphus de Columna redarguũt.] & infrà: Tale mendaciũ cùm auſus ſit Papa ille confingere, &c.]

Tria hic ſunt manifeſta mendacia. Primùm aſſerit Illyricus à Gelaſio Papa mendacium eſſe confictum de tranſlatione regni Francorum ab Hilderico in Pipinum. At Gelaſius Papa, is qui ad Imperatorem Anaſtaſium ſcribit de quo loquitur Illyricus, obijt multo antè quàm Zacharias Pontifex, aut Pipinus, vel Hildericus Reges naſcerẽtur. obiit enim Gelaſius anno Domini 496. Zacharias autem, Pipinus, & Hildericus poſt annum Domini 700. floruerunt, de qua re nulla eſt inter hiſtoricos controuerſia. Sed Illyricus *Mendacium XVII.*

(inquies) Gratianum ſequutus eſt. At ſi mendum erat in Gratiano, quomodo tâtus Hiſtoricus Illyricus id nō aduertit? Aduertit omnino, quippe qui in Cēturijs, Gelaſij & Anaſtaſij tempora amplius ducentis annis antiquiora fecit temporibus Zachariæ, Pipini, & Hilderici cùm illa ad Centuriam 5. hæc ad octauam retulerit: ſed pro more ſuo nullam mentiendi occaſionē vndecunq. oblatam prætermittendam ſibi eſſe cenſuit. Mentitur 2. cùm affirmat, figmentum ac mendaciū eſſe quod noſtri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum ab Hilderico in Pipinum eſſe tranſlatum. Nam (vt ſuprà diximus) id propriè fingitur quod ſine auctore probato dicitur: Plurimi verò grauiſſimique auctores conſtanter aſſerunt quod nos dicimus. Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent: Data auctoritate ſua (Zacharias) iuſſit Pipinum Regem conſtitui. Et infrà: Secundum Rom. Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt. Eginarthus in vita Caroli Magni, Pipinus, inquit, per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto palatij, Rex conſtitutus eſt.

Mendacium XVIII.

Aimoinus lib. 4. de geſtis Francorum c. 61. Pontifex (inquit) data auctoritate ſua iuſſit Pipinum Regē inſtitui. Rhegino lib. 2. Chronici,

nici, Zacharias, inquit, per auctoritatem Apoſtolicam iuſſit Pipinum Regem creari, & ſanctæ vnctionis oleo inungi. Lambertus Schafnaburgenſis in hiſtoria Germanica, Pipinus, inquit, decreto Zachariæ Papæ per vnctionem ſancti Bonifacij Rex appellatus eſt. Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 756. Pipinus Princeps auctoritate Apoſtolica & Francorum electione à ſancto Bonifacio in Regem vngitur & conſecratur. Anno 752. iterum inungitur in Regem à Stephano Papa. Hermannus Contractus in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Rex Francorũ factus regnauit annis 15. Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate ſancti Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui poteſtate Regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depoſitus, & in Monaſterium miſſus eſt. Conradus Abbas Vrſpergẽſis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papę more Francorum electus ad Regnum, per manus ſancti Bonifacij eleuatus eſt in Regni ſoliũ. Et infrà: Stephanus (Papa) Pipinũ ſacra vnctione in regiæ di-

gnitatis honore cõfirmauit. Otho Friſingenſis lib. 5. Hiſt. cap. 22. Auctoritate (inquit) Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur. Albertus Krantzius, lib. 1. Metropolis cap. 14. Meritò (inquit) ſummus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt fauoribus, quando ab initio hęc ſedes Domui Caroli hoc præſtitit, vt regiam haberet dignitatem. Viderit iam Illyricus vtrũ nos finxerimus, Pontificis auctoritate Pipinum Regem creatum; an ipſe potiùs nos hæc finxiſſe, more ſolito mentiatur.

Mendacium XIX. Poſtremum, ſed dignum extremo loco, mendacium illud eſt, quo Illyricus affirmat, Papæ figmẽtum de tranſlatione Regni Francorum ab Hilderico in Pipinum, Annonij auctoritate coargui. Nam (vt paulo antè citauimus) Annonius, qui & Aimoinus ab alijs dicitur, non Papæ, ſed Illyrici mendacium verbis clariſſimis reprehendit. Sic enim ait lib. 4. cap. 61. Põtifex data auctoritate ſua, iuſſit Pipinum Regem inſtitui. Et infrà: Hoc anno ſecundũ Romani Põtificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt, & ad huius dignitatem honoris vnctus ſacra vnctione manu ſanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiſcopi & martyris. Quid clarius? Sed finem faciam mendaciorum cõmemorandorum, ſi

vnum

vnum adhuc addidero, quod toto paſſim libro repetitur. Siquidem in epiſtola dedicatoria, in prolegomenis, & in ſingulis ferè libri capitibus Illyricus queritur de Pōtificijs adulatoribus, & paraſitis, quòd audeant Imperium à Pontifice Romano ad Reges Francorum delatum ſcribere: nec veretur hanc ipſam tranſlationem figmentum & fabulas appellare. At nos paulo pòſt ſupra triginta hiſtoricorum teſtimonia proferemus, quorū cùm alij Græci, alij Galli, plurimi Germani, atq; omnes penè veteres fuerint, ipſa tum nationis diuerſitas, tum vetuſtatis auctoritas omnem ab eis ſuſpicionem falſitatis atque adulationis excludit. Sed præter ea teſtimonia quæ ſuo loco poſtea producentur, producam nunc Martinum Lutherum, teſte Illyrico, omni exceptione maiorem, quippe Prophetam atque Euangeliſtam nouum, & Romani Pontificis non modò non paraſitum & adulatorem, ſed etiam hoſtem acerrimum atque infeſtiſſimum, cui comites addam Theodorū Bibliandrum, ac Dauidem Chytræum, & ipſum quoque Flaccium Illyricum, qui in Romano Pontifice oppugnando, non multum Luthero cedunt. Dauid igitur Chytræus in cōmētario capitis 13. Apocalypſis, Lutheri ſententiam, ac ſuam & aliorum quorumdam

Mendacium XX.

rumdam Lutheranorũ his verbis deſcribit: Lutherus & alij hanc partem viſionis de nouo Imperio Romano per Pontificem inſtaurato enarrant. cùm enim vetus Imperium Vrbis, & Cæſarum Romanorum per Francos, Gothos, Vandalos, & alias gentes laceratum, & planè exſtinctum eſſet: Romanus Pontifex Leo tertius veteris illius Romani Imperij imaginem, ſeu ſimulachrũ, & vmbram aliquam excitauit, cùm Carolo Francorum Regi nomen & titulum Imperatoris Romani anno Chriſti 800. attribuit, & ſpiritum, ac vitam imagini à ſe effictæ dedit, vt formam aliquam veteris Imperij referret, & loqueretur, ac leges ſanciret de obedientia beſtiæ & imagini ipſius præſtanda. Nihil enim ferè poteſtatis & iuris habuit, vel vſurpare auſus fuit Imperator Romanus in hac noua Imperij forma, niſi quantum Romanns Pontifex, aut beſtia ei conceſſit. Hæc ille. Theodorus autem Bibliander in Chronico ſuo, Tabula decima propè extrema, de eadem imperij tranſlatione ſic loquitur, Vt per Longobardos Imperatorem nouæ Romæ Papa veteris Romæ expulit ex Italia; ita Longobardos armis Francorum oppreſſit: eodemque iure, ac poteſtate Regnum Francorum tranſtulit à Merouingis ad Germanos Principes, & ROMA-

NVM IMPERIVM à Græcis in Carolum Magnum. & infrà Tabula vndecima, In Natali, inquit, die Chriſti Seruatoris poſt ſolennia ſacra in templo ſancti Petri magna voce proclamauit (Leo Papa) Carolum Imperatorem Auguſtum, ac diademate ornatum inunxit: ſimulque filium Pipinum inunxit Italiæ Regem. Ita imperium occidentis, quod poſt Auguſtulum ab Oëdacaro Germano depoſitum iacuerat annis 300. per Rom. Papam excitatum rurſum, & in Regem Francorum, atque Germanorum tranſlatum eſt. Papa quidem Romanus videri voluit gratiam referre Carolo de Romana Eccleſia optimè merito, appellans more Romano, Patritium, & Auguſtum, & Cæſarem Romanum: Occulto autem iudicio Dei ad eam nationem AVCTORE PAPA, & applaudente acclamanteque populo Romano, Carolo Auguſto à Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori vita, & victoria, Imperium tranſlatum eſt. Et infrà: Auctoribus Papis à Pipino & Carolo Germanis Principibus, Longobardi Regnum Italiæ amiſerunt: quod Papa Leo, cum præclaro auctario videlicet, Carolo Magno reſignauit. Hæc Theodorus. Illyrici ac ſociorum eius Magdeburgenſium Centuriatorum teſtimonium ſuprà retulimus cap. 1. Habemus

 igitur

igitur multorum hoſtium Pontificiorum teſtimonia de trāſlatione Imperij auctore Pontifice facta vſque adeò clara atque illuſtria, vt planè neſciam, an vlli ſcriptores ex ijs quos Illyricus paraſitos Pontificis vocat, clariùs de eadem re loqui potuerint. Atque hæc Illyrici mendacia hoc loco ſatis eſſe viſa ſunt. nam ſi ſingula perſequi velimus, totus liber in mendacijs numerandis & refellendis conſumendus ſit. Sed ne fortè Illyricus glorietur, ex Apocalypſi Ioannis demonſtrari Pontificem Romanum eſſe Antichriſtum: obſeruet prudens Lector, apud Ioannem nuſquam legi, ab Antichriſto ſanandam eam beſtiam qua Romanum Imperium ſignificatur. Siquidem vnum illud caput beſtiæ, quod in Apocalypſi cap. 13. dicitur moriturū, & paulo pòſt opera draconis reſurrecturum, non Imperium, vel Imperatorem, ſed ipſum Antichriſtum deſignat, qui finget ſe mortuum, & opera draconis, id eſt, arte diabolica, paulo pòſt iterum ſe ipſe excitare videbitur, vt imitetur veram Chriſti mortem & reſurrectionem. Ita hunc locum exponunt veteres, Gregorius lib. 11. epiſt. 3. Primaſius, Beda, Ahimo, Anſelmus, Richardus Victorinus, & Rupertus Tuitienſis in commentario huius loci: & textus ipſe omnino cogit, vt per illud beſtiæ

caput,

caput, non Carolum Magnum;vt Lutherani volunt, ſed Antichriſtum accipiamus. Illud enim caput beſtiæ, vt Ioannes ſcribit, poteſtatem habuit ſolùm menſibus quadraginta duobus, & blaſphemabat Deum, & eos qui in cęlo habitant; & imperauit in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, & adorauerunt illud omnes qui habitant in terra. quarum rerum nulla conuenit in Carolum, aut in aliquem ſucceſſorum eius. omnes verò omnium conſenſu in Antichriſtum quadrant. Neque enim Carolus Magnus, in quo Imperium quodammodo reuixit,poteſtatem habuit menſibus tantùm quadraginta duobus, ſed annis ferè quatuordecim. neque Deum, aut ſanctos, Carolus, vel eius ſucceſſores blaſphemarunt, ſed eos potiùs mirificè coluerunt. denique neque Carolus, neque vllus ſucceſſorum eius, aut omnibus gentibus imperauit, aut ab omnibus gentibus adoratus eſt. Sed de his ſatis. nam in Libro tertio de ſummo Pontifice totum hoc argumentum accuratè tractauimus.

CAPVT III.

Refelluntur prolegomena Illyrici.

ETSI prolegomena Illyrici nihil ſint aliud niſi ingens quoddam mendacium; quia tamẽ eius mendacij refutatio longior erit, quàm vt ad caput quo mendacia continentur, commodè poſſit adiungi: rectius eſſe duxi ſi propriam diſputationem ad prolegomena refellenda inſtituerem. Igitur Illyrici prolegomena tota conſumuntur in varijs fragmentis diuerſorum auctorum recitandis, ex quibus ipſe colligi dicit, ante annos quadringentos inter Adrianum Quartum Pontificem, & Fridericum Primum Imperatorem litigatum eſſe, vtrum beneficio Papæ Germani Cæſares imperent: ac tandem poſt longam concertationem definitum, figmentum eſſe, quod vulgo fertur, Germanos Cæſares Romanorum Põtificum beneficio imperare. ſic autem exorditur: Tota iſta controuerſia, an Imperiũ ex dono beneficióue Papæ ad Germanos peruenerit, iam olim, nempe ante 400. annos inter Fridericũ primum, & Adrianum Papam quartũ grauiſſimè agitata, definitaq́. fuit, vt ex ſequentibus locis Hiſtoriæ Othonis Friſingenſis, epiſtolis illorum ipſorum Monar-

Monarcharum ab Othone ſuę hiſtoriæ inſertis patebit, quas hic ordine adſcribam.] hæc ille. Vbi mentitur primò cùm ait, controuerſiam hanc ante annos 400. agitatam & definitam. controuerſia enim quædam eo tempore agitata eſt, eſſet necne Imperium Romanum beneficium, id eſt, (vt ipſi loquuntur) Feudum Pontificis. vtrum autem imperium à Græcis ad Germanos, Pótificis auctoritate, tranſlatum eſſet, in controuerſiam tũc non venit. Sed res tota paulo pòſt apertior fiet. Mentitur 2. cùm addit ex hiſtoria Othonis Friſingenſis narrationem hác à ſe deſumptam. non enim ex Othone, ſed ex Radeuico eam deſumpſit. Otho ſiquidem vir grauis & doctus, dedita opera narrationẽ illam totam in ſuo opere prætermiſit; tamquã indignam videlicet, quæ inter alias res geſtas Friderici, quem ipſe laudandum ſuſceperat; locum haberet. alioqui autem eidem Othoni res tota perſpecta erat, quippe qui præſens interfuit, & litteras ſummi Pontificis ea de cauſa miſſas Imperatori interpretatus eſt, vt ex Radeuico cognoſci poteſt lib. 1. cap. 22. Mentitur 3. cùm ſe ordine rẽ totam adſcripturum dicit, cùm cõtra potiùs ſtudioſè nullum ordinẽ ſequi videatur, vt ex enumeratione & diſcuſſione eorũ quæ profert, manifeſtum fiet.

Primùm

Primùm igitur adſert narrationem Radeuici (quem ipſe falſò vocat Othonem Friſingenſem) ex lib. I. de rebus geſtis Friderici cap. 8 qua narratione continetur legatio duorum Cardinalium à Pontifice Adriano ad Imperatorem Fridericum miſſa. de qua nihil eſt quod dicamus, cùm ſimplex rei geſtæ narratio ſit. Secundò adiungit fragmentum epiſtolæ Adriani, quam legati illi attulerant. Fragmentum autem referre voluit Illyricus non totam epiſtolam, vt lectori ſuo perſuaderet, id potiſſimùm in ea epiſtola egiſſe Pontificem, vt ſe Imperij Germanorum auctorem oſtenderet. neque Imperium aliud eſſe niſi beneficium ſeu feudum Eccleſiæ Romanæ. nos igitur totam epiſtolam producemus, vt omnes intelligãt, cauſſam ob quam Summus Pontifex ſcripſit, non fuiſſe, vt Imperium Germanorũ beneficium ſuum eſſe iactaret, cuius rei obiter ſolùm mentionem facit, ſed vt Imperatorem officij admoneret in ſacrilegis hominibus puniendis.

Exemplum epiſtolæ Adriani Quarti ad Fridericum Primum, ex lib. I. cap. 9. Radeuici Friſingenſis.

ADRIANVS Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Friderico illuſtri Romanorũ Imperatori ſalutem, & Apoſtolicam bene-

benedictionem. Imperatoriæ maieſtati paucis retroactis diebus recolimus ſcripſiſſe illud horrendũ & execrabile facinus, & piaculare flagitiũ tempore noſtro commiſſum in Teutonicis partibus, ſicut credimus aliquando intentatum, excellentiæ tuæ ad memoriam reuocantes, non ſine grandi admiratione ferentes, quòd abſque digna ſeueritate vindictæ, vſque nunc tranſire paſſus ſis tam pernicioſi ſceleris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noſter E. Lundonenſis Archiepiſcopus, dum à ſede Apoſtolica remearet, à quibuſdam impijs & ſceleſtis, quod ſine grandi mœrore non dicimus, in partibus illis captus fuerit, & adhuc in cuſtodia teneatur: Qualiter etiam in ipſa captione prædicta viri impietatis, ſemen nequam, filij ſcelerati, in eum, & in ſuos euaginatis gladijs violenter exarſerint, & eos, ablatis omnibus, quàm turpiter atque inhoneſtè tractauerint, & tua ſereniſſima Celſitudo cognoſcit, atque ad longinquas & remotiſſimas regiones fama tanti ſceleris iam peruenit. Ad cuius vtique vehementiſſimi facinoris vltionem, ſicut is cui bona placere, mala verò diſplicere credimus, conſtantiùs exſurgere debuiſti, & gladium, qui tibi ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum eſt ex diuina prouiſione

conceſſus,

conceſſus, in ceruicem deſæuire oportuit impiorum, & grauiſſimè contererc præſumptores. tu verò ad ipſum ita diſſimulaſſe diceris, ſæuitiam neglexiſſe, quòd eoſdem non eſt quare pœniteat commiſiſſe reatum: quia impunitatem ſacrilegij quod geſſerunt, iamiam ſentiunt inueniſſe. cuius quidem diſſimulationis & negligentiæ cauſſam penitus ignoramus: quoniam nos in aliquo ſerenitatis tuæ gloriam offendiſſe, conſcientiæ ſcrupulus noſtrum animum non accuſat: ſed perſonam tuam ſicut chariſſimi & ſpecialis filij noſtri, & Principis Chriſtianiſſimi, quem in Apoſtolicæ confeſſionis petra non ambigimus per Dei gratiam ſolidatum, ſincera ſemper dileximus charitate, & debitæ tractauimus benignitatis affectu. debes enim glorioſiſſime fili ante oculos mentis reducere quàm gratanter & quàm iucundè alio anno mater tua ſacroſancta Romana Eccleſia te ſuſceperit, quanta cordis affectione tractauerit, quantam tibi dignitatis plenitudinem contulerit, & honoris: & qualiter imperialis inſigne coronæ libentiſſimè conferens, benigniſſimo gremio ſuo tuæ ſublimitatis apicem ſtuduerit confouere; nihil prorſus efficiens, quod Regiæ voluntati, vel in minimo cognoſceret obuiare. neque tamen pœnitet nos deſideria tuæ vo-

luntatis

luntatis in omnibus impleuiſſe, ſed ſi maiora beneficia excellentia tua de manu noſtra ſuſcepiſſet, ſi fieri poſſet, conſiderantes quanta Eccleſiæ Dei, & nobis per te incrementa poſſint & commoda prouenire, non immeritò gauderemus. Nunc autem quia tam immenſum facinus, quod in contumeliam vniuerſalis Eccleſię, & Imperij tui noſcitur etiam commiſſum, negligere ac diſſimulare videris; ſuſpicamur vtiq. ac veremur ne fortè in hanc diſſimulationē & negligentiam propter hoc tuus animus ſit inductus, quòd ſuggeſtione peruerſi hominis zizania ſemінátis, aduerſus clemētiſſimam matrem tuam ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, & nos ipſos indignationem (quod abſit) aliquam cōceperis, vel rancorem. ob hoc igitur, & ob alia négotia quæ cognoſcimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos ſcilicet filios noſtros Bernardum ſancti Clementis presbyterúm, Rolandum ſancti Marci presbyterum Cardinalem, & Cancellarium noſtrum, viros vtique religione, prudentia, & honeſtate conſpicuos, Serenitati tuæ de latere noſtro ad pręſens duximus deſtinandos, excellentiam tuam rògantes attentiùs, quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honeſtè tractes,

& ea quæ ipſi ſuper hoc, & ſuper alijs ad honorem Dei & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſię, ad decus etiam,& exaltationem Imperij pertinentia ex parte noſtra Imperatoriæ propoſuerint dignitati, ſicut ſi ab ore noſtro procedant, abſque vlla hæſitatione ſuſcipias, & ipſorum verbis, tamquam ſi ea cõtingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

Hæc eſt epiſtola Adriani, ex qua perſpicuum eſt, modicè admodũ, idq́ue neceſſariò, attigiſſe Põtificem coronationẽ Imperatoris, quæ anno ſuperiore peracta fuerat: cùm tamen præcipuum argumentũ aliò ſpectaret.

Tertio loco ponit Illyricus reliquam narrationem hiſtoriæ ex eodem Radeuico lib. 1. cap. 10. Summa verò eius hiſtoriæ hæc eſt: Lectis Pontificijs litteris Imperator, & qui cum illo erant Imperij Principes cum verba illa Pontificis. [Si maiora beneficia excellẽtia tua de manu noſtra ſuſcepiſſet, non immeritò gauderemus] in eũ ſenſum accepiſſent, quaſi dictum eſſet, Regnum atq. Imperiũ Germanorum non abſolutũ liberumq́. imperium, ſed feudum Romani Pontificis eſſe: in tantam iracundiam exarſerunt, vt parum abfuerit, quin duos illos Cardinales continuò trucidarent. qui Cardinales, quamuis tandem à periculo vitæ liberati fuerint, tamen ſine

vllo

vllo honore, ſine literis Imperatoris, ſine vlla reſponſione dimiſſi, iuſſi ſunt quāprimùm, via recta, id eſt, breuiſſima excedere ex Prouincijs Imperio ſubiectis, ſeueriſſimeque interdictum illis eſt, ne ad vlla Epiſcoporum, vel Abbatum Germaniæ loca diuerterent. Interim verò Imperator literas plenas acerbitatis ſcripſit ad omnes Imperio Romano ſubiectos, quibus literis ne verbum quidem facit de criminibus quorum à Pontifice admonitus, ac paternè caſtigatus fuerat: ſed ſolum queſtus eſt, planè tragicè, iniuriam ſibi à Pontifice factam, dum is Imperij coronam ſuum beneficium appellauit. Hæc eſt illius hiſtoriæ ſumma, in qua multa profectò admiranda occurrunt. primùm quòd Imperator ad tam horrenda ſacrilegia, quorum in epiſtola ſummi Pontificis admonebatur, omnino tacuerit, quaſi ad ſe nihil attinerent. Deinde quòd ex vnius verbi ambiguitate, quod tamen ſecundùm propriam ſignificationem nihil offenſionis habebat, tātam tragœdiam excitauerit, vt vix maior excitanda fuerit, ſi totius Imperij extrema ruina, certiſſimumq́. exitium impendiſſet. Tertiò quòd in ea epiſtola Romanum Pontificem, ſanctæ Eccleſiæ caput, ac proinde ſe membrum eius (niſi ipſe extra Eccleſiam eſſe velit) appellet: &

tamen non modò iſti capiti ſuo, iſti Principi populi ſui acerbiſſimè maledixerit, ſed etiam legatos eius (qui apud quoſuis barbaros, atque etiam Ethnicos iure gentium tuti fuiſſent) contra omne ius, & phas indigniſſimè violauerit. Poſtremò quòd vbi tandem ad firmamenta atque præſidia cauſæ ſuæ explicanda peruenit, nihil attulerit, præter vnam, eamque leuiſſimam, ne dicam ineptam, ac puerilem argumentationem. Cùm (inquit) per electionem Principum à ſolo Deo Regnum & Imperium noſtrum ſit, qui in paſſione Chriſti Filij ſui duobus gladijs neceſſarijs regendum Orbem ſubiecit, eumque Petrus Apoſtolus hac doctrina mundum informauerit, Deum timete, Regem honorificate: quicunque nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa ſuſcepiſſe dixerit, diuinæ inſtitutioni, & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacij reus erit. Hæc ille. Quæ certè argumentatio, ſi ad veræ rationis trutinam reuocetur, vereor ne prorſus indigna tanto Principe videatur. nam quod attinet ad duos illos gladios, quorum in paſſione Domini mentio fit, ſi quis paulo attentiùs Euangelium legat, non Cæſaris vnum, alterum Eccleſiæ; ſed vtrumque gladium Eccleſiæ, ac potiſſimùm Petri eſſe videbit. quocirca ſi al-

terum

terum Cæſar habet, non à ſolo Deo (vt Fridericus Imperator dicit) ſed à Deo per Petrum habet. ita Imperatoris argumentatio aduerſus ipſum ſuum auctorem pugnat. Sed placet de hac ipſa re ſancti Bernardi teſtimonium in medium adferre. Sic enim ſcribit lib.4. de Cõſideratione cap. 3. Quid tu denuò vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic; Conuerte gladium tuum in vaginam. tuus ergo & ipſe, tuo forſitan nutu, etſi non tua manu, euaginandus. alioquin ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apoſtolis, Ecce gladij duo hic, non reſpondiſſet Dominus, Satis eſt, ſed, nimis eſt. vterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis; ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt. iſte Sacerdotis, is militis manu; ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & iuſſum Imperatoris. Hæc Bernardus. Illa autẽ qualis quæ argumentatio eſt: S. Petrus ait, Deum timete, Regem honorificate; ergo cum Petro pugnat, & reus mendacij eſt quicunque dixerit Imperatorem Summi Pontificis beneficio imperare? quæ eſt hæc noua dialectica? an ille rex fortaſſe (iuxta præceptum S. Petri) ho-

norificandus non erit, qui ab alio regnum acceperit? quis ita inſaniat, vt hoc dicat? Rex Catholicus ac potentiſſimus Philippus regnum Neapolitanum feudum eſſe Romani Pontificis quotannis publicè profitetur; & tamen quis dicere auderet, non eſſe Regem Philippum à populo Neapolitano honorificandum, aut verba S. Petri ad eum Regem nihil pertinere? quid quòd non ſolùm Imperatoris Friderici argumentatio nihil efficit, ſed etiam illa eius ſententia, Regnum atque Imperium ſuũ eſſe à ſolo Deo, nulla ratione defendi poteſt? nam quis omnium ignorat, humana Regna iure gentium conſtitui, dum populi communi conſenſu in vnum aliquem poteſtatem ſuam transferunt? id certè (vt cætera taceam) Leges ipſæ Imperatoriæ, diſertè teſtantur. L. ex hoc iure gentium. ff. de iuſtitia & iure. Si verò poteſtas Regis à populo eſt, quid eſt quod Fridericus ait, Regnum noſtrum à ſolo Deo eſt? quòd ſi & Imperium (poſt tranſlationem à Græcis in Germanos) non à Pontifice, ſed à ſolo Deo eſt; quæ cauſa fuit cur Fridericus in Italiam ad Pontificem veniret, atque ab eo ad Imperium prouehi poſtularet? hæc enim ſunt verba, quæ nomine Friderici ipſo præſente Friderico ad Pontificem Adrianum Bamber-
genſis

genſis Epiſcopus fecit: Notum tibi eſſe volumus, Reuerende Pater, quia omnis Eccleſia de finibus orbis ad honorem Regni collecta, adduxit Principem ſuum ad tuam Beatitudinem, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ pacis amor in corde illius regnans, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepit venerabundus, tuis ſanctiſſimis veſtigijs humiliter prouolutus. Ergo, veneranade Pater, tu circa ipſum peragas, vt quæ ei deſunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ Beatitudinis munificētiam ſuppleantur. *Hæc ille, teſte Alberto Krantzio lib. 6. Saxoniæ cap. 16.* Qua ratione igitur Imperiū Friderici à ſolo Deo fuit, ſi Pontifex Adrianus ad Imperium illum prouexit, & Imperialis culminis plenitudinem, quæ illi deerat, contulit? & ſi munificentiam Pontificis Epiſcopus Bambergenſis, Friderici ipſius orator, appellare non timuit illam coronationem Imperatoriam: quid eſt cur beneficium Pontificis eadem illa coronatio dici non poſſit? Sed pergamus ad cætera.

Quarto loco addit Illyricus epiſtolá quandam Adriani Papæ ad Archiepiſcopos Moguntinum, Treuirenſem, & Colonienſem,

quam ex Auentino deſcripſit. de qua epiſtola nihil eſt quod dicamus, cùm ea tota noſtra ſit. Id vnum annotandum erit, mentiri Illyricum cùm ait: Adrianus nodum in ſcirpo quærit, Imperium eſſe beneficium Romani Sacerdotis, Auguſtumq́. precario dumtaxat regnare aſſerit.] Siquidem in tota epiſtola nuſquam legitur nomen beneficij. neq. Pontifex Adrianus eo loco aſſerit Auguſtum precario dumtaxat regnare; quin contrà potiùs affirmat, Regnum habere illum ex electione Principum ſuorum, à ſe autem nomen Imperatoris. Ex electione (inquit) Principum ſuorum habet nomen Regis, ex conſecratione noſtra habet nomen Imperatoris.

Quintò Illyricus adiũgit epiſtolam quandam Friderici ad Adrianum ex Nauclero, quæ neque eſt ordine ſuo poſita, neque facit ad rem. non enim illa ſcripta eſt tempore huius controuerſiæ, de qua nunc agimus, ſed aut antea, ſi credimus Nauclero in Chronico Genet. 30. aut poſtea, vt ex Radeuico lib. 2. cap. 18. colligi videtur: ſi tamen hæc epiſtola illa eſt, cuius meminit eo loco Radeuicus, & non potiùs alia ab aliquo cõficta. Scribit enim Radeuicus, Fridericum Imperatorem, vt indignationem conceptam in Adrianum ſolàretur, notario ſuo imperaſſe, vt in ſcribendis epi-

epiſtolis ad Pontificem nomen ſuum nomini Pontificis anteponeret, & dictionibus ſingularis numeri ipſum alloqueretur. Hæc autem epiſtola, quam ex Nauclero produxit Illyricus, contendit quidem nomen Imperatoris præponi debere, cùm Imperator ad Pontificem ſcribit, perpetuò tamen Pontificem alloquitur in numero multitudinis. Quid quòd hęc ipſa epiſtola non parum officit cauſæ eiuſdem Friderici? Nam inter cætera ſcribit epiſtolæ auctor, Silueſtrum ante Conſtantini donationem nihil regalium habuiſſe: ex quo ſatis apertè videtur agnoſcere vt veram atq. legitimam Conſtantini donationem, quæ apud Gratianum habetur diſt. 96. can. Conſtantinus. porrò illa donatio non ſolùm vrbem Romam, atque Italiam vniuerſam, ſed etiam omnes Occidētalis Imperij Prouincias complectebatur. quod ſi ita eſt, vnde poſtea Occidentale Imperium ad Carolum & ſucceſſores peruenit, niſi ex dono ac beneficio Pontificum Romanorum? niſi fortè Carolus Magnus (quod nephas eſt cogitare) ſacrilegè ripuerit ſancto Petro, quod ei piè donauerat Cōſtantinus. Vides igitur hanc epiſtolam vel eſſe confictam, vel ipſi cauſæ Friderici atque Illyrici maius detrimentum adferre, quàm attulerint omnia verba, atque omnes

legationes Pōtificis Adriani. nec enim Adrianus vnquam tam luculenter dixit, aut ſcripſit, Germanos Reges Apoſtolicæ Sedis beneficio imperare, quàm id ipſum Fridericus ſcripſit, ſi ipſius illa epiſtola eſt.

Sexto producit Illyricus ex Othone Friſingenſi lib. 2. de rebus geſtis Friderici cap. 21. legationē populi Romani ad Fridericum, & Friderici reſponſionem. nihil autē horum loco ſuo ponitur, nec ad rem facit. nam iſta legatio populi Romani miſſa eſt ad Fridericum, cùm is ad Vrbem propinquaret cauſa coronæ Imperialis à Pontifice petendæ: controuerſia autē illa de Imperio ſit ne beneficium Pontificis an non, ſequenti anno, coronatione iam peracta, exorta eſt. porrò ad rem iſta non faciunt, cùm non ſit noſtra quæſtio de populo, ſed de Pontifice Romano. tātum verò abeſt, vt ea legatio populi Romani Pontificis iuſſu, vel conſilio, aut conſenſu miſſa ſit ad Fridericum, vt potiùs (Othone teſte ibidē) Adrianus legationē illam improbauerit, & paulo pòſt, iiſdem repugnantibus Romanis, Fridericum coronauerit. Vides igitur (Lector) quàm verè initio dixerit Illyricus, ſe ordine ſubiecturum quę ad præſentem controuerſiam pertinerēt.

Septimo addit ex Radeuico (quem falsò Othonem vocat) lib. 2. cap. 30. de rebus geſtis

ſtis Friderici epiſtolam Eberhardi epiſcopi Bambergenſis ad Eberhardum Archiepiſcopum Saltzburgenſem: nec non reſponſionem quandam Friderici Imperatoris ad quandam ſummi Pontificis legationem. quæ ſimilia ſunt ſuperioribus, id eſt, neque narrantur ordine ſuo, neq. pertinent vllo modo ad rem.

Octauo profert ex lib. I. cap. 15. & 16. Radeuici (quem ipſe omnino Othonem Friſingenſem vult videri) fragmentum epiſtolæ Adriani ad epiſcopos quoſdam Germanos; & reſponſionem eorundem ad Pontificem. Ac nunc tãdem Illyricus poſt longos errores domum redit. iſtæ ſiquidem duæ epiſtolæ (ſi ordo tenendus ſit) proximè ſequuntur poſt eam narrationem quam tertio loco Illyricus recitauerat. cætera quæ interiecta ſunt, ac præcipuè quintum, ſextum, & ſeptimum, inter parerga numerari poſſunt. neque alia de cauſa inſerta videntur, niſi vt augeant prolegomena, & lectoris mentem confundant. tametſi autem hæc omnia quæ octauo loco ab Illyrico producuntur, ad rem præſentem faciant; nihil tamen habent quod refellendum ſit; cùm nihil ferè aliud contineant, quàm repetitionem ſuperiorũ. vnum eſt dumtaxat, quod non tam refutatione quàm animaduerſione indiget, argumentum videlicet

quod.

quod Illyricus præmittit ante epiſtolam Præſulum Germaniæ ad ſummum Pontificem, quod quidem eiuſmodi eſt: Reſponſio Præſulum Germanorũ ad prædictas litteras Pontificis, quibus reprehendunt illud Papale figmentum, & monent vt id noua legatione ac ſcriptione reuocet] prætereo nouam illam elegantiam ſermonis: Reſponſio Præſulum, quibus reprehendunt: ſed mendacium præterire non poſſum; neque enim in tota illa epiſtola vlla mentio fit Papalis figmenti; neq. admonetur Pontifex vt reuocet quidquam: ſed ſolùm vt exulceratum animum Principis ex verbi cuiuſdam ambiguitate, nouis litteris lenire, ac mitigare velit. hęc enim ſunt illorum verba, De cætero Sanctitatem veſtram ſuppliciter rogamus & obſecramus, vt noſtræ parcatis infirmitati, vtq; magnanimitatem filij veſtri ſicut bonus Paſtor leniatis ſcriptis veſtris, ſcripta priora ſuauitate mellita dulcorantibus.]

Nonò addit legationem ac litteras Põtificis Adriani ad Fridericũ, quibus verbi ambiguitate expoſita, continuò animus Principis mitigatus eſt. Sed verba Illyrici audiamus: Nouæ (inquit) litteræ ac legatio Papæ, qua totum illud ſuum figmentum de beneficio Imperij Germanis collato, artificioſa interpretatione

pretatione tollit, ac non obſcurè recantat, polliceturq́. ſe poſthac Imperij iura minimè violaturum eſſe.] Hæc ſunt Illyrici verba: in quibus duo ſplendida mendacia continentur. extant enim litteræ integræ Pontificis Adriani apud Radeuicum lib. 1. cap. 22. in ijs autem non retractat Pontifex vllum figmentum, nec ſe iura Imperij poſthac non violaturum promittit, ſed arguit imperitiam eorum qui Friderico ſuggeſſerant, beneficium coronationis feudum ſignificare. Hæc enim eſt epiſtola Pontificia: Ex quo vniuerſalis Eccleſiæ curam Deo, pro vt ipſi placuit, diſponente ſuſcepimus, ita in cunctis negotijs magnificentiam tuam honorare curauimus, vt de die in diem animus tuus magis ac magis in amore noſtro, & veneratione Sedis Apoſtolicę debuiſſet accēdi. vnde ſine grandi admiratione non ferimus, quòd cùm audito, ex ſuggeſtione quorundam animum tuum aliquantulum contra nos fuiſſe cōmotum, duos de melioribus & maioribus fratribus noſtris, Rolandum ſcilicet Cancellàrium tit. S. Marci, & Bernardum tit. S. Clementis presbyteros Cardinales, qui pro tuæ maieſtatis honore in Romana Eccleſia ſoliciti ſemper exſtiterant, pro voluntatis tuæ cognitione ad tuam præſentiam deſtinauimus, aliter quàm Imperialem

rialem decuerit honorificẽtiam, ſunt tractati. occaſione ſiquidem cuiuſdam verbi quod eſt [beneficium] tuus animus (ſicut dicitur) eſt commotus, quod vtique nedum tanti viri, ſed nec cuiuſlibet minoris animum meritò commouiſſet. Licet enim hoc nomen, quod eſt beneficium, apud quoſdam in alia ſignificatione quàm ex impoſitione habeat, aſſumitur; tunc tamen in ea ſignificatione accipiendum fuerat, quam nos ipſi poſuimus, & quam ex inſtitutione ſua noſcitur retinere. hoc enim nomẽ ex bono & facto eſt editum, & dicitur beneficium apud nos, non feudum, ſed bonum factum. in qua ſignificatione in vniuerſo ſcripturæ ſacræ corpore inuenitur, vbi ex beneficio Dei, non tamquam ex feudo, ſed velut ex benedictione, & bono facto ipſius gubernari dicimur & nutriri. Et tua quidem magnificentia liquidò recognoſcit, quòd nos ita bene & honorificè Imperialis dignitatis inſigne capiti tuo impoſuimus, vt bonum factum valeat ab omnibus iudicari. vnde quidam verbum hoc, & illud ſcilicet, [contulimus tibi inſigne imperialis coronæ] à ſenſu ſuo viſi ſunt ad alium retorquere, non ex merito cauſæ, ſed de voluntate propria, & illorum ſuggeſtione, qui pacem Regni & Eccleſiæ nullatenus diligunt, hoc egerunt.

per

er hoc enim vocabulum [contulimus] nihil liud intelleximus niſi quod ſuperiùs dictum eſt, impoſùimus. Sanè quòd poſtmodum perſonas Eccleſiaſticas à debita ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ viſitatione (vt dicitur) reuocare iuſſiſti, ſi ita eſt, quàm inconuenienter actum ſit, tua, fili in Chriſto chariſſime, diſcretio, vt credimus, recognoſcit. nam ſi aliquid apud nos amaritudinis habebas, per nuncios, & litteras tuas fuerat intimandum, & nos honori tuo curauiſſemus, ſicut filij chariſſimi, prouidere. Nunc igitur ad commonitionem dilecti filij noſtri Heinrici Baioariæ & Saxoniæ Ducis, duos de fratribus noſtris Heinricum tit. S. Nerei & Achillei, & Iacinctum S. Mariæ in Coſmedin Diaconum, Cardinales, prudentes ſiquidem & honeſtos viros ad tuam præſentiam deſtinauimus, celſitudinem tuam monentes & hortantes in Domino, quatenus eos honeſtè & benignè recipias, & quod ab eis ex parte noſtra tuæ magnificentiæ fuerit intimatum, à ſinceritate cordis noſtri noueric tua excellentia proceſſiſſe, ac per hoc cum eiſdem filijs noſtris, mediante iam dicto filio noſtro Duce, ita celſitudo tua ſtudeat conuenire, vt inter te ac matrem tuam ſacroſanctam Romanam Eccleſiam nullius diſcordiæ ſeminarium debeat

beat remanere. Hanc epiſtolam totam ne vno quidem verbo omiſſo adſcribere volui, vt Illyrici mendacia ex ipſa epiſtola refutarentur. Vbi enim obſecro eſt illa figmenti Pontificij retractatio? Dixerat Pontifex in priore epiſtola, quam etiam ſuprà totam adſcripſimus, ſe Friderico, cùm is Romam ad coronam accipiendam veniſſet, læto animo occurriſſe, ac plenitudinem dignitatis, id eſt, Imperialis coronæ inſignia contuliſſe. quod ipſum Friderici nomine orator ipſius Epiſcopus Bambergenſis (vt ex Krantzio ſuprà citauimus) à Pontifice poſtulauerat: deinde de hac ipſa coronatione loquens addiderat in literis ſuis idem Pōtifex non modò ſe non moleſtè ferre, quòd ea contuliſſet, ſed etiam non immeritò gauiſurum, ſi maiora beneficia de manu ſua Cæſar accepiſſet. quo loco beneficium quod in Imperatorē à Pontifice ſignificatur collatum, nō poteſt vllo modo aliter accipi, niſi quis de induſtria cauillari velit, quàm vt ad coronationē Imperialem referatur. Quid igitur Papa retractat, quid reuocat, quid recātat, (vt verbo vtar Illyrici) cùm nomine beneficij nō ſe feudum aliquod, ſed coronationis munus intellexiſſe dicit? Neq. verò rectè colliget iam Illyricus, Non dicit Papa Imperium Germanorum feudum eſſe Pontificis;

ficis ergo figmentũ eſt quod Adrianus, quod Innocẽtius Tertius, quod omnes hiſtorici dicunt, Imperiũ à Græcis ad Francos Pontificis auctoritate eſſe tranſlatũ. nam etſi non dixit Adrianus Imperium eſſe feudum, non tamen dixit non eſſe: & licet non eſſe dixiſſet, non tamen continuò ſequeretur, falſam eſſe tranſlationem Imperij. aliud enim eſt, Imperium ab vna gente ad aliam transferre; aliud verò, feudum conſtituere. Deinde in quo angulo epiſtolæ Adriani latet id quod Illyricus in argumento poſuit, cùm ait, Pollicetur ſe poſthac Imperij iura minimè violaturum? certè epiſtolam totam audiuimus, ac ne ſyllabam quidem vnã de hac pollicitatione reperimus. Sed video vbi fundamentum mẽdacij ſui Illyricus conſtituerit, quòd nimirum Radeuicus Friſingenſis, poſteaquã epiſtolam Adriani operi ſuo inſeruerat, ſubiunxerit continuò, illis litteris Imperatorem placatum benignè deinceps cum legatis Rom. Pontificis egiſſe, Legatos verò Imperatori promiſiſſe, Præſulem Romanum honorem atque iuſtitiam Imperij illibatam ſemper cõſeruaturum. At illa pollicitatio Legatorum fuit non ipſius Pontificis; neque Legati polliciti ſunt Pręſulem Romanum iura Imperij poſthac nõ violaturum, quaſi aliquando antea violaſſet: ſed

illibata, vt ſemper fecerat, perpetuò conſeruaturum. Siquidem ijdem Legati (Radeuico teſte) cùm primùm Imperatorẽ alloquerentur, eique litteras Apoſtolicas traderent, pręfati ſunt, ſine vlla iuſta cauſa aduerſus Romanam Eccleſiam Imperatorem fuiſſe commotum. hæc enim ſunt illorũ verba: Quanta dilectione ſancta Romana Eccleſia amplitudinem & honorem imperij veſtri amplectatur, quàm ſine conſcientia peccati veſtram ſatis inuita ſuſtinuerit indignationem, & ſcripta præſentia, & in ore noſtro poſitæ viuæ vocis officium declarabit. Ex quibus verbis ſatis profectò manifeſtè colligitur, numquam veniſſe in mentem Legatis, vt violata fuiſſe à Romano Põtifice iura Imperij dicerent. proinde mendacium eſt Illyrici, promiſiſſe Pontificem Friderico, ſe poſthac Imperij iura minimè violaturum. Addit poſtremò in prolegomenis ſuis Illyricus ex hiſtoria Abbatis Vrſpergenſis, Adrianum Pontificem iterum ab Imperatore diſſidere cœpiſſe, atque eouſque progreſſum diſſidium, vt tandem Imperator à Pontifice excommunicaretur, ſed paulo pòſt diuino miraculo Pontificem, dum is recentem aquam ex fonte biberet, à muſca quæ os eius ſimul cum aqua intrauerat, apud Anagniam exſtinctum. Verumtamen
hanc

hanc non verã hiſtoriam, ſed improbabilem fabellam eſſe, ex eo poteſt intelligi, quòd Abbas Vrſpergenſis ex Iohanne quodam Cremonenſi, auctore obſcuro, & ſchiſmatico, eam narrationem refert: ille verò non alium teſtem producit, quàm incertum rumorem vulgi: Cùm veniſſet (inquit) ad quẽdam fontem; hauſit de poto illius, & continuò (vt dicitur) muſca quædam os eius intrauit, & gutturi eius adhæſit, nulloq́. artificio medicorum auelli potuit, quoadvſq. ſpiritum exhalaret. Hæc ille. Quocirca tota fides huius rei pendet ex illo (vt dicitur) hoc eſt, ex falſo rumore, quem æmuli fortè ſparſerunt. Porrò Radeuicus lib. 2. cap. 43. honorificè deſcribit obitum ac ſepulturã Adriani, quod idem faciunt Platina, Martinus Polonus, & alij, qui Pontificum vitas deſcribunt. Io. Nauclerus in chronico, gener. 39. ſcribit ſuſpicari narrationem illam Cremonenſis affectu potiùs quàm veritate ſcriptam. S. autem Antoninus in ſumma hiſtorica, parte 2. tit. 17. cap. 1. §. 9. ex Helinando refert, Adrianũ virum optimum fuiſſe, vt nullo modo probabile ſit eum talem exitum habiturum, quatem Cremonenſis dicit. Denique ſi res eſſet vera, quî fieri poſſet, vt mors tam noua & inſolens à nullo certo ſcriptore annotata fuiſſet?

ſet? At Fridericum Imperatorem, qui non ſolùm cum Adriano diu contendit, ſed etiam Alexandrum ſucceſſorem Adriani ita vexauit, vt tres antipapas aduerſus eum Imperiali potentia fouerit, non incertus rumor, ſed teſtes certiſſimi, id eſt, omnes Hiſtorici teſtantur, in Armenia à flumine quodam abſorptum miſerrimè perijſſe. de quo ſic ſcribit Gulielmus Neubrigenſis, eius temporis auctor, in lib. 4. rerum Anglicarum cap. 13. Fridericus Imperator Teutonicus, iter Hieroſolymitanum ingreſſus, cùm in gurgitem fluuij equo ſtimulato proſilijſſet, in momento ſuffocatus interijt. O abyſſus multa iudiciorum Dei! vir tantus, & qui diuino quodá feruore relictis delicijs, opibuſq. Imperij, mille ſe expoſu erat propter Chriſtú periculis, tam ſubito miſeroque caſu abſumitur. peccatum tamen eius tantum & tale elucet quod fortè in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq. ideo oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouiſione in hac vita ſeueriùs caſtigari. Siquidem nepharij ſchiſmatis ſub venerabili Papa Alexandro principalis fautor exſtiterat, & pacis Eccleſiaſticæ per Imperialem potentiam multo tempore perturbator. tandem verò perſpicuè dans palmam veritati, minùs tamen in delicijs palatij piaculare malum

nalum defleuerat. Hæc ille. Addit autem
abbas Vrſpergenſis in chronico, poſt abſor-
tum (vt dictum eſt) à flumine Fridericum,
xercitum eius, aut aëris intemperie aut ab-
ndantia ciborum morbo contracto penè to-
m breuiſſimo tempore conſumptum. Ita
ntentiam Adriani Pontificis, quæ exſtat in
iſtola ad epiſcopos Germaniæ apud Rade-
cum lib. 1. cap. 16. veriſſimam fuiſſe, rei
entus cõprobauit. ſic enim ille ſcripſerat:
on acquieſcat idem filius noſter conſilijs
quorum, conſideret nouiſſima, & antiqua,
per illam viam incedat, per quam Iuſti-
nus, & alij Catholici Imperatores inceſſiſ-
noſcuntur. exemplo ſiquidem, & imita-
ne illorum, & honorem in terris, & feli-
tem in cœlis ſibi poterit cumulare. Vos
m, ſi eum ad rectã ſemitam reduxeritis;
B. Petro Apoſtolorum Principi gratum
endetis obſequium, & vobis & Eccleſijs
ris conſeruabitis libertatem. Alioquin
erit antedictus filius noſter ex admonitio-
eſtra, nouerit ex promiſſionis euangelicæ
tate, quòd ſacroſancta Romana Eccleſia
r firmiſſimam petram Deo collocante
lata, quantocumque ventorum turbine
iatur, in ſua firmitate, protegente Domi-
n ſæculum ſæculi permanebit. Hæc ille

tum cùm ardore iuuenili, & Imperiali ſen-
tentia Fridericus Eccleſiæ minaretur. Sed
eum finem tragœdia illa habuit, quē Adria-
nus prædixerat. Siquidem poſt annum deci-
mum nonum grauiſſimæ perſecutionis, præ-
ualuit tandem Eccleſia, & Fridericus Impe-
rator Caliſto antipapa, quem ad eam diem
fouerat, abdicare coacto; ſeſe verò Pontifici
Alexandro ſubiecit, vt ſcribunt probati hiſto-
rici, Abbas Vrſpergenſis in Chronico, Platina
in vita Alexandri, Gulielmus Neubrigenſis
rerum Anglicarum lib. 3. cap. 2. Gulielmus
Epiſcopus Tyri de bello ſacro lib. 18. cap. 26.
& alij. neque tamen hac humilitate illud à
Deo impetrare potuit, vt non etiam morte
horribili, ac totius exercitus interitu pecca-
tum eius in Eccleſiam ſeueriſſimè puniretur.
Atque hæc de prolegomenis.

CAPVT

CAPVT IIII.

Imperium Romanum tranſlatum à Græcis ad Francos Summi Pontificis auctoritate, Hiſtoricorũ teſtimonijs demonſtratur.

TEMPVS iam eſt vt ad ipſam cauſam propiùs accedamus; atq. vt ordine progrediamur, principio quid ſit quod quæritur, ſiue ſtatum cauſæ breuiter exponemus; deinde ſententiam noſtrã certiſſimis rationibus cõprobabimus.

Igitur Romanum Imperium tametſi ante Conſtantini tempora, modò ab vno, modò à pluribus Auguſtis pari poteſtate regeretur, vnum tamen atque indiuiſum cenſebatur. Deinde verò poſteaquam Magnus Conſtantinus Conſtantinopolim quaſi alteram Romam ædificauit, & cum ea alterum Conſulem, alterum Senatum, & omnia Romanæ Vrbis priuilegia communicauit, diuiſum eſt Imperium in partes duas; quarum altera imperium Orientis, altera Occidentis appellari cœpta eſt. & quemadmodum ante Conſtantinum Principem, indiuiſum Imperium aliquando plures Auguſti adminiſtrabant, ſæpiùs vnus ac ſolus regebat: ita poſt Conſtantinum, Imperium iam diuiſum plerumque

duo Cæſares tenuerunt, rarò vnus ac ſolus Princeps gubernauit. Siquidem Conſtantino vita functo anno Domini 341. Occidentale Imperium Conſtantino iuniori & Cõſtanti, Imperium Orientis Conſtantio ceſſit. poſt Conſtantini autem & Conſtantis exceſſum, anno 353. Conſtantius ſolus vniuerſo Imperio præfuit. Conſtantio Iulianus, Iouianus Iuliano ſucceſſit. Sed poſt obitum Iouiani, Valentinianus, qui Iouiano ſucceſſerat, Imperio Occidentis contentus, Orientale Imperium Valenti fratri attribuit anno Domini 368. atque ex eo tempore vſque ad annum Domini 476. id eſt, vſque ad Auguſtulum, Imperatores diuerſi diuiſum Imperium tenuerũt. Auguſtulo verò ab Odoacre Herulo abdicare coacto; atque Imperio Occidentis à Barbaris occupato, ſoli Imperatores Orientis, & in ſolo Oriente regnarunt vſque ad Iuſtinianum. Sed cùm is opera Beliſarij & Narſetis, fortiſſimorum ducum, Africam & Italiam, inde Vandalis, hinc Gothis exactis, recuperaſſet; tandem anno Domini 556. iterum ab vno Imperatore Oriens & Occidens adminiſtrari cœptus eſt. Sed cùm Imperator Græcus eſſet, & Italiam per Exarchos regeret, nec eam ab infeſtatione Longobardorum tueri iam poſſet; anno 801. ineunte, ipſo die Natalis Do-

mini, creato in vrbe Roma nouo Imperatore Carolo Magno Rege Francorum, ac per hoc tranſlato Occidẽtali Imperio à poteſtate Græcorum ad Francorum ditionem, iterum Rom. Reſpublica rediјt ad eum ſtatum, in quo eam Conſtantinus Magnus conſtituerat, & in quo permanſerat à Valentiniano ſeniore, vſque ad Auguſtulum. Quamquam illud negari non poteſt, quin paulo maior Imperij diuiſio fuerit à tempore Caroli Magni, quàm antea: ſiquidem à Conſtantino ad Auguſtulum etſi diuiſæ erant Imperij Romani Prouinciæ inter duos Imperatores, quod attinet ad regimen & adminiſtrationem; erat tamen ita commune Imperium, vt leges vtriúſque Imperatoris nomine toti Imperio darentur; & ſi alter ſine liberis decedebat, ad alterum totius Imperij gubernatio, & prouidentia pertineret. Quo circa Paulus Oroſius lib. 7. ſcribit Archadio Orientis, Honorio Occidentis Prouincias gubernantibus commune Imperium, diuiſis tantum ſedibus fuiſſe: at poſt tempora Caroli Magni neque leges à Latino Græcoque Imperatore communiter latæ ſunt, neque deinceps vnquam aut Latinus Orientem, aut Græcus Occidentem gubernauit. Quæritur itur, quiſnam huius tranſlationis auctor

F 5 fuerit,

fuerit, quiſue Carolo Magno, ac ſucceſſoribus eius, nomen, dignitatem, ac poteſtatem Imperatoris Romanorum, ac Cæſaris Auguſti in Occidente tribuerit. Reſpondemus id quod clamat conſenſus omnium gentium, Leonem Tertium Pontificem Maximum aut ſolum, aut præcipuum & primarium auctorem huius tranſlationis fuiſſe, eique Germanicam nationem Imperium acceptum referre debere. negat Illyricus, & odio Pontificum neſcio quos alios auctores cōminiſcitur, atque ita ſe verſat in omnem partem, vt hiſtoriam alioqui clariſſimam, & fide Orbis terrarum tot iam ſeculis confirmatam, omnino obſcurare nitatur. Accedant igitur Hiſtorici omnes tum veteres, tum recentiores, & auctoritatis ſuæ pondere, leuitatem & impudentiam vnius hominis comprimant.

Primus. Ioannes Zonaras, auctor Græcus, qui Romano Pontifici adulari non nouerat, tomo 3. Annalium in vita Conſtantini & Irenes, vbi de hac tranſlatione loquitur, nullam ſenatus, nullam populi, nullam exercitus mentionem facit, ſed rem totam Leoni Papæ adſcribit: Roma (inquit) prorſus Franci potiti ſunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato. Et infrà, ſub Conſtantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Ro-

mam

mam admiſit. ſic & Italia vniuerſa, & ipſa Roma ſunt potiti. Et infrà, At Francorum dux Carolus, Imperator Romanorum à Papa Leone, vt dictum eſt, appellatus, miſſis ad Irenem Legatis, nuptias illius ambijt, cùm nec illa ab eo coniugio abhorreret.

Georgius Cedrenus in compēdio hiſtoriarum in vita Conſtantini & Irenes, eadem ferè quæ Zonaras refert, ſed breuius. Venerunt (inquit) etiam à Carolo, quem Leo Papa Romæ coronauerat, Legati ad Irenem, eam Carolo in vxorem ambientes. 2.

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, & eidem Carolo familiaris fuit, lib. 23. rerum Romanarum, poſteaquam narrauerat Leonē Tertium Pontificem à Carolo Rege Francorum in ſedem ſuam reſtitutum, ſubiungit: Cæterùm (Leo) vicem Carolo recompenſans in Imperatorē coronauit eum in templo S. Petri Apoſtoli perungens oleo à capite vſque ad pedes, & circundans imperatoria veſte, atque corona, 8. Kalen. Ianuarij, indictione 9. In quibus verbis Pauli Diaconi duo ſunt annotanda. vnum eſt nullam fieri mentionem in eius verbis ſenatus, aut populi Romani, quam certè prætermittere non debuiſſet fidelis Hiſtoricus, ſi tranſlatio Imperij à Græcis ad Francos munus ſenatus populiq. Roma- 3.

Romani potius quàm Pontificis Leonis fuiſſet. Alterum eſt, hanc tranſlationem, quæ facta eſt in ipſa Caroli Magni coronatione, beneficium Leonis collatum in Carolum à Paulo Diacono agnoſci & appellari. Siquidem illa verba, Cæterum Leo vicem Carolo recompenſans] ſatis apertè ſignificat, ita fuiſſe beneficium Pontificis in Regem coronationem Imperatoris, vt antea fuerat beneficium Regis in Pontificem reſtitutiò in propriam ſedem.

4. Eginarthus Pauli Diaconi æqualis, nec minùs quàm Paulus Carolo Magno notus & familiaris (quippe qui Cancellarius eius fuit, teſte Trithemio) in vita eiuſdem Caroli ita deſcribit hanc tranſlationem, vt ſoli Pontifici Leoni rem totam tribuat. Auguſti nomen (inquit) primò in tantum auerſatus eſt, vt affirmaret, ſe eo die, quamuis præcipua ſolennitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet. Perpende lector hæc verba, Si Pontificis conſilium præſcire potuiſſet.] cur enim non ait, Si conſilium Senatus populique Romani præſcire potuiſſet; niſi quia rem totam à Pontificis voluntate & auctoritate pendere intelligebat?

5. Annales Francorum incerto auctore, ſed omnium

omnium conſenſu fideliſſimo, & qui Caroli tempore vixit, ita habent in enarratione rerum geſtarum anno 801. Ipſe autem cùm die ſacratiſſimo Natalis Domini ad Miſſarũ ſolennia Baſilicam B. Petri Apoſtoli fuiſſet ingreſſus,& coram altari vbi ad orationẽ ſe inclinauerat,aſſiſteret; Leo Papa coronam capiti eius impoſuit,cuncto Romanorum populo acclamante, Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hîc primùm mentio fit populi Romani, ſed acclamantis poſt coronationem, non Imperatorem appellantis ante coronationem.

Aimoinus, ſiue (vt ab alijs vocatur) Ammonius, vel Annonius,vixit tempore Ludouici Pij, vt ipſe indicat lib. 5. cap. 17. Is igitur in lib. 4. de rebus geſtis Francorum cap. 90. deſcribit exordium Imperij Caroli Magni iiſdem ferè verbis, quibus Francorum Annales ſuprà citati, nihilque tribuit populo Romano præter acclamationem Carolo iam à Pontifice coronato. 6.

Ado Epiſcopus Viennenſis, qui temporibus nepotum Caroli Magni floruit, in Chronico ſuo ætate 6. ſic habet: In die ſancto Natiuitatis Domini, ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli, cùm glorioſus Rex Carolus ab oratione 7.

tione ſurrexiſſet, Leo Pontifex capiti eius coronam impoſuit, ſicque ab vniuerſo populo acclamatum eſt; Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hic etiam auctor nullam facit Senatus aut populi mentionem niſi poſt coronationem iam peractam.

8. Rhegino Abbas Prumienſis, qui ante 600. annos floruit, lib. 2. Chronici, coronationem Caroli Magni iiſdem verbis deſcribit, quibus Ado Viennenſis. quæ non duxi repetenda, ne faſtidium gignerent. Sed vt intelligamus apud Rheginonem, non ſimpliciter coronari Imperatorem à Summo Pontifice, ſed planè creari, & ordinari; referam verba eius de Arnulphi, & Othonis primi coronatione: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 896. Arnulphus ciuitatem ingreſſus, à Formoſo Apoſtolicæ ſedis Præſule magno honore ſuſceptus, ante confeſſionem S. Petri coronatus, Imperator creatus eſt. Et infrà, Anno 962. Rex (Otho primus) Romæ fauorabiliter ſuſceptus, acclamatione totius Rom. populi, & Cleri, ab Apoſtolico Ioanne Imperator, & Auguſtus vocatur, & ordinatur. Hîc planè vides, Regem feſtiua acclamatione à populo ſuſcipi; non autem à populo, ſed ab Apoſtolico Ioanne Imperatorem dici, & ordinari.

Vitichin-

Viticlhindus Corbeienſis monachus, Rhe- 9.
ginonis æqualis, lib.3. geſtorũ Saxonicorum propè extremo, de Othone 2. Imperatore ſic loquitur: Licet (inquit) iam olim vnctus eſſet in Regem, & à Beato Apoſtolico deſignatus in Imperatorem. Vbi vides apertè diſtingui Regnũ Germaniæ ab Imperio Romano; & regnum quidem illud à Germaniæ proceribus, Imperium verò Romanum à Pontifice dari: eius enim eſt magiſtratum vel Principem deſignare, cuius eſt & creare. alioqui fruſtrà deſignat, qui nequit perficere.

Luithprandus Diaconus Ticinenſis, Otho- 10.
ne primo viuente ſcripſit hiſtoriam rerum in Europa ſuo tempore geſtarum, vt ipſe ſignificat lib. 1. cap. 7. Is igitur lib. 6. Hiſtoriæ cap. 6. de Othone primo ſic loquitur: Dehinc Romam ſimilia facturus adijt, vbi miro ornatu, miroque apparatu ſuſceptus, ab eodem ſummo Pontifice & vniuerſali Papa Iohanne vnctionem ſuſcepit Imperij. Porrò idem auctor apertè declarat, non ſimplicem ceremoniam vnctionis, ſed nomen etiam, & dignitatem Imperialem à Põtifice ſuſcepiſſe Othonem, cùm ita loquitur in eodem capite, Pijſſimo (inquit) tunc Regi, nunc Auguſto Cæſari Othoni. quam phraſim tum ipſe tum alij veteres obſeruare ſolent, vt ante Pontifi-

ciam

ciam coronationem, Reges; poſt eam coronationẽ, Imperatores & Auguſtos appellent.

11. Hermannus Cõtractus, comitis nobiliſſimi filius, & monachus ſancti Galli, qui floruit ante annos 500. tempore ſancti Henrici Imperatoris, in Chronico ſuo ſic ait: Anno 801, Carolus Imperiali benedictione ſublimatus, Auguſtus & Cæſar Romano more appellatur. Et infrà: Anno 816. Leo Papa obijt, & Ludouicus Imperator à Stephano Papa factus eſt. Et infrà: Anno 962. Otho Rex ab Octauiano Iohanne Papa Imperator ordinatur. Et infrà: Anno 1026. Conradus Rex filium ſuum Henricum Regem fecit, & ipſe Romam pergens, Imperator efficitur. Hæc ille. Non potuit certè hic auctor clariùs exprimere, per ipſam Pontificis coronationem Imperatorem verè fieri.

12. Marianus Scotus, qui natus eſt anno 1028. vt ipſe in Chronico annotauit, & Hermanni Contracti æqualis fuit, lib.3. Chronici Caroli Magni ad Imperium promotionem breuiſſimè hĩs verbis attingit: Carolus hoc tempore à Romanis Auguſtus appellatus eſt. Quæ verba, ne teſtimonijs vetuſtiorum hiſtoricorum iam citatis, & ſequentibus eiuſdem Mariani ſententijs repugnent, ſic accipi debent, vt intelligamus, Carolum à Romanis

manis omnibus (id eſt) Pontifice, Clero, Senatu, & populo, Auguſtum appellatum; ſed ordine quodam, nimirum Pontifice præeunte, cæteris ſequentibus. nam vt ex hiſtorijs præcedentibus didicimus, appellauit Leo Pontifex Carolum Imperatorem, & ſimul inunxit, & coronauit; cæteri verò acclamatione probarunt. Sed Mariani ipſius aliquot ſententias proferamus. Anno 875. Carolus Romam perueniens, datis Iohanni Papæ magnis muneribus, Imperator factus eſt. Anno 896. Arnulphus vrbem ingreſſus, cũ magno honore à Formoſo Papa ſuſceptus, & ante Confeſſionem Sancti Petri Imperator factus eſt. his igitur alijſque ſimilibus ſententijs ſatis apertè Marianus teſtatur à Romano Pontifice Imperatores Romanos fieri.

Dodechinus Mariani cõtinuator, cùm de Lothario Hẽrici Imperatoris ſucceſſore ſcriberet; Legati (inquit) pro confirmando Rege Romam mittuntur. Et infrà, Plenitudinem (inquit) Imperij in eadem Romana ciuitate ſicut decebat offerens Dominus Papa Regem Lotharium Romam inuitabat. Et infrà, Fridericus (inquit) ab Adriano Papa Imperator factus eſt. Vides igitur à Pontifice Romano electum Regem Romanorum confirmari, & deinde ab eodem plenitudinẽ Imperij accipere 15.

cipere, & ſic tandem Imperatorem fieri.

14. Lambertus Schafnaburgenſis, qui circa annū 1070. floruit, in hiſtoria Germanica de Carolo Magno nihil addit ad verba Mariani Scoti; vt vel Marianus à Lamberto, vel à Mariano Lambertus accepiſſe videatur. Verumtamen cùm de Othone primo & 3. loquitur, clariùs explicat ſentētiam ſuam. ſic enim de Othone primo ſcribit: Otho Rex perrexit Romam, eumque Iohannes Papa gratanter ſuſcipiens honorificè ſuper cathedrā Auguſtalem poſuit, & benedictione atq. conſecratione ſua Imperatorē fecit. Et infrà de Othone 3. Otho Rex contra Creſcētium Romam venit, vbi & Brunonem in ſede Apoſtolica conſtituit, à quo & ipſe Imperator factus eſt.

15. Otho Epiſcopus Friſingenſis ante annos 400. floruit, genere & eruditione nobiliſſimus, quippe qui (teſte Radeuico lib. 2. de rebus geſtis Friderici cap. 11.) quatuor Imperatoribus ita coniunctus fuit, vt Henrici 4. nepos, Henrici quinti ſororius, Conradi Regis frater vterinus, & Friderici primi patruus eſſet. atque hiſtoriam ab orbe condito libris octo ſatis feliciter comprehendit. is igitur lib. 5. cap. 31. hoc modo ſcribit: Anno ab Incarnatione Domini 801. ab vrbe condita 1552. Carolus Rex 33. Regni ſui anno, à ſummo

mo Pontifice, ablato patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamãte, Carolo Auguſto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria, lxix. ab Auguſto Imperator, & Auguſtus vocatur. Exhinc Regnum Romanorum, quod à Cõſtantino vſq. ad id tempus in vrbe regia, ſcilicet Conſtantinopoli fuit, ad Francos deriuatum eſt. In his Othonis verbis tria video ſummo Pontifici tribui, ablationem minoris dignitatis, quæ patriciatus dicebatur; coronationem; & appellationem Imperatoris, & Auguſti: Romano populo ſolam acclamationem. Idem quoque Otho lib. 7. cap. 11. non veretur Henricum Quartum auum ſuum non verum Imperatorem Romanorum appellare, quòd Imperium à ſchiſmatico Papa ſuſcepiſſet. Principes (inquit) ſeditionem vulgi timentes, ei (*Henrico* quarto) apud Inglinheim occurrunt, ibique multis modis commonitum, vel, iuxta alios, circumuentum, ac coactum, inſignia regni reſignare, ac filio mittere 43. Regni ſui poſt mortem patris, Imperij 5. anno (*ad* quod tamen potenter magis quàm iuſtè à Guiberto capta vrbe ſublimatus fuerat) perſuadent. Obſerua hoc loco, Lector, Henricum quartum, non fuiſſe Othoni Friſingenſi Imperatorem, ſed Regem duntaxat,

 donec

donec à Papa Guiberto, qui & Clemens dictus eſt, ad Imperium ſublimaretur. & rurſum ad Imperium potenter, non iuſtè ſublimatum, quòd Guibertus eum Imperatorem fecerit, qui in Schiſmate contra Gregorium ſeptimum, verum Pontificem, ſederit. tam enim non potuit Guibertus verũ Imperatorem facere, quã ipſe verus Papa nõ fuit. quid autem eſt aliud, quæſo te, à Põtifice aliquem ad Imperium ſublimari, quàm Imperatorẽ à Põtifice fieri? & cur ab Antipapa ſublimatus, Imperator non legitimè factus cenſetur, niſi quia ſolius veri ac legitimi Summi Põtificis eſt, Imperij dignitatem nomenque conferre?

16. Godefridus Viterbienſis, qui Othone paulò poſterior fuit, in ſuo Chronico vniuerſali, quod Pantheon appellauit, ijſdem ferè verbis, quibus Otho Friſingenſis, exordium Imperij Francorum deſcribit. Anno (inquit) ab Incarnatione Domini 801. Carolus Magnus 34. regni ſui anno à Leone tertio Sũmo Pontifice coronatur, omni populo Romano tunc acclamante, & laudes Imperiales canente.

17. Conradus Abbas Vrſpergenſis, Godefridi ferme æqualis, in Chronico ſuo, in quo res Germanicas diligentiſſimè perſequutus eſt, Anno (inquit) *796.* Leo Papa *96.* ordinatur. ſedit annis 20. hic Carolũ fecit Imperatorẽ.

Et

Et infrà, Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. Vrbe verò condita 1552. Carolus Magnus Rex Francorum, Pipini Regis filius, ſeptuageſimo tertio loco ab Auguſto Romanorum Imperator conſecratus eſt anno regni ſui 33. ſic imperauit annis 14. Cùm enim pro calumnia Leoni Papæ ingeſta Romam veniret, & Natale Domini ibi celebraret; in ipſa die ſacratiſſima ad Miſſarũ ſolennia veniens, dum ante Confeſſionem B. Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret, nihil minus ſperanti Leo Papa coronam impoſuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Hæc ille; qui ſicut hoc loco tranſlationem Imperij, & *Caroli* creationem ſoli Pontifici tribuit; ita quoque in reliquo Chronico ſemper ſibi ſimilis, de aliorum Imperatorum creatione loquitur. quarum duas exempli gratia hîc ſubijciemus. Anno (inquit) 875. Carolus (Caluus) Romam tẽdens, à Iohãne Papa efficitur Imperator. Et infrà, Anno 962. Otho rogatu Iohannis Papæ, & querimonia multorũ de Berengario & filio proclamantiũ Romã tendit, ibiq́. Imperator ab eodẽ Papa factus Berengariũ capit.

Lupoldus Bambergenſis in procœmio libri 18.
de Iuribus Imperij, De Sacri (inquit) Regni, & *Imperij* Romanorum viribus à tempore, & poſt tempus tranſlationis ipſius Imperij de

Græcis Imperatoribus in perſonam Caroli Magni ad Reges Francorum, & ad Germanos, per ſacroſanctam Romanam Eccleſiam factæ ſecundùm mei modicitatē ingenij tractaturus, &c. Et infrà in primo capite, Dum inquit, in ſacratiſſima die Natalis Domini, ſub anno eiuſdem Domini 801. in Eccleſia Sancti Petri ab oratione ſurgeret, Leo Papa coronam capiti eius impoſuit; & à cuncto populo acclamatum eſt, Carolo Auguſto, &c.

19. Matthęus Palmerius in Chronico anni 801. Carolus, inquit, à Leone Pontifice Auguſtus eſt appellatus, & obliteratum iam penè in Italia Romanum Imperium reſumpſit; primuſq. poſt Auguſtulum apud Romanos imperauit annos 14.

20. Blondus Flauius Decadis 2. lib. 1. Leo, inquit, Pontifex, populi Romani ſcito precibusque Carolum Imperatorem Romanorum declaratum diademate, vetuſto Imperatorum capitis geſtamine, coronauit. Aeneas
21. Sylujus in Abbreuiatione Blondi, & Bapti-
22. ſta Platina in vita Leonis Papæ tertij, ijſdem omnino verbis rem eandem declarant. Atq. hic primùm inuenimus ſcitũ populi Romani nominatum in creatione Caroli Imperatoris. Sed nihil cauſæ noſtræ officit: tum quòd meritò his duobus auctoribus, qui ante an-

nos

nos centum floruerunt, anteponere poſſimus vetuſtiſſimos & plurimos ſcriptores, qui nihil eiuſmodi tradiderunt: tum etiam quòd ſcitum populi Romani, cuius hic mentio fit, non ad Carolum Imperatorem creandum, ſed ad eius creationem à Summo Pontifice impetrandam pertineat. id enim ſignificat adiũcta illa vox, [precibuſq́.] Quorſum enim preces ad Romanum Antiſtitem, vt is Carolum Imperatorem diceret, ſi populi ſcito, (id eſt) populi auctoritate Imperator creari poterat? Si quid ergo tum populus Romanus decreuit; id certè ſolum decreuit, vt à Romano Pontifice peteretur, vt ipſe, qui ſolus id facere poſſet, Imperium à Græcis ad Francos transferret.

Iohannes Tritthemius in Catalogo ſcriptorum, Leo, inquit, Papa tertius natione Romanus, poſt Adrianum Pontificem ſedit annis 20. vir in ſcripturis tam diuinis quàm ſecularibus valde eruditus, morum quoque & vitæ ſanctimonia clariſſimus, Carolum cognomento, & opere Magnum, ad Imperium Romanorum vnxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos tranſtulit. 23.

Antoninus in hiſtoria, parte 2. tit. 14. cap. 4. 24.
Carolus Magnus, inquit, primus Francorum Romanum Imperium accepit, conferen-

te ſibi illud ſeu confirmante Leone Papa. In quibus verbis illud [ſeu confirmante] ea de cauſa additum videtur, quia magnam partem prouinciarum Imperij Occidentalis iam Carolus tenebat titulo Regis Francorum, & Longobardorum: voluit enim Pontifex, non ſolùm nouo Imperatori ius dare ad ea quæ nondum acquiſierat; ſed etiam confirmare quod acquiſierat.

25. Iohannes Nauclerus in Chronologia ſua, Generatione 27. Eo die (Natali Domini) Imperium Romanum à Græcis in perſona Caroli Magni tranſlatum eſt in Germanos. Et infrà: Sic Monarchia mundi, quæ ſtetit apud Græcos quingẽtos fermè annos, reſidet apud Germanos, non ſine felici auſpicio Eccleſiæ Romanæ.

26. Robertus Gaguinus lib. 4. Compendij de rebus geſtis Francorum, Carolus (inquit) Pontificem reſtituit; reſtitutori ſuo gratificaturus Leo 3. Sacerdotum habito cõcilio 8. Kal. Ianuarij, cùm Francorum regnum tres & triginta annos adminiſtraſſet, Auguſtum appellat, gratum nomen Romanis.

27. Philippus Bergomenſis lib. 11. Supplemẽti, Põtifex (inquit) infamiâ liber, Carolo aliquá relaturus gratiam, cùm videret Imperatores Conſtantinopolitanos ægrè id nomen tueri;

Idibus

Idibus Decembris anno ſalutis noſtrę 800. in Baſilica B. Petri poſt ſacra ſolennia, populi Romani precibus rogatus, Carolum Romanum Imperatorem declaratum diademate decorauit, acclamante ter populo; Carolo Auguſto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria. In quibus verbis illud ſolum eſt obſeruãdum, retuliſſe Philippum Caroli coronationem ad annum Domini 800. non ad 801. vt ſuperiores omnes Hiſtorici; quòd annum veteres inchoarent à Natali Domini; hic verò auctor more noſtro à Kalendis Ianuarij. Itaq. nulla inter eos diſſenſio de anno eſt. cur autem Philippus Idibus Decembris, cõtra veterum omnium ſententiam, ſcripſerit Caroli coronationem eſſe factam, non certò ſcio: neque res tanta eſt, vt in ea diligẽtiùs inueſtiganda deſudandũ ſit.

Iohannes Cuſpinianus, quem Illyricus maximi facere ſolet, in vita Caroli Magni: Cùm magno (inquit) illo Natalis Saluatoris noſtri die templum oraturus (Carolus) ingrederetur, nihil minus ſperanti Leo Pontifex coronã capiti ſuo impoſuit, Imperatoremq. Romanum pronunciauit; cui ab vniuerſo populo acclamatum eſt, Carolo pijſſimo Auguſto, à Deo coronato, &c. Item in vita Caroli Calui, Interim (inquit) Carolus Italiam in- 28.

greditur, quem Iohannes octauus Summus Pontifex benigniſſimè accepit, diademate Imperiali, ac Auguſti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magnisque muneribus.

29. Iacobus Wympfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9. Pontifex (inquit) Carolo aliquam gratiam relaturus, cùm videret Imperarores Conſtantinopolitanos ægrè id nomen tueri, ac ob eam rem Vrbem & Italiam ipſam magnas calamitates paſſam, in Baſilica Petri poſt ſolennia ſacra, populi Romani ſcito & precibus ipſum Carolum magna voce Imperatorem decernit, ac diademate donat.

30. Polydorus Virgilius lib. 4. de inuentoribus rerum cap. 7. aliàs 10. Quas ob res, inquit, Leo tertius ipſum Carolum Magnum fecit Imperatorem.

31. Raphael Volaterranus lib. 3. Geographiæ Leonem tertium, inquit, Pontificem à Romanis expulſum, ac eius auxilium implorantem per Legatos confeſtim, deinde per ſe tertiò veniens in Italiam, compreſſa ſeditione, ac inimicis expulſis (Carolus Magnus) reſtituit. pro quibus meritis ab ipſo primùm Imperator conſalutatus, nomen quod annos ferè 330. ceſſauerat, Occidenti reſtituit.

Donatus

Donatus Acciaiolus in vita Caroli Magni, 32.
Primo aduétu, inquit, omni motu ſedato, noxijs ſupplicio affectis, Pontificem Romanum cum ingenti gloria in Vrbem (Carolus) reſtituit: à quo mox pro ſuis egregijs meritis, & ſingulari erga libertatem omnium Chriſtianorum fide, Auguſtus appellatus, Imperatorium nomen, dignitatemque ſuſcepit: non ſolùm aſſentiente, ſed etiam applaudente populo Romano.

Albertus Krantzius, auctor & Germanus, 33.
& diligens, & Illyrico præter cæteros familiaris, tandem aliquando coronam hanc inſignium virorum, ac teſtium, claudat. Is igitur lib. 2. Saxoniæ cap. 18. Tum verò (inquit) in die nati Saluatoris, primo poſt 800. inchoante anno, cùm nihil tale Carolus aut cogitaret aut ſperaret, magiſque recuſaret alienum inuadere Imperatoris honorem, infra Miſſarum ſolennia, dum ante Confeſſionem B. Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret, Papa ei coronam impoſuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Idem lib. 1. Metropolis cap. 14. Olim, inquit, Imperatores non paſſi viuere Pontifices, ad ſupplicia deuocabant: & Græculi, poſtquã apud eos exſtincta ſtirpe Conſtantini, & deinde Magni Theodoſij, non habuêre Pontificem, niſi quem ipſi confirmaſſent;

firmaſſent; mutatæ ſunt vices: vt non habeatur Imperator, niſi quem Romanus Pontifex confirmarit, & conſecrarit. Domini eſt terra, & plenitudo eius. ipſe transfert Regna, & Imperia, digniſſimeque ad ſuum in terris Vicarium hoc ſacrũ miniſterium delegauit.

Habemus igitur ex continuata ſerie Hiſtoricorum, tranſlationem Imperij Romani à Græcis ad Francos, eamque Romano Pontifice auctore factam, non fictam, nec fabuloſam, vt Illyricus mentiebatur, ſed certam, atque exploratam eſſe; vt iam in dubium reuocari, niſi ab Illyrico, homine impudentiſſimo, vel etiam parum ſano, non poſſit.

Capvt V.

Proferuntur teſtimonia & confeßiones Principum de tranſlatione Imperij à Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.

ETsi ad eam rem quam probandam ſuſcepimus, tot clariſſimorũ Hiſtoricorum teſtimonia in medium allata ſufficerent; ſtatui tamen ipſorum etiam Imperatorum tum Latinorum, tum Græcorum, nec non quorumdam aliorum Principum confeſſionem, & ſententiam addere; vt (ſi fieri poſſit) erubeſcat

ſcat aduerſarius id negare, quod ipſi Principes, quorum maximè intereſt, vltro gratiſſimè confitentur.

Primum teſtimonium Principum.

Principiò Carolus Magnus, qui primus Imperium à Rom. Pontifice delatũ ſuſcepit, primus quoq. id ab eo ſe accepiſſe teſtatus eſt. Siquidem cùm teſtamẽto Imperium Filijs diuiſiſſet, rem totam à Leone Pontifice confirmari voluit, vt non ſine conſenſu eius, à quo illud acceperat, Imperium alijs tradere videretur. Aimonius lib.4. de rebus geſtis Francorum cap.94. Teſtamentum (inquit) Caroli Leoni Papæ miſſum eſt, vt approbaretur; quod & factum eſt. Ado Viennenſis in Chronico, 6. ætate, Imperator (inquit) inter filios ſuos regna diuidit; vt ſciret quiſque, ſi ſuperſtes eſſet, quam partem tueri, & regere debuiſſet. Teſtamentum inde factum, & iureiurando ab Optimatibus Francorum confirmatum, & Leoni Papæ miſſum, vt ſua manu ſubſcriberet. Denique Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent: Hæc omnia literis mandata ſunt, & Leoni Papæ, vt ipſe ſua manu ſubſcriberet, per Eginarthum miſſa. quibus Pontifex lectis, & aſſenſum præbuit, & propria manu ſubſcripſit.

Teſtimonium 2.

Lotharius Ludouici filius, Caroli nepos, vt Ado ſcribit in Chronico, Ludouicum filium

lium ſuum per ſe Regem Italię fecit: ſed cùm Imperatorem quoque illum fieri vellet, Romam ad Pontificem miſit per Drogonem patruum ſuum. atque eo modo Ludouicus iunior à Sergio Papa Imperator creatus eſt. Vides igitur Lotharij primi cõfeſſione, Regem ab Imperatore fieri poſſe; Imperatorem non item, niſi Summi Pontificis confirmatio & conſecratio accedat. Neque verum eſt quod quidam obijciunt, à Carolo Magno Ludouicum filium Imperatorem & Auguſtum appellatum ante Pontificis confirmationem: nam (vt paulo antè diximus) teſtamentum quo Carolus Imperium filijs relinquebat, à Leone Papa, ipſo Carolo petente, confirmatum eſt. Conſtat autem ex Hiſtoricis, Ludouicum non ante confirmatum illud teſtamentum, ſed aliquanto pòſt à patre appellatum Auguſtum. nam Annales Francorum ponunt teſtamẽti cõfirmationem anno 806. Ludouici autem aſſumptionẽ ad Imperium anno 813. Itaque Ludouicum Imperatorem Leo tertius confirmauit, ac poſtea Stephanus 4. coronauit.

Carolus Caluus, Ludouici iunioris in Imperio ſucceſſor, inſigne teſtimonium nobis præbet. nam cùm eſſet ei cum Ludouico fratre, Germaniæ Rege, de Imperio adipiſcen-

piſcendo contentio, mira celeritate Romam accurrit, & multis magniſque muneribus aditum ſibi ad Pontificis gratiam, ac per eam ad Imperium patefecit. Sed verba Hiſtoricorum audiamus. Iohannes Cuſpinianus in vita Caroli Calui, Ipſe (Carolus) omni mora abiecta, ſumma cum feſtinatione Alpibus ſuperatis, in Longobardiam contendit, vt hinc rectà Romam proficiſcatur pro corona Imperiali, in Franciam Cæſarum nomen allaturus. Ludouicus Germaniæ Rex filium mittit Carolum, vt iter prohibeat: & cùm is cederet, indignatus pater, alium quoq. filium cum exercitu mittit, qui Carolum auertat: ſed cùm copijs præſtaret, & potentiam ferre non poſſet; reuerſus ad patrem, miſſus in Franciam cum exercitu diris incurſionibus eam vexat. Interim Carolus Italiam ingreditur, quem Iohannes Octauus ſummus Pontifex benigniſſimè accepit, diademate Imperiali, ac Auguſti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magniſque muneribus. Item Rhegino lib. 2. Chronici de re eadē ſic loquitur: Anno 877. Carolus (Caluus) Romam ſecundò profectus eſt, vbi iam pridem Imperatoris nomen à Præſule ſedis Apoſtolicæ Iohanne ingenti precio emerat. Rurſum Marianus Scotus l. 3.

Chronici

Chronici: Carolus (inquit) Romam perueniens, datis Iohāni Papæ magnis muneribus, Imperator factus eſt. Hîc ego libenter quærerem ab Illyrico: Si nihil Imperatori, quod ad Imperiū attinet, aut ſolam ceremoniā Coronationis Papa dare ſolet; quorſum Ludouicus Rex Germaniæ, tanto ſtudio fratrem Carolum Caluum ab itinere Romano auertere conabatur? quorſum Carolus ipſe tanto labore ac diſpendio Romam ad Pontificem venit? quorſum tam diligēter precioſis etiam muneribus, Pontificis animum ſibi conciliauit? cur maluit potiùs cum fratris exercitu in certamen deſcendere, ac pati vt regnū ſuum à fratris exercitu vaſtaretur, quàm Imperij coronam de manu Pontificis non accipere?

Teſtimonium. 4. Albertus Imperator (vt auctor eſt in Chronico ſuo Albertus Argentinenſis, qui illo ipſo tempore vixit) à Bonifacio Papa octauo vehementer contendit, vt Imperium ſibi, & hæredibus confirmaret. id quod minimè impetrauit. voluit enim ſummus Pontifex Imperatorem Romanū eligi, non naſci. Sed ex illa Alberti contentione quis non videt quæ fuerit eius ſentētia de poteſtate ſummi Pontificis in euehēdis hominibus ad Imperium?

Teſtimonium. 5. Henricus Septimus Alberto ſucceſſit electus ex Comite Lucenburgenſi. de eo ſic lo-

quitur

quitur Conradus Vercerius in lib. de rebus geſtis Henrici ſeptimi, Lucemburgius (inquit) mittit in oram Narbonenſem, qui à Clemente (Papa. V.) poſtulent vt ratam ſibi facere ſubrogationem pro more dignaretur.

Ludouicus Quartus, qui poſt Henricum Septimum imperauit, tametſi cum Romanó Pontifice perpetuas inimicitias geſſerit, quòd ab eo non modò non confirmatus, ſed etiam excommunicatus, & deiectus de ſede imperatoria fuiſſet: tamen numquam deſtitit occaſiones quærere, quibus in gratiam Pōtificis rediret, & ab eo reſtitutionem in Imperium impetraret. Scribit enim Albertus Argentinenſis in Chronico eumdem Ludouicum defuncto Iohanne Papa 22. miſiſſe ad Benedictum 12. qui Iohanni ſucceſſerat, Legatos, qui demiſſimis precibus peterent abſolutionem, & reſtitutionem. *Teſtimonium. 6.*

Carolus Quartus (inquit Theodoricus de Niem in Nemore tractatu 6. cap. 33.) procurauit talem qualem electionem dicti Venceſlai Regis per Vrbanum Sextum, orto iam Schiſmate, ac in eius principio fecit approbari. Et per hoc acquiſiuit idem Vrbanus, quòd dictus Carolus Imperator adhærebat eidem. *Teſtimonium. 7.*

Fridericus Primus cùm in Italiam ad Pontificem *Teſtimonium. 8.*

tificem Adrianum Quartum veniſſet, ita coronam per Oratorem ſuum à Pótifice petijt, vt apertiſſimè teſtaretur, agnoſcere ſe ſummam Imperij dignitatem, & (vt ipſe loquitur) plenitudinem, niſi à Summo Pontifice haberi non poſſe. Sic enim ea de re ſcribit Albertus Krantzius lib. 6. Saxoniæ, cap. 16. Pontifex dignatione ſua flectere contenderat Germanorum formidatam inſolentiam, & venit in caſtra Regis cum ſolenni, Pontificeque ſummo digno, comitatu. Rex concitus occurrit venienti, & ab iumento deſcendenti ſtrepam fertur tenuiſſe ſellæ, acceptumq; reuerenter per manum in ſua tétoria perduxiſſe. Bambergenſis Epiſcopus verbum Regis proloquutus, ait: Honorabilem tuæ ſanctitatis præſentiam, Apoſtolice Pontifex, ſicut dudum deſideranter optauimus, ita nunc lætanter ſuſcipimus; gratias agentes omnium largitori bonorum Deo, qui nos deduxit, & adduxit in hunc locum, & ſacratiſſima viſitatione tua nos dignos fecit. Notum ergo tibi eſſe volumus, Reuerende pater, quia omnis Eccleſia, de finibus orbis ad honorem regni collecta, adduxit Principem ſuum ad tuam Beatitudinem, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ

pacis

pacis amor in corde illius regnans, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepit venerabundus; tuis ſanctiſſimis veſtigijs humiliter prouolutus. Ergo venerande Pater, tu circa ipſum peragas, vt quæ ei deſunt de plenitudine Imperialis culminis; per tuæ Beatitudinis munificentiam ſuppleantur. Et infrà cap. 17. Conſedentibus iterum (inquit) Papa verbum fecit; Solebant, inquit, qui ad coronam petendam venerant priſcæ ætatis Principes, inſigni aliquo facto Romanæ Eccleſiæ beneuolentiam promereri, vt ſuo velut officio præuenientes benedictionem, iam debitam coronam omnibus præclaro facinore teſtarentur. Sic Carolus dum domuit Longobardos; Otho dum compeſcuit Berengarios; nouiſſimus Lotharius dum Normannos reprimeret, coronā Imperij meruere. quocirca Sereniſſimus Rex Apuliā, Rom. Eccleſiæ peculiarem prouinciam iam à Normannis occupatam; nobis Eccleſiæque reſtituat: deinde, quæ noſtra ſunt; facilè exequemur. Principes reſpondent, ab longo itinere; & multiplici per viam labore attenuatas eſſe vires exercitus, nec poſſe Regem illis copijs magnam inuadere Prouinciam. Impleat in Rege benedictionem Pōtifex, non ſe certaſſe

priorem officio pœnitebit: reſtitutos in ſua Principes cumulatioribus armis cum ſuo Rege redituros, facturosque quæ in rem Eccleſiæ videbuntur. Ceſſit Papa contentioni, facturum ſpondens quæ peterentur. Hæc tam prolixè recitare volui, vt omnes intelligerent, quanti fecerint ſemper Reges Germaniæ Pontificiam coronationem. nam ſi nihil eâ coronatione Papa confert, aut inanem ſolùm cerimoniam eamq. debitam electo iam Principi exhibet; cur is, qui coronandus eſt, ad Imperiale culmen prouehendus dicitur? nihil ne tribuit, qui ad culmen Imperij aliquem prouehit? Deinde cur tam humiliter corona à Pontifice poſtulatur? cur ſingulari aliquo facinore Romanæ Eccleſiæ beneuolentia eſt antè promerenda? cur denique petenti Pontifici, vt Rex Apuliam de poteſtate Normannorum eriperet, Eccleſiæque reſtitueret, ſi coronam Imperij adipiſci vellet, nemo Principum reſpondit iniquam eſſe conditionem, ſed cùm afflictum exercitum dicerent, tempus cōmodius poſtularunt? Neque verò Latini ſolùm Imperatores, ſed etiam Græci Romanum Pontificem auctorem Occidentalis Imperij agnouerunt, & profeſſi ſunt.

Teſtimonium 9. Michael ſiquidem Imperator Conſtantinopolitanus cùm accepiſſet Carolum Ma-

gnum

gnum à Leone Pontifice Imperatorem Occidentis appellatum; Legatos ad eum miſit, qui pacem ac fœdus inirent inter vtrumque Imperatorem. pacis verò capitula, non à ſolo Cæſare, ſed etiam à Pontifice voluit approbari. tunc enim demum ſtabilem pacem futuram inter ſe & Carolum cenſuit, ſi is eam probaſſet, cuius auctoritate Carolus imperabat. Ado Viennenſis in Chronico anni 812. Michael (inquit) Imperator creatur, cuius legati Aquiſgranum ad Imperatorem Carolum miſſi, laudes more ſuo dixerunt, Imperatorem, & Baſileum illum appellantes. & pacis libello ab Imperatore accepto, & denuo à Leone Papa Romæ, reuerſi ſunt.

Item Rhegino Prumiẽſis Abbas, lib. 2. Chronici, Anno (inquit) 812. Legati Græcorum de pace libellum acceperunt à Carolo, & deinde à Leone Papa.

Emanuel Comnenus, qui tum Orientale Imperium gubernabat, cùm Occidentali Fridericus primus præeſſet, obtulit per Legatos nõ ſemel, ſed bis Alexandro Pontifici magnam vim pecuniarum, exercitum non contemnendum, & quod pluris faciendum erat, vnionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina, ſub vno ſummo Paſtore Rom. Pontifice, ſi modò is Occidentale Imperium, à quo Frideri- *Teſtimonium. 10.*

cus Primus iure excidiſſe videbatur, iterum cum Orientali coniungi, atque Imperatori Conſtantinopolitano reſtitueretur. Teſtes ſunt Blondus decade 2. lib. 5. Abbreuiator Blondi Aeneas Syluius, ibidem, Platina in Alexandro 3. & Iohãnes Nauclerus in Chronico, generatione 39. pag. 848.

Teſtimonium. 11. Philippus Rex Francorum vacante ſede Imperiali ob mortem Alberti Imperatoris, & Romano Pontifice Clemente Quinto per id tempus in Gallijs commorante, ratus veniſſe tempus quo Imperium ad Gallos à Germanis transferretur, cum proceribus ſuis conſilium habuit, in quo tandem illud decretum eſt, vt id à Pontifice per ſolennes nuncios peteretur. cui enim (inquit Rex) fiat iniuria, ſi vacantis Imperij cõditio permutetur? idem fecerunt olim Pontifices alij. Verùm ſummus Pontifex, cùm id quod in Conſilio Regis decretum erat, continuò reſciſſet, ne aut Regem offendere, aut contra voluntatem ſuam aliquid ei concedere cogeretur, Electoribus Imperij ſcripſit, vt maturarent electionem, & Henricũ Lucemburgium comitem, ſi eis videretur, eligerent, alioqui periculum eſſe ne vna cum Imperio poteſtatem etiam eligendi deinceps amitterẽt. Delatis ad Germanos epiſtolis, req; intellecta, comitiorum

ſolennia

ſolennia maturantur, eligitur Lucemburgius. quæ omnia accuratè ſcripſit Conradus Vercerius in lib. de rebus geſtis Henrici Septimi. Colligimus autem ex hac hiſtoria, non modò Regem Gallorum cum vniuerſo cœtu procerum Franciæ, ſed etiam Imperij Electores in ea ſententia fuiſſe, vt exiſtimarent à Summo Pontifice tranſlatum fuiſſe Imperium à Græcis in Germanos, & rurſum ab eodem Pontifice à Germanis in Gallos poſſe transferri. nam & Rex in publico procerum conuentu id affirmauit, & Electores feſtinata electione Henrici Septimi, idem apertiſſimè comprobarunt.

Accedit ad hæc clariſſimum teſtimonium eorundem Electorum in quodam publico inſtrumento, quod infrà ſubijciemus, ac ſuprà citauimus. hoc enim eius inſtrumenti principium eſt, Complectens ab olim ſibi Romana Mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen, tēporaliter tantùm præſidentium ſuper terram. Hæc igitur tot Principum ingenua veriſſimaque confeſſio, quamuis nulla alia argumenta ſuppeterent, an non ſatis eſſe ad cauſam iſtam finiendam deberet? Verumtamē addam etiam Summorum Pontificum *Teſtimonium. 12.*

teſtimonia, non quòd ea magni fieri credam ab aduerſarijs, ſed tum propter Catholicos, quibus ſacroſancta eſt (vt debet) Pontificum auctoritas: tum etiam vt aduerſarius videat, quæ Pontifices dicunt, à probatis hiſtorijs, & Principum confeſſione non diſſentire. quam etiam ob cauſam hoc genus teſtimoniorum, quod, ſi auctoritatem ſpectes, primum locum merebatur, in tertium diſtuli.

CAPVT VI.

Idem aſſeritur teſtimonijs Pontificum.

Primum teſtimonium Pontificium.

PRIMVM igitur Pontificium teſtimonium illud eſſe poterit, quod de Gregorio Quarto refert Paulus Æmilius. ſic enim ait lib. 3. de rebus geſtis Francorum: Lugduni conſilium Epiſcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant, habitum, Imperiumque patri abrogatum. quod decretum mox à Gregorio Pōtifice Maximo reſciſſum eſt. Eodem pertinet quod ſcribit Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Rex (inquit) Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientē iubēte Papa Gregorio accepit. ſiquidē filij Ludouici non ſolùm Imperium patri abrogauerant, ſed etiam vxorem Iuditham ei ademerāt. Sed vtrumq; iubente Gregorio recepit. ex quo refellitur

(vt

(vt obiter hoc annotemus) quod Sigebertus in Chronico ſcribit, Gregorium Papam cum filijs Ludouici aduerſus patrem eorum cóſpiraſſe. nec ſolùm Marianus Scotus, & Paulus Æmilius, ſed etiam Rhegino lib. 2. Chronic. & Aimoinus lib. 5. de rebus geſtis Francorum cap. 14. & 16. alijq; Sigeberto antiquiores Hiſtorici Gregorium Papam Ludouico Imperatori fauiſſe teſtantur. Sed hæc (vt dixi) obiter admonui; illud eſt propriũ huius loci, à Gregorio Papa decretum Francorum eſſe reſciſſum, quo illi Ludouico Imperiũ abrogauerát: nec enim id Gregorius auſus fuiſſet, niſi ab Apoſtolica ſede Imperiũ ad Frácos delatum, atque ab eadem ſede pendere intellexiſſet.

Adrianus ſecundus 2. Pontifex Maximus cùm accepiſſet Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, continuò ad Carolum Legatos, & litteras miſit plenas auctoritatis: de quibus ſic loquitur Aimoinus lib. 5. cap. 24. In epiſtolis (inquit) Papæ continebatur, vt regnũ quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori, ſpirituali filio eius, hæreditario iure debebatur, & quod ad eum poſt mortem eiuſdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad ſe conaretur inflectere. quod *Teſtimonium. 2.*

ſi quis præſumeret, non ſolùm per ſuæ auctoritatis miniſteriũ infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Chriſtianitatis priuatus, cum diabolo omnino locaretur. Et infrà cap. 27. idem Aimoinus narrat, Carolũ quidem his litteris acceptis moleſtè tuliſſe, quòd regnum ſuum propagare prohiberetur: interim tamen non contempſiſſe Apoſtolicum mandatum, ſed legatos cum magnis muneribus ad ſummum Pontificem deſtinaſſe.

Teſtimonium. 3. Adrianus 4. in epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ, quam refert Io. Auentinus lib. 4. annalium Boiorum, Ideo (inquit) Imperium à regno Græcorum tranſlatum eſt in Alemannos, vt Rex Teutonicorum non antè quàm à Pontifice Rom. conſecraretur, Imperator vocaretur, & eſſet Auguſtus. Pontifex Romanus promouit Carolum, fecit ei nomen grande, vt eſſet Imperator.

Teſtimonium. 4. Alexander 3. legatis Imperatoris Græcorum, qui occidentale Imperium iterum cum orientali coniungi cupiebat, ita reſpondit, Platina teſte; ſe nolle id in vnum coniungere, quod olim de induſtria maiores ſui diſiunxiſſent.

Teſtimonium. 5. Innocentius 3. in epiſtola ad Ducem Thuringiæ, vnde extat caput, Venerabilem, ex-

extra

extra de electione, Illis (inquit) Principibus ius & poteſtatem eligendi Regem in Imperatorem poſtmodum promouendum, recognoſcimus, vt debemus; ad quos de iure, ac antiqua cõſuetudine noſcitur pertinere, præſertim cùm ad eos ius & poteſtas huiuſmodi ab Apoſtolica ſede peruenerit, quæ Romanum Imperium in perſonam magnifici Caroli à Græcis tranſtulit ad Germanos.

Clemens Quintus vniuerſali Concilio approbante decretũ edidit de iuramento, quod Imperatores Pontificibus præſtant; vnde extat Clementina, Romani principes de iureiurando. eius decreti hoc eſt initium: Romani principes Orthodoxæ fidei profeſſores ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, cuius caput eſt Chriſtus redemptor noſter, ac Rom. Pontificem eiuſdem Redemptoris vicarium feruore fidei, & claræ deuotionis promptitudine venerantes, eidem Rom. Pontifici, à quo approbationem perſonæ ad imperialis celſitudinis apicem aſſumendæ, nec non vnctionem, conſecrationem, & Imperij coronationem accipiunt, ſua ſubmittere capita, non reputarunt indignum; ſeque illi, & eidem Eccleſiæ, quæ à Grecis Imperium tranſtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes ius, & poteſtas eligendi Regem in *Teſtimonium. 6.*

Impera-

Imperatorem poſtmodum promouendum, peruenit, adſtringere vinculo iuramenti, prout tam mos obſeruationis antiquæ, temporibus nouiſſimis renouatæ, quàm forma iuramenti hiuſmodi ſacris inſerta canonibus manifeſtant.

Teſtimonium. 7 Pius 2. in epiſtola ad regem Turcorum Mahumethum, quæ eſt inter eius epiſtolas 396. Hortatur ad fidem Chriſti amplectendam eundem Mahumethum, eique ſi id faciat, ius ac titulum Orientalis Imperij pollicetur. Nos (inquit) te Græcorum & Orientis Imperatorem appellabimus, & quod modò vi occupas, & cum iniuria tenes, poſſidebis iure. Et infrà: Et ſicut anteceſſores noſtri Stephanus, Adrianus, Leo aduerſus Hæſtulphum, & Deſiderium gentis Longobardicæ Reges, Pipinum, & Carolum Magnum accerſiuerunt, & liberati de manu tyrannica Imperium à Græcis ad ipſos liberatores tranſtulerunt: ita & nos in Eccleſiæ neceſſitatibus tuo patrocinio vteremur, & vicem redderemus accepti beneficij.] Cùm igitur in gratiam Cæſarum & in odium Pontificum controuerſia hæc ab Illyrico in medium ſit allata, ſi inter ſe ipſi conſentiunt, vt reuera eos conſentire vtrorumque teſtimonijs demonſtrauimus; quid nos amplius diſceptare neceſſe eſt?

Sed

Sed accedamus tamen ad rationem, & titulos omnes excutiamus, quibus aduerſarij fingunt, Imperium Romanum ad Carolum perueniſſe.

CAPVT VII.

Imperium Germanorum non eſſe acquiſitum iure belli.

SEx omnino tituli ſunt, quibus homines regna atq. Imperia poſſidere ſolent, Ius belli, Beneficium diuinũ, Succeſſio hæreditaria, Electio populi, Donum Principis, Summi totius Eccleſiæ Præſulis decretum. aut enim aliquis per ſe Imperium occupat, aut accipit illud ab alio. ſi per ſe occupat; iure belli dicitur poſſidere, qui eſt primus titulus; quo titulo Cyrus, Alexander, Iulius, alijque nonnulli ſumma Imperia tenuerũt. Si accipit ab alio, aut à Deo ſingulari vocatione, aut ab hominibus: ſi à Deo, iam eſt ſecũdus titulus; iſque omniũ iuſtiſſimus, quo titulo, Moyſes, Aaron, Saul, Dauid, Petrus principatum vel Eccleſiaſticum, vel Politicũ adepti ſunt. Si verò ab hominibus; aut naturali ſucceſſione, aut electione voluntaria: ſi naturali ſucceſſione, iure hæreditario regnare dicitur, qui eſt titulus tertius, quo Salomon Dauidi,

Tibe-

Tiberius Auguſto, Ludouicus Carolo, atq; alij alijs ſucceſſerunt: ſi electione voluntaria; aut multitudo eligit, aut princeps: ſi multitudo, inde eſt quartus titulus, quo Claudius, Galba, Veſpaſianus, ac cæteri deinceps Romani Imperatores vt plurimum electi ſunt: Si à ſolo Principe; aut is Politicus eſt, aut Eccleſiaſticus: ſi Politicus, oritur quintus titulus, quo titulo imperarunt Lucius Verus à Marco Antonino, Maximianus à Diocletiano, Valens à Valentiniano, Theodoſius à Gratiano, & ſi qui ſunt alij Principes à præcedentibus Principibus ad Imperium vocati. Si denique à Principe Eccleſiaſtico Imperator dicatur, exiſtet titulus ſextus, quo nos aſſerimus, Carolum Magnum, & qui eum ſequuti ſunt, Germanos Imperatores ius Imperij eſſe adeptos. Quæ cùm ita ſint; ſi primos quinque titulos in Imperio Germanorum locum non habere demonſtrauerimus; efficiemus profectò, Carolum Magnum aut à Pontifice Maximo Imperium habuiſſe, aut omnino nō habuiſſe. quomodo enim habuit, quod nec ipſe armis occupauit, nec ſucceſſione hæreditaria, nec diuina aut humana electione ſuſcepit? quod ſi Carolus Magnus Imperator non fuit, certè nec cæteri Francorum, Germanorúmue Reges, Imperatores fuerũt; nec

Rodul-

Rodulphus, qui nunc eſt in Imperio, iure Imperator dici poteſt. Viderit igitur Illyricus, ne, dum Imperatoribus adulatur, eoſq. multis falſis titulis onerat, eoſdem vero iure imperandi priuet, ac de ſolio Cæſarum deturbet imprudens. Ordiamur à primo titulo, quem Illyricus præter cæteros aſſerit, ac pro viribus propugnat. Obtinuit Carolus Magnus paterna hæreditate regnum Fráco-rum, expugnauit deinde Longobardos, atq; ex ea victoria Rex etiam Longobardorũ appellari cœpit: at cum Romanis nunquam pugnauit, Romanã vrbem vi núquam intrauit, ſemper ſocius & amicus, deinde etiam patricius Romanorũ, hoſtis & inimicus nunquam fuit. id quod Hiſtorici omnes clamant, ac præſertim Albertus Krantzius lib. 2. Saxoniæ, & Eginarthus in vita Caroli. nec poterit Illyricus vnam ſyllabam contrà producere. qua ratione igitur iure belli Romanos ſubiectos habuit, qui cum Romanis bellum numquam habuit? At (inquies) regnũ Longobardorum in Italia, quod Carolus armis adeptus eſt, aliquando Romana prouincia fuit. Sed ſi omnes qui Romanas prouincias occuparunt, Imperatores Romani dicendi eſſent; nimium multos Imperatores haberemus. nam (vt cætera nunc omittam) Gallia, Hiſpannia, Anglia,

glia, quæ nunc à Regibus tenentur, Romanæ prouinciæ aliquando fuerunt: num igitur rectè facerent Reges Gallorum, Hiſpanorum, atque Anglorum, ſi ſe Romanos Cæſares appellarent? non opinor hoc dicturum Illyricum, aut eorum aliquem, qui decus Imperij in ſola Germania conſeruari cupiunt. Quare neque Carolus eò ſolùm nomine Romanus Imperator dici potuit, quòd Longobardis regnum Italiæ eripuerit, quod anteà Romanorũ prouincia fuerat. Deinde ſi Carolus iure belli Romanum Imperium ſibi parauit; quo tempore id fecit? ante coronationem à Leone Papa acceptam, an poſtea? ſi antea, cur igitur vſque ad eam diem neq. ipſe ſe in ſuis diplomatibus, quorum nonnulla apud Iohannem Auentinum exſtant, Imperatorem Romanorum vocat, neque ab vllo Hiſtoricorum hoc nomine appellatur? ſi poſtea, cur igitur ab eo die, cùm Imperium nondum haberet, Imperator, & Auguſtus cum in proprijs litteris, tum in omnibus hiſtorijs incipit appellari? ſed fortaſſe neque antea neque poſtea, ſed illo ipſo tempore quo armis Imperium occupauit; coronam etiam & conſecrationem accepit. Id verò dici non poteſt: nam ex Adone, alijsque Hiſtoricis ſuprà notatis conſtat Carolum quo anno à Pontifice

Pontifice coronatus eſt, Romam veniſſe, non vt hoſtem ad expugnandam Vrbem, ſed vt Patricium; tū orationis gratia, vt inquit Ado; tum etiam, vt exitus probauit, ad cauſam cognoſcendam, quæ inter Pontificem, & ſeditioſos quoſdam ciues fuerat exorta. Ac ne forte hic aduerſarius audito nomine iudicij, à Rege Pontificem iudicandum eſſe clamet, placet ex lib. 3. Pauli Aemilij adſcribere, qualis eius iudicij forma fuerit. Cogniturus (inquit Æmilius) de Leone venerat Rex; cùm verò ad rogandas ſententias deſcendit, tunc Epiſcopi magis ſacroſanctæ poteſtatis, quàm Regiæ maieſtatis memores, conſentienti ore reclamauere, ſummum optimumq. Regem eſſe Carolum; ſed cuinam tandē de Pontifice Maximo iudicium facere fas eſſe? ſuſciperet Leo in gremium cauſam ſuam: quique in cæteros clauium ius haberet, de ſe quoque ipſe incorrupte iudicaret, ſolo numine vel teſte conſcientiæ, vel vindice. ita Leo (haud ægrè ferente Franco demptum ſibi graue onus de Pontifice Maximo iudicandi) ſuggeſtum conſcendit, crimē iureiurando diluit. hæc Æmilius, cui conſentiunt Platina in vita Leonis Tertij, Iacobus Wimpfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9. & alij. Sed hæc præter cauſam dicta ſunt, vt lapidem in via

 occur-

occurrentem remoueremus. quod autem ad rem præſentem pertinet, ex Hiſtoricis omnibus apertè colligitur, Carolum non illo ipſo anno quo coronatus eſt, Imperium armis occupaſſe. nam præter ea quæ dicta ſunt, ſcribit Abbas Rhegino lib. 2. Chronici, Carolum ex Rauenna miſſo filio Pipino cum exercitu Beneuentum, ſine milite Romam veniſſe, atque à Pontifice, Clero, Senatu, Populo, amicè magnificèque ſuſceptum. quamquam neque in hoc anxiè laborandum erat. Siquidem aduerſarius in hoc ipſo libro de tranſlatione Imperij, quem refutandum ſuſcepimus, pluribus locis quod volumus confitetur. ſic enim ait pag. 7. Carolus iure, ac vi belli occupauit Occidétale Imperium, antequam Leo eum coronaret.] & pag. 15. Conſtat (inquit) Carolum amplius viginti annis ante illam Leoninam (pene dixiſſem vulpinam) Papæ coronationem, totum Occidentale Imperium occupaſſe, & tenuiſſe.] Redit igitur argumentum noſtrum. ſi amplius viginti annis ante illam, quam tu vocas Leoninam, coronationem occupauerat Carolus totum Occidentale Imperium, atque ea de cauſa Imperator Romanorum erat; cur amplius viginti annis Imperatorio nomine abſtinuit? cum omnes Hiſtorici à coronatione Caroli pri-

mum in

mum annum eius Imperij numerant? cur annos ſolum 14. quot videlicet à coronatione ad obitum eius fluxerunt, Carolo Imperatori tribuunt? cur vſque ad eam diem in Oriente Imperium fuiſſe, ac tum demum in Occidentem tranſlatum eſſe dicunt? Hæc enim omnia falſa ſint neceſſe eſt, ſi (vt Illyricus dicit) viginti annis ante Leoninam coronationem Carolus Magnus Imperator fuerat. Audi Abbatem Vrſpergenſem, à quo non diſſentiunt cæteri ſcriptores: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. ab vrbe verò condita 1552. Carolus Magnus, Rex Francorum, Pipini Regis filius, 74. ab Auguſto Romanorum Imperator conſecratus eſt, anno regni ſui 33. Sic imperauit annis 14. Et infrà, Hic eſt annus regni eius 33. Imperij verò primus. Et ibidem paulo antè, Hucuſq. Romanum Imperium à temporibus Conſtátini Magni, Helenæ filij, apud Conſtantinopolim, in Græcorum Imperatoribus manſit: ex hoc iam ad Reges Francorum, & ad Imperatores per Carolum tranſijt. Sed habet fortaſſe Illyricus firmiſſima præſidia, quibus ſententiam ſuam tueatur. Imò verò tam ſunt inepta & ridicula argumenta quæ profert, vt me illa propemodum pudeat commemorare.

Primum igitur in epiſtola dedicatoria argumen- *Argumentum 1. Illyrici.*

gumentum ducit ex hiſtoria Lucij Flori, qui in eo prælio, quo Pompeius à Cæſare victus eſt,& Romana Monarchia quodãmodo conſtituta, initium victoriæ Cæſaris factum eſſe ſcribit à quibuſdam Germanorũ cohortibus, quæ in exercitu Cæſaris militabãt. Poſſis (inquit Illyricus) veriſſimè dicere nõ tantũ tempore Caroli Magni Germanorum ſanguine ac virtute Imperium acquiſitum, ſed etiam mox ab initio cõſtitutũ: nam nemo dubitat, à Iulio Cæſare, idq́ue potiſſimùm Pharſalico prælio contra Põpeium, Imperium Rom. partum, conſtitutumq́ eſſe. At ibi ſex illæ (teſte Lucio Floro) Germanorũ cohortes in ſubſidijs collocatæ, quæ ſubitò,& quaſi vno impetu tum numeroſiſſimũ equitatum Pompei in montes fugarunt, tum ingentẽ ſagittariorum, ac leuis armaturæ eiuſdem numerum conciderũt,& deniq. etiam legiones ipſas Pompeij validiſſimas in fugam conuerterunt, principium & caput totius eius victoriæ, vt omnes Hiſtorici teſtantur, fuerũt.] Quis hoc Illyrici argumentum non rideat? nam in primis omnino credibile eſt, eas cohortes (tres autem fuerunt, vt Cæſar ſignificat lib. 3. de bello ciuili, non ſex, vt Illyricus ex Floro falsò citat) quæ initium victoriæ dederunt, non Germanorum militum fuiſſe; & vel corruptum eſſe

Flori

Flori codicem, vitio librariorum, vel Florum ipſum errore eſſe deceptum. nam Appianus Alexandrinus, lib. 2. de bello ciuili, & Dion Caſſius lib. 41. hiſtoriarum, enumerant diligenter eas gentes quæ in exercitu Cæſaris erant, ac Germanorum nullã omnino mentionem faciunt, ſed ſolùm Italorum, Gallorum, Hiſpanorum, atque Græcorum. Deinde Appianus loco notato ſcribit Cæſarem maximam ſpem victoriæ in Italicis militibus poſuiſſe; ipſe autem Cæſar lib. 3. de bello ciuili, diſertis verbis teſtatur, poſuiſſe ſe ſpem victoriæ in illis tribus cohortibus, quas in ſubſidium collocauerat, & à quibus, vt ipſe præuiderat atque monuerat, initium victoriæ factum eſt. ex collatione igitur Appiani & Cæſaris eas cohortes, quæ victoriam Cæſari attulerũt, Italicorum, nõ Germanorum fuiſſe, manifeſtè colligitur. Ad hæc Cæſar lib. 7. de bello Gallico indicat ſe interdum vſum eſſe in bello aduerſus Gallos opera Germanorum, ſed equitum dumtaxat, aut peditum leuis armaturæ, qui inter equos pugnare ſoliti eſſent. At cohortes illæ, de quibus nunc loquimur, non equitum, nec peditum leuis armaturæ, ſed inſtructiſſimarum legionum cohortes erant, vt idem Cæſar in 3. libro de bello ciuili demonſtrat. deniq. cùm prælium

illud Pharſalicum celeberrimum fuerit, & ab ipſo Cæſare, ab abbreuiatore Liuij, à Plutarcho, Appiano, Paterculo, Lucano, Tranquillo, Dione, Eutropio, Oroſio, totque alijs illuſtribus ſcriptoribus memoriæ proditum ſit: quî factum eſt, quæſo, vt nulli eorum in mentem venerint Germanicæ iſtę cohortes, quæ ſua virtute tantam victoriam pepererũt? verùm quid opus eſt de hac re amplius litigare? etiamſi verum eſſet quod Florus dicit, quid tandem Illyricus lucraretur? nùm propterea Germani Romanum Imperium ſibi iure vindicare poſſunt, quia in exercitu Iulij tres Germanorum cohortes acerrimè pugnauerunt? quid enim aliud eis præter ſtipendium pro opere, gratia pro fide, laus pro virtute debebatur? quæ omnia cùm à liberaliſſimo Imperatore ſine dubitatione cumulatiſſimè fuerint perſoluta: quid quærunt amplius? Denique ſi præter ſtipendium, Imperium ipſum Romanum Germani milites illo die ſibi pararunt: cur illud à Iulio, vel Auguſto, vel cæteris Principibus non repetebant? cur annis amplius octingẽtis de re tanta ſiluerũt? cur omnes ſcriptores, vt ſuprà docuimus, primordia Germanici Imperij à Carolo Magno deducunt? Sed nolo diutiùs in his nugis tempus terere; præſertim cùm his nugis

aliæ nugæ ſucceſſuræ ſunt; quæ me, velim nolim, non paruo tempore detinebunt.

Igitur 2. Illyrici argumentum ducitur ab ea victoria quam Germani duce Arminio de tribus Romanorum legionibus retulerunt. quod argumentum his verbis Illyricus proponit in eadem epiſtola dedicatoria: Huc (inquit) referre poſſis, quod & mox poſt Iuliũ, ſub Auguſto, Germani duas Aquilas Romanis iuſtiſſimo bello abſtulerunt. Sicut inter alios hiſtoricos idem Lucius Florus inquit: Duas Aquilas Germani cæſo exercitu Romanis abſtulerunt, & adhuc retinent. Quibus iure belli, virtuteque partis inſignibus, etiamnum Germanorũ Imperium in proteſtationem defenſionemque iuris ſui contra omnes aduerſarios conſtanter vtitur, cùm antè Romani ſimplicibus Aquilis in ſuis inſignibus vterentur.] Et infrà, Quandocumque ergo volet Romanus Sacrificus, alijque Imperij æmuli cognoſcere Germanorum Monarchiæ originem, ac ius; intueantur modò, ac contemplentur eius glorioſa inſignia, bicipitem Aquilam oſtentantia; & mox ea illos de origine iureque ſuo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincent.] Hæc ille, Enumeremus nos modò huius argumenti peccata. primùm ſuperiori argumento repugnat.

Argumentum 2. Illyrici.

pugnat. nam ſi Pharſalica victoria Imperium Germanis peperit, vt ſuperiore argumento concludere conabatur Illyricus, qui fieri poteſt; vt origo Germanici Imperij tum cœperit, cùm Germani Romanis duas aquilas eripuerunt; quod longo poſt tẽpore factum eſt? Deinde falſum eſt, iuſtiſſimo bello virtuteq. Germanorum (vt Illyricus iactat) duas Aquilas Romanis ereptas. non enim bellum, ſed rebellio illa Germanorum fuit, vt Paulus Oroſius ſcribit lib. 6. ſiue potiùs perfidiæ ſcelus, vt eá Velleius appellat lib. 2. neque enim in acie collatis ſignis Germani vicerunt, ſed improuiſos adorti Romanos conciderunt. ſic enim Florus tradit lib. 4. Itaque (inquit) improuidum, & nihil tale metuentem improuisò adorti, cùm ille (ô ſecuritas!) ad tribunal citaret, vndique inuadunt, caſtra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem quo Cannenſem diem Paulus, & fato eſt & animo ſequutus. nihil illa cæde per paludes, perque ſiluas cruentius, nihil inſultatione barbarorum intolerantius, præcipuè tamẽ in cauſarum patronos: alijs oculos, alijs manus amputabant: vnius os ſutum, reciſa priùs lingua, quam in manu tenens barbarus; Tandem (inquit) vipera ſibilare deſiſte. ipſius quoq. Cõſulis corpus, quod militũ pietas humi

mi abdiderat, effoſſum. ſigna, & aquilas duas adhuc barbari poſſidēt: tertiam ſignifer, priùs quàm in manus hoſtiū veniret, euulſit, merſamq. intra baltei ſui latebras gerēs, in cruenta palude ſic latuit. Hæc Florus, cuius verbis non legitimum prælium, ſed excitatam repentè ſeditionem, & furorē barbaricum deſcriptum videmus. Adhæc figmentum eſt Illyrici, quòd Romani Imperatores bicipitem aquilam in inſignibus ferāt ob duas illas aquilas ab Arminio quondam Vari Legionibus detractas. non enim duas aquilas in inſignibus Imperatores gerunt, ſed vnam diuiſam in duo capita: cuius rei cauſa illa eſt, quòd Imperium eſſet inter duos Principes diuiſum, quorum alter in Occidente, alter in Oriente, ſedē habebat. quod præter alios ſcriptores, ipſe etiā Illyricus probat Cent. 9. cap. 16. col. 621. Denique non rectè colligit Illyricus, Germanos ius adeptos in Imperium Romanum, quia duas aquilas Romanis eripuerunt. nam ſi ita liceret colligere, multo iuſtiùs ſibi Carthaginenſes, Parthi, Perſæ, aliæque gentes Romanum Imperium vindicarent, quàm Germani. Siquidē Annibal Carthaginenſium Imperator non duas aquilas ex inſidijs rapuit, ſed ad Ticinum primò, deinde ad Trebiam, tertiò ad Traſimenū, quartò ad Cannas totos con-

ſulares exercitus fudit, idque tanta Romanæ nobilitatis ſtrage, vt ex poſtrema hac victoria duos modios annulorum aureorum Carthaginem miſerit, cuius rei, vt omittam cæteros, teſtis eſt Lucius Florus lib. 2. Parthi poſtmodum, Orode Rege, eodẽ Floro teſte lib. 3. cap. 11. cum Craſſo Rom. imperatore congreſſi, vndecim legionibus Romanorum deletis, ſignis quoque, & aquilis ereptis, & ipſo imperatore occiſo, victoriam de Romanis maximam retulerunt. Sapores verò Perſarum Rex, non exercitũ ſolùm Romanorum profligauit, ſed etiam Romanum Principem Valerianum vi cepit, eumque ad extremam vſque ſenectutem, ignominioſiſſimam ſeruitutem ſeruire coegit, vt ſcribit Eutropius lib. 9. Oroſius lib. 7. alijque permulti; nec tamen vnquam vel Annibal, vel Orodes, vel Sapores Romanorum ſe Imperatores appellarunt. verùm ne Arminius quidem id nomen ſibi vſurpare auderet, niſi iam tandem poſt mille quingẽtos annos eum purpura & diademate vel inuitum ornare decreuiſſet Illyricus.

Argumentum 3. Illyrici. Veniamus ad 3. Illyrici argumẽtum, quod ex verbo Dei, admirabili artificio ſcilicet, contexitur. Regna atque Imperia (inquit Illyricus pag. 2. 3. 4. & 5. non ſacrificorum cerimonijs, ſed gladio, ac iure belli Deus transferre

ſolet.

ſolet. teſtatur id Deus illa nobili monarchiarũ pictura diuinitus Danieli mõſtrata, Dan. 2. & 4. Idem perpetua experientia confirmat. ſic Nembrotus, Ninus, Semiramis, & alij facti ſunt robuſti venatores coram Deo. Sic iure ac vi belli, aut gladij, Imperium tranſiuit à Babylonijs ad Perſas, à Perſis ad Macedonas, à Macedonibus ad Romanos, & à Romanis ad Germanos. Hanc rationem transferendi regna ac dominia declarat Deus Hierem. 27. & Iſaiæ 45. Hac igitur diuinitus ordinata via, Germanica natio longè ampliſſima & robuſtiſſima, Occidentale Imperium occupauit.] Hæc ille. Hîc ego primùm quæro, an Deus plerumque ſolùm, an verò omnino ſemper Regna transferre ſoleat vi gladij. ſi enim plerumque, non autem ſemper, dixeris; iam argumentum per ſe concidet. non enim rectè colliges: Plerumque Regna transferuntur vi gladij: igitur Regni Romani trãſlatio à Græcis ad Francos vi gladij facta eſt. quod enim plerumque fit, poteſt etiam aliquando non fieri. Sin autem, ſemper omnino, reſponderis, falſum aſſumes. nam tranſlatio Reipub. Hebræorum à Iudicum poteſtate ad Regiam gubernationem; & rurſum tranſlatio eiuſdem Imperij à Saule ad Dauidem; ac deinde à Ioramo ad Iehu, prophetica vnctione, non vi

vi gladij facta eſt. 1. Reg. 9. & 16. & 4. reg. 9. tametſi enim bellum fuerit Dauidi cum Iſboſet filio Saulis; tamen ſine bello regnũ obtinuerat ſuper domum Iuda. Iehu verò etſi Regem Ioram, & Iezabel Reginam, & ſtirpem omnem Regiam interfecit; id tamen non bellum fuit, ſed vltio diuina: nec enim vllus reſtitit Iehu, aut cum eo more belli pugnauit. Viderit igitur Illyricus, an non ſit falſum & contra Dei verbum, quod ipſe confidenter aſſeruit, Deum non cæremonijs ſacrifici, ſed iure ac vi belli regna trãsferre. deinde tranſlatio maximæ partis regni Hebræorum à Roboam ad Hieroboam ſine bello facta eſt 3. Reg. 12. tranſlationem eiuſdem regni poſt Babylonicam captiuitatem à domo Iuda ad domum Leui, hoc eſt, à Ducibus ad Sacerdotes, certè non bellum, ſed populi conſenſus fecit. tranſlationem alterius partis Romani Principatus ab Vrbe Roma ad Conſtantinopolitanam ciuitatem, ex qua factum eſt poſtea vt Græci aliquãdo Romanis imperarent, nónne ſine gladio, ſola Conſtantini voluntas effecit? tranſlatio regni Francorum à Merouingis (vt Hiſtorici loquuntur) ad Carolingos, nónne Pontificis auctoritate, & procerum conſenſu ſine armis facta eſt? denique, vt alia multa præteream, tranſlatio Imperij Rom.

Rom. à Francis ad Saxones, nonne cum incredibili omnium pace & tranquillitate, ſine vllius ſanguine facta eſt? non igitur eſt verum quod Illyricus ait, perpetuam experientiam teſtari, Regna atque Imperia vi gladij ſolere transferri. Sed rurſus ab Illyrico quæro, vtrum Nembrotum, Ninum, Semiramidem, Nabuchodonoſor, Cyrum, Alexandrum, Iulium, quorum ſimilem videri voluit Carolum Magnũ, iure, an iniuria regna occupaſſe velit. ſi enim iniuria, reſponderit; iniuriam faciet Carolo, &, qui ei ſucceſſerunt, Germanis omnibus Imperatoribus: cùm titulum iuſtiſſimum, quem nos Hiſtoricorum omnium teſtimonio Imperatores noſtros habere defendimus, ipſe illis detrahat, & pro eo latrocinium Tyrannidemq́ue ſubſtituat: ſin autem iure, dixerit, quod eius verba ſatis aperte indicare videtur; tum ſine dubio cum verbo Dei, & ipſa ratione pugnabit. nam etſi Deus ſit, qui, vt ſcripturę loquuntur, transfert Regna, atque Imperia, quiq́ue Nabuchodonoſor, & Cyro, alijsq́ue monarchis, regna maxima attribuit: non tamen propterea illi iuſtè regna aliena inuadebant, & igni ac ferro omnia deuaſtãtes, viam ſibi ad ſummam potentiam, & gloriam patefaciebant. Certè de his monarchis S. Auguſtinus ita ſcripſit lib. 4.

de

de Ciuit. Dei cap.6. Inferre bella finitimis & inde in cętera procedere, ac populos ſibi non moleſtos ſola Regni cupiditate conterere, & ſubdere, quid aliud quàm grāde latrocinium nominandum eſt? Neque huic ſententiæ teſtimonia illa repugnant quæ Deum auctorem tranſlationis ac mutationis Regnorum faciunt. Deus enim vtitur mala voluntate (quam tamen ipſe non fecit) aliquorum hominum, ad aliorum peccata punienda: & ſic interdum admirabili ratione prouidētiæ ſuæ quibuſdam Regna adimit, quibuſdā largitur; vt & qui Regno cadit, iuſtiſſimè cadat; nec tamen iuſtè poſſideat, qui regnum inuadit. ac lōgè alia ratione Deus prouinciam Palæſtinæ filijs Iſrael poſſidendam tradidit, quàm illam eandem vel Salmanaſſar, vel Nabuchodonoſor poſtea tradiderit, ſiquidem filij Iſrael duce Ioſue laudabili obedientia cum Palæſtinis pugnabant; illiſque ad internecionem deletis, terras eorum ſibi vindicabāt. Salmanaſſar & Nabuchodonoſor deteſtabili ſacrilegio Dei populum captiuum ducebant, nec imperio Dei, ſed prauæ ſuæ cupiditati obſequebantur, tametſi Deus ipſis etiam ignorantibus & nolentibus vtebatur ad id quod iuſtiſſimè fieri ipſe volebat. Explicant hanc rem accuratè ſanctus Auguſtinus lib. de gratia &

libero

libero arbitrio cap. 20. & 21. & Hugo de ſancto Victore lib. 1. de Sacramentis parte 5. c. 29. Sed nobis vnum ſcripturæ teſtimonium hoc loco ſatisfaciet. Iſaiæ 10. ſic loquitur Dominus ad Regem Aſſyriorum: Væ Aſſur; virga furoris mei, & baculus ipſe eſt. in manu eius indignatio mea. ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat ſpolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculcationem, quaſi lutum platearum: ipſe autē non ſic arbitrabitur, & cor eius non ita exiſtimabit, ſed ad conterendum erit cor eius, & ad internecionem gentiū non paucarum. dicet enim, Numquid nō Principes mei ſimul Reges ſunt? Et infrà: Et erit cùm impleuerit Dominus cuncta opera ſua in monte Sion, & in Hieruſalem, viſitabo ſuper fructum magnifici cordis Regis Aſſur, & ſuper gloriam altitudinis oculorum eius. dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, &c. Hoc enim loco apertè videmus, miſſum fuiſſe à Deo Regem Aſſyriorū ad occupandam & diripiendam prouinciam Hebræorum, quòd ita eſſent eorum peccata promerita: ipſum tamen Regem Aſſyriorum non eo animo profectum, vt tamquam Dei miniſter peccata puniret; ſed vt per aliorum cladē & ſubiectionem ipſe creſceret, & ſemper

per longiùs latiusque regnaret. Quare nec ita miſſum fuiſſe intelligere debemus, quaſi præceptum habuerit; vbi obedientia laudaretur; ſed quia permiſit Deus vt cupiditatem ſuam expleret in eum populum, qui tali vexatione dignus erat, puniendus etiam ipſe poſtea, quòd alienam prouinciam nullo iure ſibi vindicaſſet. Quod etiam hoc tempore de Turcarum Imperio dici poſſe, nemo piorum & prudentium Chriſtianorum dubitat. quis enim ambigere poteſt, quin diuina prouidentia, quæ transfert Regna atque imperia, factum ſit, vt ad noſtra punienda peccata, Rex Turcarum Græcis prouincias vniuerſas; & nuper etiam Rhodum, Chium, Cyprum, & magnam Pánoniæ partem Latinis eripuerit? & contrà tamen nemo niſi Turca aut Turcarum amicus negabit; quin per ſummam iniuſtitiam Othomannus alienas prouincias occuparit. Hæc ego paulo fuſiùs tractaui, quòd Illyricus ita loquatur de hac re ambiguè, vt veriſſima latrocinia pallio prouidentiæ diuinæ tegere, & Principes ad aliena regna occupanda exhortari voluiſſe videatur. Sed de hoc 3. argumento ſatis diximus. Sequitur 4.

Argumentum 4 Illyrici. Imperialé (inquit Illyricus pag. 44. & 45.) dignitatem inde habuit (Carolus) quòd ſicut

Theo-

Theodoricus primus Gothicus Rex fuit adceptatus à Zenone Imperatore, accepitque dono Romam & Italiam vnà cum ſuis ſucceſſoribus, ac inſuper ea dignitate Odoacrem exuit: ita porrò Longobardi, comprobante & iuuante Conſtantinopolitano Imperatore, eadem gloria, iure, & poſſeſſione exuerunt Gothos; ac denique Reges Longobardicos Francici Reges, præſertim verò Carolus Magnus vicit, & dignitate poſſeſſioneque Occidentalis Imperij ſuper Roma ac Italia exuit, ipſeque eo iure belli potitus eſt. quare etiam mox Romani poſt victos Longobardos illi iurarunt. quod factum eſt ampliùs 20. annis ante illam actioné ſub Leone Papa (vt iſti aiût) factam, per quam Papiſtæ dicunt eſſe tranſlatum Imperium ad Francos.] Hæc ille. Huius argumenti tot mihi videntur eſſe mendacia, quot ſunt ſententiæ. Principiò non exuerunt Longobardi Gothos poſſeſſione Italiæ, ſed Græci Imperatoris duces Beliſarius & Narſes; vt Procopius, Agathius, Iornandes, Leonardus Aretinus, Paulus Diaconus, & alij omnes teſtantur, qui de bellis Gothorum & Longobardorum ſcripſerunt. Tantum verò abeſt vt Imperatore comprobante & iuuante Longobardi Italiam occupauerint, vt potiùs cum ipſo Imperatore, & eius Exar-

chis longo tempore de Italiæ poſſeſſione pugnauerint, vt ex libris Pauli Diaconi de rebus geſtis Longobardorum; & ex alijs Hiſtoricis cognoſci poteſt. Quid, quòd Paulus Diaconus in vita Iuſtiniani ſenioris ſcribit, Longobardos in Italiam à Narſete inuitatos fuiſſe, vt Imperatorem eius prouinciæ poſſeſſione ſpoliarent? Quemadmodum autem Franci potuerunt Longobardis Vrbem Romam eripere, quam illi numquam poſſiderunt? ſiquidem ex Hiſtorijs omnibus illius temporis cõſtat, Longobardos, etſi magna Italiæ parte potirentur, numquã tamen Vrbem Romam, aut prouincias Italiæ, Campaniam, Apuliam, & Calabriam, Græcis Imperatoribus adimere potuiſſe. En igitur quanta fide ſit dignus Illyricus, qui nouas hiſtorias, repugnantibus Hiſtoricis omnibus, cõminiſcitur. Porrò Ciues Romani, exactis Italia Lõgobardis, ſi Carolo Magno iurarunt (nec enim eiuſmodi iuſiurandum apud idoneos auctores inuenio) non vt Principi, aut domino, ſed vt Patricio, & defenſori iurarunt. Hadrianus enim Pontifex cùm fideli opera Caroli magni vſus eſſet in expellendis Longobardis, qui perpetuis excurſionibus ditionem Romanam infeſtabant, Patricium eum Romanorum, & defenſorem appellauit, vt Gratianus ſcribit diſt. 63.

can.

can. Hadrianus. & can. In Synodo. Neque de ea re dubitari poteſt. cùm & Hadrianus Papa in epiſtola ad Taraſium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, Carolum Francorum & Longobardorum ducem, Patritiumq́ue Romanorum appellet, & ipſe ſe eiſdem nominibus in diplomatibus ſuis appellare conſueuerit.

Teſtimonium 5. Illyrici.

Reſtat argumentum poſtremũ, quod Illyricus ex quatuor teſtimoniis texit. Primo loco pag. 45. teſtimoniũ petit ab Hermanno Comite Nouæ aquilæ, qui libellum de Francorum origine & ſedibus ad Carolum quintum ſcripſit, cuius auctoris verba, vt etiam quædam alia aliorum, Illyricus aliquoties repetit, & tanta prolixitate, vt planè metuere libro ſuo videretur, ſi paulo tenuior appareret. Deinde pag. 57. addit teſtimonium Andreæ Alciati, nobilis iureconſulti. Et pag. 58. & 59. adiungit his Gothfridum Viterbiẽſem, ac Blondum Flauium pag. 60. Quid igitur hæc teſtimonia valeant, breuiter expẽdamus. Hermannum Comitem, & Alciatum, quòd noſtro ſęculo vixerint, non cogimur magnifacere: præſertim cùm eis plurimos auctores, eosq́ue antiquiſſimos & integerrimos obijcere poſſimus. Videtur tamen Hermannus, vt etiam Fridericus Imperator, quem ipſe ci-

tat non tam de iure ac titulo Imperatoris, quàm de poſſeſſione Imperij loqui. qua in re ab eo nō diſſentimus. nec enim affirmamus Leonem Pontificem armis Imperium de manu Græcorum eripuiſſe, ac deinde ſic partum & acquiſitum Carolo donauiſſe: ſed ius ipſum quod Græcus Imperator in prouincias Occidentalis Imperij habebat, nec non titulos, honores, ac dignitates Auguſtorum, à Leone Pōtifice Carolo impertitas aſſerimus. qua communicatione factum eſt, vt Carolus, & ea quæ iā bello ſibi pepererat, iuſto titulo, vt legitimus Imperator poſſideret; & ius item haberet ad ea recuperanda quæ Romani Imperatoris antè fuiſſent. Itaque non pugnat quod Hermannus ſcribit, Francorum ſanguine partum Imperium; cum eo quod Hiſtorici veteres ſummo conſenſu tradunt, Imperium à Gręcis ad Francos Pontificis auctoritate tranſlatum, ſi ille de poſſeſſione, iſti de iure loquuti eſſe intelligantur. Quod quidem tam perſpicuè etiam Alciatus ſcribit, vt mirari ſatis non poſſim, cur hunc auctorem in ſententiam ſuam Illyricus pertrahere voluerit. Hæc enim ſunt Alciati verba, quæ Illyricus producit pag. 57. Igitur (inquit) Carolus, Maximi hac expeditione apud omnes nationes nomine acquiſito, nulli non formidabilis,

lis, cùm arma per Germaniam omnem Pannoniaſque circumtuliſſet, & non Italiam tantùm, ſed & Illyrici aliquas regiones Græco eripuiſſet; vt iuſtum aliquem titulum adepto Imperio prætendere poſſet, Cæſarem ſe, & Rom. Imperatorem à Pontifice, populoque Romano deſignari procurauit. Audiſne, Illyrice, quid tuus Alciatus dicat? iuſtum titulum accepiſſe dicit Carolum à Pontifice populoque Romano. ſi autem iuſtum titulum dare, nihil tibi eſſe videtur; cur paulo antè dicebas, Italiam à Zenone Imperatore Theodorico Regi fuiſſe donatam? neq. enim Italiam à ſe expugnatá Zeno tradidit Theodorico, ſed ius dumtaxat expugnandi & occupandi dedit. Quare quemadmodum (te auctore) Zeno Italiam Theodorico verè donauit, cùm ius ad eam tribuit, quam ille tamen ſuo labore, & Gothorum ſanguine ſibi parauit; ita nos patiaris cum tot ſuprà citatis auctoribus dicere, Occidentale Imperium à Pontifice Leone Carolo Regi verè eſſe donatum, cùm iuſtum titulum ei tribuerit, licet poſſeſſio armis quærenda & retinenda fuerit. Vnum tamen hoc loco non eſt prætereundum, quod Alciatus ſcribit à Carolo Imperium procuratum non modò ſine certo auctore, ſed etiam repugnantibus pleriſque ve-

teribus auctoribus ſcribi. Eginarthus enim, Caroli Cancellarius, Conradus Abbas Vrſpergēſis, Albertus Krantzius, & Io. Cuſpinianus, quos cap. 2. mendacio quintodecimo ſuprà citauimus, teſtantur Carolo nihil tale ſperanti, vel etiam recuſanti, Imperium à Pontifice eſſe delatum. quibus certè auctoribus quin maior fides quàm vni Alciato habenda ſit, dubium eſſe nemini poteſt. Sequitur teſtimonium Gotfridi Viterbienſis, & Blondi Flauij. Sic igitur Gotfridus: Carolus, vt fungi ſtatuit diademate mundi, Pontificis ſummi manibus decreuit inungi. Blondus verò: Otho pater (inquit) filium Othonem re in Saracenos Græcosque bene geſta, reuerſum, conſortem Imperij adſciuit, voluitque Imperatorem à Romano Populo ex priſca cōſuetudine acclamari, quē Pōtifex inunctū Imperiali diademate inſigniuit. Ex his teſtimoniis colligit Illyricus, nihil omnino Pōtificem Imperatori conferre, niſi theatralem & Pompaticam cæremoniam, eamque non arbitratu ſuo, ſed Principis iuſſu vel nutu. At id non rectè colligi, facilè ex his quæ diximus demonſtrabitur. non enim Carolus ita fungi ſtatuit (vt Gotfridus loquitur) mundi diademate, vt illud ſibi, nullo dante, per ſe arripere, ac vindicare voluerit. id enim nec ab vl-

lo

lo antiquo ſcriptore aſſeritur, & multis apertè repugnat. nec ſcriptoribus modò, ſed etiam moribus & pietati Caroli Magni repugnare videtur. Itaque non antè Carolus Imperium ſibi aſſumendum ſtatuit, quàm illud ſibi à Pontifice Maximo offerri vidit, tum verò, etſi initio recuſaret, vt veteres auctores ſcribũt, tandem tamen aſſenſus eſt, &(vt Gothfridus dicit) tũ demum ſtatuit diadema Cæſareum, & vnctionem Imperialem, de manibus ſummi Pontificis accipere. Eadem eſt ferè Blondi ſententia de Imperio ſecundi Othonis. adſcitum enim illum dicit à patre ad conſortium Imperij; ſed non negat id Pontifice conſentiente factum eſſe. & quod Blondus non negat, quamuis nec aſſerat, aſſerit Vitichindus, qui Othonis æqualis fuit. nam lib. 3. de rebus Saxonicis extremo ſcribit, ſecundũ Othonem iam antea iunctum fuiſſe Regem, & à Beato Apoſtolico deſignatum Imperatorem. Quapropter Otho ſenior nullam Pontifici fecit iniuriam, ſi eum in Imperij ſocietatem aſſumpſit, quem ab ipſo Pontifice ſucceſſorem deſignatum acceperat. Sed iam ſolutis omnibus Illyrici argumentis, & primo illo titulo profligato, quo potiſſimùm aduerſarius nitebatur, minus erit in confutandis cæteris laborandum.

CAPVT. VIII.

Non accepiſſe Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.

ALTER erat titulus, Dei ſolius donum. nam quemadmodum Aaronem in Republica Iudæorum, & Petrum in Eccleſia Chriſtiana non humana electio, ſed Dei ſolius benignitas ſummos Antiſtites fecit; & Moſem, Ioſue, Othonielem Gedeonem, Saulem Imperatores ac Principes ſolus Deus populo ſuo dedit: ſic etiam fieri potuiſſet, vt Carolus Magnus ſine vlla humana vel ope, vel vi, ſine arte, aut induſtria, ſolius Dei voluntate ad Imperium vocaretur. Sed eiuſmodi titulum Carolo Magno non conuenire, illi omnes auctores docent, quos cap. 4. 5. & 6. ſuprà citauimus. ac ne ipſe quidem Illyricus, ſi ſibi conſtare velit, id negare poteſt. dum enim contendit, Carolum iure belli Imperium ſibi paraſſe, & rurſus illud idem, ſucceſſione hæreditaria, donatione Græcorum, & electione Romanorum obtinuiſſe: ſimul certè contendit, nō accepiſſe id munus à ſolo Deo. Duo tamē ſunt loca in eo Illyrici libro quem refellendum ſuſcepimus, quæ ſatis apertè ſignificant,

gnificant, traditum Imperium Carolo Magno fuiſſe diuinitus. prior locus eſt pag. 5. vbi ex eo probat Illyricus, nõ potuiſſe Papã transferre Imperium; quia Dei ſolius eſt poſſe dicere, Mea ſunt omnia, ego do ea cui volo: ego transfero Regna ac Monarchias de gente in gentem meo arbitrio. Sed ſi hoc argumentum aliquid efficeret; efficeret etiam, nullum omnino Principẽ electione hominum fieri. & quoniam non ſolùm Dei ſolius eſt Regna transferre, ſed etiam nõ eſt poteſtas niſi à Deo, vt Apoſtolus ait Rom. 13. rurſus efficiemus, nec Regem Prætori, nec populum magiſtratui, nec dominum ſeruis, nec parentem liberis vllam poteſtatem poſſe tribuere. Siquis verò pro Illyrico fortè reſpõdeat, ita eſſe Deum auctorem primum ac præcipuum omnis poteſtatis, atque ab eo potiſſimùm ita Imperia omnia & Regna transferri; vt modò tamen id per ſe, modò per alios faciat: is quoque pro nobis poterit Illyrico reſpondere, Imperium Romanũ à Græcis ad Francos, Pontificis auctoritate tranſlatum, à Deo eſſe tranſlatũ. id enim Deus fecit, ſed opera Vicarij ſui. nã quod Vicarius accepta à Principe auctoritate facit, id etiam Princeps ipſe facit. Poſterior locus eſt pag. 61. vbi ex neſcio qua viſione Conſtantini Imperatoris Conſtantinopolitani, Illyri-

cus probat, diuino mandato Carolum Magnum Imperatorem eſſe conſtitutum. Sed indignum eſt argumentum, cui reſpondeatur. Primùm enim auctor eius viſionis non ſatis magnam fidem apud homines doctos habere ſolet: nam etſi vir probus, ac pius fuerit, multa tamen fabuloſa operi ſuo inſeruit. Itaque more ſuo mentitur Illyricus, cùm auctorem hunc antiquiſſimum, atque ita autenticum eſſe dicit, vt eius ſcripta Catholicis quaſi propria adyta, & quaſi ſacra eſſe, videantur. Deinde ipſa viſio (ſeu vera ſeu falſa fuerit,) nullam mentionem Imperij facit. hæc enim eſt ſumma viſionis: Cùm egeret auxilio aduerſus barbaros Imperator Conſtantinus Copronymus, per quietem à Deo monitus eſt, vt Carolum Regem Francorum adiutorem in eo bello ſuſciperet. Ergo quod Illyricus addit, tum diuino iuſſu datum eſſe Carolo Imperium Occidẽtis à Conſtantino, figmentum Illyrici eſt, niſi fortè ipſe quoque in quiete ſomnium aliquod vidiſſe ſe dicat. Sed fac poſtremò & viſionem Conſtantini veram eſſe, & ea Carolo Imperium Occidentis promiſſum; quid aliud inde colligi poſſet, quàm id Imperatori Græco à Deo fuiſſe diuinitus indicatũ, quod poſtea eſt factũ, cùm Carolus Pontificis Maximi auctoritate Imperator

Vincentius lib. 24. Speculi cap. 4.

perator Occidentis ſalutatus eſt? ſic enim & Nabuchodonoſor ſomnio diuinitus immiſſo didicit Imperium ſuum ad Perſas, & Medos, inde ad Græcos, poſtremò ad Romanos transferendum: nec vllus inde colligit, iuſſum fuiſſe à Deo, Nabuchodonoſor Regem Regnũ ſuum cũ Perſis & Medis communicare.

CAPVT IX.

Imperium Romanum non veniſſe ad Carolum iure hæreditario.

TERTIVS expendendus titulus eſt, ius ſucceſſionis hæreditariæ, quo titulo non perueniſſe ad Carolum Imperium Romanorum, nemo negare poteſt, niſi qui aut nimium ſit impudens, aut in hiſtorijs nihil legerit, ſiquidem extra cõtrouerſiam eſt, Pipinum, Caroli Magni patrem, ex præfecto, ſiue magiſtro aulæ, Regem Francorum dictum eſſe, idque Zachariæ & Stephani Romanorum Pontificum auctoritate. Auctores nos ſuprà citauimus cap. 2. mendacio 19. Imperatorem Romanorum fuiſſe Pipinũ nemo ſcripſit. Quare cùm ex Pipini patris ſucceſſione nihil aliud Carolus habere potuerit, niſi quod Pipinus habuit; efficitur profectò, Carolũ iure hæreditario non Imperatorem Romanorum, ſed Franco-

Francorum Regem ſolùm, idque non ſine Pontificis Maximi beneficio in patrem eius antea collato, eſſe potuiſſe. Deinde certum exploratumque eſt, Carolum Magnum poſt obitum Patris ab Hadriano Pontifice Patricium Romanorum (quæ eſt dignitas ſecunda poſt Imperatoriam) eſſe creatum, vt nos ſuprà demonſtrauimus. quis verò ſibi perſuadeat, Carolum Magnū paſſurum fuiſſe, fieri ſe ex Imperatore Patricium? idem enim fuiſſet, ac ſi aliquis hoc tempore in ſuo regno aut Prorex, aut Præfectus vrbis, honoris ergô diceretur. Accedit poſtremò, fieri nullo modo poſſe, vt ſucceſſione hæreditaria Romanum Imperiū Carolus Magnus acceperit, niſi falſum ſit quod omnes Hiſtorici ſumma conſenſone tradunt, fuiſſe Carolum Magnum, primum Imperatorem ex gente Francorum. Sed videamus quid Illyricus contrà proferat. Is igitur Odoacrem Herulum, Theodoricum Gothum, & Clodoueum Francum, Romanos Imperatores fuiſſe contendit: & quoniá ij Germani, vel certè ex Germania oriundi erant, eorum imperium hæreditaria ſucceſſione ad Carolum Magnum deuolutum eſſe colligit. ac primū pag. 21. 22. 23. 24. & 25. Odoacrem Imperatorem fuiſſe, ſex rationibus probat; quas ego, Deo iuuante, ſex mendacia

dacia eſſe demonſtrabo. Affirmat primò à Leone Beſſicano, Græco Imperatore, tributũ fuiſſe Odoacri Imperiũ Occidentis: ita Odoacrem Imperatoris auctoritate Imperatorem legitimè creatum. Romani (inquit Illyricus) ſeu potiùs Conſtantinopolitani Imperatores, ſępiùs ius Occidẽtalis Imperij Germanis tradiderũt, quod autenticis hiſtorijs, Chriſto iuuante, contra Papalium adulatorũ mendacia probabimus. Prima igitur tranſlatio facta eſt ſub Leone Beſſicano Conſtantinopolitano Imperatorẽ, circa annum 460. in Othacarum, aut Odoacrẽ, à militibus Romanis, teſte Alciato.] Hæc ille, qui etſi non dicat à Leone, ſed ſub Leone Imperium tranſlatum eſſe in Odoacrem; neceſſe tamen eſt, vt aut velit Leonis auctoritate id factum eſſe, aut ipſe non ſibi conſtet. propoſuit enim ſe probaturum, ſæpius Imperium à Græcis Imperatoribus traditũ eſſe Germanis; & continuò ſubiungit primam communicationem ſub Leone Beſſicano eſſe factam. ſiue autem Alciatus id ſcripſerit (neque enim vſquam id in Alciato reperiſſe potui) ſiue non ſcripſerit, falſum eſt quod hîc aſſeritur. Caſſiodorus enim in Chronico, ſub Zenone, qui tertius fuit à Leone Beſſicano, ſcribit Odoacrem Italiæ Regem factum, Leone Beſſicano iam defuncto;

Mendacia Illyrici de Odoacre.

cto; quod idem ſcribunt & cœteri grauiores Hiſtorici, vt Beda de ſex ætatibus in Zenone, Marcellinus comes in Chronico, Paulus Diaconus lib. 16. rerũ Romanarũ, Ado Viennenſis in Chronico, Abbas Vſpergẽſis itẽ in Chronico, Otho Friſingẽſis lib. 4. cap. 30. Io. Nauclerus generat 16. Onuphrius in lib. primo de Principib⁹ Romanis; &, quod magis eſt mirãdũ, Illyricus ipſe Centuria quinta cap. vltimo col. vltima; vt iã eũ non ſolũ mẽtiri, ſed etiam ſibi repugnare neceſſe ſit. Itaque falſum eſt quod de Leone Beſſicano hoc loco ſcribit Illyricus. Sed fortè erratũ eſt ſolùm in nomine, & Zeno Imperator Imperiũ Odoacri tradidit; quod feciſſe Leonẽ, falſo dictũ fuerat. Imo non ſolùm in nomine, ſed etiã in re ipſa erratum eſt. tantum enim abeſt vt Zeno Imperator Imperium Occidentis Odoacri tradiderit, vt nihil grauiùs tulerit, quàm ab eo Italiam per vim & tyrannidem occupatam. vt enim Abbas Vrſpergenſis ſcribit, Odoacer regnum Italiæ inuito Zenone poſſedit: ac propterea Theodoricum Gothum cum exercitu ad Italiam Zeno miſit, vt inde Odoacrem Tyrannum, atque oppreſſorem Vrbs & Italiæ expelleret; quod etiam plerique alij ſcripſerunt, vt Procopius lib. 1. de bello Gothorum, Iornandes in commentario de rebus Geticis,

ticis, Leonardus Aretinus in primo libro de bello Italico, Paulus Diaconus lib. 16. rerum Romanarum, Blondus decadis primæ lib. 3. Nauclerus generat. 16. Freculphus tomo 2. Chronicorum, lib. 5. cap. 18. nec vllum omnino me legiſſe memini, qui contrà ſcriberet, præter vnum Illyricum. Addit 2. Illyricus Odoacrem à militibus Romanis in Monarcham electum, cùm eſſet ipſe etiam vnus ex primoribus Ducibus ac Principibus Romanorum. Sed hîc quoque duo mendacia ſunt. nam Hiſtorici omnes ſuprà citati teſtantur, Odoacrem nō alios milites habuiſſe niſi barbaros, reliquias videlicet exercitus Attilæ Regis Hunnorum; atque ab ijs militibus Regem appellatum, cùm capto Ticino, Romanas legiones ad internecionē deleuiſſet, ſcribit Carolus Sigonius lib. 14. de Imperio Occidentali. quod planè congruit cum eo quod ſcribit Procopius lib. 1. de bello Gothico, Odoacrem non à Romanis, ſed à Gothis militibus petijſſe, vt ſe Romanum Regem conſtituerent. Porro ſumma dignitas quam apud Romanos adeptus eſt, antequam Regnum in Italia ſibi vindicaret, ea fuit (ſi Procopio credimus lib. 1. de bello Gothorum) vt armiger eſſet Oreſtis, magiſtri militiæ Romanorum. quocirca non Dux aut Princeps in exercitu

Romano,

Romano, ſed famulus vnius ex ducibus Romanis Odoacer antea fuerat. Sed placuit Illyrico eum ex armigero Principem facere; & ex ordine ſeruorum, in ordinem Senatorum mendacio ſuo prouehere. quamquam eo tempore quo Rex Italiæ creatus eſt, nihil omnino commune cum Romanis habebat. diſceſſerat enim iam antea ex Italia; & in patriam profectus, multitudinem variam barbarorum collegerat, vt cum ea Italiam, diſſenſionibus Principum laborãtem, opprimeret: nec ſolùm Romani Principis dignitatem eo tempore non habebat, ſed neque ciuilem vllum cultum, ac ne indumenta quidem, niſi ruſticana, & barbara. ſiquidem iter facięti Odoacri cum exercitu per Noricorum rura (vt ſcribit Paulus Diaconus in vita Auguſtuli, & poſt eum Abbas Vrſpergẽſis in Chronico) S. Seuerinus victoriam in hæc verba prædixit: Vade nunc ad Italiam, vade Odoacer, viliſſimis interim animantium pellibus indutus, multis citò plura largiturus.

Tertiam rationem ſumit Illyricus ex ambiguis quibuſdam verbis Blõdi Flauij. Quod enim Blondus ſcripſit lib. 2. decadis primæ, turbinem illum irruptionis Odoacris in Italiam à Romanis ciuibus Auguſtuli æmulis ſuſcitatum, ſic Illyricus interpretatur, vt pri-

marij

matij Romanorum Odoacrem vocauerint, ac Romanum Imperatorem contra Auguſtulum appellauerint. atque addit, non defuiſſe graues cauſas creãdi noui Imperatoris, & ſuſcipiendi arma contra Auguſtulum. Sed hæc interpretatio cum ipſo Blondo pugnat. Blondus enim in eodem libro non modò nõ meminit vllius expeditionis Romanorum pro Odoacre aduerſus Auguſtulũ; ſed etiam diſertis verbis teſtatur, nullum nouum Imperatorem poſt Auguſtulum eſſe creatum à Romanis; ſed in Auguſtulo perijſſe atque omnino exſtinctũ fuiſſe Occidentale Imperium; Odoacrem verò non Romanorum Imperatorem, ſed Italiæ dumtaxat Regem fuiſſe. Itaque verba illa Blondi de turbine irruptionis Odoacris ab æmulis Auguſtuli ſuſcitato, ſi cum alijs Blondi, ac cæterorum Hiſtoricorum ſententijs conſentire debent; nihil aliud ſignificare poſſunt, quàm ex mutuis odiis, & contẽtionibus Principum Romanorum, quibus ad extremam debilitatẽ Imperium Occidentale paulatim deuenerat, occaſionem accepiſſe Odoacrem Italiam occupãdi. Quod planiùs loco paulo antè notato his verbis Sigonius explicauit: Odoacer fama rerum quæ ſeditioſè gererentur in Italia percitus, vehemẽtiùs ad illius cupiditatem exarſit. animum

 verò

verò eius incendit, ac propè certa victoriæ fiducia incitauit ipſe Imperator Momyllus, cuius in tanta populorum diſſenſione infirmiſſimas òpes eſſe comperiebat. Quarta Illyrici ratio ſimilis eſt ſuperiori. Nam quia Blondus Flauius lib. 3. Decadis primæ ſcriptum reliquit, Odoacrem à Romano populo ſummis honoribus affectum; inde ipſe colligit, Odoacrem à Romano populo Imperatorem ſine dubio ſalutatum. Qui poterant (inquit) alij eſſe iſti ſummi honores à populo tam cupidè oblati Odoacri, niſi Imperium, de quo tunc prior Imperator victus nouo victorique cedebat? Sed non eſt cur in hoc argumento diluendo diutiùs hæreamus. explicat enim eodem loco Blondus, qui fuerint ſummi illi honores, dum ait, Odoacrem ab vniuerſo populo Regem Italiæ ſalutatum, & in Capitolium, tamquam Vrbis dominum, feſtiuis acclamationibus deductum. deinde quidquid ei honoris Populus aut Senatus obtulerit, Imperatorios certè titulos Odoacer nũquam admiſit. ſiue enim verecundia Auguſtalis maieſtatis, vt quidam volunt, permotus fuerit; ſiue barbara ſuperbia euerſi potiùs quã parti Imperij gloriam maluerit; illud ex Mariano Scoto, & Aurelio Caſſiodoro in Chronico conſtat, ſolo eum Regio nomine contentum,

purpura

purpura, & diademate, alijsque regalibus inſignijs perpetuò caruiſſe. Ex quò ſoluitur etiam quintum Illyrici argumentum, quod ex iure belli depromptum eſt. id enim ius belli poſtulare videtur, vt victoris fiant quæ is qui victus eſt antea poſſidebat. Sed præterquam quòd Odoacer, vt ſuprà dictum eſt, ſolo Italiæ regno cõtentus, ad ius vniuerſi Imperij, & Auguſtalem dignitatem minimè aſpirauit; non ius, ſed iniuſtitia belli dicenda eſt, cùm quis alienam prouinciam, nulla iniuria prouocatus, ſola regnandi cupiditate inuadit: quod Odoacrem feciſſe Procopius ſcribit lib. 1. de bello Gothico. Hoc pacto (inquit) ſibi tyrannidem cùm comparaſſet, ad decimum annum tyrannidem ſtabiliuit. neque à Procopio ſcriptores cæteri diſſentiunt. Sextum denique ac potiſſimum argumentum Illyricus ducit ex Auguſtali abdicatione. quoniam enim Odoacre Italiam inuadente, Auguſtulus Imperator ſponte purpuram abiecit, atque ab Odoacre vita donatus eſt; ratiocinatur Illyricus, Auguſtulum Imperatorem Imperium ſuum Odoacri pacificè tradidiſſe. Non eſt dubitandum (inquit Illyricus) quin id ipſemet Regi Odoacri renunciauerit, vt ſibi modò vitam largiretur.] At leuior coniectura eſt, quàm vt opponi poſſit tot Hiſtori-

corum teſtimonijs, qui in Auguſtulo Occidentale Imperium defeciſſe conſtanter affirmant. nec enim in Auguſtulo defeciſſet, ſi Odoacrem ſucceſſorē Auguſtulus habuiſſet. quia verò eodē in loco bis mentitur Illyricus, cùm ait, Italicos ſcriptores ſolos tunc ſcripſiſſe, & ex inuidentia inter Imperatores Romanorum Odoacrem numerare noluiſſe: adſcribere hic operæ pretium duxi teſtimonia Germanorum, qui cum Italicis in hac re deſcribenda mirificè conſentiunt. Iornandes Gothus ante omnes Italicos de hac re ſcripſit, cū Iuſtiniani tēpore floruerit, ante annos 1000. is igitur ſic loquitur in lib. de rebus Geticis, Odoacer (inquit) Turcilingorum Rex habens ſecum Scyros, Herulos, diuerſarum gentium auxiliarios, Italiam occupauit: & Oreſte interfecto, Auguſtulum filium eius de regno pulſum, in Lucullo Campaniæ Caſtello exilij pœna damnauit. *Sic quoque Heſperium Romanæ gentis Imperium, quod 709. Vrbis conditæ anno primus Auguſtorum obtinuit Octauianus, cum hoc Auguſtulo periit, anno deceſſorū, prædeceſſorúmue regni 522.* Quod idem repetit in lib. de regnorum ac temporum ſucceſſione. Idem tradit, ac propè verbis iiſdem, Freculphus Lexouienſis tomo 2. Chronicorum lib. 5. cap. 17. qui auctor

cùm

cùm tempore Ludouici Pij ante annos ferè 800. vixerit, ſine dubio pleroſque Italicos ſcriptores anteceſſit. Id ipſum teſtantur Otho Friſingenſis lib. 4. Hiſtoriæ cap. 31. & Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico, cuius verba (quia diligentiſſimè annorum numerum continent) hîc adſcribam: Auguſtulus (inquit) ſponte purpuram abiecit, & imperialem maieſtatem depoſuit. Ita Romanum Imperium toto orbe venerandum, & Auguſtalis illa ſublimitas, quæ ab Auguſto quondam Octauiano 709. à cõdita Vrbe anno cœpit, in hoc Auguſtulo periit, anno ab Vrbe cõdita 1227. à Cæſare verò, qui primus ſingularé in ea principatũ arripuit anno 524. ab Incarnatione Dñi anno 477. Hæc ille. Conſentiũt Io. Naucler⁹ generat. 16. & Albert⁹ Krantzius lib. 1. Vãdaliæ cap. 35. qui Imperiũ in Occidẽte ab Auguſtulo vſq. ad Carolũ Magnum annis pluſquã trecẽtis vacaſſe ſcribunt. Quid igitur Illyricus ſomniabat, cũ ſcriberet ſolos Italicos tũc ſcripſiſſe, & ex inuidentia Odoacrẽ Imperatorẽ appellare noluiſſe? Sed Martinus Polonus (inquit Illyricus) cõtraria diſertis verbis ſcribit. ſic enim ait, Auguſtulus cùm videret Odeneũ (vt ipſe eũ nominat) interfecto ſuo patre Oreſte, iam totam Italiam tenere, ſponte ei exuẽs purpuram, de Imperio ceſſit.

At non rectè legiſti, aut de induſtria more tuo, Illyrice, peruertiſti verba Martini. Ille enim Conradum (vt videtur) ſequutus, ſic ad verbum ſcribit: Auguſtulus ſponte purpuram abiiciens, Imperialem depoſuit maieſtatem. Abiecit igitur ac depoſuit Imperium Auguſtulus: ſed neque ipſe illud Odoacri tradidit; neque Odoacer, vt iam ſatis perſpicue à nobis eſt demonſtratum, aſſumpſit.

Sed fac, ſi placet, Odoacrem Imperatorem Romanorum fuiſſe, adde etiã ab exercitu dictum, à Senatu & Populo confirmatum; atque (vt nihil deſit) voluntas quoque Græci Imperatoris acceſſerit: quid hæc ad Carolum Magnum? Odoacer Herulus fuit, Carolus Francus. quã igitur lege hic illius Hæres conſtituitur? Odoacer paulo poſtquam Italiã occupaſſet, à Theodorico, Rege Gothorum, & vita & regno ſpoliatus eſt. qua ratione igitur amiſsã hereditatẽ ad poſteros trãſmiſit? Odoacer Carolum annis trecẽtis & triginta circiter anteceſſit, atque interim Italia dominos ſæpe mutauit Gothos, Græcos, Longobardos. quis igitur poſt tot ſecula, totque rerũ mutationes, Odoacris hereditatem integrã Carolo repræſentauit? Ad Germanos (inquit Illyricus) Imperium pertinet: Odoacer enim Herulus fuit, proinde Germanus. at cũ tam Heruli quàm

Franci

Franci, Germani ſint; cur ad Francos potiùs quàm ad Herulos Imperium delatũ eſt? Deinde ſicut Odoacer fuit Germanus; ita Seuerus, African⁹, Heliogabal⁹ Syrus, Maximinus Thrax, Philippus Arabs, Decius Pannonius, Claudius iunior, Illyrius, Diocletianus Dalmata, Theodoſius Hiſpan⁹, atq;, vt alias nationes omittã quæ Imperatores Romano populo dederũt, Iulius, Octauius, Tiberius, Caius, & cæteri quã plurimi, Itali fuerunt. quo iure igitur propter vnum Odoacrem Imperiũ ad Germanos pertinebit; propter alios tam multos ad alias nationes, atque ad Italicam præcipuè, non pertinebit? quare nõ neceſſariò ad eam nationẽ Imperiũ pertinet, ex qua eligitur Imperator. Quòd verò poſt tempora Caroli Magni ſola Germania ſedes Imperij facta ſit; non virtus Odoacris, neque Imperij ratio ac natura, ſed ſolius Apoſtolicæ Sedis auctoritas fecit. Atque hactenus de Odoacre. nunc de Theodorico & Clodoueo faciliùs explicabimus. eadem enim ferè horũ atq. illius eſt ratio. Igitur à pag. 26. vſque ad 35. de Theodorico Rege Gothorũ ſcribit, ac docet, eum quoque Romanum Imperatorem fuiſſe, & per eum ad Carolum Magnum, quòd vterq. Germanus eſſet, Imperium hereditario iure perueniſſe. Secunda (inquit) tranſlatio aut

Mendacia Illyrici de Theodorico.

communicatio Imperij erga Germanos facta eſt à Zenone Imperatore Conſtantinopolitano, qui de conſenſu totius Senatus Imperialis adoptauit ſibi Theodoricũ Gothorum Regem, qui ſine cõtrouerſia Germanus fuit, eique Romam, Italiam, & totum Occidentale Imperium largitus eſt. Hîc primùm dicere poſſemus quod de Odoacre diximus: quid Carolo & Theodorico; cùm ille Francus, iſte Gothus fuerit? & rurſus cùm Theodorici ſucceſſores à Iuſtiniano Imperatore Italia pulſi profligatique fuerint, atque adeò Imperium Theodorici (ſi hoc nomine appellari debet) penitus interierit; quod eſt illud Imperium, quod à Theodorico ad Carolum hereditario iure peruenit? Sed hæc omitto, ne aduerſarium imitari videar, qui iiſdem ſæpius iterandis, incredibili tædio lectorẽ ſuum fatigat. Id vnum hoc loco ſtatuo, Theodoricum à Zenone ſibi filium adoptatum, Cõſulemque ordinarium & Regem Italiæ dictum, non tamen Imperatorem & Auguſtum appellatum; proinde Regẽ Imperio ſubiectum, non collegam & conſortem Imperij ab Auguſto aſſumptum, Theodoricũ fuiſſe. Ita verò ſe rem habere teſtãtur Hiſtorici penè omnes, qui ab Auguſtulo vſque ad Carolũ Occidentis Imperium vacaſſe ſcribunt. teſtantur

quot-

quotquot nomina, tempora, numeros Imperatorum edidere. Siquidem in tanto numero Chronologorum neque vnus reperitur, qui Theodoricum in Imperatorũ Romanorum ſeriem & numerum retulerit: ac ne ipſe quidẽ Caſſiodorus, qui Theodorici Cancellarius erat, & in Chronico ſuo Imperatores, & Cõſules Romanos accuratiſſimè deſcripſit. teſtatur ipſe Theodoricus, qui in tot epiſtolis, quas ſcripſit, quæq. apud Caſſiodorũ exſtant, numquam ſe Cæſarem, numquã Auguſtum, numquam Imperatorem vocat. teſtatur Procopius, qui lib. 1. de bello Gothico, Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris, nec inſignia, nec nomen ſibi deſumpſit, ſed quoad vixit, Rex eſt appellatus, quo nomine ſuos barbari nuncupant duces. Teſtatur denique ipſemet noſter aduerſarius Illyricus. Sic enim ſcribit Cẽt. 6. cap. 16. col. 840. Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris nec inſignia quidẽ, nec nomẽ ſibi vendicauit: ſed Rex eſt appellatus, ſicut barbari Duces vocari ſolẽt. Ac, ne fortè ſoli ſibi non crederemus; idem cõfirmauit ex Io. Cuſpiniano. quod ſanè Illyrici teſtimoniũ ſatis eſſe deberet, niſi cum homine ageremus qui modò ait, modò negat. Subiectum verò Imperatori Regem Theodoricum fuiſſe teſtatur in primis ipſa adoptio, cuius meminere

plerique Hiſtorici; Iornandes de rebus Geticis, Procopius lib. 1. de bello Gothico, Abbas Vrſpergenſis in Chronico, & alij. Siquidem propterea Imperator Zeno Theodoricũ Italiæ regno donatum, ſibi filium adoptauit, vt ſubiectionis, atque obedientiæ memor eſſet, quam Imperatori Rex, & patri filius deberet. Teſtatur deinde Theodoricus ipſe; qui, Iornande in lib. de rebus Geticis auctore, ſeruum ſe & filium Imperatoris eſſe, atque eius munere regnum Italiæ poſſeſſurum dicebat; & (vt addit Olaus lib. 9. Hiſt. Gothorũ cap. 17.) non tam ſibi, quàm Imperatori Romam, atq. Italiam recuperandam aſſerebat. Teſtantur denique Athalaricus & Theodahatus, Theodorici in Italiæ regno ſucceſſores. vterq. enim in epiſtolis ad Iuſtinianũ Imperatorem, quæ ſunt apud Caſſiodorũ 1. libri 8. & 25. libri 10. obedientiam Imperatori debere ſe ingenuè confitentur. Quod idẽ ſatis indicant epiſtolæ cæteræ, tum ipſius Theodahati, & prædeceſſoris eius Athalarici, tum etiam Amalaſuenthæ & Godulinæ Reginarum ad eundem Iuſtinianum, & coniugẽ eius Theodoram. Sed videamus quibus teſtibus Illyricus probet, Theodoricum Imperatorem fuiſſe Romanorum. Primo loco Sigebertũ profert. At Sigebertus in Chronico anni 487. (quem locum Illy-

Illyricus notat,) Imperij ne meminit quidem. Hæc enim ſunt verba Sigeberti: Zeno Imperator Theodorico Oſtrogothorũ Regi regnũ Italiæ donat. Secundo Abbatẽ Vrſpergenſem producit. At Vrſpergenſis in eo ipſo loco quẽ citat Illyricus, contra Illyricum teſtimonium dicit. ſic enim loquitur: Eo tempore regnum Orientale Zeno Imperator habebat, qui audiens Theodoricum gentis ſuæ Regem eſſe, grate ſuſcepit, eumque ad ſe Conſtantinopolim venire præcepit, digneq; ſuſceptum inter proceres Palatij collocauit; & poſt aliquod tẽpus in filium ſibi adoptans, cõſularibus faſcib⁹, quæ dignitas poſt Imperiale faſtigiũ prima eſt, eũ ſublimauit. & infra, nulla Imperij facta mentione, ſubiungit, Italiam recuperandam & gubernandam eidem Theodorico à Zenone eſſe cõmiſſam. Vbi vides, ſummum honorem, quem Theodoricus Zenonis beneficio eſt conſequutus, nõ Imperium, ſed Conſulatũ fuiſſe: quod etiam apertè fatetur Athalaricus Theodorici nepos in epiſtola ad Iuſtinianum, quæ eſt prima libri octaui apud Caſſiodorum: vbi enumerans beneficia quæ ab Imperatore Gothi Reges acceperãt; ſellas curules, & veſtes palmatas, quæ inſignia Cõſulatus erant, in primis beneficiis numerat; Imperij ne meminit quidem. Vos (inquit) auum noſtrum

noſtrũ in veſtra ciuitate celſis curulibus extuliſtis. vos genitorẽ meum in Italia palmatæ claritate decoraſtis. At (inquit Illyricus) idem Abbas Vrſpergẽſis in alio loco Theodoricum Romano Imperio præſediſſe ſcribit. Verũ eſt id quidem, ſed eum præſediſſe vt Imperatorem, non ſcribit, nec ſcribere potuit, niſi ſecum ipſe pugnare vellet; quippe qui in Auguſtulo periiſſe, nec ante Caroli tempora rediuixiſſe Imperialem dignitatem, non ſemel in illo ſuo Chronico tradidit. Itaque præſedit Theodoricus Romano Occidentis Imperio, non tamen vt Auguſtus & Imperator, ſed vt Rex Italiæ, ipſique Romano Imperatori ſubiectus. Tertiò profert Illyricus Nauclerum, qui cùm ſcribit Theodoricum à Zenone ſacro velamine inſignitum; nihil aliud ſignificaſſe videtur, quàm purpura Imperatoria circundatum, & verè ac propriè Imperatorẽ factũ. Sed fallitur, aut fallit Illyric⁹. Sacrũ enim illud velamen non purpura erat Imperatoria, ſed publicũ conceſſæ prouinciæ ſtabilimentũ (vt Paulus Diaconus lib. 16. & Blõdus Flauius lib. 3. ſcriptum reliquerunt:) nec aliter Nauclerus interpretari potuit illam velaminis cæremoniam, cùm in eodem Chronico generat. 16. paulo antè ſcripſiſſet, in Auguſtulo Occidẽtale Imperiũ periiſſe. Profert quarto

loco

loco Illyricus Olai Magni Gothi Scriptoris teſtimonium, nec tamen vlla eius verba in medium adducit. ſed parum certè conſideratè ad Olaũ Illyricus prouocauit. is enim cùm multa alia ſcribit quæ Illyrici cauſam lædãt; tum illud in primis, Italiã à Theodorico non tam ſibi quàm Imperatori recuperatam. Sic enim Theodoricum Regem cũ Zenone Imperatore loquentem facit Olaus lib. 9. Hiſt. Gothorum cap. 17. Illud commemorare officij noſtri eſt, & cogitare ſapientiæ tuæ: quia ſi res voto reſpondet, ſanè Italia non tam mihi recepta fuerit quàm Imperio. poteris tu quidem, quidquid erit terrarũ, mariumque, quicquid præterea copiarum & exercituũ, ad gloriam Imperij referre, cuius beneficio reſtituta ſit. Neq. tua minus erit Roma (Nota) re ipſa, quàm titulo. Et infrà cap. 18. Deinde Zeno Theodoricum ſacro velamine (quod erat tũc maximum à Principe factæ conceſſionis ſtabilimentum) inſigniuit. Quintò Platinæ teſtimonium Illyricus adducit. Hęc autem ſunt verba Platinæ: Nemine aduerſante, Theodoricus totius Italiæ Imperio potitus eſt. En audis (inquit Illyricus) Theodoricũ eſſe factum Romanum Imperatorem. Audio; ſed Illyrici, non Platinæ teſtimonio. nec enim eſt idem, Imperio Italiæ potiri, & Romanum Imperatorem

torem fieri; niſi fortè ius Imperij Romani Italiæ finibus concludi velis. alioqui multis iam ſeculis Germania Imperatorem Romanum minimè habuiſſet. Poſtremo nec illud Illyricus omittẽdum putauit, quòd Theodoricus, vt ſe verum Imperatorem Romanorum probaret, ipſi etiam ſummo Põtifici Symmacho imperauit, eumque coram ſe accuſatum iudicauit. mirum cur non etiam addiderit, Ioannem Pontificem ab eodem Rege diro carceri mancipatũ, inedia, & ſqualore enectum. & tamen licet id quod nos de Ioanne diximus, verum ſit, non tamen eſt verum, quod de Symmacho Illyricus dixit. Theodoricus enim toto ferè Principatus ſui tẽpore, tametſi barbarus natione, & Arianus religione eſſet, moribus tamen perurbanus, clementia, iuſtitia, aliiſque regiis virtutibus inſignis fuit. quamobrem in cauſa ſummi Pontificis Symmachi non aliter ſe geſſit, quam ſe Conſtãtinus, aut Theodoſius geſſiſſet, id eſt, vt Chriſtianum & modeſtum Principem decebat. ſiquidem vt ex 4. Synodo Romana ſub Symmacho cognoſci poteſt, cum querelæ de Pontifice delatę ad ſe fuiſſent, rem totã ad Synodum Epiſcoporum retulit; cumque epiſcopi libertate ſacerdotali Regi ſuggerere non dubitaſſent, Synodorum conuocationem ad ipſum, qui accu-

accuſabatur, id eſt, ad Romanum Pontificem pertinere, cui B. Petri meritum, Domini iuſſio, & Cóciliorum auctoritas, ſingularem tradidiſſent in Eccleſiis poteſtaté; nec vmquam tantæ ſedis Antiſtitem minorum ſubiacuiſſe iudicio: tum verò Rex ipſum quoque Papam in congreganda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificauit, quas etiam literas, Epiſcopis poſtulantibus, continuò exhiberi præcepit; ac demum legatis concilij ad ſe venientibus ait, in Synodali eſſe arbitrio in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reuerentiam, de Eccleſiaſticis negociis pertinere. Hæc ille tum, cùm, Hiſtoricorum omnium conſenſu, regiis virtutibus mirificè floreret. Sed cùm poſtea ſub extremum vitæ ſuæ tempus, moderatum regimen in apertam tyrannidem commutaſſet, (quod ne ipſe quidé Olaus Gothus libro ſuprà citato negat) id fecit in Ioannem Pontificem, quod tyranni atq. hæretici ſolét; quodque ante illum Nero, Domitianus, Decius, Maxentius, Conſtantius in ſanctos ſui temporis Pontifices, & martyres fecerant.

Iam verò quòd Illyricus nugatur de nominibus Imperatoris, & Regis, ea ſolere confundi; proinde in idé recidere, ſiue quis Rex Italiæ, ſiue Romanus Imperator dicatur: leuius

uius eſt, quàm vt longa refutatione indigeat. Etſi enim ante Iulij & Auguſti tempora Regium nomen Imperatorio maius ac venerabilius erat: tamen poſt conſtitutam Cæſarum Monarchiã, nihil in terris auguſtius eſſe cœpit nomine Imperatoris. Itaq. cùm aliquando Caius Imperator de nomine ac diademate regio aſſumendo cogitaret, admonitus eſt, inquit Tranquillus, ſe, quòd Imperator Romanorum eſſet, Principum ac Regum exceſſiſſe faſtigia. ac licet poſterioribus temporibus Imperatores Græci & Germani regio nomine interdum vſi fuerint; numquã tamen qui ſolum eſſent Reges, Imperatorium nomẽ vſurparũt. id quod in Epiſtolis Theodorici, Athalarici, & Theodahati Italiæ Regum, ad Imperatores Anaſtaſium & Iuſtinianũ, apud Caſſiodorum perſpicuè cernitur. numquam enim in tot epiſtolis nomina (quæ promiſcua eſſe Illyricus contendit) ita commutantur, vt Iuſtinianus vel Anaſtaſius Rex, Theodoricus vel Theodahatus Imperator appelletur. Ipſe etiã Carolus Magnus Imperator, filiũ ſuum Pipinum; deinde eo mortuo, Bernardum nepotem, Italiæ Regem fecit. atque ad eundem modum longo tempore Rex Italiæ non Imperator, ſed Princeps Imperio ſubiectus fuit. ex quo manifeſtè colligitur, non eſſe idẽ, Re-

gem

gem Italiæ,& Imperatorē Romanorum. Denique Lupoldus, quem imprudēter Illyricus pro ſe citat, cùm cōtra ipſum maximè faciat, in libro de Iuribus Imperij cap. 5. teſtatur, Hēricum 2. non ſe Imperatorem, ſed Regē dumtaxat appellaſſe ante coronationem. quod idem de aliis etiā Imperatoribus, ex antiquis Hiſtoricis nullo negocio demonſtrare poſſemus. Venit poſtremò Illyricus ad Clodoueū; atque eius hereditate Imperium ad Carolum perueniſſe his verbis docet pag. 35. & ſequentibus: Tertia communicatio Imperij Germanis facta eſt paulo poſt præcedentem ab Anaſtaſio Imperatore Conſtantinopolitano, qui de vnanimi conſenſu totius Senatus aut Principum, largitus eſt Auguſtale nomen ac dignitatem Clodoueo Regi Francorū, qui primus ex illis Regibus baptizatus eſt. quare dignitas Imperialis ſemel Regibus Francorum donata, neceſſariò etiam ad poſteros per ordinem ſucceſſionis permanauit. atque ita etiam ad Carolum Magnū idem ius peruenit. quod autem Anaſtaſius Imperator Auguſti nomen ac dignitatem communicauerit Clodoueo; & Francorum Regibus, ex hiſce ſequentibus prorſus authenticis teſtimoniis liquidò patet. vbi clarè tum Auguſti, tū & Imperatoris nomen legis illis à Conſtātinopolitano Cæſare

Mendacia Illyrici de Clodoueo.

communicatum eſſe.] & infrà poſt recitata ad id probandū teſtimonia Gregorij Turonici, Adonis, Hannonis, Iuonis, Sigeberti, Sabellici, & Bergomenſis, ita ſubiūgit: Quare id decus eodem iure etiam ad Carolum Magnum vnà cum reliquis Frāciæ Monarchiæ inſignibus peruenit, non ex donatione Papę.] hæc ille. Ego verò in hac breui narratione quatuor mēdacia ineſſe video. Primū enim, quod Illyricus dicit à ſeptē illis ſuprà nominatis ſcriptoribus memoriæ proditū, id eſſe falſum ipſi iidē auctores docent. ſiquidē Conſulatus, vel Patriciatus inſignia Clodoueo donata ab Anaſtaſio, omnes illi auctores teſtantur: Auguſtalem dignitatem, vel appellationem ſoli poſteriores. Addunt quidem Turonicus, Ado, & quidā alij, poſt accepta Conſulatus inſignia appellatum Clodoueum etiam Auguſtum; ſed à Francis, non à Romanis additam fuiſſe eam appellationem teſtatur Blondus lib. 3. decadis 1. & Albertus Krantzius lib. 3. Sueciæ cap. 17. nec à vero aberrant. Hæc enim ſunt Gregorij verba lib. 2. Hiſt. Francorum cap. 38. Igitur ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de cōſulatu accepit. Et infrà: Ab ea die tanquam Conſul & Auguſtus eſt vocitatus.

Ado verò ſic loquitur in Chronico ætate 6. Hic Anaſtaſius codicillos Clodoueo Regi pro

gi pro Cóſulatu miſit. ab ea die & Conſul & Auguſtus eſt appellatus. Hanno lib. 1. Chronicorum: Legationem (inquit) ſuſcepit Anaſtaſij Conſtantinopolitani Principis, munera epiſtolasque ei mittentis; in quibus literis hoc continebatur, quòd complacuerit ſibi & Senatoribus, eum eſſe amicũ Imperatorum, Patriciumque Romanum. His ille perlectis Conſulari trabea inſignitus, aſcenſo equo, in atrio quod inter baſilicam ſancti Martini & Ciuitatem ſitum erat, largiſſima populo contulit munera. ab illa die Conſul ſimul & Auguſtus meruit nũcupari. Sigebertus in Chronico: Clodoueus Rex ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de Cóſulatu, & coronam auream cum gemmis, & tunicam blacteam accepit. & ex ea die Conſul, & Auguſtus eſt appellatus. Ipſe verò Rex coroná auream cum gemmis Romam ſancto Petro miſit. Itaque vides quàm apertè auctores iſti antiquiores diſtinguant Conſulatus inſignia, quæ Clodoueus ab Imperatore accepit, à nomine Auguſti, quo illum poſtea appellatũ in Francia ſcribunt. Porrò Hiſtorici cæteri, etiã ij qui Francis maximè fauent, Cóſulatum dumtaxat & patriciatum Clodoueo donatũ ſcribunt, nulla Imperialis nominis facta mentione. Vide Rheginonem lib. 1. Chronici, Othonem Friſingen-

ſingenſem lib. 5. cap. 2. Abbatem Vrſpergenſem in Chronico, Robertum Gaguinum, & Paulum Æmilium in vita Clodouci, ac demum Albertũ Krantziũ lib. 3. Sueciæ cap. 17. Deinde mentitur rurſus Illyricus, cùm ait, ipſum Imperium Romanum communicatum fuiſſe cum Clodoueo ab Anaſtaſio Imperatore. nihil enim ille Clodoueo dedit, præter titulos & inſignia. nam nec Cõſulatum ipſum, cuius ferè omnes meminerunt, re ipſa Clodoueus geſſit, ſed ſolo nomine Cõſulis donatus, ſolo nomine fuit contentus. Id teſtantur quotquot Faſtos Cõſulares literis mandauerũt, Caſſiodorus, Marian⁹ Scotus, Gregorius Haloander, Onuphrius, Mercator, & cæteri. nullus enim Clodoueum Regem inter Conſules numerauit. Anno verò Domini 510. quo, iuxta Chronicum Francicum Io. Tilij, Clodoueus Conſulis nomine & inſignibus donatus eſt, Conſules veri fuerunt Anaſtaſius & Venantius, ſi Haloandrum ſequimur; vel Eutharicus & Boëtius, ſi Onuphrium. Quamobrẽ niſi tres eo anno Conſules fuerint, quòd eſt planè inauditum, Clodoueus Conſul non fuit. Quod etiã de Imperio dici poſſet. quod enim nullus Hiſtoricus aut Chronologus Clodoueũ inter Imperatores Romanos vnquam retulerit, argumento eſt, eum Imperatorem

torem Romanum re ipſa nō fuiſſe, quidquid de nomine & inſignibus fuerit. Tertium Illyrici mendacium in ea ſententia eſt, cū nomina & inſignia Clodoueo ab Imperatore collata, ad poſteros eius pertinere contendit, atque inde iure hereditario ad Carolum perueniſſe. Nam cùm poſt obitū Clodouei nullus omnino ex Francorū Regibus Conſul aut Patricius, ne dū Imperator & Auguſtus ante Carolum Magnum aut ſe ipſe appellauerit, aut ab aliis fuerit appellatus: mirum eſt, vnde Illyricus colligere potuerit, munus illud Anaſtaſij, non proprium Clodouei, ſed cum omnibus Regibus Frācorum fuiſſe cōmune. Deinde cùm inter Clodoueum, & Carolum trecenti anni circiter interceſſerint; qua ratione, quæſo, id potuit Carolus à Clodoueo hereditaria ſucceſſione accipere, quod intermedij Reges numquam habuerunt? Poſtremum, idque certiſſimum craſſiſſimumque mendacium eſt, Clodouei Monarchiam ad Carolum Magnum, ſine Romani Pontificis auctoritate, ſucceſſione hereditaria perueniſſe. Quis enim Hiſtoricorum tacuit, Carolum Magnum Pipino patri ſucceſſiſſe; Pipinum autem non iure hereditario, ſed Pontificis Maximi ſanctione, Regnum Francorum adeptum, cùm antea in Hilderici Regno,

Pręfecti aulæ munere fungeretur? teſtimonia ſuprà citata ſunt cap. 2. mendacio 19. ac ne vnum quidem ſcriptorem contrà Illyricus proferre potuit, aut vmquam potuiſſet. ſiquidem id Hiſtorici omnes ſumma conſenſione, & quaſi vna voce teſtantur. Cùm igitur Pipinus, non iure hereditario, ſed Papæ beneficio (vt loquitur Io. Tilius in Chronico Francico) regnum Galliæ obtinuerit; certè eidem Pontifici Carolus Magnus Pipini filius idem regnum acceptum referre debet. adde quòd etſi ſolum Pipinũ ſanctus Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus inunxit: poſtea tamen Stephanus Papa in Gallias veniens, Pipinũ ſimul, & filios eius, Carolum Magnum, & Carolomannum, Reges Frãcorum inunxit, eiſq. regnum Francorum perpetuò poſſidendum confirmauit, vt ijdem Hiſtorici teſtantur. Mentitur igitur Illyricus cùm ait, Carolo Magno ſine Pontificis auctoritate Monarchiam Clodouci eſſe delatam.

CA-

CAPVT X.

Non accepiſſe Carolum Magnum Imperij dignitatem auctore Senatu, populóue Romano.

QVARTVS erat titulus, Beneficium S. P. Q. R. Illyricus enim, vt nihil intactum relinqueret, tametſi aliquoties in ſuo libro ſignificauerit, nihil à Senatu, populóue Romano Carolum accepiſſe; tamen obiecit etiam aliquot auctores, qui populo ac Senatui potiùs quàm Pontifici Imperium à Germanis acceptum referri debere ſcripſerint. hi ſunt Sigebertus, Blondus, Leopoldus, Aeneas, Vincẽtius, & Onuphrius, quorum ſententias ſic refert Illyricus pag. 7. 55. & 56. vt licet non omnino eas recipiat, tamen probabiliores exiſtimet iis quæ tranſlationem Imperij Romano Pontifici tribuunt. At nos inprimis iis auctoribus, quos teſtes producit Illyricus, opponere poſſumus illos omnes quos ſuprà citauimus, hoc eſt, plures paucioribus, & antiquiores recentioribus. illi enim ſupra triginta erant; iſti ſex: illorum nonnulli ſcripſerant ipſo Carolo viuente; multi non diu poſtea: ex iſtis autem vnus Sigebertus trecentis annis Carolo poſterior fuit; reliqui quingentis, aut ſexcentis, aut

etiam ſeptingentis & eo ampliùs annis poſteriores fuerunt. quis igitur non videat vtri maiorem fidem mereantur, quos nos citauimus, an quos Illyricus citat? Neque tamen concedimus ſex iſtos ſcriptores omnino eſſe à noſtra ſententia alienos. nam Sigebertus, qui eorum eſt vetuſtiſſimus, & qui Sigebertum ſequutus eſt Vincentius Beluacenſis, nihil tribuit Romano populo in Imperij tranſlatione præter aſſenſum & acclamationem. Hæc enim ſunt verba Sigeberti & Vincentij: Romani, qui ab Imperatore Conſtantinopolitano iamdiu animo deſciuerant, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier excæcato Imperatore Conſtantino filio ſuo eis imperabat, vno omnium conſenſu Carolo Regi imperatorias laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papæ coronant, Cæſarem & Auguſtum appellant. Pipinum verò filium eius Regem Italiæ ordinatum collaudát. Hîc nullam plebiſciti, nullam Senatus-conſulti mentionem fieri audio, ſed ſolius laudis, & acclamationis. & quanquá nõ apertè Sigebertus explicet, vtrum populi acclamatio coronationé, an coronatio acclamationé præceſſerit: tamen dubiú eſſe nemini debet, quin coronationé Pontificiá prçceſſiſſe Sigebertus intellexerit. alioqui enim pugnaret cũ omnibus hiſtori-

ſtoricis, qui ante ipſum de eadẽ coronatione & acclamatione ſcripſerunt. Quod verò Sigebertus ait, à populo Carolũ per manus Leonis coronatũ, nõ rectè interpretatur Illyricus, Leonẽ vt miniſtrũ, ac delegatum populi, coronam imperialem Carolo impoſuiſſe: cùm potiùs ea verba ſignificent, ſic placuiſſe populo id quod Princeps eorũ & Paſtor ſummus fecit; ac ſi ipſi per manus eius id feciſſent. quod quidem ex ſequentibus verbis illuſtrari poteſt. Nam de Pipino, quem ex cõſenſu omnium Hiſtoricorum Leo Papa tum Regem Italiæ declarauit, cùm ipſum Carolum Imperatorem fecit, ſic loquitur Sigebertus: Pipinum verò filium eius, Regem Italiæ ordinatum collaudant. Vbi vides ordinationem Regis, Pontifici; laudationem quæ ſequuta eſt, populo tribui. Iam verò Blondus nihil omnino ſententiæ noſtræ officit. nam (vt notauimus cap. 3.) etſi ſcitum populi Romani in coronatione Caroli non defuiſſe ſcribat, tamen id contra fidem antiquorum tradit. ac præterea non ſignificat eiuſmodi plebiſcito Imperatorem Carolũ appellatum, ſed eum ad Imperium à Pontifice Maximo poſtulatum. nam, vt ibidem Blondus ait, precibus populi Romani Leo Pontifex Carolum Imperatorem dixit. porrò Lupoldus non memi-

nit Plebiſciti, aut Senatus-conſulti, ſed ſolùm recitat cap.3. extrema verba Vincentij, quæ ſunt illa quæ habet Sigebertus, de quibus iam diximus. ex propria autem ſententia paſſim Lupoldus repetit tráſlationem factam eſſe per Pontificẽ, ac præter alia ſic ait cap.4. de Iuribus Imperij: Leo Papa, conſideratis omnibus quæ dignè ac bene ſufficiebant pro tranſlatione Imperij de Imperatoribus Conſtantinopolitanis ad Reges Francorum facienda, ipſum Carolum Romæ in Eccleſia Sancti Petri in die Natalis Domini, ſub anno eiuſdem Domini 801. acclamante ac petente populo Romano vnxit & coronauit Imperatorem & Auguſtum, per quas vnctionem, & coronationem dicta tranſlatio peracta fuit: vt etiam dixi ſuprà capitulo primo, & capitulo præcedenti in fine. Et infrà cap.12. proponit opinionem quorumdam, qui dicebant, populum Romanum poſſe leges condere, & Imperium transferre. deinde ſubiungit: Sed hæc reſponſio, ſaluo meliori iudicio, mihi non placet. ex quo enim Imperium Romanorum tempore dictæ tranſlationis, & etiam longo tempore ante ipſam, non fuit apud Romanos, ſed potiùs apud Græcos; nec etiam hodie apud Romanos, ſed apud Germanos exiſtit: non occurrit ratio, quare populus

pulus Romanus tempore tranſlationis prædictæ habuerit, vel etiam hodie habeat maiorem poteſtatem circa tranſlationem Imperij, quàm quicumque alius populus Imperio Romano ſubiectus. Hæc ille. Viderit igitur Illyricus qua fide auctores citet. certè Lupoldus non poterat clariùs negare id quod ab eo affirmari Illyricus ſcripſit. De Aenea Syluio facilis reſponſio eſt. nam & in ijs verbis quæ Illyricus citat (quæ tamen, vt verum fatear, adhuc in operibus Aeneæ inuenire non potui) non excluditur conſenſus Romani Pontificis. & in abbreuiatione Blondi lib. 1. decadis 2. precibus Romanorum ſcribit idem Aeneas à Leone Pontifice Carolum coronatum: & denique in epiſtola ad Regem Turcorum, quàm ſupra citauimus, diſertis verbis idem auctor affirmat à Pontificibus, prædeceſſoribus ſuis (fuit enim & ipſe ſummus Pőtifex) in Reges Francorũ Imperium eſſe tranſlatum. Solus igitur Onuphrius eſt, quem pro ſe Illyricus allegare poteſt. cuius teſtimonium tribus rationibus non modò infirmari, ſed omnino refelli ac profligari poteſt. Primùm, conſtat aliquando Imperatores inuito, ac repugnãte populo Romano, creatos fuiſſe, quos tamen veros ac legitimos Imperatores cùm ipſe Illyricus, tum etiã Hiſtorici omnes agnoſcunt.

ſcunt. Exemplo eſſe poteſt Fridericus primus, quem, repugnante populo Romano, coronauit Romę in Templo ſancti Petri Adrianus Papa Quartus. quam Hiſtoriã vide apud Othonem Friſingenſem lib. 2. de rebus geſtis Friderici, cap. 22. Deinde cùm Hiſtorici vetuſtiſſimi, tum Latini, vt Eginarthus, Paulus Diaconus, Aimoinus, Ado, Rhegino, & cæteri; tum Græci, vt Cedrenus & Zonaras, in deſcribenda tranſlatione Imperij, aut nullam populi atque Senatus mentionem fecerint; aut ei ſolam acclamationem, Carolo iam coronato, tribuerint: vnde, quæſo, poſt octingentos ferme annos Onuphrius didicit S. P. Q. R. ſuffragijs Carolum Magnum Imperatorem & Auguſtum appellatum? At credibile eſt ita rem accidiſſe: ita enim fieri decuit. Reſpondebo quod Onuphrius ipſe rectè monuit in lib. de comitijs Imperatorijs, non eſſe fidelis Hiſtorici ré deſcribere vt fieri debuiſſet, ſed vt facta eſt. alioqui enim non res geſtæ ſcribuntur, ſed mendacia obtruduntur. Quid autem factum ſit, non ex Philoſophiæ promptuariis hauriendum eſt, ſed ex eorum narratione, ac fide, qui interfuerunt; vel qui ab iis qui interfuerunt, acceperunt; aut certè qui aliorum teſtimonio ſibi commendata, literis ac memoriæ tradiderunt. Deinde Romani

mani Principes poſt conſtitutam à Iulio & Auguſto Monarchiam, aut ab alio Principe nominabantur, aut ab exercitu creabantur. quos Senatus aut populus creauit, ij & pauciſſimi fuere, & nõ diu tolerati. Certè in tanto numero Principum Romanorum, tres tãtùm Onuphrius in lib. de Comitiis Imperatoriis nominat à Senatu electos, Neruam, Maximum cum Balbino, & Tacitum. Neruam à Senatu creatum, Dion Caſſius, quem ſolum Onuphrius citat, non dicit; Aurelius Victor arbitrio legionum (quamquam id non in omnibus codicibus haberi animaduerti) Neruam Imperatorem factũ ſcripſit. Eutropius lib. 8. fauore Præfecti prætorio, Neruæ delatum Imperiũ teſtatur. ipſe quoque Onuphrius ſic à Senatu Neruam creatum Imperatorem ſcripſit, vt non negauerit accepiſſe etiam ſuffragium militum prætorianorum, ſine quo videlicet irrita fuiſſet electio. Maximus & Balbinus inuito exercitu lecti, prima data occaſione, à militibus interfecti ſunt. ſiquidem (vt ſcribit Herodianus lib. 8.) indignabantur milites ſibi à Senatu Principes datos, quos & Senatorios Imperatores per ludibrium appellabant. Tacitus à Senatu quidem dictus eſt, ſed militibus iubentibus; vt Flauius Vopiſcus ſcribit in eius vita: ſenatus

enim

enim ad milites Imperatoris electionem reiiciebat, probè intelligens non placiturum militibus Principem, quem ipſi non elegiſſent. Itaque rectè S. Hieronymus in epiſt. 85. ad Euagrium, Imperatorem ab exercitu creari dicit. Cùm igitur hæc fuerit apud Romanos legendi Principis ratio, multorum ſæculorum conſuetudine roborata; quis credat poſt annos 800. Romanum Senatum, aut populũ, quãdo nullius ferme auctoritatis erat, id fuiſſe auſurum in electione Principis, quod antea, cùm floreret, minimè audebat? Quare conſultiùs fecit Iohannes Auentinus, quem Illyricus & Onuphrius præter cæteros laudant. is enim cùm Senatus conſultum, & Plebiſcitum in Imperij tranſlatione omnino habere vellet; & tamen non auderet contra fidem omnium veterum id aſſerere, tacitum Senatus-conſultum, & Plebiſcitum factum fuiſſe ſcribit, & primas partes eius actionis Pontifici Romano attribuit. Sic enim loquitur lib. 4. Annalium Boiorum: Pontifex, Senatus, populusq. Romanus Imperium transferre iure ſuo in Germanos, Carolumque tacito Senatus-conſulto, Plebiſcitoque decernunt. Nimirum ſic interpretari voluit hic auctor acclamationem populi Romani, Carolo à Pontifice coronato. de qua veteres loquuntur,

tur, vt videlicet illa acclamatio quoddam veluti Plebiſcitum fuiſſe videretur. Sed de his ſatis. nam neque aduerſarius (vt ſuprà diximus) hunc Imperij titulum agnoſcit.

CAPVT XI.

Non deueniſſe ad Germanos Imperium donatione Græcorum.

RESTAT poſtremus titulus, Principis Orientalis donatio, ſiue communicatio. quem titulum Illyricus non ſolùm agnoſcit, ſed etiam pro viribus defendere nititur. tot verò fraudibus & mendaciis in hac vna re explicanda vtitur, vt mirum ſit, ſi non ipſe ſibi apud ſanos lectores exiſtimationem fidemque detraxerit. Nobis autem ad hunc titulum explodendum duplex via, eaque expeditiſſima, ſeſe offert. Primùm enim Hiſtorici tum veteres, tum recentiores ſcribunt, Græcos Imperatores, cùm primùm ad eos fama perlata eſt coronationis Caroli, vehementer commotos atque indignatos fuiſſe. quod ſanè argumentum eſt euidens, Imperium Carolo non eſſe Græcorum donatione tributum. Sed verba Hiſtoricorum audiamus. Eginarthus, Caroli Magni (vt ſuprà diximus) Cancellarius, in vita eiuſdem Caroli, poſtea quàm expoſuit coronationem,

nem, ita ſubiecit: Inuidiam ſuſcepti nominis, Conſtantinopolitanis Imperatoribus ſuper hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicitq́ue eorum contumaciam magnanimitate, qua eis procul dubio longè præſtantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in epiſtolis fratres eos appellando. Sigebertus in Chronico anni 805. & Conradus Abbas Vrſpergẽſis in Chronico, vbi refert cõpendio res geſtas Caroli, iiſdem ferè verbis indignationem Imperatorum Græcorum deſcribunt. quos ſequutus Albertus Krantzius l. 2. Saxoniæ cap. 8. ita ſcripſit: Inuidiam ſuſcepti nominis, Conſtantinopolitanis Imperatoribus non diſſimulantibus, magna ſuperauit pecunia: vicitq́ue eorum contumaciam magnanimitate, qua Græculis multum præſtabat. Deinde ex hiſtoriis conſtat Græcos Imperatores agnouiſſe tandem vel inuitos Imperium Caroli, ſed nõ antequam is à Pontifice Imperator appellatus, & Auguſtali diademate inſignitus eſt. vt non niſi impudentiſſimo mendacio Illyricus ſcribere potuerit pag. 48. & 52. multis annis ante Caroli coronationem cõceſſum eidem Carolo fuiſſe Imperium Occidentis ab Imperatore Græco. Exſtãt Annales Francorum accuratiſſimi, ipſo Caroli tempore conſcripti. In his anno Do-

mini

mini 798. ponitur prima legatio Irenes Imperatricis ad Carolum nondum Imperatorem, qua legatione non Imperij communicatio tractata eſt, ſed reſtitutio captiuorum. Deinde anno 801. adſcribitur Caroli coronatio Romæ facta à Pontifice Leone. Tum anno 802. qui fuit vltimus Irenes, narratur alia legatio eiuſdem Irenes ad Carolum Imperatorem, pro pace inter Græcos & Francos impetranda. Sed neq. in ea legatione vlla mentio communicationis Imperij facta eſt. Anno 803. deſcribitur legatio Nicephori Imperatoris, qui Irenæ ſucceſſerat, ad eundem Carolum pro impetranda pace; de Imperij communicatione nulla mentio. pacem enim optabant Græci à Rege Francorum potentiſſimo, ſed nondum (quod ex veteribus colligatur) Carolum ſalutare Imperatorem & Auguſtum dignabantur. Anno 812. qui fuit vltimus Nicephori, commemoratur legatio Michaëlis, qui ſucceſſerat Nicephoro, ad eundem Carolum, & tum demum ſcribit auctor Annaliū, à Legatis Greci Imperatoris Carolum Magnum, cùm iam annos 12. imperaret, Imperatorem & Auguſtum ſalutatum. Denique anno 814. ſcribit auctor obitum Caroli, quem annis 14. in Imperio fuiſſe teſtatur: ac proinde non numerat annos Imperij à cōſen-

ſu Græcorum, ſed à coronatione, quá à Leone Pontifice Romæ ſuſceperat. conſentiunt his Annalibus omnes Hiſtorici grauiores, Aimoinus lib. 4. cap. 90. & 91. Paulus Diaconus lib 23. rerũ Rom. Ado Viennenſis in Chronico 6. ætate, Rhegino Prumiẽſis lib. 2. Chron. Otho Friſingenſis lib. 5. cap. 31. & ſequẽtibus, Cedrenus in Compendio hiſtoriarum, Zonaras in annalibus, Abbas Vrſpergenſis, Hermannus Contractus, & Sigebertus in Chronico, Blondus lib. primo decadis 2. Platina in vita Leonis tertij, & (quod magis eſt admirandum) Illyricus Cent. 9. cap. 16. col. 621. Videamus nunc quid Illyricus in libro de trãſlatione Imperij aduerſus hanc notiſſimam certiſſimamq; hiſtoriã, aduerſus ſcripta ſua priora, & (ni fallor) etiam aduerſus propriã mentem & conſcientiam adferat. Habuit (inquit pag. 47.) Carolus Magnus Imperialẽ dignitatem conceſſione, ac conſenſu Cõſtantinopolitanorum Imperatorum. quod aliquanto clariùs ordineq. deinceps exponam.] Nec nos diffitemur, conſenſiſſe tandẽ Græcos in Imperium Caroli, ſed inuitos; &, vt tu ipſe loco notato in Centuriis dicis, quòd mutare non poſſent, quod à Leone Pontifice iam factum erat. ſed perge, & expone quod propoſuiſti. Platina vt homo Ital⁹, & Papis ſuis addictiſſimus

mus, ſtudio rem totam obſcurat: ac cùm narraſſet, Romæ Carolum, acclamante ei populo (vt Imperatori) à Leone coronatum eſſe, mox addit hæc verba: Interea verò Conſtantinopolitana Imperatrix miſſis in Italiam Legatis cum Carolo fœdus & pacem iniit, Imperiumque hiſce terminis diuiſit, &c. quibus verbis oſtendit quidem Imperatricem proculdubio de cōſenſu Imperialis Senatus Carolo Magno conceſſiſſe Occidentale Imperium, & haud dubiè etiam nomē ipſum cum re, ſicut omnes alij Hiſtorici ſcribunt: ſed tamen non vult clarè dicere, an antea Papa populusque eum coronauerint, aut verò Imperatrix illi eam dignitatem, & potentiam conceſſerit.] At certè Platina ſatis clarè expreſſit, poſt peractam Caroli coronationem, Legatos de pace ab Irene ad Carolum veniſſe. Sed fac Platinam vt Italicum, & Papis addictum, rem obſcuraſſe: quid reſpondebis ad Annales Francorum, ad tot Hiſtoricos ſuprà citatos, Græcos, Germanos, Gallos, ad te ipſum denique? certè illi nec Italici erant, nec Papis addictiſſimi; & tamē coronationē Caroli antea factá quàm Legati de pace ab Irene mitterētur, clariſſimè docuerunt. Quod autem addis, *Mendacium.* omnes Hiſtoricos teſtari, nomen Imperatorium cum ipſa re quæ tanto nomini reſpon-

det, Carolo ab Irene conceſſum, mendacium eſt apertiſſimum: nullum enim Hiſtoricum reperire potui (euolui autem plurimos) qui id vllo verbo ſignificaret quod tu dicis, quin potiùs annales Francorum, Ado Viennenſis, & Rhegino Prumienſis in Chronicis anno 812. tamquam rem nouam & inſolitam referunt, quòd legati Michaëlis, qui tertius fuit ab Irene, laudes Imperatorias Carolo dixerint, eumque Imperatorem & Baſileũ appellauerint. Perge. Verùm quod antea Imperatrix id fecerit quàm Papa, vel populus, inde liquidiſſimè apparet, quia, teſte Matthæo Palmerio Florẽtino, & Martino Polono, antea eſt Irene Imperatoria dignitate ſpoliata per Nicephorum, quàm Papa Leo, populuſque eam actionem cum Carolo Romæ habuit. Sunt verò iſti duo vel diligentiſſimi ſupputatores temporum.] Et hîc ni fallor, contra conſcientiam loqueris. Nam in primis, qua fronte audes Martinum Polonum diligentiſſimum temporum ſupputatorem appellare, quem conſtat omnium ferè Hiſtoricorum fuiſſe negligentiſſimum? ac ne longiùs abeamus, in deſcriptione annorum Irenes, Nicephori, Michaëlis, & Caroli Imperatorum, quæ omnia vix duas paginas explent, ſex commiſit errores. Primùm Irenem ſolam tribus

Mendacium.

tribus annis imperaſſe dicit. at Paulus Diaconus, qui Irenes tempore vixit, lib. 23. rerum Romanarum, quinque annos, & aliquot mẽſes illi tribuit, & ſingulorum annorum acta deſcribit. Idem facit auctor Annalium Francorum, qui Pauli Diaconi æqualis fuit. Idem Cedrenus, Græcus auctor, in compendio Hiſtoriarum. Idẽ alij veteres. & ex recentioribus Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis Irenæ ſoli tribuit annos quinque, menſes vndecim, dies 16. Deinde Nicephorum, qui Irenæ ſucceſſit, Martinus Polonus ſolùm menſibus nouem imperaſſe ſcribit. at Paulus Diaconus, Cedrenus, Annales Francorum, & omnes alij veteres, octo annos, & eo amplius Nicephoro tribuunt: Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis annos octo, mẽſes octo, dies 26. & ne putetur eſſe librariorum error in numero; quid ſingulis annis Nicephorus egerit, Paulus Diaconus & Cedrenus diligenter perſcripſerunt. Tertiò Michaëlis Imperiũ conſtituit Martinus Polonus anno 800. contra omnium aliorum Hiſtoricorum tum veterum, tum recentiorum fidem. Quartò Caroli Magni initium ponit anno 802. neq. errore librariorum id factum exiſtimari debet. ſiquidem eodem in loco Carolum imperaſſe dicit annis 14. menſe vno, & diebus qua-

tuor, ac deinde conſequenter initium Ludouici, qui Carolo ſucceſſit, ponit anno 816. At Carolũ imperare cœpiſſe primo die anni 801. ſi à Natali Domini initium anni ſumatur; vel octo diebus ante exitum anni 800. ſi exordium anni ducatur à Kalẽdis Ianuarij; tot, & tam graues auctores ſcribũt, vt mirum ſit Martinum Polonum vigilaſſe, iſta cùm ſcriberet. Vide teſtimonia quæ ſuprà citauimus cap. 4. Quintò idem Martinus ibidẽ Leonem tertium, qui Carolum coronauit, quartum appellat, contra cæteros omnes Hiſtoricos, eique tribuit ædificationem vrbis Leoninæ; quam tamen conſtat ab alio Leone eſſe factam, quem alij omnes quartum, ipſe verò quintum vocat. Sextò in eadem pagina idem Martinus ſcribit anno 814. Stephanum Papam quartum veniſſe in Gallias, & honorificè ſuſceptum à Ludouico Imperatore. At ſi Ludouicus imperare cœpit anno 816. vt paulò pòſt idem Martinus docet: quomodo potuit anno 814. Imperator Ludouicus Stephanum Pontificem ad ſe venientem ſuſcipere? Itaque Martinus Polonus, diligentiſſimus ſcilicet ſupputator annorum, tam Pontificum quàm Cæſarum annos vt plurimũ perperam diſponit. Quod verò idem Illyricus ait, ex Matthęo Palmerio liquidiſſimè apparere,

rere, Irenem antè Imperio ſpoliatam fuiſſe, quàm Pontifex Leo Carolum coronauerit, liquidiſſimum quoque mendacium eſt. Palmerius enim in additione ad Chronicũ Euſebij, tametſi in eo labitur, quòd Irene poſt filij excæcationem ſolùm quatuor annos tribuit, cùm Paulus Diaconus, Annales Francorum, & Cedrenus quinque annos, & aliquot menſes illi tribuant, tamen ipſe idem coronationem Caroli ponit anno 801. & initiũ Imperij Nicephori anno 802. conſtat autem ex Cedreno, & Paulo Diacono, eadem die Nicephorum imperare cœpiſſe, qua Irene ſe abdicare Imperio coacta eſt. ex quo intelligimus Palmerium non ſolùm quatuor annos integros, ſed etiam aliquot menſes Irenę tribuendos exiſtimaſſe, licet ſolum perfectũ numerũ expreſſerit. proinde ex Palmerij ſentẽtia poſterius Irenem Imperio ſpoliatam, quàm Carolus fuerit coronatus. Sed audiamus iam cętera. Teſtatur quoque Platina, Nicephorũ Imperatorem, oppreſſorem, aut ſucceſſorem Irenes, mox initio fœdus Irenes de Imperij diuiſione cum Carolo renouaſſe: vt hæc quoque fuerit confirmatio Imperij Occidentalis à Conſtantinopolitanis Carolo facta. porrò Nicephorum hunc Imperatorem collocat Martinus Polonus Pœnitentiarius Papæ, & *Mendacium.*

Archiepiſcopus Conſentinus in annum Domini 799. omnino eum clariſſimè præponit illi Romanæ coronationi Caroli, ſicut & Sebaſtianus Francus, quin & Iacobus Philippus Bergomenſis.] De Martino Polono iam antè reſpondimus, eum in manifeſto errore verſari, cũ Imperium Nicephori refert ad annum Domini 799. quod ad annum 802. referre debuiſſet. Sebaſtianum Francum non vidi; nec multum laboro quid ille dixerit, cùm auctor fuerit admodum recens, & à Catholica Religione alienus. Iacobũ Philippum Bergomenſem more tuo fraudulenter citas. *Mendacium.* ille enim etſi lib. 11. ſupplementi commemoret diuiſionem Imperij inter Carolum & Irenem, antequam narret eiuſdem Caroli coronationem Romæ factam: tamen id facit per anticipationem, vt expediat ea quæ ad Græcorum Imperium pertinent. nam poſtea loco ſuo ad ordinem temporum rediens, diſertis verbis docet Imperium à Græcis ad Francos tranſlatum fuiſſe Pontificis auctoritate anno Domini 800. exeunte, vt etiam ſuprà citauimus in 4. capite. Præponit quoque (addit Illyricus) Martinus Michaëlem Imperatorem eidem coronationi, qui ibidem illud fœdus renouauit cum Carolo. Deniq. & Chronicon D. D. Achillis Gaſſari initium principatus

patus Nicephori ponit in annum 798. facta verò eſt illa renouatio conceſſi Imperij à Nicephoro mox initio ſui Imperij. quare ex hiſce licet colligere vt minimum tres donationes aut conceſſiones Imperij per Conſtantinopolitanos Imperatores factas ante illá Romanam actionem, nempe Irenes, Nicephori, & Michaëlis, vel certè illas duas priores.]

Colligebat olim Virgilius aurum ex Ennij ſtercore: at noſter Illyricus (vt video) ex Hiſtoricorum auro ſtercus colligit. nam cùm veteres ac probati Hiſtorici, & illi ipſi, qui tempore Caroli Magni vixerunt, tam perſpicuè tradant, anno quinto Irenes Carolum Magnum à Pontifice Maximo coronatú, ac deinde poſt eam coronationem, Irenæ ſucceſſiſſe Nicephorum, & Nicephoro Michaëlem: quis non intelligit erraſſe Martinum Polonum, &, qui eú ſequuti ſunt, recentiores Hiſtoricos, qui ſine vlla ratione ex ſola imperitia veteribus contradicunt? quãta autem impudentia eſt, eiuſmodi errores tam diligenter conſectari, & demum in obſcuris auctoribus vix repertos ita proponere, ac ſi nihil verius literis mandari potuiſſet? & tamen pergit Illyricus, atque ait: Ex hiſce etiam licet colligere, temerè, vel potiùs frauduléter à Sabellico conceſſionem Imperij ab Irene poſt factam

longè præceſſiſſe illã Romanã Coronationẽ.]
Id verò, Illyrice, non eſt ſolùm audacter mentiri, ſed etiam configere oculos hominibus, vt non videant ea quæ clariſſimè patent. ſiquidem Ado Viẽnenſis, & Annales Francorum duas ponunt legationes Irenes ad Carolum, vnam pro pace, & reſtitutione captiuorũ, ante Caroli coronationẽ, anno 978. alteram pro pace iterum renouanda, poſt Caroli coronationem, anno 802. & quamuis Platina dicat hac legatione poſteriore procuratam eſſe Imperij diuiſionem; tamen Ado Viennenſis, & Annales Francorum nullam Imperij mentionem faciunt, niſi multo inferiùs, vbi deſcribunt legationẽ Michaëlis anno 812. Hæc enim ſunt verba Adonis: Anno 798. Irene ad excellentiſſimum Regem Carolum legationem pro pace ſeruanda miſit. Et infrà, poſtquam narrauerat coronationẽ Caroli factam anno 801. ita ſubiungit: Anno 802. Irene Imperatrix ad Imperatorem Carolum miſit pro pace inter Francos & Græcos firmãda. Et infrà, Anno 803. Irene ab Imperio depoſita eſt: & Nicephorus Imperator Conſtantinopoli creatus, qui Legatos ſuos, vnà cũ Legatis Imperatoris Caroli remiſit. nam Imperator Carolus Ieſſe Epiſcopum Ambianenſem, & Elinigandum Comitem, Conſtantinopolim direxe- *Mendacium.*

direxerat. Suſceperunt autem legati Nicephori Imperatoris epiſtolam inſcriptã de fœdere pacis, ſicque tali pacto Conſtantinopolim reuerſi ſunt. Denique infrà Anno 812. in eius locum Michaël gener eius Imperator creatur, cuius legati Aquiſgrani ad Imperatorem Carolum miſſi laudes more ſuo dixerũt, Imperatorem & Baſileum illum appellãtes. His conſentiunt tum Annales Francorum (nam inde hæc omnia Ado Viennenſis accepit) tum etiam Paulus Æmilius in lib. 3. de rebus Francorum, vt quiuis per ſe cognoſcere poteſt. nouum enim mendaciũ eſt, quod paulo pòſt Illyricus addit, cùm ait: Mihi verò veriſimile eſt, mox initio illius inſtaurati Regni Irenes eſſe factam talem tranſactionem de Imperio inter eam & Carolum, quo conſtabiliret adhuc principiò dubium, & inuidioſum regnum, quod & Æmilius affirmat.] Hoc (inquam) apertum mendaciũ eſt, cùm Paulus Æmilius non ſolùm non dicat vllam factam eſſe tranſactionem de Imperio inter Irenem & Carolum; ſed contrà potiùs aſſerat inuita Irene & Nicephoro Auguſtis, Carolum à Pontifice magno, procerum Romonorum aſſenſu, Imperatorem factum. id illa verba indicant de legatis quos Irene miſit ad Carolum iam à Pontifice coronatum. Au-

Mendacium.

guſtæ

guſtæ legati fœdus petebant, ægritudine animi interim diſſimulata. & illa de Nicephoro: Hactenus Carolum Auguſtum, magno patientiſſimoq; animo Nicephori ſimultatem inuidiamq; tuliſſe. Sed pergamus ad reliquas nugas Illyrici, vt hunc locũ aliquando claudamus. Credibile (inquit Illyricus) tamen profectò valde eſt, Irenem cum filio Conſtantino multo antea illã dignitatem, & poſſeſſionem Imperij cum Carolo communicaſſe.] Vnde autem id credibile ſit, multis verbis conatur oſtendere. ſed ſumma eſt, quia Carolus deuictis Longobardis, iam magna Italiæ parte, & ipſa Vrbe potiebatur; & Conſtantinus Imperator Conſtantinopolitanus filiam Caroli in matrimonium ſibi dari petierat. Expendat (inquit) quæſo totum hoc negocium quiuis intelligens: quomodo potuit Conſtantinus Imperator ambire aut impetrare filiam Caroli non facta pace? quomodo autem potuit inter eos fieri pax, non conceſſo Carolo Occidentali Imperio, quod iam fortiter occupauerat, & firmiter retinebat? neceſſario igitur in tali nuptiarum filiæ Caroli pactione diuiſio Imperij facta eſt.] Egregia ſanè demonſtratio, quaſi non poſſit Imperator cum Rege potentiſſimo pacem facere, & affinitatem contrahere, niſi Imperialem dignitatem

ratem cum eo cõmunicare voluerit. qua igitur ratione Carolus Quintus Imperator cum Franciſco Rege Francorum pacem fecit, & Leonoram ſororem ei in matrimonium collocauit, nec tamen eum in Imperio collegam accepit? At Carolus Magnus Occidentale Imperium armis acquiſitum poſſidebat: nec pacem cum Imperatore Conſtantinopolitaco feciſſet, niſi ei Imperium iam occupatum retinere permiſſum eſſet. Verùm, non eſt, vt ſuprà diximus, de poſſeſſione prouinciarum Imperialium quęſtio; ſed de titulo, de iure, de nomine, de dignitate, ac Maieſtate Auguſtali tota controuerſia eſt. neque enim inficiamur, Carolũ bellica virtute Longobardos ex Italia exegiſſe, eamq; prouinciam ſuam feciſſe, quæ aliquando Romani Imperij prouincia fuerat. ſed quemadmodum hoc tẽpore Reges Francorum, & Hiſpanorum, Romani Imperij prouincias tenent, nec tamen ſunt Romani Imperatores, & Imperator cum eis pacem & affinitatem habet: ita quoq. fieri potuit, vt Carolus Magnus aliquot Romani Imperij prouincias ſine nomine, & Iure Imperatorio teneret, & tamen cum eo Imperator Conſtantinopolitanus pacem, atq. affininitatem habere cuperet.

CAPVT

CAPVT XII.

Romanum Pontificem iure ſuo Imperium à Græcis in Germanos tranſtuliſſe.

DEMONSTRAVIMVS hactenus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanorum fuiſſe nemo negat, eiuſmodi Imperium nullo alio titulo adeptum, niſi Pontificis Maximi auctoritate. Nūc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, Imperium non perueniſſe ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate; etiam illud affert, quod Romanus Pōtifex non habeat ius Imperia tranſferendi: nos contrà Deo iuuante, ad demonſtrandum aggrediemur, poſſe Romanum Pontificem, ſi cauſa poſtulet, id facere, non quidem Regia, aut Imperatoria, ſed Apoſtolica, id eſt, ſumma atque eminentiſſima Eccleſiaſtica poteſtate. pendet autem tota hæc res ex duabus ſententijs: altera, Romanum Pontificem totius Eccleſiæ, id eſt, omnium Chriſtianorum Patrem & Paſtorem eſſe; altera, ſummum Eccleſiæ totius Paſtorem ita non modò priuatis hominibus, ſed etiam Regibus & Imperatoribus Chriſtianis præeſſe; vt, ſi cauſa Chriſti & Eccleſiæ id exigat, poſſit eos Regnis, atque Imperiis exue-

re,

re, eaque regna, & Imperia ab aliis ad alios transferre. nemo eſt enim qui non intelligat, ſi hæ duæ ſententiæ veræ ſint, continuò illud etiam effici, vt Romanus Pontifex certis de cauſis Imperia transferre poſſit. Priorem ſententiam multi ex noſtris accuratiſſimè ac fuſiſſimè demonſtrarunt. quod etiam nos præſtitimus in libris quinque, quos de ſummi Pōtificis inſtitutione & poteſtate ſcripſimus. quare hoc loco ſatis erit, ſi eam ſententiam confirmemus teſtimonijs Imperatorum, atq; eorum potiſſimùm qui Romanæ ſedi infeſti fuerunt. ſi enim ipſos Imperatores, vbi de iure ipſorum agitur, teſtes habemus, fruſtra aliorum teſtimonia deſideramus.

Carolus Magnus Imperator primus ex gente Francorum non ſemel primatum Rom. Pontificis agnoſcere ſe ac venerari profeſſus eſt. Exſtat priuilegium eiuſdem Caroli, quod Bremenſi Eccleſiæ dedit, apud Albertum Krantzium lib. 1. Metropolis cap. 7. in hæc verba: Summi Pontificis, & vniuerſalis Papæ Hadriani præcepto, nec non & Maguntinenſis Epiſcopi Lullonis, omniumque qui affuêre Pontificum conſilio, eandem Bremēſem Eccleſiam cum omnibus ſuis appendiciis Willehado, probabilis vitæ coram Deo & Sāctis eius, commiſimus. Exſtāt item

libri

libri nomine Caroli Magni aduerſus Synodum Græcorum de cultu imaginum: quos libros etſi ego non eſſe Caroli Magni arbitror; tamen quia ab aduerſariis Carolo tribui conſtanter video, ſumam etiam inde teſtimonium. Sic igitur habet liber primus cap. 6. Sicut cæteris diſcipulis Apoſtoli, & Apoſtolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris ſedibus Apoſtolica, & Apoſtolicis Romana eminere dignoſcitur. Hæc enim nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed ipſius Domini auctoritate primatum habet. Denique, vt ex Platina in vita Leonis Tertij, & Paulo Æmilio lib.3. de rebus geſtis Francorum, ac Iacobo Wimpelingio in epitome rerum Germanicarum cap. 9. cognoſci poteſt, cùm aliquando idem Carolus Romæ ſententias Epiſcoporum qui ex tota Italia & Francia conuenerant, rogaſſet de vita & moribus Papæ Leonis, atque ab ijs vna voce reſponſum eſſet, Sedem Apoſtolicam, omnium Eccleſiarum caput, à nemine iudicari debere; continuò acquieuit, ac permiſit, vt ſummus Pontifex Leo ſolo iureiurando crimen, quod ei falsò obiiciebatur, dilueret.

Otho Magnus, qui primus ex gente Saxonica Romani Imperij gubernacula rexit, eundem primatum Romanæ Eccleſię diſertis

verbis confeſſus eſt in epiſtola quam ſcripſit ad Iohannem 12. Rom. Pontificem, quæ exſtat apud Luithprandum Ticinenſem lib. 6. cap. 9. Hæc enim eſt inſcriptio literarũ: Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ Domino Iohanni, Otho diuinæ reſpectu clementiæ Imperator Auguſtus. Fuit quoq. hic Otho Magnus Romanæ Eccleſiæ accerrimus defenſor, vt Iacobus Wymphelingius teſtatur in Epitome rerum Germanicarum cap. 18. Vt autem omnes intelligant non ſolùm Imperatores amicos, ſed etiam hoſtes Romanæ Eccleſiæ Pontificis primatum agnouiſſe, ſubiiciam teſtimonia omnium ferè Imperatorum, qui Romaná Eccleſiam hoſtiliter perſecuti ſunt.

Henricus quartus, qui primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romano Pontifice graues inimicitias geſſit; etſi certis de cauſis Gregorium Septimum Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romanę ſedis ſuper omnes homines, atque adeo ſuper ipſos Reges & Imperatores, nunquam negauit. Exſtat Epiſtola eius ad Principes Imperij, quam totam refert Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1106. In ea epiſtola hæc habétur: Prćterea (inquit) Domino Papæ in præſentia Legati ſui & veſtra obedire parati ſumus: & nunc parati ſumus ei omnem debitam

tam reuerētiam & obedientiam ſincero corde, & deuotione præſentialiter exhibere. Et infrà: Rogamus vos per auctoritatem Romanæ Eccleſiæ, cui nos committimus, & honorem Regni, ne ſuper nos, & fideles noſtros veniatis. Et infrà: Si interpellatio veſtra, nullaque alia interuētio ad præſens prodeſſe poterit, appellamus Romanum Pontificem, & ſanctam vniuerſalem Romanam ſedem, & Eccleſiam. Hæc ibi. Rurſus autē idem Henricus Quartus in poſtrema epiſtola ad Principes: Appellabimus (inquit) & tertio appellamus Dominum Romanum Pontificem Paſchalem, & ſanctam, & vniuerſalem Sedem, & Romanam Eccleſiam.

Henricus Quintus tametſi nō paruo tempore propter Epiſcoporum inueſtituras Romanam Eccleſiam vexauit & afflixit, eius tamen primatum ſemper agnouit. Sic enim de eo ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1110.

In Epiphania Domini Ratiſponæ Heinricus colloquium cum Principibus faciēs, animi ſui propoſitum eis aperuit, ſcilicet quòd Tranſalpinis partibus ſe exhibere vellet, quatenus & benedictionem Imperialem à Summo Pontifice, Romana, quæ caput mundi eſt, in Vrbe perciperet, & latas Italiæ pro-

uincias in Societatem regni Germanici fraterna pace, & iuſtitiis ac legibus antiquis componeret; inſuper ad omnia quæ defenſio poſceret Eccleſiaſtica, ad nutum Patris Apoſtolici ſe promptum demonſtraret. Et infrà in Chronico anni 1117. vbi expoſuiſſet Abbas terrifica ſigna, quę de cęlo oſtẽdebãtur aduerſus impietatem eiuſdẽ Henrici, qui ſummum Pontificem captiuum facere, atque ab eo per vim extorquere inueſtituras Epiſcoporũ auſus eſſet; ita ſubiungit: His, & eiuſmodi cladibus Rex Heinricus corde tenus ſauciatus, non ceſſat legationes ſatisfactorias ad Apoſtolicam ſedem deſtinare. Et infrà in Chronico anni 1122. pacem inter Calixtum Pontificem & eundem Heinricum Imperatorem his verbis Abbas deſcribit: Facto (inquit) vniuerſali conuentu apud vrbem Vangionum quæ nunc VVormacia dicitur, ſicut longum, ita & incredibile memoratu eſt, quàm prudenti, quàm inſtanti, quamq́ue per omnia ſolicito cunctorum procerum conſilio, pro pace & concordia per vnam, vel amplius, hebdomadam certatum ſit; donec ipſe in cuius manu cor Regis eſt, omnem animoſitatẽ Auguſti ſub Apoſtolicæ reuerentiæ obedientiam, cauſa matris Eccleſiæ, etiam vltra ſpem plurimorum, inflexit.

Fri-

Fridericus Primus Imperator, & Romani Pontificis Alexandri Tertij hoſtis acerrimus, Romanæ Eccleſiæ primatum & rebus & verbis confeſſus eſt. Nam cùm in Italiam veniſſet, Hadrianum Quartum Pontificem ita veneratus eſt, vt ad eius pedes primùm venerabundus accideret. deinde deſcendenti ex equo ſtapedem teneret; vt refert Albertus Krantzius lib. 6. Saxoniæ cap. 16. Quod idem poſtea fecit etiam Victori, quem verum Pontificem, cùm Schiſmaticus eſſet, exiſtimabat. Sic enim ſcribit Radeuicus lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. 70. Ibi (inquit) religioſiſſimus Imperator ante ianuas Eccleſiæ eum ſuſcepit, & deſcēdenti de equo ſtrepam humiliter tenuit, & apprehenſum per manum vſque ad altare perduxit, & pedes eius eſt oſculatus. Itaque Fridericus Imperator re ipſa, & factis ſatis declarauit quo loco Romanus Pontifex haberi deberet. Nec tamen ſolis factis, ſed etiam verbis ſententiam ſuam aperuit. nam in epiſtola ad omnes Imperio Romano ſubiectos, quę exſtat apud Radeuicum lib. 1. cap. 10. Romanum Pontificem caput Sanctæ Eccleſiæ nominat: & rurſus in epiſtola ad Hadrianū Quartum Pontificem, apud Radeuicum lib. 2. cap. 16. Romanam Eccleſiam matrem omnium Eccleſiarum &

ipſius Imperij vocat. denique in epiſtola ad Hermannum Epiſcopum Brixinenſem, apud eundem Radeuicum lib. 2. cap. 56. vbi deplorat Schiſma quod in Romana Eccleſia fuerat exortum, ita loquitur: Cùm (inquit) vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator ſufficiat, & vna Eccleſia Dei eſſe debeat; quod ſine dolore dicere non poſſumus; duos Apoſtolicos in Romana Eccleſia habere videmur. Et infrà: Pro tanta namque, & tam pernicioſa Eccleſiæ iactura, tota nimirum Italica Eccleſia conturbatur, & diſſenſiones, Schiſmate orto in capite, iam in inferiora membra defluxiſſent, & totum Eccleſiæ corpus defœdaſſent, niſi nos conſilio, & auxilio religioſorum virorum, qui ſpiritu Dei agũtur, tam impudicæ iniquitati iuſtitiæ rigorem oppoſuiſſemus. Et infrà: Vt iuſto declaretur examine, quis illorum regimen vniuerſalis Eccleſię de iure debeat obtinere. Vides certè, Lector, ex ſententia Imperatoris Friderici, vnum eſſe debere Papam, qui vt caput toti corpori Eccleſiæ præſit, & cui Eccleſiæ vniuerſalis regimen debeatur.

Philippus Imperator creatus in ſchiſmate contra Othonem 4. licet à Pontifice Innocentio Tertio ab Imperio repulſus eſſet; is tamen (vt ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico) cùm audiſſet ſe in excõmunicationem

Pon-

Pontificiá incidiſſe, humiliter à Legato Pontificis abſolutionem petiit. quod certè numquam feciſſet, niſi ſummum Pontificem, paſtorem ſuum, ac proinde aliorũ etiam Principum & Regum fuiſſe crediidiſſet. ſi enim ſola Romana ciuitas, & non Eccleſia vniuerſa, ad curã Romani Pontificis pertineret: quãobrem Princeps Germanus Romani Pontificis cenſuram tantopere timuiſſet?

Fridericus 2. Eccleſiæ Romanæ longo tẽpore hoſtis, & perſequutor, timuit tamẽ Romani Pontificis, vt veri Chriſti Vicarij, latam in ſe Eccleſiaſticam cenſuram. ſic enim ſcribit de hoc Friderico Abbas Vrſpergenſis in extremo Chronico: Nihilominus quoq. omni tempore, quandiu denunciabat eum Papa excommunicatum, beneficium abſolutionis humiliter cum omni obedientia, & deuotione, & iuſtitiæ exhibitione poſtulauit. & Iacodus Wymphelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 35. Fridericus (inquit) ſecundus in Cyprum vſq. nauigans, Aconem tandem peruenit, nunciis rogans Pontificem, vt ſe abſolueret anathemate: quoniam in eius poteſtate deinceps ſemper ſit manſurus.

Ludouicus Quartus Imperator, & armis & ſcriptis Ioannem 22. Põtificẽ oppugnauit: tantum tamen abeſt, vt exiſtimauerit ſummi

Pontificis auctoritatem de Eccleſia eſſe tollendam (vt eam Illyricus ſublatam cupit) vt cùm verum Pontificem ſibi fauentem habere non poſſet, falſum Pontificem creandum curauerit; nec interim tamen vmquam deſtiterit varias rationes quærere, quibus vero legitimoque Pontifici reconciliari poſſet. nam per Ioannem Regẽ Boëmiæ, & literis & nunciis tẽtauit, ſi poſſet in gratiam Ioannis Pontificis redire, paratus Antipapam ſuum deponere, ſeq́. reum grauiſſimi criminis agnoſcere, ac miſericordiæ Pontificiæ totum permittere. De qua re vide literas Ioannis Pontificis ad Ioannem Regem, apud Robertũ Arboricenſem, tomo 2. de vtroq. gladio, theoremate 7. Deinde mortuo Ioanne Pontifice, cùm audiuiſſet idem Ludouicus Imperator, Benedictum Papam ad amicitiã ſuam eſſe propenſum, continuò ad eum legatos miſit, qui demiſſiſſimis precibus abſolutionem ab excommunicatione, & reſtitutionem ad Imperium peterent. cuius rei teſtis eſt Albertus Argentinenſis in Chronico, qui illo ipſo Benedicti & Ludouici tempore floruit. Neque ſolùm poſt tempora Caroli Magni, ſed etiam antea Romani Imperatores Pontificem Romanum Eccleſiæ Catholicæ caput eſſe profeſſi ſunt. Atq. vt nomine omnium aliorum duo teſti-

monia

monia, vnum Latini Imperatoris, & Græci alterum proferamus; exſtat epiſtola Valétiniani Tertij ad Theodoſium iunioré inter epiſtolas præambulares ad Concilium Chalcedonenſe. in ea epiſtola ſic loquitur Imperator: Debemus dignitatem propriæ venerationis B. Apoſtolo Petro in noſtris temporibus conſeruare; quatenus Beatiſſimus Romanæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum ſacerdotij ſuper omnes antiquitas cótulit, locum habeat & facultaté de fide & ſacerdotibus iudicandi. Exſtat quoq. epiſtola Iuſtiniani Græci Imperatoris ad Ioannem 2. Romanú Pontificem in ipſo primo titulo Codicis. in qua epiſtola hæc habentur verba: Nec enim patimur quidquam quod ad Eccleſiarum ſtatum pertinet, quod non etiam veſtræ innoteſcat Sanctitati, quæ caput eſt omniú ſanctarú Eccleſiarum. Habemus igitur Imperatorum teſtimonia, veterum, recentiorum; Latinorum, Græcorum; amicorum, & inimicorum. quibus teſtimoniis prior illa ſentétia, quam confirmádam ſuſcepimus, ſatis munita, quod ad præſentem controuerſiá de tranſlatione Imperij facit, & conſtituta eſſe videtur. Iam verò ſummum Eccleſiaſticę Hierarchiæ Principem (quæ erat altera ſentétia) Regna atq. Imperia Chriſtianorum, ſi neceſſitas Eccleſiæ id

poſtulet, poſſe trāsferre, demonſtratū eſt à nobis in lib. 5. de Pontifice, ex quo libro huc vnā vel alteram rationem transferemus. Primùm igitur, licet poteſtas Eccleſiaſtica, quę in ſummo Pontifice potiſſimùm reſidet, & poteſtas politica, quam præter cæteros Principes Imperator Romanus habet, non modò duæ ſint, ac diſtinctæ finibus & officiis, ſed etiam ſeparatæ interdum inueniantur (nam aliquando Eccleſia nullos habuit politicos Principes, & nunc etiam multi ſunt Principes ac Reges extra Eccleſiam) tamen quando Principes ſunt Chriſtiani, & in Eccleſię Catholicę membris ac filiis numerantur, duæ illæ poteſtates ita coniunguntur ac conueniunt inter ſe, vt vnam Rempublicam, vnum regnum, vnam familiam, imò & vnum corpus efficiāt. vnum enim, vt Apoſtolus ait Rom. 12. ſumus corpus in Chriſto; ſinguli autem alter alterius membra. In hoc autem corpore myſtico Eccleſiæ, poteſtas Eccleſiaſtica veluti animus quidam eſt; politica autem, veluti corpus, vt Sanctus Gregorius Nazianzenus docet in Oratione ad populum timore perculſum, & Imperatorem iraſcentem. Neque in controuerſiam id reuocari poteſt; cùm conſtet Eccleſiaſticā poteſtatem ſpiritalem ac cæleſtē eſſe; politicam verò, humanam ac terrenam: & rurſus illius

finis

finis æterna beatitudo ſit; huius autem, pax & trãquillitas temporalis: illa animos & corda potiſſimùm regat; iſta in corporibus vim ſuam habeat: illa legibus diuinis, & cæleſtibus oraculis; iſta iure ciuili ac gentium nitatur: illa deniq. auctorem immediatũ Deum habeat; iſta per ius gentium, & cõſenſum populorũ ad Principes deriuetur. Igitur quemadmodum diſtincta ſunt animi & carnis munera, & ſeparata etiã inueniuntur in Angelis, qui corpore vacant; & belluis, quæ rationis ſunt expertes; & tamẽ in homine quia vnam hypoſtaſim efficiunt, ita conueniunt, & coniunguntur, vt animus præſit, caro ſubiiciatur; & poſſit animus iure ſuo carnem ieiuniis, vigiliis, aliiſque laboribus coërcere, ne impediat munera ſpiritus, vel etiam ſi opus ſit ad finem ipſius ſpiritus conſequendum, poſſit ſpiritus carni imperare, vt ſe, ac ſua exponat omnia, etiam cum detrimento vitæ, vt ſanctos Martyres facere videmus: pari ratione in Eccleſia Chriſti, ſi verè vnum corpus ſit, tantam eſſe oportet coniunctionem Eccleſiaſticæ ac politicæ poteſtatis, tantumq. inter eas ordinem, & vnius ad alteram ſubiectionem, vt in his quæ ad æternam ſalutem adipiſcendam pertinent, Eccleſiaſtica poteſtas politicam dirigat, eique imperet; &, ſi opus ſit, cohibeat, &

coër-

coërceat, ne adeptionem proprij finis impediat etiam cum detrimento propriæ poteſtatis; vt eo modo iuxta B. Gregorij ſententiam lib. 2. epiſt. 61. terreſtre regnũ cæleſti regno famuletur. Huc accedit quòd cùm Principes politici ad Eccleſiã veniũt vt Chriſtiani fiant, recipiuntur illi quidem, ſed cũ pacto expreſſo, vel tacito, vt ſceptra ſua Chriſto ſubiiciãt, & Eccleſiam Catholicam non euertant, ſed tueantur pro viribus ac defendant; & niſi id fecerint, puniri poſſint etiã Regni amiſſione. non enim eſt aptus regno Dei, nec tutò ad ſacramentum baptiſmi admitti poteſt, qui non eſt paratus Chriſto ſeruire, & propter ipſum amittere quidquid habet; cũ Dominus dicat in Euangelio Luc. 14. Si quis venit ad me, & nõ odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. & rurſus in eodẽ loco: Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, nõ poteſt meus eſſe diſcipulus. Quæ loca (vt ſanctꝰ Auguſtinus rectè exponit in epiſt. 5. ad Marcellinum) ſic intelligẽda ſunt, vt is non poſſit Chriſti eſſe diſcipulus, qui non eſt paratus carere potiùs vxore, liberis, parentibus, opibus, honoribus, atq. ipſa etiã vita, quàm vt Chriſtum offendat. Quæ cùm ita ſint, nullam profe-

profectò iniuriam facit ſummo Principi politico Princeps ſummus Eccleſiaſticus, ſi eum admoneat, illiq. imperet, vt politica ſua poteſtate rectè vtatur, legibus & pœnis impios ac blaſphemos coërceat, fidem Catholicam protegat, aduerſus infideles Eccleſiam oppugnantes arma ſuſcipiat. Quòd ſi is aut ex oue lupus euadat, & hæreticos ac ſectarios ſequens, fidem Catholicam deſtruat, aut velut aries furioſus contempto paſtore in oues ſibi ſubiectas graſſetur, aut certè inſtar languidi ac timidi canis, propter ignauiam ac ſegnitiem, gregem Domini à luporũ morſibus defendere non audeat: cur quæſo non poterit ſummus Paſtor, & qui Chriſti ipſius vices in terris gerit, lupum illum ab ouili arcere, atq. ouibus imperare ne illum vltrà ſequantur; & arietem furioſum recludere, ac prohibere ne gregem deinceps ducat; ac denique imbecillo cani valentiorem aliũ ſubſtituere, qui gregem, vt oportet, cuſtodiat ac defendat? Ergo hac poteſtate Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, tyrãnidem in populo exercentem, à regno amouit, & Ioas Regem conſtituit; vt legimus lib. 4. Reg. cap. 11. & lib. 2. Paralipomenon, cap. 23. Hac poteſtate Gregorius Papa 2. Leonem Imperatorem Iconoclaſtarum hæreſi ſtudentem, atq. eã in Italiam induce-

re

re molientem non ſolùm excommunicauit, ſed etiá vectigalibus Italiæ prohibuit, vt Cedrenus & Zonaras in eiuſdem Leonis vita ſcriptum reliquerunt. hac poteſtate Pontifex Zacharias Hilderici regnum, quod eius ſocordia Catholica religio in Galliis nó modicum detrimentum pateretur, in Pipinum, & filios eius tranſtulit, vt ſuprà multis teſtimoniis demonſtrauimus. Hac poteſtate Leo Tertius Pontifex Regem Nordamhumbrorum Regno ſuo iniquè pulſum, atque ad ſe tanquam ad omnium Chriſtianorum caput & Principé confugienté per Legatos ſuos in regnú reſtituit, vt Aimonius ſcribit lib. 4. de rebus geſtis Francorú cap. 96. & Rhegino lib. 2. Chronici anno 808. Hac denique idem Leo Romanum Imperiú à Græcis ad Francos tranſtulit; quòd iam longo vſu didiciſſet, Græcos aut non poſſe, aut nolle laboranti Eccleſiæ opem ferre: ac tum maximè id metuendum videretur, cú, Imperatore Conſtantino fraude ſuorum excæcato, femina, quod antea nunquam acciderat, Romano Imperio præſideret. Porrò diuino conſilio eam tráſlationem factam, teſtantur in primis victoriæ, ac triumphi, quos de omnibus ſuis hoſtibus Carolus reportauit. Vt enim Deus oſtenderet ſuum eſſe illud opus, ita Carolum Magnum pietate, forti-

fortitudine, iuſtitia, clementia, omnibusq; regiis virtutibus ornauit, eiusque Imperiũ tantis opibus, tanta beneuolẽtia populorum, tot clariſſimis victoriis, tot ſacrarum ædium magnificentiſſimis ædificiis nobilitauit, vt poſt Magnum Conſtantinum nullus Imperator felicior, nullus Eccleſiæ vtilior fuiſſe videatur. teſtatur deinde conſenſus & approbatio Orbis terræ. ſiquidem Carolo Magno à Leone Pontifice Imperatore appellato, non modò Romanus populus lætiſſimis vocibus acclamauit; nec ſolùm vniuerſa Italia, Gallia, Germania, Pãnonia, totus denique Occidẽs, nouum Imperatorem gratiſſimè excepit: ſed etiam ab Aſia & Africa maximorum Regum legationes gratulatorię cũ magnis muneribus ad Carolum aduenerũt. ipſi etiam Græci Imperatores, tametſi alioquin æmuli & hoſtes Latinorum (vt ſuprà demonſtrauimus) per Legatos Imperium Caroli agnouerunt, eumq́ue Imperatorem & Auguſtum ſalutarunt. De quibus legationibus vide, ſi placet, Annales Francorum, Adonem, Rheginonem, & Abbatem Vrſpergenſem in Chronico anni 801. 802. 803. 807. & 812. nec non Othonem Friſingenſem lib. 5. Hiſtorię cap. 31. & 32. Teſtantur denique omnes conſequẽtes ætates, ſiquidem ab anno Domini 801. quo anno

in

in Germanos Imperium tranſlatum eſſe conſtat, omnes omnino Chriſtiani Romanũ Imperium apud Germanos eſſe crediderunt; neque vllus fuit Princeps aut Rex Chriſtianus, qui Caroli Magni ſucceſſores vt veros legitimosq́ue Imperatores non agnouerit, aut qui ſe eis poſthabitum ægrè tulerit. Soli ſunt Lutherani, qui dum Germanicum Imperiũ Antichriſti miraculum eſſe contendunt, Germaniam ſuam legitimo Imperio ſine dubitatione ſpoliare nitũtur. Sed occurrit Illyricus, & aduerſus ea quæ hactenus diximus, obiicit Ius Canonicum & diuinum, quo politica poteſtas omnino Pontificibus interdicitur. ſic enim probat in lib. ſuo de tranſlatione Imperij, pag. 6. non eſſe tranſlatum Imperiũ à Græcis ad Francos Pontificis Maximi auctoritate: Quia Papæ (inquit) teſtantibus id ipſorum propriis Iuribus, non ſunt à Deo cõſtituti domini aut gubernatores temporalium dominiorum; ſicut ipſemet Chriſtus negat ſuũ regnum eſſe de hoc mundo, negat ſe eſſe conſtitutum iudicem rerum ac litium terrenarum: prohibet quoq. Apoſtolis ne dominentur politicè, inquiens, Reges gentium dominantur, vos autem non ſic. iubet eos eſſe ſeruos, & omnium minimos. quin D. Petrus, quo ſe iſti fundatore iactant, iubet presbyteros

ros politicis gubernatoribus obtemperare. quòd igitur ius Chriſtus hîc in terris non habuit, & non tantùm non tradidit ſuis Apoſtolis, ſed etiam ſeueriſſimè prohibuit; id profectò nec Petrus, nec Papæ, etiámſi centies vicarij Chriſti eſſent, habere poterunt.] Verùm tota hæc Illyrici argumentatio vno verbo deſtrui poteſt. nam tametſi fateremur, Romanum Pontificem neque re ipſa habere, neque etiam habere poſſe vllam politicam poteſtatem; non tamen inde rectè colligeretur, Imperium à Græcis ad Germanos ab eodẽ Romano Pontifice non potuiſſe transferri: non enim politica, ſed Eccleſiaſtica poteſtate, quæ politica longè maior & ſublimior eſt, quæque politicæ præeſt, eamque regit ac dirigit, vt ſuprà diximus, ea tranſlatio facta eſt. ſiquidem Papa, non quòd eſſet Rex Regum, aut ſummus tẽporalis Monarcha, qualis Auguſtus & Conſtantinus fuêre, Occidentale Imperium à Græcis ad Francos trãſtulit; ſed quòd Paſtor Eccleſiæ vniuerſæ à Chriſto ipſo cum ſumma poteſtate conſtitutus, inter oues ſuas etiam Reges & Imperatores numeraret, poſſetque ac deberet operam dare, ne Reges, & Regna Chriſtianorum, Chriſti regnũ impediant, neve Eccleſiæ obſint, ſed eius potiùs honori, atque vtilitati deſeruiant. Sed ne for-

tè queratur Illyricus ſuam argumentationem nimis breuiter refutatam, excutiamus paulo diligentiùs. Ait primò ſummos Pontifices (teſtantibus id propriis ipſorum Iuribus) nõ eſſe conſtitutos à Deo dominos aut gubernatores temporaliũ dominiorum. At iiſdem Iuribus teſtantibus, conſtituti Pontifices ſunt paſtores ac præſules animarum, quarũ æternæ ſaluti omnia temporalia bona deſeruire debent: proinde licet, dum Reges Chriſtiani regna ſua (vt Chriſtianos decet) adminiſtrãt, non debeat ſummus Pontifex eorum regnorum curis ac negociis ſe implicare; vbi tamen ij cœperint à via deflectere, & in detrimentum animarum regnis ſuis abuti, poteſt ac debet remedia congruẽtia (vt ſæpe diximus) adhibere. quare trãſlationem Imperij à Græcis ad Germanos, Apoſtolicę Sedis auctoritate factam eſſe, omnia Iura clamant: vide quæ ſuprà citauimus cap. 6. Ait 2. Illyricus, Chriſtũ ipſum non fuiſſe Regem de hoc mundo, nec iudicem litium terrenarum: at non negabit (opinor) Illyricus, potuiſſe Chriſtum nihilominus, ſi ita expedire iudicaſſet, regna mutare, atque transferre. neque idcirco non fuit Chriſtus Rex temporalis, nec lites terrenas iudicauit, quia non potuit, ſed quia noluit. Addit 3. interdictum ſeuerè Apoſtolis, ne domina-

minarentur ſicut gentes faciunt, & contrà eis imperatum, vt eſſent minimi, atque omnium ſerui. ſed facilis reſponſio eſt. ſiquidē hæc omnia ad commendationem humilitatis faciūt, quæ virtus cum ſuperbia pugnat, non cū poteſtate. nam vbi Chriſtus Apoſtolis imperauit, vt non dominarentur more Gentilium, ſed minimi eſſent, ac ſerui; ibidem de ſe ait: Sicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & rurſus: Ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. & tamen idem ipſe dixerat ſe habere poteſtatem omnis carnis, & ſibi omnia tradita eſſe in manus, & ſe eſſe Dominum & magiſtrum. Addit Illyricus poſtremò, Apoſtolum Petrum presbyteris mādaſſe, vt politicis gubernatoribus obtemperarent. qui locus in neutra B. Petri epiſtola inuenitur. hæc enim ſola de presbyteris verba leguntur apud Apoſtolum Petrum: Seniores ergo, qui in vobis ſunt, obſecro conſenior, & teſtis Chriſti paſſionū, qui & eius, quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communicator, paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecūdum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè: neq. vt dominantes in cleris: ſed forma facti gregis ex animo. & cùm apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem

gloriæ coronam. 1. Petri 5. quæ verba nõ preſbyteros magiſtratibus politicis, ſed magiſtrat⁹ potiùs, vt cęteros laicos, presbyteris ſubiiciũt.

CAPVT XIII.

Soluuntur, aut ſoluta demonſtrantur argumenta Illyrici.

ETSI ex iis quæ hactenus dicta ſunt, profligata videtur omnis controuerſia, & argumenta omnia quę ab aduerſario adferebantur, diſſoluta: quia tamen Illyricus in ipſo primo capite ſedecim obiectiones quaſi totidem cohortes aut legiones produxit in aciem, quas non eodem ordine, ſed prout ſe obtulit occaſio, variis in locis confecimus, operæ pretium viſum eſt, hoc loco ſingulas iterum inſpicere, & vel locũ annotare vbi ſolutæ ſunt, vel breuiter refellere, ſi qua fortè adhuc reſtat, quæ caput attollere videatur. Ita igitur ille præfatur: Quòd non ſit facta per Papas Imperij trãſlatio à Gręcis ad Germanos, probatur ſequentibus argumentis.

Primò, quia id aſſerunt probantque duo ſummi viri, idq. non temerè, ſuóue arbitrio, ſed ex vetuſtis hiſtoriis, nempe Nicolaus Cuſanus Cardinalis, & Henricus Kaltheiſen, Archiepiſcopus Nidroſienſis, & Papæ domeſticus,

ſticus, qui ante centum annos mortui ſunt, quorũ teſtimonia in fine adiiciá.] Nõ opinor duos iſtos tuos milites tam eſſe temerarios, vt audacter ſtare velint in acie aduerſus noſtros circiter quinquaginta, partim hiſtoricos, partim etiam ſummos Principes & Pontifices. Sed quid ſi demonſtrare potuero, ne iſtos quidem, Illyrice, tibi fauere? Nicolaus Cuſanus, vir alioqui doctus & pius, iniuria temporum, tanta librorum veterum penuria laborauit, vt apertè dicat lib. 3. Concordantiæ Catholicæ cap. 3. quem ſolum locum Illyricus citauit, in nullis hiſtoriis ſe reperiſſe Carolum Magnum verum Imperatorem fuiſſe: proinde contendit Germanorum Imperium in Othone primo ita cœpiſſe, vt nullus prędeceſſorum eius inde vſque ad Carolum Magnum Imperator fuerit. placet ne tibi Illyrice, vt auctore Cuſano, negemus etiam nos, Carolum, Ludouicum, Lotharium, & cæteros tam multos Imperatores fuiſſe? Deinde nullum omnino Hiſtoricum, neq. priſcum neque recentem Cuſanus nominatim citat, excepto Luitphrando Ticinenſi. quid igitur tibi volebas cùm diceres, Cuſanum non temerè, ſuóue arbitrio, ſed ex vetuſtis hiſtoriis ſententiam ſuá munire? Ad hæc tuus ille Cuſanus tota illa diſputatione ſua nihil molitur

 aliud

aliud, niſi Imperium non eſſe tranſlatum à Græcis ad Francos Hadriani vel Stephani Rom. Pontificum auctoritate; nam de Leone tertio, cui omnes Hiſtorici veteres tranſlationem hanc Imperij tribuunt, nihil omnino Cuſanus dixit, ac Leoné tertiú nec nominauit quidé. quæ igitur eſt hæc noua Dialectica: Hadrianus & Stephanus Carolú Magnú, Patriciú Romanorú, non Imperatorem & Auguſtum appellarút: nemo igitur poſtea Rom Pontifex eundem Carolum Imperatorem fecit? Sed annotabo alium etiam inſigné lapſum Cuſani, vt Illyricus diſcat in aliis rebus magis, quàm in hiſtoriis, fidem habendam eſſe Cuſano. Scribit igitur Cuſanus loco notato, in generali Concilio Baſileenſi primo anno 1061. Cadolum Parmenſem à Legatis Romanis, communi omnium conſilio electum Papam; Anſelmum verò Lucenſem à certis Romanis & Normannis item electum cathedram occupaſſe. At vnde iſta Cuſanus hauſerit, ipſe viderit. conſtat enim ex Lamberto Schaphnaburgéſi, qui tum viuebat, Cadolum Parmenſem nõ in Concilio generali, neque anno 1061. neque à Legatis Romanis, ſed ab Imperatore Heinrico puero, & aliquot Principibus intruſum in Sedé Apoſtolicá anno 1063. cõtrà verò Anſelmum, qui in

Pontifi-

Pontificatu Alexander ſecúdus appellatus eſt, Romæ communi conſenſu Romanorum electum, ac deinceps ab omni Eccleſia, & ab ipſo etiam Imperatore Heinrico, qui Cadolum elegerat, verum Chriſti Vicarium habitum. nec diſſentiunt ab hiſtoria Germanica Lamberti, Chronica Mariani Scoti (qui etiam túc viuebat) Othonis Friſingenſis, Sigeberti, Martini Poloni, & aliorum. Atque hactenus de Cuſano. De Heinrico Kaltheiſen nihil eſt quod dicam. nam ipſe etiam Illyricus cùm aduertiſſet nihil in eo eſſe præſidij, nullum eius teſtimonium protulit. Pergamus ad cætera.

Secunda (inquit) ratio ſit, quia Papæ, teſtantibus id ipſorum propriis Iuribus, nó ſunt à Deo conſtituti domini, &c. Vide ſolutionem capite præcedente, vbi totam hanc Illyrici argumentationem excuſſimus.

Tertiò, quia ipſemet Carolus iure, ac vi belli occupauit occidentale Imperium. Vide ſolutionem capite 7.

Quartò quia alij hiſtorici id factum Senatui populoque Romano tribuunt, non Papæ. Vide ſolutionem. cap. 10.

Quintò quia eá dignitatem habuit Carolus multiplici iure à ſuis maioribus iure gladij, & inſuper ex conceſſione Conſtantinopoli-

tanorum Imperatorum. Vide ſolutionem capite 7. & 10.

Sextò, quia incertiſſimæ narrationes illius tranſlationis eam vanitatis redarguunt.] Reſpondeo: omnes probatos Hiſtoricos ſumma cõſenſione tranſlationẽ factá literis mandaſſe à Leone 3. anno 801. inchoãte, ipſo die Natalis Domini in Baſilica ſancti Petri: teſtimonia ſuprà ſcripta ſunt in capite 3. nam Iohannem Andream, Vincentium Gallum, Antonium Roſellum, & Gloſſam decretalium, quos auctores inter ſe diſſidentes Illyricus citat, nihil moramur, quòd illi & poſteriores ſint, & in hiſtoriis parum omnino verſati.

Septimò, quia euidens indicium falſitatis iſtius tranſlationis illud quoque eſt, quòd Gratianus, qui diligentiſſimè talia congeſſit, nullá iſtius tranſlationis Imperij mentionem facit, cùm alioqui ambitiosè omnia Pontificum decora oſtentet, imò amplificet, & ſi quid in Imperatores beneficij cõtulerint, prædicet.] Reſpondeo, Gratianum decreta & canones tum ex Pontificum epiſtolis, & Cõciliorum definitionibus, tum ex libris ſanctorum Patrum ſatis diligenter collegiſſe; de rebus geſtis Pontificum & Imperatorum non laboraſſe. Quare nemini mirum videri debere; cùm de tranſlatione Imperij nullum ſit

factum decretum, ſed res tantùm publicè geſta; ſi de ea re Gratianus mentionem non fecerit. Porrò Gratianum ambitioſè oſtentare atque amplificare omnia Pontificum decora, tam eſt à veritate alienum, quàm quod maximè, Sed non miror Illyricum tam liberè mentiri de Gratiano. quoniam enim iamdudum apud Lutheranos Gratianus publico igni exuſtus fuit, exiſtimauit Illyricus, ſaltem apud ſuos mendacia eſſe in tuto: quippe quæ codicibus iam ſublatis detegi non poſſent.

Octauò, cognatū huic eſt, quòd Leo Octauus in reſtitutione aut recognitione priuilegiorum Othoni Primo facta; cũ conceſſionis, aut potiùs confeſſionis Adriani ſecundi, qua ſe cum populo Romano Carolo ſubiecerat, mentionem honorificam faciat, nihil prorſus, ne verbulo quidem vnico, de trãſlatione Imperij dicit, cùm multo profectò iuſtiùs huius tantæ rei meminiſſe debuiſſet. quærit enim in veteribus actis fundamentum huius ſuæ nouæ conceſſionis, aut largitionis, quod centuplo iuſtiùs poſuiſſet in illa tam glorioſa Imperij tranſlatione, ſi qua à Leone facta fuiſſet, vt iſti fingunt, quàm in Adriani ſola patriciatus conceſſione, quare cùm in illa tam ſeria ſolenniq. actione inter Leonem Octauum, aut potiùs totam eius Synodum, & Otho-

Othonem primum nulla prorſus mentio fiat iſtius tranſlationis, merum profectò figmentum eſſe liquidò patet. Hæc profectò euidentiſſima demonſtratio eſt.] Multa ſunt hoc loco Illyrici ornamenta numeranda, atque admiranda: primùm inſignis memoria, aut hiſtoriarum peritia, cùm Adriano ſecundo tribuat, quod annis pl⁹ octoginta ante Adriani ſecundi Pontificatum geſtum eſſe conſtat. deinde non vulgare ſtudium veritatis, cùm ſcribat Adriani confeſſionem exſtare, qua ſe cum populo Romano Carolo Magno ſubiecerit; & ea confeſſio tamen nuſquam exſtet. nam apud Gratianum can. Adrianus. & can. In Synodo diſt. 63. ad quæ loca Illyricus reſpexit, legimus quidem conceſſum ab Adriano Carolo Regi ius eligẽdi Romanum Pontificem; at ius imperandi Pontifici, eúmue iudicandi, quod verè ac propriè ad ſubiectionẽ Pontificis pertinuiſſet, conceſſum nõ legimus. non eſt autẽ idẽ ius eligẽdi Pontificem, & ius Pontifici imperãdi, alioqui etiã Cardinales Pontifici imperarent, & Canonici Epiſcopo, & populus Regi, & Principes Imperatori; quòd Pontifices à Cardinalibus, Epiſcopi à Canonicis, Reges à populis, & Imperatores à Principibus eligãtur. Tertiò cernimus in Illyrico egregiam Iuris cognitionem, qui id

in

in Iure perſpicere potuit, quod ibi numquam fuit. nam Leo Octauus (vt ex can. in Synodo, iam citato, intelligi poteſt) renouare voluit maiorũ ſuorum decretum de electione Pontificum, atque id Othoni primo concedere quod illi Carolo Magno conceſſerant, videlicet, vt ius eſſet Imperatori nominandi tum ipſum Romanum Pontificem, tum etiam Epiſcopos cæteros. quoniam autem Carolo Magno Leo Tertius nihil eiuſmodi dederat, ſed Adrianus primus cum Epiſcopis ſui temporis id fecerat: propterea Leo Octauus exemplum ſequi ſe dixit Adriani, in ea conceſſione; Leonis autem Tertij non meminit, quòd eius mentio ad rẽ non pertineret. quod ſi in eo decreto Leo Octauus mentionem fecit patriciatus, quẽ Adrianus Carolo eodem tempore tribuit, id ea de cauſa fecit, quia ſimul, & iure electionum, & patricij dignitate Adrianus Carolum ornauerat. noluit enim ea ſeparare quæ coniuncta erant, tametſi ad rem ſuam, aut ſolùm, aut certè potiſſimùm pertineret conceſſio iuris Pontificis eligendi. Agnoſcimus poſtremò nouam in Illyrico formam demonſtrationum, cùm hæc ſit (illo auctore) euidentiſſima demonſtratio: Leo Octauus in ſuo quodam decreto non dicit, Imperium tranſlatum ad Francos, ſiue Germanos,

manos Romani Pontificis auctoritate: igitur merum figmentum eſſe liquet quidquid Hiſtorici tradunt de illa tranſlatione.] Egregiè omnino, quaſi continuò debeat eſſe falſum quidquid Leo Octauus non dixit.

Nonò, quia multi id factum adſcribunt Senatui, populoque Romano; alij ipſi Carolo; qui ſibi id vltro ſumpſerit ſuo arbitrio, ac iure, &c.] Sed hæc eſt mera repetitio tertij & quarti argumenti.

Decimò, quid impudentius, aut vanius fingi poteſt, quàm Papam, aut plebem Romanam, potuiſſe, vel etiam auſos eſſe tranſferre, aut donare cuiquã ſupra ſe Imperium, qui iamdudum amiſſa libertate, iurata mancipia Imperatorum erant: ipſimet Carolo iam ampliùs viginti annis antea ſub Adriano omnem poteſtatem Imperatorum Conſtantinopolitanorum in Romam, Italiam, & Papas ipſos (quam ipſe alioqui armis acquiſierat) Pontifex, ac Romani, integraque Synodus, adhibitis etiam iuramentis, & Anathematibus conſenſerant, eiusque ſeſe ſubditos, & veluti mancipia recognouerant, aut confeſſi fuerant, vt id ipſum proprium eorum ius, diſt. 63. & omnes hiſtoriæ teſtãtur.] Diximus de hac re ſatis multa in ſecundo capite: veruntamẽ nihil oberit hîc adſcribere quidquid

habe-

habetur apud Gratianum diſt. 63. vt Illyrici mēdacia eo teſte detegantur, quē ipſe pro ſe protulit. ſic igitur loquitur Gratian⁹: Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Eccleſiæ poſtulauit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obſedit; ibique relicto exercitu, in ſancta Reſurrectione ab Hadriano Papa honorificè ſuſceptus eſt. poſt ſanctā Reſurrectionem reuerſus Papiam, cepit Deſiderium Regem. deinde Romam reuerſus, conſtituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchatu Lateranenſi, in Eccleſia S. Saluatoris: quæ Synodus celebrata eſt à 153. Epiſcopis, Religioſis, & Abbatib⁹. Hadrianus autē Papa cū vniuerſa Synodo tradiderūt Carolo ius & poteſtatē eligendi Pontificē, & ordinādi Apoſtolicā Sedē: dignitatem quoq. patriciatus ei conceſſerunt. inſuper Archiepiſcopos & Epiſcopos per ſingulas prouincias ab eo inueſtituram accipere definiuit, vt, niſi à Rege laudetur, & inueſtiatur Epiſcopus, à nemine cōſecretur: & quicunq. contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit: & niſi reſipiſceret, bona eius publicari præcepit.] Hæc Gratianus. quæ ad verbum reperiuntur etiam apud Sigebertū in Chronico ann. 773. cæteri autem Hiſtorici veteres Rhegino, Ado, Otho Friſingenſis,

genſis, Lambertus Schaphnaburgenſis, Marianus Scotus, & Abbas Vrſpergenſis in Chronicis eiuſdē anni, & ſequentiū, nihil omnino hac de re ſcripſerūt. Dicat igitur nobis Illyricus, vbi ſit in verbis Gratiani & Hiſtoricorū, datā eſſe Carolo ab Hadriano omnē poteſtatē Imperatoris Cōſtantinopolitani; itē datū eſſe Carolo Imperiū in Romanos Pōtifices; itē adhibitū iuſiurandū quo Papa ſubiiceretur Regi; item agnouiſſe & cōfeſſos eſſe Pōtifices ſe Caroli eſſe mancipia. nihil certè horū legitur nec in Gratiano, nec in vllo ſcriptore. proinde neceſſe eſt Illyrici eſſe mēdacia. Deinde quo pacto non ſecum ipſe pugnaſſet Hadrianus, ſi ſe Regis mancipium agnouiſſet, & tamen eidem dignitatem patriciatus, & ius eligendi Pontifices conceſſiſſet? niſi fortè illius temporis mancipia ea prædita auctoritate erant, vt etiam patricios facere, & Reges ipſos nouis dignitatibus augere poſſent. quid quòd Rhegino in Chronico anni 787. ſcribit, Carolum Regem & patritium ſubditum ſe Hadriani Pontificis agnouiſſe? Rex autem (inquit Rhegino) ad poſtulata reſpondit, ſe per multa tempora quæſiuiſſe, ſed minimè obtinere potuiſſe: ne tamen inobediens videretur eſſe monitis Apoſtolicis, aſſeruit ſe in eiuſdem Papæ præſentia, cum eiſdem miſſis pa-

cem

pacem velle firmare. Vndecimò: Teſtantur quoque omnes Hiſtorici, etiam ij qui Papis ſunt addictiſſimi, Leonem Papá, mox vt electus fuit in Papam, miſiſſe ad Carolum Magnum legationem vnà cum clauibus ſancti Petri, quod eſt Papale inſigne, & vexillis Vrbis Romæ cum aquilis: petiiſſeque iuxta Synodum Hadriani confirmationem ſui, & vt aliquis mitteretur, qui Romanos Carolo denuò; iuramento adſtringeret quod fuit extremæ ſubiectionis indicium. quare etiam paulo pòſt orto diſſidio inter Papam & Romanos, tum ipſe Papa ad Cæſarem vt ſuum ſuperiorem cõfugit; tum & Romani eòdem ſuos accuſatores miſerunt, vt ſic vtrique ſint teſtati eum eſſe ſuum legitimum iudicem ac dominum. quàm fœda ergo tandem eſt iſta vanitas, quòd Papiſtæ fingunt illos ſeruos, aut mácipia Caroli Imperium Romanum in Carolum tranſtuliſſe, eumq; ſibi vt vaſallum quendam dato feudo obligaſſe; vt nunc arctiſſimis iuramentis Cæſares ſibi obſtringũt; & etiam ad turpiſſima pedum oſcula adigunt.] Non ſatis ſcio quid in hac obiectione magis admirer, imperitiam, an impudentiam: Claues ſancti Petri à Leone ad Carolum miſſas, doctus Illyricus Papale inſigne interpretatur; quaſi Pontifex Leo Pontificatum ſuum Carolo

rolo Magno, vel dono dederit, vel certè ſubiecerit. At claues illæ nihil erãt aliud, niſi thecæ quædam precioſæ, quibus reliquiarũ fragmenta ſeruabantur. Solebant enim Pontifices, cùm ſummo aliquẽ munere afficere voluiſſent, raſuram cathenarum ſancti Petri, aut aliquid aliud generis eiuſdem, clauicula aurea vel argentea incluſum mittere. Audi ſanctum Gregorium in epiſtola 23. libri ſexti ad Theotiſtum & Andream: Præterea (inquit) benedictionem ſancti Petri Apoſtoli, clauem à ſacratiſſimo eius corpore trãſmiſi. Et in epiſtola 126. libri 7. ad Rhecharedũ Regem Viſigothorum; Clauim (inquit) paruulam à ſacratiſſimò B. Petri Apoſtoli corpore pro eius benedictione tranſmiſimus, in qua ineſt ferrum de cathenis eius incluſum; vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, veſtrũ ab omnibus peccatis ſoluat. Crucem quoq; dedi latori præſentium vobis offerendã; in quã lignũ Dominicæ crucis ineſt, & capilli B. Ioannis Baptiſtæ: ex qua ſemper ſolatium noſtri Saluatoris, per intercesſionem præcurſoris eius, habeatis. Talẽ igitur clauem nõ inſignẽ Papale, ſed religioſum munus Chriſtianiſſimo Principi ſummus Pontifex miſit. nam idcirco Rhegino in Chronico anni 796. Ado Viennenſis in Chronico ſexta ætate, & Abbas

bas Vrſpergenſis item in Chronico eiuſdem anni, has ipſas claues, cõfeſſionis ſancti Petri, id eſt, ſepulchri, claues appellant, & pro munere miſſas à Leone ad Carolũ ſcribunt. qui etiam auctores in Chronico anni 800. ſimile quoddam donum ab Epiſcopo Hieroſolymæ, ad eundem Carolum tranſmiſſum his verbis tradunt: Eadem die Zacharias pater cũ duobus monachis, vno de monte Oliueti, altero de Bethlehẽ, Romã venit, quos Epiſcop⁹ Hieroſolymorũ ad Regẽ direxit, qui benedictionis cauſa claues ſepulchri Dñi, ac loci Caluariæ, claues etiã ciuitatis cũ vexillo detulerunt. hæc illi. Nec ſanè dubitari vlla ratione poteſt, quin fuerint omnia illa religioſa munuſcula, nõ inſignia dignitatũ: quare Paul⁹ Æmilius in vita Caroli, pia magis quã magnifica munera eſſe dixit. Quod ſecũdo loco addit Illyricus, poſtulaſſe Leonẽ, vt à Carolo mitterẽtur, qui Romanos eidẽ Carolo iuramento adſtringerẽt, iã ſuprà diſcuſsũ eſt in primo capite, vbi ex ipſo Illyrico demõſtrauimus, Leonẽ à Carolo poſtulaſſe, qui Romanos iureiurãdo adſtringerent, non Carolo ſed Leoni. & ſanè ratio erat magna, cur nouo Põtifici Leoni nouum ſacramentum populus præſtaret; cur autem Carolo præſtaret, nulla erat. Quæ cùm ita ſint, euanuit (credo) iam illud extremæ ſubie-

ctionis indicium, quod ex miſſis clauibus, & Legatis poſtulatis, qui ad iurãdum Romanos adigerent, Illyricus fabricauerat. At (inquit) diſſidio inter Papam & Romanos exorto, vtrique Carolum dominum ac iudicem appellarũt.] Nuſquam iſta nomina legi, iudicis, & domini. res autem geſta narratur ab Othone Friſingenſi lib. 5. cap. 30. his verbis: Anno ab Incarnatione Domini 799. Leo Papa qui Adriano ſucceſſerat, in Litania maiore à Romanis flagitioſiſſimè, ita vt oculi eius eruti viderentur, tractatur: qui ad Regem Carolum veniens, euentum rerum deplorat. Igitur Carolus victorioſiſſimus, qui iam ſubiugatis ſibi, Baioariis, Aquitanis, Saxonibus, Danis, Nortmannis, Britannis, Pannoniis, multisq; aliis prouinciis, regnum Francorũ plurimum dilatauerat, dignus qui altiùs proueheretur, Papam vlturus ad vrbem tendebat: cui pridie quàm Vrbem intraret, Leo ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorificè ſuſcepit. manè facto, Vrbem ingreſſus, à Pontifice ac cuncto populo ſuſceptus, in Eccleſiá B. Petri inducitur. pòſt, ſepté diebus tranſactis, Rex concione facta, cauſam aduẽtus ſui exponit. Leo quoque, cui æmuli ſui magnum crimen impoſuerant, nemine cogente, ex bona conſcientia de obiecto crimine coram omnibus

ſupra

ſupra ſacroſancta Euangelia ſe purgauit. hæc ille. ex qua narratione diſcimus, Carolũ Romam veniſſe, nõ vt Pontificem iudicaret, ſed vt iniuriam illi factã vlciſceretur; & Leonem Pontificem nõ ab aliquo iudicatum, ſed à ſe ipſo, nemine cogente, iureiurãdo purgatum. nec diſſentiunt Hiſtorici cæteri; ſed Rhegino, atque Abbas illud etiam addunt, Pontificem ad Carolum venientem ſummo cũ honore ab eodẽ Carolo ſuſceptũ; quod vtrũ viliſſimis mancipiis ſatis cõueniat (quales fuiſſe eo tempore ſummos Pontifices mentitur Illyricus) Illyricus ipſe iudex eſto. Iã verò, quod in poſtremis verbis Illyricus habet, adigi nũc à Pontificibus Imperatores ad iuſiurandum, & oſcula pedum, Otho Magnus, & Fridericus primus (vt alios prætermittã) nobis etiam tacentibus ſatis refellunt. ſiquidem ille Ioanni 12. Pontifici iuriſiurandi ſacramentum, antequam Vrbẽ ingrederetur, à nemine coactus, niſi ab ipſo iure & æquitate, præſtitit; quod exſtat adhuc apud Gratianum can. Tibi Domino Ioanni. diſt. 63. iſte autem (vt capite ſuperiore ex Krantzio & Radeuico demonſtrauimus) Hadrianũ Quartũ humi proſtratus ſponte ſua veneratus eſt, & Victori Quarto, quem ipſe Pontificem in Schiſmate quodammodo fecerat, nemine cogẽte pedes

oſculari coram vniuerſa Eccleſia nõ erubuit. Sed de hac obiectione ſatis multa dicta ſunt. pergamus ad cæteras.

Duodecimò, ipſa vox Tranſlatio eos euidentiſſimè mendacij redarguit. nam ſi tranſtulerunt Imperium à Græcis ad Francos; ſequitur Græcos eſſe planè priuatos Imperiali dignitate.] & infrà: Decretalis, ſolitæ, clarè Conſtantinopolitanum Regem vocat Imperatorem Romanorum.] At hæc obiectio nulla eſt. non enim Imperiũ vniuerſum, ſed Occidentale ſolùm tranſlatum eſſe dicimus à Græcis ad Francos. Græci ſiquidẽ cùm Gothos, Beliſario & Narſete ducibus, Italia exegiſſent, Occidentale Imperiũ Orientali iterum adiunxerunt: poſtea verò quàm à Leone Pontifice Carolus Magnus Occidẽtalis Imperij iure donatus eſt; Græcus Imperator Occidentali Imperio caruit, Orientale retinuit. atque ex eo tempore Auguſti duo pari poteſtate Romanum Imperium tenuerunt.

Decimotertiò, quacunque omnino parte, aut quaſi lacinia quis iſtam narrationem trãſlationis Imperij apprehendit, mox liquidò animaduertit eſſe vaniſſimum mendacium. fingunt enim illi Carolum ignoraſſe Papæ conſilium, &c.]

Iſta verò eſt noua forma Syllogiſmi. conſtat

ſtat enim tota argumentatio ex tribus manifeſtiſſimis craſſiſſimisque mendaciis, quæ ſunt à nobis ſuprà capite ſecundo notata, & refutata vide igitur cap. 2. Mendacia 15. & 16.

Decimoquintò (nam decimum quartum præ feſtinatione Illyrico excidiſſe videtur, niſi fortè ſit error in numeris) Quis (inquit) dubitat, ſi Papa, ac Romani ſponte, ſuoque arbitrio Imperium à Græcis in Francos tranſferre tunc potuiſſent, voluiſſentque, eos certis firmisque pactionibus ac conditionibus cum Carolo acturos fuiſſe, quibus tum ſibi, tum etiam alijs regionibus, & hominibus cauiſſent de certa quadam libertate, &c.] An tu ridiculus non es, Illyrice, cùm pactum de libertate retinenda commemoras, vbi de Imperatore ac domino conſtituendo agitur? quibus enim, quæſo, iſte Cæſar imperabit, ſi omnes homines, ac regiones quæ ad illius Imperium pertinent, ſibi diligenter de libertate conſeruanda caueant? Sed nimirum magiſtrum tuum ſequutus es Lutherum, qui in libr. de votis monaſticis iubet monachos futuros hac forma verborum vti, cùm Deo ſua vota nuncupant: Voueo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam vſque ad mortem liberè, id eſt, vt mutare poſſim quando volo, nec vnquam ea vota teneat obſeruare. Audi

igitur, Illyrice: ſi pacta nulla inter Leonem & Carolum interceſſiſſent, mirum videri certè non deberet: dabatur enim Imperium virtutibus Caroli, dabatur meritis eius, nec non patris & aui, quæ multa & magna in Eccleſiam Romanam exſtabant. verumtamen acceſſerunt etiam pacta, non quidem, vt tu dicis, de libertate gentium & populorum conſeruanda, ſed de Eccleſia vniuerſa, ac potiſſimũ de Apoſtolica Sede perpetuò defendenda. eſt enim Imperator Romanus (vt iura paſſim loquuntur) proprius Eccleſiæ Catholicæ, atque præcipuus aduocatus. Porrò continetur hoc pactum tum in eo ſacramento quod Reges Romanorum Pontifici Romano præſtare ſolent cùm ad coronam accipiendam veniunt: tum etiam in ipſa voce tranſlationis Imperij: idcirco enim non nouum Imperium erectum, ſed antiquum tranſlatum ad Germanos dicitur, vt meminerint Germani Imperatores, non modò ius & poteſtatem imperandi, ſed etiam curam & ſolicitudinem Eccleſiæ tuendæ, Conſtantini, Theodoſij, Martiani, Iuſtini, Tiberij, aliorumque veterum ac piorum Cæſarum ad ſe tranſlatam. quæ etiam cauſa eſt, vt aliquando Romani Pontifices certos Imperatores & Eccleſiæ communione, & Imperij dignitate priuarint;

uarint; quòd videlicet aduerſus inita & iuſta pacta, non ſe illi aduocatos, ſed hoſtes Eccleſiæ præſtitiſſent. Sed de his ſatis.

Decimo ſextò, Verùm (inquit) vt hiſce quoque argumentationibus, ſententiæque finem imponamus, hoc vnum quæro à Pontificiis ſeductoribus: cùm conſtet Carolũ amplius viginti annis ante illam Leoninam (penè dixiſſem vulpinam) Papæ coronationem totum Occidentale Imperium occupaſſe, & tenuiſſe; hoc (inquam) quæro, num iure occupauit, & tenuit, fuitque legitimus eius Monarchiæ poſſeſſor? Iniuſtè eum occupaſſe, ac tenuiſſe, non audebunt (credo) dicere. Si verò iuſtè occupauit, ac tenuit totum Occidẽtale Imperiũ tot annis ante Papatũ Leonis; quomodo potuit Leo Imperiũ Romanum in eum tranſtuliſſe, aut quid tãdem ei adiecit?] Sed hæc obiectio ſoluta eſt in ſexto capite, vbi oſtẽdimus, Carolum Magnum ante Leonis tertij Pontificatum, iuſto bello occupaſſe, ac tenuiſſe, non quidem vniuerſum (vt Illyricus dicit) Occidentis Imperium (nec enim Hiſpaniam, Africam, Illyricum, Britãniam, Apuliam, Calabriam, Siciliam, aliaſque nonullas Occidentalis Imperij prouincias eo tempore Carolus occupauerat) ſed magnam tamen eius partem, id eſt, Galliam, Germa-

niam, Pannoniam, atq. Italiæ partem quandá. cæterũ ea ipſa loca non iure Cæſaris, ſed partim iure regio, partim iure patricio Carolũ poſſediſſe. Id igitur Imperij tranſlatio effecit, vt Carolus Magnus illa ipſa quæ iá habebat, nó tantũ vt Rex, aut Patricius, ſed vt verus Imperator & Auguſt⁹ retineret: vtq́. ius haberet ad alias item prouincias, quas Occidétalis Imperij fuiſſe, atque iniuriâ ab alijs occupatas eſſe conſtaret: vt denique nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cæſarum vteretur, atque eo nomine omnes alios Reges, ac Principes, tum ipſe, tum eius ſucceſſores, ac poſteri anteirent, etiamſi aliquando contingeret, vt eſſent alij Chriſtiani Reges, ipſo Cæſare longè poſteriores. Ac ne id parum fortaſſe Illyrico videatur, reuocet ad memoriam quæ de Zenone & Theodorico ipſe ſcripſit. non modò enim affirmauit, ſed etiam multis teſtibus aſſerere conatus eſt, Theodoricum Gothum, Zenonis Imperatoris beneficio, Occidentale Imperium accepiſſe. cui ſi nunc obiiciamus, Theodoricum ne vno quidem milite aut obolo à Zenone adiutum, ſua tantùm, ac ſuorum virtute, multis exantlatis laboribus, multoque ſanguine effuſo Italiæ poſſeſſioné adeptum; nihil aliud inueniet quod reſpondeat, niſi
ideo

ideo verè Theodoricũ à Zenone Imperium (vel Regnum potiùs Italiæ) accepiſſe, quòd ab eo, ius, titulum, dignitatem, ac poteſtatem regiam accepiſſet.

LIBER SECVNDVS.

SVMMA.

CAPVT PRIMVM.

Imperium Romanum de gente Francorum ad gentem Saxonum Summi Pontificis auctoritate tranſiiſſe.

SEQVITVR altera controuerſia apud Illyricum de tranſlatione Imperij à Francis ad Saxones; quam tranſlationem Illyricus non modò non auctore Romano Pontifice, ſed etiã eo inuito factam eſſe contendit. Sed vt res tota faciliùs percipiatur, hiſtoria ſuceſſionis Imperatorũ à Carolo vſq. ad Othonem paulo altiùs repetenda erit. Igitur Carolus Magnus à Leone Tertio Põtifice Romæ anno 800. coronatus, ſucceſſorem habuit Ludouicum filium, quem Stephanus Quartus, alias Quintus Papa Re-

mis in Gallia coronauit anno 815. teſte Othone Friſingenſi lib. 5. cap. 33. Ludouico Lotharius filius ſucceſſit, quem Paſchalis Papa Romæ coronauit anno 822. eodem teſte Othone lib. 5. cap. 34. Lothario ſucceſſit filius Ludouicus, quem Sergius Papa ſecundus Romæ coronauit anno 844. teſte Adone Viennenſi in Chronico 6. ætate. Ludouico Carolus Caluus ſucceſſit, qui huius Ludouici patruus erat, Lotharij videlicet frater ex patre Ludouico ſeniore: coronauit autem Carolum Caluum Romæ Ioannes 8. anno 874. teſte Rheginone lib. 2. Chronici. Carolo Caluo Ludouicus Balbus filius ſucceſſit anno 877. teſte Rheginone ibidem. coronauit autẽ eum idem Ioannes Papa Octauus, teſte Onuphrio in additione ad Platinam in vita eiuſdem Pontificis Ioannis. Ludouico Balbo ſucceſſit Carolus Craſſus Ludouici Regis Germaniæ filius, qui Ludouicus Caroli Magni ex Ludouico filio nepos erat. Coronauit eum idem Ioãnes Octauus Romæ anno 878. teſte Othone Friſingenſi lib. 6, cap. 8. Carolo Craſſo Arnulphus ſucceſſit, quẽ Papa Formoſus coronauit Romæ anno 896. teſte Rheginone in Chronico. Fuit autẽ Arnulphus Carolomãni filius, Ludouici Regis Germaniæ nepos. Arnulpho ſucceſſit filius Ludouicus; Ludoui-

co Chunradus, Arnulphi ex alio Chunrado nepos, atque hîc ſeries deſiit Caroli Magni, & gentis Francorum, vt ex Abbate Vrſpergenſi in Chronico anni ℘14. cognoſci poteſt. Chúrado ſucceſſit Heinricus primus ex gente Saxonum cognomẽto Auceps. nam etſi is Heinricus nepos erat Arnulphi Imperatoris ex filia, vt Albertus Krantzius demonſtrat lib. 2. Saxoniæ cap. 33. tamẽ ex patre nõ Francus erat, ſed Saxo. porrò nullus horum trium coronam Imperialẽ habuit, vt Hiſtorici omnes teſtantur. Heinrico autem filius Otho ſucceſſit, quem Ioannes Papa XII. Romæ, vt infrà demonſtrabimus, coronauit. Quæſtio igitur eſt, cœperit ne Saxonum Imperium in Heinrico, an in Othone. & quidem in Heinrico cœpiſſe Illyricus totis viribus contendit: ſiquidem inde rectiſſimè deduci putat, inuito Romano Pontifice Saxonicum Imperiũ conſtitutũ: quoniã is Heinricus nec Romã ad Põtificẽ venit, nec ab eo vnctionẽ, vel coronationẽ vllã poſtulauit. Ego verò Imperatorẽ primũ ex gente Saxonũ Othonẽ Magnũ fuiſſe, eumq; à Romano Pontifice Imperiũ accepiſſe, nullo negocio demonſtrari poſſe cenſeo.

CAPVT SECVNDVM.

Primùm igitur, Heinricum patrem Othonis, Regem tantùm, non Imperatorem fuiſſe,

teſtis eſt ipſe idem Henricus, qui Regio nomine contentus, inſignia, appellationesque cæteras, necnon vnctionem & coronationem ſponte recuſauit, vt cuſtos Imperij potiùs, quàm Imperator dici poſſit. Vitichindus, qui huius Heinrici tempore vixit, lib. 1. geſtorum Saxonicorum, de hoc ipſo Heinrico ita loquitur: Cùm ei offerretur vnctio cum diademate à Summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non ſpreuit, nec tamen ſuſcepit. ſatis, inquiens, mihi eſt, vt præ meis maioribus Rex dicar & deſigner, diuina annuẽte gratia, ac veſtra pietate: penes meliores verò nobis vnctio & diadema ſit: tanto honore nos indignos arbitramur. Hæc Vitichindus, quem ſequutus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 920. Heinricus (inquit) renuit diadema & vnctionem, ſolo nomine Regis contentus. Albertus Krãtzius lib. 3. Saxoniæ cap. 2. Heinricus, inquit, Dux Saxoniæ, primus ex ea familia ad Romani regni culmẽ aſcendit, quod ea domus per aliquot continuata ſæcula perſeueranter ſeruauit, vt in contextu docebimus. cui, ſi in Italiam prædeceſſorũ more venire dignaretur, diadema cum conſecratione ad Imperatoriam dignitatẽ Ioannes eius nominis x. Summus Pontifex repromiſit. Heinricus autem ſatis ſibi videri reſpondet, quòd

primus

primus ad regni culmẽ immeritus perueniſſet: diadema Imperij maioribus debitum: ſe nihil ambire ſupra id quod accepiſſet, etiam ſic maiora, quàm obire poſſet, ſuſtollentem onera. Habemus igitur in primis Heinrici ipſius ingenuum planeque Germanicum teſtimonium. Sed accedãt 2. loco ſequentiũ Principum, eiuſdem nominis teſtimonia. nam (vt Onuphrius Panuinus teſtatur in libro de comitiis Imperatoriis, ſanctus Heinricus Chunradus, & tres alij Heinrici, qui poſt Othonem Tertiũ imperarũt, in diplomatibus ſuis ita nomina ſua inſcribunt, vt nullo loco Chunradum & Heinricũ, qui ante Othones regnarunt, inter Imperatores habuiſſe videantur. non enim ſe ſcribũt Chunradum Secundum, & Heinricos 2.3.4.5. ſed Chunradũ Primum & Heinricos 1.2.3. & 4. quibus etiã numerorum notis diſtingui ſepulchra Chunradi, & poſteriorum trium Heinricorum, quæ adhuc Spiræ exſtant, idẽ Onuphrius teſtis eſt: vt iam non leuis temeritas eorum eſſe videatur, qui contra ipſa Imperatorum diplomata, & literas in monumentis ante tot annorum centurias inciſas Chunradũ Primũ, & Heinricum Primũ, Secundos; nec nõ Heinricũ Secundũ Tertiũ, & Tertiũ Quartũ; & Quartũ Quintum appellandos eſſe contendunt. De Ludo-

uicis

uicis autē res adeo manifeſta eſt, vt non poſſit Illyricus Ludouicū, Arnulphi Imperatoris filium, qui corona Imperij caruit, inter Imperatores numerare, quin ſibi ipſe repugnet. nam ſi is Ludouicus Imperator fuit, neceſſe eſt vt quartus fuerit. tres enim ante ipſum Ludouici præceſſerant, ſenior, iunior, & Balbus: at ſi quartus eſt Arnulphi filius, qua ratione Ludouicus Bauarus & ſe ipſe quartū, non quintum, in omnibus ſuis diplomatibus vocat; & quartus, non quintus, ab omnibus auctoribus, & ab ipſo Illyrico in hoc libro de tranſlatione Imperij, aliquoties appellatur? Quod ſi Ludouicus ille è numero Imperatorum eximitur, quia corona, & vnctione Apoſtolica caruit, licet alioqui de ſtirpe Caroli, & filius Imperatoris fuerit: quanto magis Heinricus Saxo ex Imperatorū numero eximendus erit, qui nihil horū habuit, & coronam, ac dignitatem Imperatoriam recuſauit?

Accedant poſtremò teſtimonia etiam veterum grauiſſimorumque Hiſtoricorū. Lambertus Schafnaburgenſis in hiſtoria Germanica, Anno (inquit) 1024. Heinricus 2. Rex, prim⁹ Rex Imperator obiit. Vbi vides, Lector, Lāberti Hiſtorici grauiſſimi, & Germani, & qui illo ipſo ſeculo floruit, iudicio, Heinricū primū, Regem tantùm; ſecundū autem, Regem

gem & Imperatorem fuiſſe. Rhegino & Sigebertus non diſſentiunt à Lamberto: ſiquidẽ tres illos Reges, Ludouicũ Arnulphi Imperatoris filium, Chunradum, & Heinricum, qui coronã Imperij à Romano Pontifice non habuerunt, nunquam Imperatores, ſed perpetuò Reges vocant, cùm tamen præcedentes, & ſequentes Reges, qui à Romano Pontifice coronati fuêre, Imperatores ſemper appellent. Otho Friſingenſis pluribus in locis ſententiam noſtram apertè cõfirmat. Sed antequam verba illius ponam, operæpretiũ eſſe duxi, Lectorem præmonere quod Otho Friſingenſis ſcribit, & ſępe repetit, virtute Othonis Primi Imperium tranſiſſe ad Francos Oriẽtales, nõ ſic eſſe accipiendũ, quaſi Otho Primus ſine Pont. Max. auctoritate Imperium obtinuerit. id enim paulo pòſt apertiſſimis argumentis refutabitur. Id igitur ſolũ Otho Friſingenſis ſignificare voluit, in Othone Primo tranſlationem factã eſſe Romani Imperij ab Occidentalibus Francis ad Orientales. eius autem tranſlationis cauſam fuiſſe virtutem eiuſdem Othonis, qui & à Pontifice Summo promotionem ad eam dignitatem facilè promeruit, & armis hoſtes Imperij fortiſſimè domuit. Ille igitur ſic loquitur lib. 6. hiſt. cap. 17. Ex hinc (inquit) quidam poſt Francorum regnum

gnum ſupputát Teutonicorum. vnde filium Othonem in decretis Pontificum, Leoné Papam, primum Regem Teutonicorum vocaſſe dicunt. nam iſte, de quo agimus, Henricus, oblatam ſibi à ſummo Pontifice dignitatem renuiſſe perhibetur. Et infrà, Otho (inquit) qui Imperium à Longobardis vſurpatum deduxit ad Teutonicos Orientales Frácos, forſan dictus eſt primus Rex Teutonicorum; nó quòd prim⁹ apud Teutonicos regnauerit, ſed quòd primus poſt eos qui à Carolo Carolingi, ſicut à Merouco Merouingi, dicti ſunt, ex alio, id eſt, Saxonú ſanguine natus, Imperium ad Teutonicos Frácos reuocauerit. Et cap. 22. vbi narrauit coronationem Othonis Romæ celebratam, ita ſubiungit: Ex hinc Regnum Romanorum poſt Francos, & Longobardos ad Teutonicos, vel, vt aliis videtur, iterum ad Frácos, vnde quodammodo elapſum fuerat, tranſlatú eſt. Et cap. 24. Hic (inquit) eſt Otho, qui poſt multas victorias Græcos quoque in Apulia & Calabria ſuperauit, ac Imperium Romanorum virtute ſua ad Francos Orientales reduxit. Et paulo antè: Vide (inquit) regnum Teutonicum cú regno Frácorum affine & quodammodo cognatum principium habere. ibi primùm Carolus (Martellus) ſine Regis nomine honoré Regis gerebat: hîc Magnus

gnus

gnus Otho Saxonum Dux (Othonis Imperatoris auus) Regibus adhuc ex ſtirpe Caroli manentibus, regni ſummam adminiſtrabat. Illius filius Pipinus non ſolùm re, ſed etiam nomine Rex cœpit eſſe, & dici. huius ſimili modo filius Henricus Regis nomine meruit honorari. illius filius Carolus Magnus nō ſolùm regnum, ſed etiam Imperium capto Deſiderio primus obtinuit ex Frācis. iſtius filius Otho Magnus poſt multos triumphos, primus ex Teutonicis poſt Carolos capto Berengario Romanis imperauit. Hæc ille. Neq. ab hoc numero veterum Hiſtoricorum ſeparandus eſt Luithprandus Diaconus his omnibus antiquior. ſiquidē ipſe lib. 6. cap. 6. cùm Othonem primum ante coronationem Imperialem piiſſimum Regem tantùm, deinde autem etiam Imperatorem Auguſtum fuiſſe dicat; manifeſtè ſignificat, Heinricum Othonis patrē, qui coronatus nunquam fuit, Imperatorem nunquam fuiſſe. Philippus Bergomenſis lib. 11. ſupplementi Chronicorū, apertè docet, à Ludouico Arnulphi filio vſque ad Othonem primum non fuiſſe in Germania Imperatores, ſed Reges duntaxat. deinde lib. 12 addit in Othone primo, Imperiū Germanis iterum reſtitutum. Lupoldus quoque in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. & 5. vt ipſe Il-

lyricus citat pag. 105. Othonem Imperatorem primum ex gente Saxonum facit. Addamus ſi placet etiam teſtimonium Cuſpiniani, quoniam eo auctore Illyricus mirificè delectari videtur. Othonem (inquit Io. Cuſpinianus in vita eiuſdam Othonis) plerique ſcriptores primũ Germanorum Imperatorẽ numerant, quòd Imperium à iuſta ſobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iuſt⁹ princeps, vir belli paciſq. inſignis, recuperauit Pontificis Maximi auctoritate. Habemus igitur teſtimoniis Hiſtoricorum, Principum, & ipſius Heinrici patris Othonis, nõ Heinricum patrem, ſed Othonem filium Imperatorem primum ex gente Saxonum fuiſſe. quod etiam cognomen Magni ſatis apertè ſignificare videtur. nam propterea inter omnes Imperatores Occidentis ſoli Carolus & Otho Magni cognomen inuenerunt, quòd ille ad Francos, iſte ad Saxones, Imperij Romani decus attulerit.

Capvt Tertivm.

Iam verò demonſtrandum ſupereſt, hunc ipſum Othonẽ à Põtifice Romano ad Imperiũ vocatũ prouectũq. fuiſſe. Id verò Hiſtorici omnes vna voce tradunt. atque vt à poſterioribus ſurſum verſus aſcendamus; Cuſpinianum modò dicentem audiuimus, ab Otho-

ne

ne quidem recuperatum Imperium, ſed Pontificis Maximi auctoritate. Albertus Krantzius lib. 4. Saxoniæ cap. 9. Cùm appropinquaret (inquit) Vrbi, inſigni pompa à Romanis eſt introductus, & Imperij coronam cum cōſecratione, & Imperatorio honore ſuſcepit.

Iohanes Nauclerus in Chronographia ſua, generatione 33. Otho (inquit) à Iohanne Papa Auguſtus vocatur, & ordinatur, vnctione Imperiali, ac benedictione ſublimatus. Idem quoq. docent Blondus lib. 3. decadis 2. Platina in vita Iohannis 12. quem ipſe tamen 13. vocat, Philippus Bergomenſis lib. 12. Supplementi, & Iacobus Wymphelingius in Epitome rerum Germanicarum, cap. 18. Sigebertus in Chronico: Anno (inquit) 963. Otho primus à Ioanne Papa coronatur. Lambertus Schafnaburgēſis in hiſtoria Germanica: Otho Rex (inquit) perrexit Romā; eumq́. Ioannes Papa gratāter ſuſcipiens, honorificè ſuper Cathedrā Auguſtalē poſuit, & benedictione atque cōſecratione ſua Imperatorē fecit. Otho Friſingenſis lib. 6. cap. 22. Otho (inquit) glorioſus Rex à Papia vſq. ad Vrbē progrediens, honorificè à ſummo Pontifice Ioanne, ac toto populo ſuſceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur.

Abbas Vrſpergenſis in Chronico: Ipſe (in-

quit) Romam veniens mirifico apparatu ſuſceptus, & ab eodem Apoſtolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione ſublimatus, Imperator & Auguſtus eſt appellatus.

Marianus Scotus in Chronico; Otho Rex (inquit) Romam veniens, Imperator efficitur à Ioanne Papa.

Rhegino Abbas lib. 2. Chronici, Rex (inquit) Otho Romæ fauorabiliter ſuſceptus acclamatione totius Rom. populi & Cleri, ab Apoſtolico Ioanne Imperator & Auguſtus vocatur, & ordinatur.

Luithprandus Diaconus Ticinenſis, qui tēpore ipſius Othonis floruit, lib. 6. de reb⁹ per Europam geſt. s cap. 6. Romā (inquit) veniens (Otho prim⁹) miro ornatu, miroq. apparatu ſuſcept⁹, ab eodē ſummo Pōtifice, & vniuerſali Papa Ioanne vnctionem ſuſcepit Imperij.

CAPVT QVARTVM.

Videam⁹ nūc quid pro ſentētia ſua Illyricus adferat, quāquā valde ſuſpicor fore vt mēdacia potiùs, quā argumēta nobis refellēda ſint.

Sic igitur incipit pag. 64. Indicatū eſt, quo modo Imperij poſſeſſio, & dignitas peruenerit à Græcis ad Carolum Francum, aut Germanum.] & infrà, Porrò quomodo à Frācis, ad reliquos Germanos peruenerit, nunc indicandum eſt. nam hic quoque Papæ adulatores,

s,vt vbique mendaciis omnia conſpurcant,
corrumpunt.] Videlicet Illyrico magna re-
gio eſt mẽtiri. idcirco cõfidenter alios men-
ıcij reprehendit. ſed quàm verè id faciat, te-
antur quæ ſuprà diximus, & quæ continuò
lyricus ipſe ſubiungit. ſic enim pergit: Di-
unt enim illi, quòd deficiente virtute ſtirpis
arolinę, Cardinales ſcripſerint ad Othonem
rimum, eumque creauerint Imperatorem.
uod tamen nullis certis documentis proba-
e poſſunt.] At non hoc dicunt ſcriptores, qui
unt alicuius nominis apud Catholicos, quos
u falsò Papæ adulatores vocas. pleriq. enim
Othonem Primum à Romano Pontifice Io-
nne 12. Imperatorem creatum eſſe tradunt,
on à Cardinalibus. teſtimonia paulo antè ci-
ata ſunt. atque vt verum fatear, nullum om-
ino auctorem me legiſſe memini, qui à Car-
inalibus Imperium Othoni delatum ſcri-
ſerit. Scripſerunt quidem Cardinales duo
d Othonem Imperatorem quædam aduer-
us Ioannem Pontificem; ſed poſteaquam
dem Otho ab eodem Ioanne Imperator fue-
at appellatus, & coronatus, vt Illyricus ipſe
eſtatur in hiſtoria Magdeburgenſi Cent. 10.
ap. 10. col. 535. Itaq. literæ illæ Cardinalium
ihil omnino ad rem præſentẽ faciunt. Pergit
Illyricus: Vera autem hiſtoria illius tranſla-

tionis exſtat prolixè apud Nauclerum, & Cuſpinianum. ex qua narratione liquidò patet, non poteſtate aut volũtate Papæ factá eſſe.] Id verò iam impudens eſt mẽdacium. Cuſpinianus enim (vt paulo antè citauimus) in vita Othonis ita loquitur: Imperiũ à iuſta ſobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iuſtus princeps, vir belli paciſque inſignis, recuperauit, PONTIFICIS MAXIMI AVCTORITATE. Quid hîc dicis Illyrice? liquidóne patet ex his verbis, Imperium tranſlatũ ad Germanos ſine Põtificis voluntate & poteſtate, an te potiùs egregiè eſſe mentitum? Porrò Nauclerus etſi zelo patriæ (vt ipſe fatetur) conatur aſſerere Heinricum patrem Othonis Imperatorẽ, vel certè Regem Romanorum fuiſſe; non tamen ſine voluntate Romani Pontificis fuiſſe docet (vt Illyricus noſter mentitur) quin potiùs ſententiam ſuam Nauclerus ex decretis Pontificũ adſtruere conatur. nimirũ profert Cap. Venerabilem, de electione. & Clemẽtinam, Romani Principes, de iureiurando; vbi legimus Imperium Romanũ Auctoritate Sedis Apoſtolicæ tranſlatum à Græcis ad Germanos in perſona Caroli Magni. ex quibus decretis Nauclerus colligit, Heinricum, & eius prædeceſſores Chunradum, & Ludouicum, Impe-

ratores

tores fuiſſe, quia Romani Põtifices, qui Im-
erium tranſtulerunt, apud Germanos, non
pud Gallos, aut Italos illud eſſe voluerunt.
ed hæc eius argumentatio, nec apud Illyri-
um, nec apud nos vllius momenti eſt. neque
nim Illyricus admittit, Pontificis auctorita-
e ad Germanos Imperium eſſe tranſlatum;
cet pro ſua conſtantia Nauclerum, qui illud
ocet, paſſim pro ſe teſtẽ adducat. nos autem
ätemur quidem, vel potiùs aſſerimus & de-
endimus, tranſlationem Imperij auctore Põ-
ifice factam eſſe: non tamen inde rectè poſſe
olligi arbitramur, Ludouicũ, Chunradum,
& Heinricũ, qui corona Imperij caruere, Im-
peratores Romanorum fuiſſe, niſi fortè deſi-
gnatos; quemadmodum olim Cæſares dice-
bantur qui Auguſti futuri erant, licet non-
dum eſſent rę ipſa. ſiquidẽ illi ipſi textus quos
Naucler⁹ citat, apertè docet, Germaniæ Prin-
cipes poteſtatem habere eligendi Regem, in
Imperatorem poſtmodum à Pontifice pro-
mouendum. quare tres illi, qui à Principibus
electi ad Regnum, non autem à Pontifice ad
Imperium promoti fuêre; Reges dumtaxat,
non Imperatores, ſecundùm ea capitula dici
poſſunt. Addit poſtea Nauclerus, Heinricum
patrem Othonis ideo verum Imperatorem
habendum, quòd à ſummo Pontifice Impe-

rator habitus videatur, cùm exſtet apud Gratianum diſt. 63. conſtitutio primi Heinrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus. Sed hoc totum vt aduerſus Illyricum mirificè pugnat, ita nobis parū omnino nocet. nam etiamſi in ea conſtitutione nominetur primo loco Heinricus, non tamen neceſſe eſt eum Heinricum illum eſſe qui Othonem præceſſit: imò verò probabiliſſimum eſt, illum eſſe, qui Othonem tertium ſequutus eſt. is enim verè primus Heinricus Imperator fuit, & magnam cum Romanis Pontificibus amicitiam habuit. cur autem ante Othonē nominetur, cauſa eſſe videtur, quòd eius conſtitutio, notior & recentior eſſet. Adde quòd in ea conſtitutione nulla Imperij mētio fit, nec Heinricus ille primus Imperator nominatur: quare ad cauſam noſtrā non facit, quis ille Heinricus fuerit. Pergit Illyricus: Nam quod attinet ad illam ſcriptionem Cardinalium ad Othonem, ea fuit nihil aliud quàm accuſatio Ioannis XII. hominis impuriſſimi, ac petitio, vt depoſito eo, alium meliorem Epiſcopum, aut Papam, in eius locū ſufficeret; quod etiam Otho primus ſtrenuè effectum dedit. nam tunc, & olim per omnem vetuſtatem erat iuris & auctoritatis Cæſareæ, impuros Papas caſtigare. hiſtoria habetur prolixè apud Luithpran-

ſandum Ticinenſem, Hiſtoricum fide di-
niſſimum. Veritas huius ſententiæ, & falſi-
ıs Papiſticæ, etiam ex eo eluceſcit, quia ſi ve-
: de creatione noui Imperatoris actum fuiſ-
t, eaque (vt iſti volunt) iuris ac poteſtatis
ontificiæ fuiſſet, nō Cardinales aliquot, ſed
ſemet Papa de ea ſcripſiſſet, eamq́ue per-
giſſet.] An igitur ſi ex ipſo Luithprando
emonſtrauero, non Cardinales, ſed Papam
d Othonem ſcripſiſſe, & eūdem Othonem
mperatorem creaſſe; non continuò fabula il-
a de Cardinaliū literis, & querimonia eua-
eſcet; & luce clarius apparebit, verā eſſe ſen-
entiam noſtram, Illyrico teſte, & ipſum eun-
em Illyricum, qui nos ad Luithprandum re-
iſit, ſuo ſe gladio iugulaſſe? Hæc igitur ſunt
erba Luithprandi lib. 6. de rebus per Euro-
am geſtis cap. 6. Ioannes ſummus Pontifex,
: vniuerſalis Papa, Legatos S. R. E. Ioannem
idelicet Cardinalē Diaconum, & Aronem
criniarium ſereniſſimo atque piiſſimo tunc
Regi, nunc Auguſto Cæſari Othoni deſtina-
it, ſuppliciter literis, & Regum ſignis orans;
uatenus pro Dei amore, ſanctorumq́. Apo-
tolorum Petri & Pauli, quos delictorū ſuo-
um cuperet eſſe remiſſores, ſe ſibique com-
niſſam ſanctam Romanam Eccleſiam, ex il-
orum (Berengarij, & Alberti) faucibus libe-

raret, ac ſaluti & libertati priſtinæ reſtitueret. Hæc ille. qui etiam paulo pòſt ſubiūgit, quod ſuprà citauimus, Othonem literis Papæ acceptis, mox in Italiam veniſſe, atque ab eodem Papa Imperialem coronam, & Auguſti nomen & dignitatē accepiſſe. Neq. verò Luithprandus ſolus (quanquam is etiam ſolus ſufficeret, cùm & res geſtas ſui temporis ſcripſerit, & Illyrico teſte Hiſtoricus fide digniſſimus fuerit) ſed etiàm alij grauiſſimi ſcriptores, non Cardinalium, ſed Pontificis Maximi literis Othonem Regem ad Vrbē vocatum, & ab eodem Pōtifice Imperatorem creatum ſcribunt. Abbas Vrſpergēſis in Chronico anni 962. Otho (inquit) rogatu Ioannis Papæ, & querimonia multorum de Berengario & filio proclamantium, Romam tendit; ibique Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capit. Otho Friſingenſis lib. 6. hiſt. cap. 21. Ioannes (inquit) Diaconus, & Azo Scriniarius ab Apoſtolica Sede miſsi ad Regē (Othonem) veniunt tam de tyrannide Berengarij querimoniam facientes, quàm ipſum ad defenſionē ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac totius Italiæ inuitantes. Capite verò ſequenti deſcribit idem auctor Othonis coronationem à Romano Pontifice factam. Sed vt videas, Lector, non ſolùm impudentiam, ſed etiam in-

conſtan-

onſtantiá & leuitatẽ Illyrici, legito hiſtoriam
ius Eccleſiaſticã, cent. 10. cap. 10. col. 535. ibi
quidem omnia reperies, quæ nos accerſitis
inc inde teſtimoniis cõfirmare nitimur. Ipſe
oánes (inquit Illyricus) Othonẽ Imperatorẽ
ũ ſuo, tũ Romanorũ nomine, miſsis ad eum
egatis, ad Berengarij tyrannidẽ auertẽdam,
Italiá denuò accerſiuit.] & infrà: Impera-
or externo rerum ſtatu aliquo mòdo in Ita-
a pacato, Romam adiit; ac prę́ſtito priùs Ro-
anis iuramento de ſuo erga Vrbem & Ec-
leſiam indefeſſo ſtudio, intra mœnia rece-
tus eſt: à Pontifice autem totoq. populo ho-
orificè excipitur, ac paulo pòſt Imperij dia-
emate vnà cum filio ſeptem vix annorũ ac-
epto; inſuper Germaniæ Pannoniæque titu-
, publico & ſolenni ritu, in B. Petri baſilica
nte altare à Ioáne ornatur.] Hæc ille. Ex his
itur teſtimoniis, & iis quæ paulo antè cita-
imus de coronatione Othonis; manifeſtiſsi-
è colligitur, ipſo etiam teſte Illyrico, inde
ucere veritatem ſententiæ noſtræ, vnde ip-
falſitatem eiuſdem noſtrę ſententiæ eluce-
arbitrabatur. Sed enim aliud quoq. men-
acium in verbis Illyrici ſuprà citatis ineſt,
uod non eſt vllá ratione prætereundũ. quod
im Illyricus ait, ab Othone Ioannem Pon-
ficem ſe abdicare coactum; & olim, ac per
omnem

omnem vetuſtatem iuris, & poteſtatis Imperatoriæ fuiſſe, Pontifices caſtigare, mendacium eſt impudentiſsimum. Siquidem omiſſis primis illis Pontificibus, ſanctiſsimisque martyribus, Petro, Lino, Cleto, Clemente, & cæteris ferme ad Silueſtrum vſque, quos ab Ethnicis iniquiſsimè cæſos Illyricus etiã confitetur; nec non paucis quibuſdã, quos ab hæreticis Principibus fidei cauſa iniuſtè vexatos cõſtat, quales fuêre Liberius, Felix 2. Ioánes, Sylucrius, & Martinus; cæteri omnes vſq. ad Ioannem duodecimum ab Imperatoribus Chriſtianis religiosè (vt par erat) obſeruati, ſummisq honoribus ſemper affecti ſunt. nec poterit Illyricus vllum ſcriptorẽ teſtem producere, quemadmodum nec producit, aut in libro de tranſlatione Imperij, aut in hiſtoria Magdeburgenſi, qui contrarium ſcripſerit. Quanta igitur impudentia eſt, affirmare per omnem vetuſtatem iuris Cæſarei fuiſſe caſtigare Põtifices, cùm totius vetuſtatis exempla contrarium clament? Sed nec Ioannẽ XII. Otho depoſuit, vt Illyricus iactat: neq. enim id ſibi arrogare auſus eſt pius Princeps, quod ei vel inuito Illyricus obtrudit. nam vt ſcribit Luithprandus lib. 6. cap. 6. & 7. & ex Luithprando Illyricus ipſe Cent. 10. cap. 9. col. 434. & ſequentibus, Otho Imperator cùm Ioannem

em Pontificem multorum criminum reum
ieri videret, non auſus ipſe iudicē iudicis ſui
e fac re, Synodum Epiſcoporũ Romæ coë-
it, atque eidem Synodo cauſæ cognitionem
ermiſit. Hæc enim ſunt verba Othonis in
ynodo apud Luithprandum: Quid ſuper
oc ſancta Synodus decernat, edicat. Quin
tiam in eodem libro duas Epiſtolas Othonis
d Ioannē Luithprandus refert, quibus Otho
mperator Ioannem Pontificem honorificè
dmodum appellat, neq. illi imperat, ſed eum
ogat, vt ad Synodum veniat. hoc autem eſt
nitium Epiſtolę prioris: Summo Pontifici, &
niuerſali Papæ Domino Ioanni Otho diui-
æ reſpectu clementiæ Imperator Auguſtus;
um Archiepiſcopis Liguriæ, Tuſciæ, Saxo-
iæ, Franciæ in Domino ſalutem. Romam ob
ruitium Dei venientes, dum filios veſtros,
omanos ſcilicet Epiſcopos, Cardinales, Preſ-
yteros, Diaconos, & vniuerſam plebē de ve-
ra abſentia percontaremur, & quid cauſæ
ſet, quòd nos Eccleſiæ veſtræ, veſtrique de-
nſores videre noluiſſetis: talia de vobis tāq;
bſcœna protulerunt, vt ſi de hiſtrionibus di-
erentur, vobis verecundiam ingererent. quæ
e magnitudinē veſtram omnia lateant, quæ-
am vobis ſub breuitate deſcribimus. Et in-
à, Oramus itaq. Paternitatem veſtram ob-
nixè,

nixè, venire, atque ex his omnibus vos purgare non diſsimuletis. nec illud hoc loco prætermittendum eſt, ne ipſi quidem Concilio licuiſſe in ſummum Pontificem ſententiã dicere. ſemper enim hæc vox omniũ veterum Synodorum fuit, primam ſedem (extra cauſam hæreſis) à nemine iudicari poſſe. ac licet mirandum non ſit, Othonem Imperatorem, qui Synodo intererat, minùs peritũ fuiſſe rerum Eccleſiaſticarum: ipſi tamẽ Synodo nullo modo ignoſci poteſt. ſiquidem ea Synodus (vt eſt apud Luithprandum loco notato) non ſolùm ſine vllo exemplo antiquitatis Epiſcopum primæ ſedis iudicare auſa eſt, ſed etiam illius excommunicationem contempſit, eo prætextu quòd malus Epiſcopus nec ligare poſſit, nec ſoluere. quem eſſe manifeſtum errorem, ne Illyricus quidẽ negaret. quare non immeritò Otho Friſingẽſis lib. 6. cap. 23. modeſtè Othonem Imperatorem, atq. eius Synodum reprehendit. ſed de his ſatis. Pergit hinc Illyricus, & fusè admodum, ſed præter rem, ac ſolùm vt librum ſuum paulo grandiorem faceret, hiſtoriã recitat electionis Chunradi & Heinrici, qui Othonem Magnũ proximè præceſſerunt, ex Nauclero, Cuſpiniano, Vitichindo, Luithprando, Othone Friſingenſi, Abbate Vrſpergenſi, & Rheginone. ac demum

demum nõ ſine inſigni mendacio ita conclu-
dit:En audis plurimos fide digniſſimosq. Hi-
ſtoricos vno ore teſtari, Imperiũ à Francorum
Regibus ad reliquos Germanos non per Pa-
pas, aut etiam de conſilio aut conſenſu Pa-
parum, quin potiùs cõtra eorum voluntatem,
qui id ſuis Italis aſſerere conabãtur, quos Ita-
licos pſeudoimperatorculos octo Onuphrius
nominat; ſed voluntaria electione, ac ceſſione
Gallicorum Regum, & libera electione Prin-
cipum tranſlatum eſſe.] Sed nõ rectè dixi, in-
ſigni mendacio hanc Illyrici vel narrationem
vel diſputationem eſſe concluſam: non enim
vnum tantùm, ſed quatuor inſignia mẽdacia
hac breui ſententia continentur. Primũ enim *Mendacium primum.*
ex tot Hiſtoricis nullus affirmat (Cuſpinia- *Illyrici de*
no & Nauclero omnium recentiſſimis exce- *tranſlatione*
ptis) Imperium tranſlatum à Francis ad Ger- *Imperij à Francis ad*
manos in electione Chunradi aut Heinrici, *Germanos.*
de quibus Illyricus loquitur. ſolũ enim ſcri-
bunt illi, à Francis atque Saxonibus electos
Reges Chunradum atq. Heinricum; de Im-
perij tranſlatione nihil dicunt. nos autẽ con-
trà demonſtrauimus, neutrum illorum Impe-
ratorem Romanorum fuiſſe, niſi fortè deſi-
gnatum tantùm, vt Cuſpinianus & Naucle-
rus dicere videntur. cuius rei Lectoris cuiuſli-
bet, modò ſani, appello iudicium. Deinde *Mendacium ſecundum.*
nullus

nullus eorum ſcriptorum quos Illyricus teſtes producit, cõtra voluntatem Summi Pontificis Imperium ad Saxones tranſlatum ſcribit. nam cũ de Chunrado, & Heinrico (Regibus) ſcriptores notati narrant, nullam Summi Pontificis mentionem faciunt, vno excepto Nauclero: cùm autem ad Othonem Imperatorem veniunt, omnes vno ore teſtãtur, eum à Summo Põtifice Ioanne XII. Imperatorem creatum, & coronatum. quod auté Nauclerus dicit, Romanos Pontifices temporibus Chunradi & Heinrici, Lõgobardos ſiue Italicos Principes quoſdam ad Imperium admiſiſſe: non ſignificat inuito Pontifice Chunradum & Heinricum Reges electos, & Cæſares deſignatos; ſed id tantùm ſignificat, cũ Reges Germaniæ ad coronam Imperij, & Italiæ poſſeſſioné capiendá venire aut non poſſent, aut nõ vellent, Duces Longobardorũ ſibi regnũ Italiæ vindicaſſe, & coronam Imperij à Summis Pontificibus extorſiſſe. veruntamen promptũ etiam tũ fuiſſe Pontificé ad Germanos Principes coronandos, ſi ij ad Vrbem accedere voluiſſent, dubium eſſe nõ poteſt; cùm ex Rheginone conſtet, à Papa Formoſo, anno 894. Lambertũ Longobardum Italiæ Regem, & Imperatorem dictum: & deinde tamen anno 896. Arnulphum Germaniæ Regem

gem Romam venientē, ſummo fauore exceptum, atque ab eodem Pontifice Imperij corona donatum. Iam verò quod addit Illyricus, Imperatores Italicos, qui, regnãtibus in Germania Ludouico, Chunrado, & Heinrico, in Italia imperarunt, ab Onuphrio pſeudoimperatorculos nominari; ipſi Onuphrio manifeſtè repugnat. ſiquidē Onuphrius in libris de principib⁹ Romanis honorificè admodũ loquitur de Imperio Vidonis, Lãberti, Ludouici, & Berēgarij, quos & Imperatores atq. Auguſtos paſſim vocat, & à Romanis Pontificibus coronatos fuiſſe demóſtrat. In lib. verò de Faſtis, & Triũphis Romanis, Berengarij & Alberti Regũ Italiæ meminit; Vidonis, Lamberti, & Ludouici nō meminit, neq. vſquã in eo libro vllos pſeudoimperatorculos vocat. In libro autē de Comitiis Imperatoriis grauiter inuehitur in eos, qui (vt Illyric⁹ facit) omnes Germanię Reges, Imperatores Romanorũ appellandos cenſent, etiamſi Imperij coronam à Romano Pontifice non acceperint. *Mendacium tertium.*

Non poſſum (inquit) non vehementer mirari, & reprehendere aliquot recētiorũ Germanicarum rerum ſcriptorum audaciam (ne dicam temeritatem) qui vndiq. clamant, Italos omnes, & pręſertim Romanos malè agere, rem indignam facere, quòd non omnes Ger-

maniæ Reges Imperatores appellant, neque omnium ipſorum ratio habeatur in eis numerorum notis, quibus diſtinguuntur inter ſe ij Principes qui idem nomen habent. nam volunt omnes Germaniæ Reges, quamuis à Romanis Pontificibus inaugurati nō fuerint, Imperatores & Auguſtos appellari. Hæc ille. qui eodem in loco ex ipſorum Imperatorum diplomatibus oſtēdit, Chunradum & Heinricum, qui Othonem Magnum præceſſerūt, inter Imperatores habitos non fuiſſe. quid, quòd Illyricus ſi ſibi cōſtare velit, Longobardos illos Imperatores nulla ratione contemnere, aut pſeudoimperatores appellare poteſt? eò ſiquidem belli iure illi Imperium Italiæ ſibi vindicarunt, ac Germaniæ Regibus eripuerunt, quo ipſe docet, à Carolo Magno Longobardis & Græcis quondam ereptum, atque ad Francorum regnū adiunctum fuiſſe. Huc accedit quòd Otho Magnus iam Imperator factus, in priuilegio quod Epiſcopo Pataui j Goſlino dedit, quodque exſtat apud Carolum Sigoniū lib. 7. de regno Italiæ, Berengarium Imperatorem, ac prædeceſſorem ſuum appellat. cuius Othonis iudicium meritò apud omnes, maximè apud Illyricū, magnum momentum habere debet.

Mendacium quartum. Poſtremū, idq; clariſſimum in Illyrici narratio-

ratione mendacium eſt, Imperium Romanum tranſlatum eſſe à Francis ad Saxones voluntaria electione, ac ceſſione Gallicorum Regum. Id enim in primis nullus omnino auctor ex iis quos citauit Illyricus, prodidit: deinde contrarium ex Hiſtoricis omnibus maniſeſtè colligitur, cùm ſatis conſtet inter eos qui Italiæ regnum occuparunt, ac de Imperio toto eo tempore cum Berengariis, Vidone, & Lamberto contenderunt, fuiſſe Rodulphum Burgundionem Galliȩ Regem poſt Carolum Simplicem; nec non Ludouicum Regē Prouinciæ; item Gallum, atque Hugonem Regem Arelatēſium, & Lotharium eius filium. quocirca, vt mentitur apertiſſimè Illyricus; ita verū eſt quod ſcribit Nauclerus gener. 31. poſt Arnulphum Imperatorem magnā fuiſſe inter Italos, Longobardos, Germanos, ſeu Francos Orientales, & Francos Occidentales, ſeu Gallos, de poſſeſſione Imperij concertationem.

SVMMA.

Septem Electores Imperij à Romano Pontifice conſtitutos.

CAPVT PRIMVM

POSTREMA reſtat quæſtio de ſeptem Electoribus, quam Illyricus fuſiſſimè perſequitur à pag. 89. vſque ad 138. & quoniam tres auctorum ſententias de hac ipſa quæſtione fuiſſe video; quarum vna Gregorio Quinto Romano Pontifici; altera Gregorio decimo item Rom. Pontifici; poſtrema Othoni tertio Imperatori inſtitutionem hác Septem-virorum Principum adſcribit: vt primam ſententiam, quæ veriſſima eſt, corroboremus, duas poſteriores confutare pro viribus aggrediemur. Principiò igitur Ioannes Auentinus primus eſt (quod ſciam) qui communi, & multorum auctorum ſententijs trito itinere prætermiſſo, nouam quandam ſemitam aperuit. is enim lib. 5. Annalium Boiorum pag. 510. de ſeptem Electoribus loquens, Ego, inquit, illos demum poſt fata Friderici ſecundi inſtitutos, & à Gregorio Decimo confirmatos eſſe compertum habeo.

beo. Auentinum ſequutus eſt Onuphrius Panuin⁹ in libro de Comitiis Imperatoriis. tametſi enim ignorare ſe dicit, quando, & à quo ſeptem Electorum inſtitutio manauit: affirmat tamen, ſe certò comperiſſe, incidiſſe eam in illud tempus, quod inter mortem Friderici ſecundi, & creationem Rodulphi Imperatoris interceſſit. Illud etiam addit probabile videri, illam inſtitutionem Gregorij Decimi auctoritate in œcumenico Concilio Lugdunenſi factam eſſe. quæ ſententia præſenti cauſę noſtræ nihil officit (quid enim noſtra intereſt Quintus ne, an Decimus Gregorius is Pontifex fuerit, qui Electores inſtituit, modò Pontifex aliquis inſtituerit?) verùm tamen falſa eſt, atque adeo perſpicuè falſa, vt Auentini & Onuphrij temeritas nulla ratione excuſari queat. ſiquidem Auentinus (vt paulo antè audiuimus) compertum ſibi eſſe dicit, poſt fata Friderici ſecundi, Septem-viros inſtitutos; Onuphrius autem in libro de Comitiis Imperatoriis, hæc verba ſcribere auſus eſt: Itaque cùm nullus nec Germanus, nec Italus, nec cuiuſuis gentis auctor, qui tamen ante Friderici obitum vixerit, vel verbum quidem de hac re faciat; profectò neceſſe eſt, vt longo tempore poſt Othonis tempus hoc inſtitutum fuerit. Videamus igi-

tur an reperire poſſimus auctorem, qui ante obitum Friderici ſecundi vixerit, & Electorum Imperij meminerit. Martinus Polonus Pœnitētiarius fuit Innocentij, Papæ Quarti, vt Onuphrius teſtatur in additione ad Platinam, vbi fabulam Iohannis Octaui feminæ refellit. vixit igitur idem Martinus, Onuphrio teſte, ante obitum Friderici ſecundi. nam cùm Innocentius Papa ante Fridericum obierit, vt idem Martinus ſcribit in vita eiuſdem Innocentij; non potuit certè Martinus Innocentij Pœnitentiarius eſſe, niſi ante obitum Friderici vixerit. neque multum refert quòd Onuphrius Fridericum annis quatuor ante Innocentium obiiſſe ſcripſit. nam ne ſic quidem potuit Martinus Pœnitentiarium apud Innocentium agere, niſi multos annos ætatis exegerit ante obitum Friderici, niſi Pœnitentiarius infantulus, atque adeo quadriennis fuerit. Hic igitur Martinus in vita Othonis tertij ita ſcribit: Et licet iſti tres Othones per ſucceſſionem generis regnauerint: tamen poſtea fuit inſtitutum, vt per Officiales Imperij, Imperator eligeretur. qui ſunt ſeptem: videlicet primò tres Cancellarij iſti, Maguntinenſis Germaniæ, Treuirenſis Galliæ, Colonienſis Italię: Marchio Brandeburgenſis Camerarius eſt; Palatinus Dapifer;

fer; Dux Saxoniæ enſem portat; Rex Bohemus pincernam agit. vnde verſus:

Maguntinenſis, Treuirenſis, Colonienſis,
Quilibet Imperij ſit Cancellarius horum:
Et Palatinus Dapifer; Dux portitor enſis:
Marchio præpoſitus Cameræ; pincerna Bohemus.
Hi ſtatuũt Dominũ cunctis per ſæcula ſummum.

Habemus igitur auctorem vnum, qui diſertis verbis Electorum meminit, cùm tamen ante obitũ Friderici vixerit. Sed accedat etiá ſecundus teſtis. S. Thomas Aquinas non modò ante obitũ Friderici 2. vixit, ſed etiá obijt ante Lugdunẽſe Conciliũ, in quo vult Onuphri⁹ ſeptẽ Electores Imperij à Gregorio Decimo inſtitutos. ná Fridericus ſecundus obiit (Onuphrio teſte) anno Dñi 1250. ſanctus autẽ Thomas in cælũ ex hac vita migrauit anno Dñi 1274. cũ ad Conciliũ Lugdunenſe proficiſceretur, & annũ vitæ ageret quinquageſimũ, vt S. Antoninus ſcribit, 3. parte Sũmæ hiſtorialis tit. 23. cap. 7. § 11. ex quo ſequitur, vt ſanctus Thomas annũ egerit ſextũ & vigeſimum, quo tempore Fridericus ſecundus moriebatur. Hæc autem ſunt verba ſancti Thomę, lib. 3. de regimine Principum cap. 19. Otho (inquit) Imperium tenuit vſque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus eſt Otho. & ex tunc (vt hiſtoriæ tradunt)

per Gregorium Quintum genere ſimiliter Teutonicum prouiſa eſt electio. vt videlicet per ſeptem Principes Alemaniæ fiat, quæ vſque ad iſta tempora perſeuerat, quod eſt ſpacium ducentorum ſeptuaginta annorum, vel circà, & tantum durabit, quantum Romana Eccleſia, quæ ſupremum gradum in principatu tenet, Chriſti fidelibus expediens iudicauerit. Hæc ſanctus Thomas. Prodeat verò & tertius teſtis. B. Auguſtinus Triumphus (vt ex Epitaphio conſtat, quod exſtat inciſum in ſepulchro eius Neapoli, in Eccleſia Eremitarum Auguſtinianorum) obiit anno Domini 1328. cùm vixiſſet annos octoginta quinque. quo circa neceſſe eſt eum anno Domini 1250. quo Fridericus 2. obiit, fuiſſe annorum ſeptem; & anno 1274. quo Lugdunenſe Concilium à Gregorio Decimo coactum eſt; annorum fuiſſe vnius & triginta; proinde vixiſſe non modò ante Concilium Lugdunẽſe, & Gregorij Decimi Pontificatũ, ſed etiã antequã Fridericus 2. moreretur. Hic igitur auctor in Summa de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 35. art. 2. ita loquitur: Gregori⁹ Quint⁹, tempore Othonis Imperatoris, conuocatis & requiſitis Principibus Alemaniæ, ſeptẽ Electores inſtituit, officiales ipſius curiæ Imperialis: quatuor laicos, vt Regem Bohemiæ, Ducem

cem Saxoniæ, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgenſem: & tres clericos, Archiepiſcopum Maguntinenſem, Treuirenſem, & Colonienſem. Iam verò ſi tres iſti teſtes Onuphrio atque Auentino minimè ſatisfaciunt; accedat etiam quartus, Henricus Cardinalis Hoſtiēſis, qui, teſte Tritthemio in lib. de ſcriptoribus, anno 1240. florebat, nimirum anno decimo ante obitum Friderici, & trigeſimo quarto ante Concilium Lugdunenſe à Gregorio Decimo celebratum. is enim explicans decretalem Innocentij, quæ incipit, Venerabilem; ſeptē numerat ac nominat Principes, ad quos Electio Imperatoris antiquo iure pertineat. Accedat etiā quintus teſtis, quē Illyricus antagoniſta noſter producit. exſtat enim (vt ipſe ait) Chronicū manu ſcriptū, ex quo plurima Albertus Krãtzius ad verbum deſcripſit. Eſt autem Chronici illius auctor Friderici II. æqualis, & ante obitum ei⁹ ſine dubitatione vixit, cū ipſe teſtetur cœptū à ſe ſcribi Chronicū illud anno Dñi 1240. id eſt, decēnio ante mortē Friderici. in eo igitur Chronico ſic auctor loquitur, Papa Gregorius (Nonus) inſolētias Imperatoris contra Eccleſiā metuēs, Principes ſuper electione alteri⁹ ſolicitauit, ſed nihil profecit. quia quidā Principū ei reſcripſerunt, nō eſſe ſui iuris Im-

peratorem ſubſtituere, ſed tantùm electum à Principibus coronare. electio enim ad illos dignoſcitur pertinere. Ex prætaxatione Principum, & conſenſu, eligunt Imperatorem, Treuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis. Palatinus eligit, quia Dapifer eſt; Dux Saxoniæ, quia Marſcalcus; & Margrauius de Brandeburga, quia Camerarius. Rex Bohemiæ, qui pincerna eſt, non eligit, quia Teutonicus non eſt. Hæc ille. Neque mirari debet quiſquam, quòd hic auctor Regem Bohemiæ à numero Electorum excluſerit, cùm is tamen ſeptimus Elector numerari ſoleat. nam reuera Bohemiæ Rex nō eligit cum cæteris; ſed ſolùm quando ſex Electores inter ſe ita diuiduntur, vt tres vni, & tres alteri ſuffragentur, tum ille ius habet ex duobus electis alterutrum nominandi. Sic enim loquitur Oſtiēſis in cap. Venerabilem, de elect. Septim⁹ eſt dux Bohemię, qui modò eſt Rex; ſed iſte ſecundùm quoſdam non eſt neceſſarius, niſi quando alij diſcordarent. Idem cum Oſtiēſe docent gloſſa in cap. Ad Apoſtolicæ, de ſent. & re iudic. lib. 6. Albericus in l. Bene à Zenone. C. de quadrien. præſcrip. Baldus in Margarita, verbo Annus. Card. Florētinus in cap. Venerabilem, de elect. §. 1. num. 6. &

alij.

alij. Cùm igitur tẽpore Gregorij Noni electio Imperatoris ad Septem-viros pertineret, vt is auctor diſertis verbis teſtatur, qui tum viuebat; quis Auentini atque Onuphrij temeritatem excuſare poterit, qui tam confidenter ſcribunt, ſibi compertum eſſe, Electores Imperij non ante Gregorij Decimi tempora, & Friderici obitum inſtitutos? His addo tres alios teſtes, quos etſi non conſtat vixiſſe ante obitum Friderici, conſtat tamen aut tũ vixiſſe, aut certè nõ diu poſtea, vt nullo modo ignorare potuerint, quid egerit Gregorius Decimus, cuius temporibus ipſi vixerunt. Hi ſunt, Lupoldus Bambergenſis, Aluarus Pelagius, & Iohãnes Villanus, qui omnes florebãt ſedente in Apoſtolica ſede Iohanne vigeſimo ſecundo, id eſt, anno ſecundo & quadrageſimo poſt Lugdunenſe Concilium à Gregorio Decimo celebratum. ac Lupoldus quidem in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. ſic ait: Tempore Othonis tertij, qui filiis caruit, fuit inſtitutum, vt per certos Principes Germaniæ, ſcilicet per Officiatos Imperij, ſeu Curiæ imperialis, eligeretur Imperator. Hæc ille. qui etiam paulo pòſt ſeptem illos Principes enumerat, atque eoſdem verſiculos adſcribit, quos ſuprà ex Martino Polono retulimus.

limus. Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu Eccleſiæ, art. 41. de ijſdem ſeptem Electoribus loquens, *Iſta*, inquit, *electio incepit anno Domini 1003. & perſeuerabit, quantum Eccleſia Romana permiſerit, cuius eſt regna trāſferre.* Iohannes Villanus lib. 4. Hiſtoriæ Florentinæ cap. 2. Italicis verbis tradit poſt obitum Othonis tertij conſtitutum fuiſſe, idq. ſummi Pontificis auctoritate, vt deinceps à ſeptem Imperij Principibus Imperator diceretur, quos etiam ibidem enumerat, eorumq. officia circa obſequiū Imperatoris deſcribit. Accedat poſtremò teſtimoniū ipſorum Electorum, quorum publicæ literæ ſcriptæ anno 1279. Romæ exſtant authenticæ. in iis enim literis fatentur ipſi, iā olim à Sede Apoſtolica Electores Imperij in Germania conſtitutos. non eſt autem credibile, per eam vocem (olim) eos intelligere voluiſſe tempora Gregorij Decimi, aut Concilij Lugdunenſis, cùm epiſtola ſcripta ſit tantùm quatuor annis poſt obitum Gregorij, quinque verò poſt Concilium Lugdunenſe. neque illud hoc loco prætereundum videtur, eos Principes qui epiſtolam iam dictam ſcripſerunt, aut omnes, aut certè eorum aliquos vixiſſe ante obitum Friderici ſecundi, cùm inter Friderici obitum, & tempus epiſto-

Hoc teſtimonium habes inferiùs cap. 3. integrè adſcriptum.

lǽ

læ anni tantùm 29. interceſſerint. Itaque vndique Onuphrij atque Auentini iudicium non modò falſitatis manifeſtæ, verùm etiam intolerandæ temeritatis arguitur.

Capvt Secvndvm.

Sed occurrit Onuphrius, ac duobus grauiſſimis argumentis cùm ſententiam noſtram refellit, tum ſuam corroborat. In primis illud adducit: quod ſi verum eſſet, quod nos defendimus, Gregorij Quinti, atque Othonis tertij tempore, Electores Imperij conſtitutos; incredibilis negligentiæ accuſandi eſſent plurimi ſcriptores, qui rem tantam ſilentio inuoluerunt. nihil enim de hac re Vitichindus, nihil Luithprandus, nihil Lambertus, nihil Rhegino, nihil Marianus, nihil Otho Friſingenſis, nihil Abbas Vrſpergēſis, nihil Sigebertus, nihil alij veteres ſcripſerunt. Deinde percurrit electiones Imperatorum ab Othone 3. vſque ad Fridericum 2. ac demonſtrat eos electos fuiſſe non à ſeptem dumtaxat Principibus, ſed ab omnibus quotquot ex Germania & Italia intereſſe voluiſſent. cuius demonſtationis hîc breuem ſubiiciam ſummam. Heinricum ſecundum Regem, ſed Imperatorē primum, qui Othoni tertio proximè ſucceſſit, electum ab omnibus totius regni primoribus ſcribit Otho Friſing.

ſing. lib. 6. cap. 27. Chunradum item Regem ſecundum; & primum Imperatorem, communi omnium procerum conſenſu electum ſcribit idem Otho Friſing. lib. 6. cap. 28. nec non Abbas Vrſpergen. in Chronico anni milleſimi vigeſimi quinti; vbi inter alios Electores numerat Epiſcopum Bambergenſem. Heinricum quartum Regem, tertium Imperatorem electum ab Epiſcopis, ac Principibus Germaniæ, ſcribit Abbas Vſpergēſis in Chronico anni 1053. Heinricum Quintum Regem Imperatorē quartū electū ab vniuerſis totius Imperij Romani Principibus, tum Eccleſiaſticis, tum Laicis, qui duo & quinquaginta numerabantur, ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1106. vbi etiam addit, ſolum abfuiſſe Saxoniæ Ducem, nec tamen vllam rationem eius abſentiæ habitam eſſe dicit. Lotharium Secundum electum ab Archiepiſcopis duobus, Epiſcopis octo, Abbatibus permultis, & eminentioribus aulæ regalis Primatibus, ſcribit continuator Sigeberti in Chronico anni 1126. quo tempore auctor ille florebat. Chunradum tertium Regem, ſecundum Imperatorem, electum à multis Principibus, non vocato Duce Saxoniæ, & Duce Noricorum, vacante etiam ſede Moguntina, ſcribit Otho Friſing.

ſing. lib. 7. cap. 22. Fridericum Primum ab omnibus totius Germaniæ Principibus electum, ſcribit Otho Friſing. lib. 2. de rebus geſtis Friderici cap. 1. Philippum à Sueuis, & Saxonibus, & Bauaris, & Bohemis, & Principib⁹ quamplurimis Rheni electum, ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico. Othonem Quartum à Colonienſibus, & Argentinenſibus, aliiſque nonnullis electum; ſcribit idem Abbas in eodem loco. Fridericum II. adhuc puerulum ab Alemaniæ Principibus penè omnibus viuente patre electum; ac deinde rurſus in Schiſmate aduerſus Othonem Quartum à Rege Bohemiæ, Duce Auſtriæ, Duce Bauariæ, Lantgrauio Thuringiæ, aliiſque plurimis Principibus electum, ſcribit idem auctor ibidem. Hæc ſanè argumenta, negare non poſſum quin grauia ſint, & nullo modo à viris prudentibus contemnenda: quamquã ad eam controuerſiam, quã nos præcipuè explicandã ſuſcepimus, nihil ferè pertineant. nos enim (vt ſuprà diximus) non multum laboramus, vtrum Gregorius Quintus, an Decimus, an aliquis alius ius eligendi Principem certis Electoribus dederit; modò qui id fecit, Romanus Põtifex fuerit: quod quidem paulo pòſt aduerſus Illyricum clariſſimè demonſtrabimus. tametſi autem ad cauſam noſtram

parum

parum faciat definire, vtra verior ſit opinio, ea ne, quæ Gregorium Quintum auctorem facit eius decreti; an illa, quæ alteri cuidã Pontifici rem totã tribuit: quia tamen prior opinio verior eſt, nitemur eam paucis explicare. Igitur ex iis quæ dicta ſunt, vnum exploratum ac certum haberi debet; alterum in quæſtionem vocari poteſt. Exploratũ ac certum haberi debet, ſanctionem illam de Electoribus non tempore Friderici II. ſed annis plus ducentis ante Imperium Friderici, factam eſſe. Nam cùm ſoli Auentinus atque Onuphrius, qui hoc noſtro ſeculo ſcripſerunt, eam ſanctionem editam eſſe dicant poſt obitum Friderici II; cõtrà verò ſanctus Thomas, B. Auguſtinus Triũphus, Martinus Polonus, Henricus Hoſtienſis, auctor innominatus Henrici æqualis, Lupoldus Bambergenſis, Aluarus Pelagius, Io. Villanus, ipſi deniq. Electores Principes, qui vel Friderico II. viuente, vel paulo poſt eius obitum ſcripſerũt, conſtanter affirment, eandem illam ſanctionem non eſſe editam ſuo tempore, ſed ante annos plus ducẽtos; nec vllus omnino inueniatur auctor antiquus, qui eam ſanctionem poſt obitum Friderici 2. editam ſignificauerit: quis non videt Onuphrium & Auentinum maluiſſe temere diuinare, quàm rem certam, & exploratam

ratam ab idoneis teſtibus accipere? Quod in quæſtionem vocari poteſt, illud eſt, vnde factum ſit, vt tot Imperatores poſt Othonē tertium ab Electoribus multo pluribus quàm ſeptem electi fuiſſe inueniantur. Ad quam ſanè quæſtionem duplex reſpōſio adhiberi poteſt. Prima reſpōſio eſt, plures omnino quàm ſeptem ad electionem conuenire ſolitos; ſed qui non tam eligerent, quàm à Septem-viris electum agnoſcerent, eique præſentia ſua fauerent. nam hoc etiam tempore multo plures conueniunt ad electionem, quàm ſeptem, & omnium habetur ratio; licet ſoli Septem-viri propriè ius habeant eligendi. Quod autem in argumēto Onuphrij dicitur, in Heinrici quinti, & Chunradi tertij electione Ducem Saxoniæ nō adfuiſſe, verum eſt quidem; ſed non poteſt inde colligi, nō fuiſſe Ducem Saxoniæ vnū ex numero Septem-virûm Electorum. Abbas enim Vrſpergēſis diſertis verbis ſcribit, in electione Heinrici quinti Ducem Saxoniæ non-adfuiſſe, quòd ſenectute impediretur. ex quo intelligimus, eum adeſſe debuiſſe; & vel per Legatos, aut epiſtolā adfuiſſe; vel certè iuri ſuo ceſſiſſe. In electione autem Chunradi tertij ſcribit Otho Friſingenſis loco notato, Ducem Saxoniæ, qui exſpectatus nō fuerat, eam electionem pro ille-

gitima atque irrita habuiſſe: quamuis poſtea pro bono pacis aſſenſum præbuerit, & electionem factam ſuo etiam calculo cõfirmauerit. Altera reſponſio eſſe poſſet, ſanctionem illam à Gregorio quinto Pontifice, Othone tertio Imperatore cõſentiente factá eſſe; ſed nõ continuò omnes partes ei⁹ decreti in mores induci potuiſſe. quatuor enim eius decreti videntur eſſe partes: vna, vt non hereditate, ſed electione ad Imperiũ veniatur. altera, vt ſoli Principes, nõ etiã populus eligat. tertia, vt ij Principes Germani ſint, ad quos nimirum initiò trãſlatum Imperium fuerat. poſtrema, vt non omnes Principes Germani, ſed ſex dumtaxat aut ſeptem Imperatorem eligant. Et quidem pars prima iã antea in vſu eſſe cœperat, ſed tunc primùm ſanctione ſtabilita eſſe videtur. nam in Familia Caroli Magni Imperium hereditarium fuerat vſque ad Ludouicum Arnulphi Imperatoris filium: deinceps electio locum habuit: veruntamen certũ decretum, vt electione dumtaxat, non propagatione naturali ad Imperiũ veniatur, nullum legitur exſtitiſſe ante Othonis tertij tempora. meminit huius rei Otho Friſingenſis. lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. 2. Id iuris (inquit) Romani Imperij apex, videlicet non per ſanguinis propaginem, ſed per Principum electio-

electionē Reges creare, ſibi tanquam ex ſingulari vendicat prærogatiua. meminit eiuſdem Innocentius tertius Pontifex in epiſtola ſuprà notata ad Ducē Thuringiæ, vbi monet Principes, vt caueant, ne ius ſuum eligendi Regem Romanorum amittant, ſi ſæpius filios parentibus in Imperio ſuccedere patiantur. Altera item decreti illius pars continuò à morte Othonis tertij vſu recepta eſt. nā vſque ad illud tempus, non ſoli Principes, ſed vniuerſus populus ad electionem conuenire ſolitus erat. Chunradum enim, qui Ludouico Arnulphi Imperatoris filio ſucceſſit, omnis populus Francorum & Saxonum elegit, teſte Vitichindo lib. 1. rerū Saxonicarum, & Luithprando lib. 2. cap. 7. rerū in Europa geſtarū. Heinricū ſucceſſorē Chunradi ab omni populo Francorum & Saxonū Regem creatum, ſcribit idem Vitichindus in eodē libro. Othonē Magnum, Henrici Regis filium, ab vniuerſo populo electum, Vitichindus lib. 2. eiuſdem operis teſtatur. Othonem ſecūdum Regem appellatum ab omni populo, omnibusq; procerib9, ſcribit Cōtinuator Rheginonis in Chronico anni 961. Othonē 3. Regem creatum à Germanis, qui tū frequentes Romæ aderant, vbi paulo antè Otho ſecundus obierat, teſtatur Platina in vita Benedicti Se-

ptimi. Deinceps autem (quod ſciam) electioni populus nunquam interfuit, ſed valuit decretum, vt ſoli Principes Regem eligerent. Tertia porrò pars, vt ſoli Germani, non etiam Itali intereſſent, diu poſtea vim ſuā obtinuit. & quoniā hoc loco Illyricus more ſuo mendacia admiſcet, paucis ea refutanda ſunt. ſic igitur ille pag. 130. Illud (inquit) non poſſum bona conſcientia reticere, nequaquam probandum eſſe, quòd Onuphrius iſte indicans, quinam ab initio ante conſtitutos ſeptē electores Imperatores elegerint, primo loco inter illos vetuſtiores Electores nominat Pontificem, ſeu eius Legatos: ſecundo Comitem Taurinenſem, & Marchionem Montis ferrati; quibus in genere addit, & alij quidā Itali: poſtea demum illis adiungit omnes Principes Germaniæ. Hanc ſuam enumerationem cùm profiteatur ſe veterum Hiſtoricorum teſtimoniis probare velle, proferatque multorum dicta; nec vnus quidem ex illis, vel Pontificem, aut Pontificis Legatos, vel aliquem Italicum Principem Imperatorum electioni interfuiſſe teſtatur: ſed tantùm Germanicos Principes, omnes vno ore teſtantur elegiſſe Imperatorem.] Ego verò nunquam crediſſem, Illyricum tam fuiſſe mendaciorum amicum, vt etiam diceret, ſe non potuiſſe bona con-

conſcientia ea reticere, quæ ſunt mendacia manifeſta. quid enim hoc aliud ſignificat, niſi non potuiſſe cum bona conſcientia nō mentiri? Audi enim veteres Hiſtoricos inter Electores Imperatoris modò Romanum Pontificē, modò eius Legatos, modò Italicos Principes numerantes. Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1053. Filium (inquit) ſuum Heinricum, Romani Pontificis, cunctorumque Pontificum, & Principum regni ELECTIONE Regem conſtituit. Continuator Sigeberti in Chronico anni 1126, Menſe Auguſto (inquit) Legati Apoſtolicæ Sedis, & Archiepiſcopi cum Epiſcopis & Optimatibus Imperij ex condicto conuenientes Moguntiæ, cōſultant ſibi & toti Romano Imperio de ſubſtituendo Rege. Lotharius Dux Saxonum, vir ſapiens, & induſtrius, & Eccleſiaſtico iuri deuotus, præpotens diuitiis, & victoriis omnium conſenſu ELIGITVR. Otho Friſingenſis lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. primo, Anno (inquit) ab Vrbe condita 1800. ab Incarnatione verò Domini 1152. decedēte ab hac luce, vernali tempore (id eſt) ſexta feria proxima, vt dictū eſt, poſt caput Ieiunij, in ciuitate Bambergēſi piiſſimo Rege Chunrado, 3. Nonas Martij, id eſt, tertia feria poſt Oculi mei, in op-

pido Franconefurt, de tam immenſa Tráſalpini regni latitudine vniuerſum (mirum dictu) Principum robur, non ſine quibuſdam ex Italia Baronibus, tanquam in vnum corpus coadunari potuit, vbi cùm de eligendo Principe Primates conſultarent (nam id iuris Romani Imperij apex videlicet non per ſanguinis propaginem deſcendere, ſed per Principum electionem Reges creare ſibi tanquam ex ſingulari vendicat prerogatiua) tandem ab omnibus Fridericus Sueuorum Dux, Friderici Ducis filius, petitur, cunctorumque fauore in Regem ſublimatur. Hæc ille. Idé Otho Friſingenſis lib. 7. Hiſt. cap. 22. Chunradum (inquit) Imperatoris Heinrici ſororium, præſente Theoduino Epiſcopo Cardinali, ac S. R. E. Legato, Summi Pontificis, ac totius Romani populi, vrbiúmque Italiæ aſſenſum promittente, nonageſimum tertium ab Augusto Regem creant. Hæc ille. Habemus igitur Romanum Pontificem per ſe, vel per Legatos, necnon Italicos Principes cú Germanis aliquando electioni interfuiſſe. Poſtea tamen, vt diximus, paulatim ſolis Germanis Principibus id iuris relictum eſt, vt Regé Romanorum eligerent; Romanus autem Pontifex, electione confirmata, eúdem ad Imperiũ promoueret; vt Innocétius Tertius aper-

tiſſimè

tiſſimè confitetur in epiſtola ad Ducem Thuringiæ, vnde exſtat cap. Venerabilem, de electione. Poſtremam decreti illius partem, quæ numerum Electorum ad ſeptenarium redigit, poſt electionem Friderici 2. vſu recipi cœptam eſſe conſtat ex omnibus Hiſtoricis qui poſt illa tempora ſcripſerunt. Credibile verò eſt, conſtitutionem iſtam, quatenus excludebat omnes Principes ab electione, ſeptem dumtaxat exceptis, ideo non fuiſſe initio admiſſam, quia odioſa erat, & nec Principes facilè ſe patiebantur excludi, nec Imperator audebat tot Principes ſibi infeſtos reddere: ſed tamen occaſione ſchiſmatum, quæ temporibus Friderici 2. in Imperio quotidie exoriebantur, tandem aliquando omnium conſenſu eſſe receptam.

Capvt. Tertivm

Sed iam Auentino, atque Onuphrio dimiſſis, ad Illyricum veniamus. Inſtitutos igitur ſeptē Electores antiquis temporibus nō negat Illyric⁹; id vnū negat, eā cōſtitutionē Sūmi Pōtificis auctoritate factā eſſe, remq. totā Imperatori adſcribit. Nos contrà ſummam rei Pontifici Maximo tribuimus, etſi conſenſum quoque Imperatoris adhibitum non negamus. Quia verò quæſtio Hiſtorica eſt, atq. à teſtium idoneorum fide & multitudine pendet, pro-

feramus nos primùm teſtes noſtros, deinde quid Illyricus adferat videamus.

Primus igitur teſtis ſit Innocentius Tertius, quem Illyricus pag. 120. teſtem eſſe dicit omni exceptione maiorem. is enim diſertis verbis teſtatur, à Sede Apoſtolica ad certos Germaniæ Principes poteſtatem eligendi Regis Romanorum perueniſſe. Verùm (inquit in epiſt. ad Ducẽ Thuringiæ, vnde exſtat cap. Venerabilem, de electione) illis Principibus ius & poteſtatem eligendi Regem, in Imperatorem poſtmodum promouendum recognoſcimus vt debemus, ad quos de iure, & antiqua conſuetudine noſcitur pertinere: præſertim cùm ad eos ius & poteſtas huiuſmodi ab Apoſtolica Sede peruenerit, quæ Romanũ imperium in perſona magnifici Caroli à Græcis tranſtulit in Germanos. Hæc ille. qui etſi nõ meminit Gregorij Quinti, tamen id affirmat quod potiſſimùm hoc loco probare contendimus. Innocentium ſequuntur ex Italicis & Gallicis ſcriptòribus Henricus Hoſtienſis, S. Thomas Aquinas, B. Auguſtinus Triumphus, Aluarus Pelagius, & Io. Villanus, ſuprà citati: necnon Philippus Bergomenſis lib. 12. ſupplementi Chronicorum: Blondus Flauius lib. 3 decadis 2. Baptiſta Platina in vita Gregorij Quinti, Raphael Volaterranus lib. 22. Anthro-

Anthropologiæ: Polydorus Virgilius lib. 4. de Inuentoribus rerũ cap. 7. aliàs 10. Item Io. Andreas in cap. Ad Apoſtolicæ, de ſentent. & re iudic. l. 6. & in cap. Venerabilẽ, de elect. Card. Florent. in idẽ cap. Venerabilẽ, §. 1. col. 3. in 6. q. num. 7. Alberic⁹ in l. Bene à Zenone num. 5. de quadrien. præſcript. Baldus in ſua Margarita, verbo Ann⁹. S. Antoninus p. 3. t. 22. cap. 5. §. 13. Andreas Alciatus (quem virum doctiſſimum; atque hiſtoriarum peritiſſimum vocat Illyricus pag. 57.) in Commentario legis, Bona ciuitatis; ff. de verborum ſignificatione, & in libro de ſingulari certamine cap. 32. Multi prętérea cùm Iureconſulti, tum Hiſtorici, quos longum eſſet recenſere. Ex Germanis habemus inprimis Iordanum quendam, quem ipſe Illyricus citat pag. 90. cuius hæc ſunt verba in lib. de Tranſlatione Imperij: Factum eſt, quòd ſanctus Carolus Magnus Imperator de conſenſu & mandato Romani Pontificis ordinationem ſibi diuinitus inſpiratam inſtituit, & præcepit vt Imperium Romanorum apud electionem Canonicã Principum Germanorum in perpetuum remaneret. Hæc ille. Certè autem ſi Carolus Imperator iuſſu Romani Põtificis Electores Imperatoris inſtituit; eius inſtitutionis auctor primus ac præcipuus Summus Pontifex fuit. Siquidẽ in re quam-

uis maior eſt auctoritas eius qui iubet, quàm eius qui alterius iuſſum exequitur. Neque hoc Iordani teſtimoniũ pugnat cum eo quod alij ferè omnes ſcribunt; tempore Othonis tertij, qui ducentis annis Carolo Magno poſterior fuit, eam ſanctionem editam. nam Carolus Magnus inſtituit quidem, vt electio penes Principes eſſet; ſed neq. dignitatem Electorum ad certos Principes reſtrinxit; neque voluit vt electio locum haberet, niſi deficiente ſucceſſione legitima filiorum. conſtat enim, vt ſuprà diximus, Imperiũ hereditarium fuiſſe Caroli Magni filiis & nepotibus: temporibus autẽ tertij Othonis, Gregorius Quintus Pontifex, hereditaria ſucceſſione excluſa, ſolam electionem certorum Principum in Imperio locum habere voluit.

Iacobus Wymphelingius, auctor item Germanus, in Epitome rerum Germanicarum c. 20. ſic ait: Gregorius cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortunæ; vtq. is qui cæteris virtute præſtaret, præeſſet etiã dignitate; ſanctionẽ tulit, haud abnuẽte Othone, de Imperatore deligendo, anno Chriſti 1002. quã vſq. ad noſtra tempora ſeruatã videmus, videlicet ſolis Germanis licere principem eligere, qui Cæſar, & Romanorum Rex appellatus, tum demũ Imperator & Auguſtus habere-

beretur, ſi eum Romanus Pontifex inunxiſſet.

Albertus Krátzius & ipſe Germanus lib. 4. Saxoniæ cap. 25. Gregorius (inquit) ad vndecimum, quo abfuerat, menſem reſtitutus, acerrimam de accepta à Romanis iniuria vltionem ſumpſit. paulo enim poſtea quàm redierat, eá fecit de Imperatoris electione ſanctionem, quá hucuſque per annos iam quingentos ſeruatam videmus, ſolis licere Germanis, qui inde Electores ſunt dicti, Principem deligere; qui Cæſar tunc, & Romanorum Rex dictus, ſi à Romano Pontifice coronabitur, Imperator Auguſtus appelletur.

Iohannes Nauclerus natione Germanus: in 2. volumine Chronographiæ, generatione 34. ita ſcribit: Saluari poteſt, quod ex monumentis Aquileienſis Eccleſiæ traditum inuenitur, ſanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Silueſtri temporibus factam eſſe. nam etſi Gregorius ſanctionem inſtituerit, ille tamen Silueſter electionem primam iuxta ſanctionem factam approbauit. Et infrà: Anno ſalutis ſecundo ſupra milleſimum, Othone tertio mortuo, Germani Electores conceſſo iuri per ſanctionem Gregorij Quinti, & Othonis tertij primùm innitentes, Heinricum Ducem Bauariæ, comitem

Bam-

Bambergenſem, Claudum poſtea dictum, Cæſarem declarant. Hæc ille.

His adde Io. Carionem lib. 3. Chronici, & Ioannem Cuſpinianum in vita Othonis tertij, & ipſum Illyricũ cũ collegis ſuis Magdeburgenſibus Centuriatoribus. omnes enim iſti diſertis verbis docent, aut Gregoriũ Pontificem, aut certè Othonem, ope & auctoritate Gregorij ſanctionem illam de Electoribus edidiſſe. Ac vt Illyricus intelligat quanti faciamus grauiſſimam eius, collegarumque ipſius auctoritatem, teſtimonium iam antea in primo capite adſcriptum, hoc etiam loco in eius gratiã iterũ adſcribemus. Sic igitur habet Centur. 10. cap. 10. col. 546. Gregorius ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturus, ſanxit, vt penes ſolos Germanos ius eſſet eligendi Regem, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Auguſtus appellaretur.] Hæc ille.

Accedant poſtremò duo grauiſſima teſtimonia, vnum Concilij Generalis, alterum ipſorum Imperij Electorum. Exſtat enim in Clementina, Romani Principes, De iureiurando, decretum Concilij Viennenſis generalis, in quo hæc habentur verba: Eccleſia Romana à Græcis Imperiũ tranſtulit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Princi-

pes

pes ius & poteſtas eligendi Regem, in Imperatoré poſtmodũ promouendũ, peruenit. Exſtat ité Electorũ Imperij publicũ inſtrumentũ ad Nicolaũ Tertiũ Pontificé miſſum, quod, ad maiorem rei fidem, totum hoc loco ſubiiciemus, deſcriptum ex autographo, quod Romæ in arce ſancti Angeli conſeruatur.

Inſtrumentum publicum Germanorum Principum.

Nos Principes Imperij vniuerſis præſentem paginam inſpecturis. Complectens ab olim ſibi Romana Mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen, temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram. plantans in ea Principes tamquam arbores præelectas, & rigans illas gratia ſingulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, vt ipſius Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, velut Germé electum per ipſorum electionem, illum, qui frena Romani teneret Imperij, germinarent. Hic eſt illud luminare minus in firmamento militãtis Eccleſię: per luminare maius, Chriſti Vicariũ, illuſtratũ. Hic eſt qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit & cõuertit, vt eius præſidio paſtorum Paſtor adiutus, oues ſibi creditas

ditas ſpirituali gladio protegendo communiat, temporali refrænet, & corrigat ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Vt igitur omnis materia diſſenſionis & ſcandali, ſeu etiam rancoris occaſio inter ipſam Eccleſiam & Imperium auferantur, & ij duo gladij in domo Domini conſtituti, debito fœdere copulati, ſe ipſos exerceant, in vtilem reformationem regiminis vniuerſi, & nos in actu voluntatis & operis inueniamur filij deuotionis & pacis, qui tam Eccleſiam, quàm Imperium confouere tenemur: quicquid per Dominum noſtrum R. Dei gratia Romanorum Regem ſemper Auguſtum ſanctiſſimo Patri & Domino noſtro D. Nicolao Papæ III. eiuſque ſucceſſoribus, & ipſi Romanæ Eccleſiæ recognitum, confirmatum, ratificatum, innouatum, de nouo donatum, declaratum, ſiue conceſſum, iuratum, & actum, ſeu factum eſt per priuilegia, vel quæcunque alia ſcripta quorúcumq. tenorum ſuper recognitionibus, ratificationibus, approbationibus, innouationibus, confirmationibus, donationibus, conceſſionibus, & factis, ſeu geſtis tam aliorum Imperatorum, & Regum Romanorum prædeceſſorum Regis eiuſdem, quàm ipſius Regis, & ſpecialiter ſuper fidelitate, obedientia, honorifi-

norificentia,& reuerẽtia per Romanos Imperatores & Reges Romanis Pontificibus, & ipſi Eccleſiæ impendendis, ac poſſeſſionibus, honoribus, & iuribus eiuſdem Eccleſiæ: Et nominatim ſuper tota terra quæ eſt à Radicofano, vſque Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatu Spoletano, Terra comitiſſæ Matildis, Ciuitate Rauennæ & Emilia, Bobio, Ceſena, Foropopuli, Forliuio, Fauẽtia, Imola, Bononia, Ferraria, Comaclo, Adrianis, atque Gabello, Arimino, Vrbino, Monteferetri, Territorio Balnẽ. Comitatu Brettenorij, Exarchatu Rauennæ, Pentapoli, Maſſa trabaria cum adiacentibus terris, & omnibus aliis ad prædictam Eccleſiam pertinentibus, cum omnibus finibus, Territoriis, atque Inſulis in terra mariq́ue ad Prouincias, Ciuitates, Territoria, & loca prædicta quoquomodo ſpectantibus, nec non ſuper Ciuitate Romana, & Regno Siciliæ cum omnibus ad ipſam ſpectantibus tam citra Farum, quã vltra, Coriſca quoque, atque Sardinia, & cæteris terris, ac iuribus ad ipſam Eccleſiam pertinentibus: Nos noſtri nomine Principatus in omnibus & per omnia approbamus, & ratificamus, ac iiſdem omnibus, & ſingulis, & quibuſcunque aliis ſuper eiſdem per eundem Regem quoquomodo factis, & in poſterũ faciendis,

ciendis, voluntatem noſtram, aſſenſum, atq. conſenſum vnanimiter & concorditer exhibemus. Et promittimus, quòd contra præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum, nullo vnquam tempore veniemus; ſed ea omnia & ſingula pro poſſe noſtro procurabimus inuiolabiliter obſeruari. & vt hęc noſtra voluntas, approbatio, ratificatio, aſſenſus, conſenſus, atq. promiſſio à nobis eiſdem Romanis Pontificibus, & Eccleſiæ in perpetuum obſeruentur, hoc præſens ſcriptum inde fieri fecimus, noſtrorumq; ſigillorũ munimine roboratũ. Actum & Datum anno Domini M. CC. LXXIX. Indictione VII. regnãte Domino noſtro prædicto D. R. Romanorum Rege, glorioſo Regni eius anno ſexto.

Hos igitur nos teſtes habemus, Pontifices, Concilia, Principes, Theologos, Iureconſultos, Hiſtoricos, eoſque veteres, & recẽtiores; Germanicos, & Italicos.

CAPVT QVARTVM.

Nunc verò quid pro ſe adferat Illyricus videamus. ſic igitur præfatur pag. 89. Reſtat vt dicatur de Electoribus, & iure electionis noui Imperatoris, decedẽte priore. nã hic quoque, vt vbique alibi, Pontificiorum paraſitarum mendacia graſſantur. dicunt enim, quòd imperante Othone Tertio, Gregorius Quintus

Ger-

Germanus malè à Romanis tractatus, ſuaq. ſede pulſus decretum tulerit, quòd ſeptē Germani Principes, loco Romani populi Senatusq; Imperatorē in perpetuam poſteritatem eligere deberent. quod eorum figmentū mox euidenter Deo dante redarguemus.] Hæc eſt Illyrici præfatio: quæ ſi vera ſit, neceſſe iam erit, vt idem Illyricus fateatur, non modò paucos quoſdam Scriptores Italicos, ſed etiam multos Germanos, & ipſos Electores, atque adeo Illyricum, & collegas eius fingere ac mentiri, vt Romani Pontificis gratiam aucupentur. Sed videamus quá euidenter Pontificiorum paraſitarū (vt ipſe vocat) figmentum redarguat. Primo loco teſtem producit Iordanum, qui in libro de Tranſlatione Imperij ſcribit à Carolo Magno Electores inſtitutos. At idem Iordanus addit, id feciſſe Carolum de cōſenſu & mandato Romani Pontificis, vt ſuprà ex verbis eius oſtendimus. neque nos tenet Illyrici annotatio illa, Suppoſititium planè videtur eſſe illud verbum, de mandato Papæ; nam tunc Papæ fuerunt ſubditi iurati Principum Romanorum, atque adeò Caroli ipſius; non autem eorum domini, qui aliquid eis mandare poſſent, aut auderent.] Hæc (inquam) annotatio nos neq. terret, neque mouet. ſiquidem Pontifices Ro-

manos Imperatorũ ſubditos iuratos aliquando fuiſſe dixit aliquoties iá Illyricus, ſed nunquam probauit, nos verò contrà demonſtrauimus ex Chronico Mariani Scoti, Ludouicum Imperatorem Caroli Magni filium, iubente Papa Gregorio (ſic enim loquitur Marianus) coniugem recepiſſe: & ex Aimoino lib. 5. de rebus Gallorum cap. 24. mandato Adriani Papæ receſſiſſe Carolum Caluum ab infeſtatione Ludouici iunioris, Imperatoris Romanorum: denique (vt omittam alia innumerabilia exempla ſuprà citata) ex Radeuico canonico Friſingenſi lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. 70. Fridericum Imperatorem Pontificis pedes oſculatum, eíque ex equo deſcendenti ſtrepam tenuiſſe.

Secũdo loco producit teſtem Nauclerum: Porrò Nauclerus, inquit, generatione 34. ordinationem Electorum tribuit Othoni Tertio hiſce verbis, Hoc in tempore Electores Imperij inſtituti leguntur: de quo aliqui ſcribunt, quòd Otho Tertius, cùm hæredes ex ſe deſcendentes nõ haberet, conſtituit ex conſilio Principum Germaniæ, vt Imperatore mortuo, in oppido Frãcofurt perpetuò fieret electio, Electoreſque conſtituit tres Archiepiſcopos, &c.] At Illyricus non ſatis germana fide ſequentia verba prætermiſit, quæ ita habent:

habent: Itaque aiunt, Gregorium quintum cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortunæ; vtque is, qui cæteris virtute præſtaret, præeſſet etiam dignitate; ſanctionem tuliſſe de Imperatore deligẽdo, &c. Vide etiam quæ ſuprà citauimus ex Nauclero, & planè perſpicies quàm bona fide auctores citet Illyricus. Tertium teſtẽ eſſe vult, neſcio quam additionem ad epiſtolas Decretales. Quin (inquit) & Decretaliũ exemplaria quædam recens Lugduni impreſſa, habent additionem ſuper Venerabilem, quæ conſtitutionem ſeptem Electorum Othoni Tertio tribuit, cui ſanè aliqua fides à Papiſtis tribuẽda eſt.] Iſta verò additio nihil omnino nos mouet, tum quòd ſit Caroli Molinęi, hominis hæretici, & qui Rom. Pontificem non minus quàm Illyricus oderat; tum quòd ſit gloſſa deſtruens textum, cùm in ipſo cap. Venerabilẽ, apertiſſimis verbis legatur, poteſtatem eligendi Regem Romanorum, ad Principes Germaniæ ab Apoſtolica Sede perueniſſe.

Quartum teſtẽ producit Theodoricum à Niem: Eodem modo (inquit) & Theodoricus Niemus, qui primùm fuit multorum Paparum ſecretarius, poſtea Epiſcopus Verdenſis, eidem Othoni Cæſari, & Principibus Imperij conſtitutionem ſeptem Electorum

adſcribit] Hîc verò non ſolū fidē, ſed etiā prudentiā in Illyrico deſiderare cogor. ſiquidem Theodoricus à Niem in ſuo Nemore, vt ipſe etiā Illyric' poſt quatuor pagellas prolixè citat, nihil eiuſmodi ſcribit; quin etiā (quod attinet ad Othonē Tertium) clariſſimis verbis Illyrici mendaciū coarguit. ait enim Electores primū inſtitutos poſt obitū Heinrici ſancti, qui Othoni Tertio ſucceſſerat in Imperio. quo pacto autē Othoni tribuere potuit Niemus id quod ipſe ſcribit factum poſt obitū ſucceſſoris eius? Quinto loco Albertū Krantziū teſtē profert: Quod (inquit) & Albertus Krantzius in ſua Metropoli facit diſertis verbis, ſicut & in aliis ſuis hiſtoriis.] Nūc planè Illyrice, ſapere cœpiſti, qui diſerta illa verba Krātzij nō adſcripſiſti. ſed adſcribemus nos, vt candorē pectoris tui omnes agnoſcāt. Sic igitur Krantzius lib. 3. Metropolis cap. 40. Ita periit ſine prole (Otho Tertius) præualuitq́; electio, quam idem Imperator cum Gregorio Quinto propinquo ſuo feciſſet, quæque durat in hodiernum, vt non legitima ſucceſſione quæratur Imperator (quomodo à memoria Magni Caroli videbatur inolitum) ſed electione ſeptem primitiuorum Principum aſſumatur. Hæc ſunt illa diſerta verba Krantzij, vbi vides Gregorium Pontificem nominari, cùm de-

de conſtitutione Electorum agitur. Sed magis adhuc diſerta ſunt verba eiuſdem Krantzij in lib. 4. Saxoniæ cap. 25. à nobis ſuprà citata. in iis enim verbis illud ipſum legitur, quod Illyricus in præfatione huius diſputationis paraſitarum Pontificiorum mendacium, & figmentum appellauit.

Sexto loco Nicolaum Cuſanum teſtem producit, cuius integrum caput 4. libri 3. de Concordantia Catholica ſuo libello inſeruit. Sed is auctor ab Illyrico multum diſſentit. etſi enim docet non à ſolo Pontifice Electores Imperij inſtitutos, ſed à communi conſenſu Imperij vniuerſi; docet tamen Summi Pontificis conſenſum, ad eam inſtitutionem legitimè faciendam primo loco neceſſariò requiſitum: non ſecus atque in concilio vniuerſali auctoritas, & conſenſus Præſidis requiratur. Concurrebat (inquit) ad hoc conſenſus ipſius Gregorij quinti, tanquam vnius Pontificis Romani, qui iuxta gradum ſuum in conſentiendo in communem Imperatorem intereſſe habet, rectè, ſicut in Conciliis vniuerſalibus concurrit in primo gradu auctoritas ipſius per conſenſum cum aliis omnibus ipſum concilium celebrantibus: vigor nihilominus definitionis non ab ipſo primo omnium Pontifice, ſed ex communi omnium,

& ipſius, & aliorum conſenſu dependet. Et infrà. Ita quòd puto in veritate conſenſum Romani Pontificis à principio interueniſſe, dum iſti Electores conſtituerentur. vnde ipſi communi fungentes legatione omnium qui Imperio ſubſunt, etiam totius ſacerdotij, & Romani Pontificis, eligunt. Hæc ille. Nihil igitur aliud Cuſanus docet, niſi Summũ Pōtificem non per ſe ſolum, ſed adhibito etiam aliorum conſilio, & conſenſu, eam ſanctionem edidiſſe. Veruntamen in eo ab iſto auctore diſſentire cogimur, quòd ipſe auctoritatem præcipuam eius inſtitutionis ad conſenſum omnium eorum referat, qui ad Imperium pertinẽt. quod quidem nullo teſte probat, nec probare poteſt. nullus enim Hiſtoricus refert talem aliquem popularem conuentum; qualem Cuſanus fingit, ad inſtituendos Imperij Electores celebratum eſſe, neque mirum videri debet, ſi Cuſanus, vir alioqui doctiſſimus & diligentiſſimus, in eiuſmodi rebus, quæ ab hiſtoriarum cognitione pendent, hallucinatus ſit. ſiquidem ipſius ætate adeò magna erat vbique penuria veterum Hiſtoricorum, vt ipſe capite ſuperiore eiuſdem libri aliquoties referat, ſe apud nullum veterem auctorem legiſſe, Imperium Romanum tranſlatum fuiſſe à Græcis ad Carolum Magnum;

gnum;

gnum; & inde etiam colligat, neque Carolum Magnum, neque cæteros Principes ſucceſſores eius, vſque ad Magnum Othonem, verè ac propriè fuiſſe Imperatores Romanorũ. At hos manifeſtos eſſe errores, atque ex librorũ inopia natos, ne Illyric⁹ quidẽ negabit. Accedit poſtremò, libros illos de Concordantia Catholica ſcriptos eſſe à Nicolao Cuſano adhuc iuuene, & in gratiam Concilij Baſileenſis, atque eorum qui tum nihil aliud magis optabãt, quàm aliquid dici, vel ſcribi, quo Romani Pontificis auctoritas minueretur. ex quo etiam fonte manarunt illa verba: Vigor nihilominus definitionis, non ab ipſo primo omnium Pontifice, &c. Itaque idem ipſe poſtea maturior, multis de rebus aliter ſenſit & ſcripſit. nam cùm in 2. libro de Concordantia Catholica paſſim euehat in ſublime Concilij Baſileenſis auctoritatem, poſtea tamen in epiſtola prima quæ eſt ad Rodericum, eiuſdem Concilij acta, his verbis reprehendit: Viſi ſunt (inquit) illi obcæcatiſſimi viri in ſpiritu furoris fuiſſe, quando ſupra ſacrum Principem Eccleſiæ neſcio qualem iudiciariam ſibi vendicabant poteſtatem, & horridum nefas attentarunt, in ſacrum Principem ſuum ſæuientes, ſeipſos ab eodem, & vniuerſa per orbem Catholica Eccleſia per-

niciosiſſimè ſecantes. Hæc ille. qui ſine vlla dubitatione (ſi occaſio ſe obtuliſſet) de hac etiam quæſtione noſtra longè aliter poſtea ſcripſiſſet. Atque hæc paulo fuſiùs de Cuſano diſſerere placuit, ob eius viri eruditionem. nam alioqui facilè potuiſſem vnum auctorem, eumque recentiſſimum, contemnere; cùm tot haberem veteres Theologos, Iureconſultos, Hiſtoricos; ipſum denique Summum Pontificem, ac Principes Electores, quos vni illi obiicerem. Pergit deinde Illyricus, atque ait: Martinus Polonus Paparum familiaris, diſſerens de conſtitutione Electorum, non tribuit eam Papæ, facturus procul dubio ſi verè potuiſſet. ſic & Antoninus, Epiſcopus Florentinus. Sic & Leopoldus de Bamberga, ſæpe dicens de conſtitutione ſeptem Electorum, nuſquam tamen id Papis, aut Rom. Eccleſiæ adſcribit, cuius alioqui ſtudioſiſſimus fuit.] Rectè facit Illyricus vt ad teſtes mutos prouocet. nam, vt eſt ſolertis ingenij, facilè præuidebat fore, vt loquẽtes teſtes ex ipſis ipſorum teſtimoniis nullo negocio refellerentur. At quid quæſo valent tres muti teſtes, aduerſus tam multos loquentes, fideq. digniſſimos, quos nos protulimus? ſanè in quouis tribunali multo plus ponderis habẽt duo treſve homines qui affirment, quàm viginti

ginti qui neq. aſſerãt,neq.negent. quanto igitur magis pluris faciendi ſunt viginti, & eo amplius, qui diſertis verbis teſtantur, Electores à Pontifice conſtitutos; quàm tres, qui id neque negant, neque affirmant, ſed vt ré notam,& peruulgatam prætereunt? Pergit igitur Illyricus, his omiſſis, ad argumenta quædam longiùs petita, atque ex eo probare conatur, à Gregorio Quinto nullam editã ſanctioné de Electoribus Imperij, quòd eius anteceſſor Benedictus Othone ſecundo Romæ vita functo Germanos orauerit, vt bonũ Principem eligerent. Scribit (inquit) etiam Platina, Benedictum Pontificem ibi tunc apud omnes inſtitiſſe, & oraſſe vt in tanta rerum difficultate totq. periculis, maximè idoneum deligerent: quo ille diſertè confeſſus eſt, ipſorum eſſe, non ſuum, eligere Imperatorem. ſi verum eſſet quod Paparum adulatores contendunt, Papas Carolo dediſſe Imperium, Papas Othoni Imperiũ tradidiſſe, Papas denique poſt Othonem Tertium ius eligendi Cæſaris Germanis tradidiſſe: an non ibi mortuo ſecundo Othone ſuum illud tam plenarium ius eligendi,& creandi Imperatores, vel maximè Papa demonſtraſſet, cùm tanta eſſet de ea re controuerſia, cumque Romæ in ſede Papali negocium ageretur?] At quid eſt hoc

 aliud

aliud, Illyrice, niſi aërẽ verberare: Quis enim Catholicorum ſcriptorum dicit, ad Pontificem pertinere, Imperatores eligere? elegit ille quondam Carolum Magnũ; ſed cùm in eius perſona (vt Innocentius loquitur) ad Germanos Imperium tranſtuliſſet, ius etiã electionis illis cõceſſit; ſibi verò id retinuit, vt electum, ſi is idoneus videretur, confirmaret, inungeret, coronaret. quod ius Pontificium confirmãdę electionis, Principes Electores agnoſcere debere, & in ſua præſentia agnouiſſe, teſtatur Innocentius Pontifex in cap. Venerabilem, aliquoties iam citato. Itaq. idem Platina, qui ſcribit à Benedicto Pontifice exoratos Electores, vt idoneum Principẽ deſignarent, ſcribit etiam (quod Illyricus non ſatis germana fide reticuit) ab eodem Põtifice Othonis Tertij electionem cõfirmatam, & eo modo ſchiſma ſublatum, quod in Imperio oriri iam cœperat, cùm alij Othonem, alij Heinricum, alij Creſcentium Imperatorem delegiſſent. quo ſanè facto ſumma apparuit in Summo Põtifice poteſtas; quemadmodum etiam ante illa tempora, cũ Carolus Caluus, & Ludouicus Rex Germaniæ de Imperio diſceptarent, ille obtinuit cauſam, quem Summus Põtifex coronauit, vt nos ſuprà cap. 5. ex probatis hiſtoriis demonſtrauimus. & poſt tem-

 pora

pora Benedicti cùm Lotharius & Chunradus (vt verbis vtar Innocentij in cap. Venerabilem) in diſcordia fuiſſent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Chunrado tunc demum ad eius gratiam redeunte.

Sed veniamus ad aliud Illyrici argumentum. At (inquit) quod Pontificij adulatores clamant, Gregorium Quintum eam poteſtaté Germanis tradidiſſe, & iſta ratione (vt nunc ſunt) conſtituiſſe; nullo certo teſtimonio probari poteſt, & inſuper rationi repugnat.] Et infrà: Denique proferant, ſi poſſunt, exemplar iſtius decreti, quod à Papa Gregorio Quinto factum eſſe aiunt.] Non laborabimus (credo) in hac diluenda obiectione, ſi Illyricus ſibi conſtare velit. nam (vt omittam teſtes illos tam multos, & tam probatos, quos antea in medium adduxi) in eadem pagina vbi obiicit nobis teſtium idoneorum penuriam, pronunciat ipſe ſine vllis teſtibus, ſanctionem illam de ſeptem Electoribus ab Othone Tertio eſſe factam, cùm is in Germaniam ex vrbe rediiſſet. quæro igitur ab Illyrico: qui ſunt Hiſtorici, qui ſcripſerunt, Othonem Tertium in Germania ſanctionem illam edidiſſe? ego ſanè nullum omnino legi, qui aliquid eiuſmodi ſcri-

ſcripſerit:quos autē Illyricus ſuprà citauit, nihil iuuare cauſam eius, ſuprà demonſtraui. Deinde proferat ſi poteſt Illyricus exemplar iſtius decreti, quod ab Othone Tertio factum eſſe dicit;qui in hiſtoria illa centuriata ita omnia collegit, vt nihil planè prætериiſſe videatur: cur nō etiā decretum illud Othonis Tertij de ſeptē Electoribus in eā retulit? cur igitur nobis obiicere non veretur, quod æquè ſibi ac ſuis obiici poſſe videt? vt igitur vno verbo reſpondeā; vbi decretū illud Gregorianū lateat, ſi tamē vſquā hoc tēpore exſtat, neſcio; quod tamen aliquando factum eſſe, facilè mihi perſuadent inſignes illi viri, qui in libris ſuis narrationem huius factii inſerendam cenſuerunt. nam etiamſi exſtaret, non aliunde certiùs cognoſceretur eſſe Gregorij, quā ex traditione, & fide Hiſtoricorum. Poſtremum, idq; grauiſſimū Illyrici argumentum ſumitur ab ipſa naturali ratione. Sed pugnat (inquit) cum omni ratione hoc figmentum. nam primum electionis ius veteri more ſtatim in ipſa Imperatoria dignitate continebatur, cùm Imperium fuit adhuc hæreditarium, vt Carolus, aliúſve aliquis cùm ſemel fuit factus Imperator, non tantùm ipſe pro arbitrio imperauit; ſed potuit etiam eam dignitatem communicare alteri, cui voluit, vt Carolus

com-

communicauit Ludouico filio, is porrò Lothario. potuit igitur idem Imperator ex plenitudine ſuæ poteſtatis etiam aliis illud ius eligendi tradere, aut cõſtitutionem aliquam, decretumq́. de ea facere, non expectato Papę mandato, qui tunc eius iuratus ſubditus fuit cum omnibus Romaniſtis; ſicut Sergius iurauit Lothario fidelitatem cum ſuis Romanis, & plurimi alij Papæ. Deinde creato ſemel Imperatore, & tranſlato Imperio in aliquam gentem, vt iſti gloriãtur ſe tranſtuliſſe in Francos, & Germanos; non tantũ ipſe vnus homo habuit illã plenitudinem Imperatoriæ poteſtatis, ſed etiam principes poteſtatis illius participes fuerunt. Imperium enim non in vno ſolo homine, ſed in toto eorum corpore, & præſertim in eius principibus conſiſtit.] Sed hæc omnia, aliaque permulta, quæ Illyricus repetit, & inculcat vſque ad nauſeam, nihil aliud efficiunt, niſi ius eligendi Imperatorem penes Germanos fuiſſe ab ipſa tranſlatione Imperij: quod nos certè minimè negamus. quin potiùs Innocentius Pontifex, loco ſuprà citato, ex eo probat, poteſtatem eligendi Imperatorem ad Germanos ab Apoſtolica ſede perueniſſe, quòd eadem Apoſtolica ſedes in perſona magnifici Caroli Imperium à Græcis tranſtulerit in Germanos. At non rectè colli-

ges

ges ex eo quòd Apoſtolica Sedes ius eligendi Germanis in Carolo Magno tribuit illo ipſo tempore, quo in eos Imperium tranſtulit; non potuiſſe Gregoriũ Quintum poſteà ſanctionem aliquam circa electionem Imperatoris, ipſo præſertim Imperatore, Germaniſque Principibus conſentientibus, edere. Nam etſi Pontifex Imperium tranſtulit, & ius eligendi Principem dedit; non tranſtulit tamen neque dedit illam ſuam, quam in omnem Eccleſiam ab ipſo Chriſto habet, ſummam atque pleniſſimam poteſtatem. Quare ſicut potuit, Eccleſiæ cauſa id exigente, Imperium à Græcis ad Germanos transferre: ita quoque transferre poſſet, ſi eadem cauſa nunc occurreret, à Germanis ad aliam nationem. pari ratione, ſicut ius eligendi Principem potuit Summus Pontifex Leo eius nominis Tertius Germanis tribuere: ita quoque potuit Gregorius Quintus ad impedienda ſchiſmata, bella & ſeditiones, quæ ex multitudine Electorum naſcebantur, ad certum numerum Principum Electores eiuſmodi reuocare; præſertim (vt ſuprà dixi) ipſo quoque Imperatore aſſentiente, vel etiam petente ac rogante. omnino enim veriſimile eſt, Imperatorem, quod ipſe facere non audebat, vt tot Principes ab electionis iure excluderet, à

Sum-

Summo Pontifice id poſtulaſſe. Iá verò quòd Sergium Papam Lothario fidelitatem iuraſſe Illyricus ſcribit, non aliò pertinet, quàm ad cumulum augendũ eius mendaciorum, nam neque Ado, neque Rhegino, neque Otho Friſingenſis, neque Abbas Vrſpergenſis, neq. Marianus Scotus, neq. Sigebertus, neq. Martinus Polonus, neq. Platina, neq. Naucĺerus, neq. alius vllus (quod ſciã) hoc dicit. ac ne ipſe quidem Illyricus in vita Sergij, quam ſcribit cẽt. 9. cap. 10 col. 497. & 498. Sed video vnde occaſionem mentiẽdi arripuerit Illyricus. Liber Pontificialis in vita Sergij II. & Io. Nauclerus in Chronico Generat. 39. tradunt rogatum fuiſſe Sergium Pontificem, vt permitteret Romanam nobilitatem iurare fidelitatem Ludouico Lotharij filio, quem idem Sergius Regem Italiæ declarauerat: Pontificem autem nullo pacto concedere voluiſſe, vt Romani Ludouico iurarent, idque tantum permiſiſſe, vt Lothario Imperatori iuſiurandum quod petebatur præſtarent. quoniam igitur Sergius Papa Romanos proceres Imperatori Lothario iurare permiſit, id Illyricus pro ſua mentiendi auctoritate ita interpretatus eſt, ac ſi Pontifex ipſe Imperatori iuſiurandũ præſtitiſſet. Ac vt videas, Lector, quàm ſibi ipſe conſtet Illyricus, adſcribam hic pauca

ca de iſto ipſo Sergio ex loco citato hiſtoriæ centuriatæ eiuſdem Illyrici; ibi enim Sergium Papam, vt Monarcham Orbis terræ, & Dominum Regum, atque Imperatorum deſcribit, quem hoc loco ſubditum iuratum Imperatoris facit. Sic igitur ille cent. 9. cap. 10. col. 498. Maieſtatem ſpreuit, nam ſeſe paſſus eſt ordinari in Pontificem, non expectato Imperatoris aſſenſu: quod erat contra priuilegia eius. deinde noluit committere, vt populus Romanus Ludouico Filio Lotharij ſacramentum præſtaret: licet Drogo Metenſis, & alij Archiepiſcopi, qui ex Galliis cum Ludouico aduenerāt, acriter ea de re cum ipſo contenderent. inquit enim ad Epiſcopos, & legatos: ſi vultis Domino Lothario Imperatori magno hoc ſacramentum vt faciant, ſolummodo conſentio, & permitto. nā Ludouico eius filio vt hoc peragatur, nec ego, nec omnis nobilitas conſentit. Regna huius mundi, & gloriam eius affectauit. penes ſe enim voluit eſſe poteſtatem, Reges & Imperatores, quos vellet, inaugurandi. nam Lotharium coronauit, & Ludouicum eius filium Regem Longobardorum deſignauit: Ludouici filios, de regno digladiantes, ad pacem per legatos cohortatus eſt, & regni partitionem approbauit. & Siconulpho Beneuētano in terram proſtra-

to pedes ſuos oſculandos præbuit.] Hæc ille. qui ſi verba ſua inſpicere non grauetur; per ſeipſe facilè iudicabit, vtrum ille iuratus ſubditus, atque, vt ſuprà vidimus, iuratum mancipium Regum iure appelletur, qui Imperatores, quos vult, coronat; qui filios Imperatoris Reges deſignat; cui duces humi proſtrati pedes oſculantur, ad cuius nutum populi ſacramentum fidelitatis Imperatori præſtant, quo demum repugnãte, iidem populi in verba Ludouici Regis præſentis, atque armati, iurare non audent. Sed iam libri totius Illyriciani concluſionem audiamus. Hactenus (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducente, & dolos fraudeſque Antichriſti, eiusque Symmyſtarũ patefaciente, oſtendimus veram tranſlationem aut etiam communicationem Rom. Imperij in Germanos factam, qua etiam nunc Dei beneficio fruuntur. & ſimul contra recepta hiſtoricorum clericorumque figmenta probaui, nec tranſlationem Imperij, nec ius Electorum, eis Papæ beneficio contigiſſe, &c.] Non poſſum equidem non vehementer mirari, cur ſummum Pontificem Antichriſtum tam confidenter Illyricus nominet. nouimus enim ex Daniele cap. 11. & Paulo 2. Theſſ. 2. Antichriſtum nullũ Deum curaturum, ſeq.

ipſum ſupra omne quod dicitur Deus, exaltaturum. & rurſus ex Illyrico in hoc ipſo libro ſæpius audiuimus, Romanos Pōtifices ſeruos & mancipia Imperatorum fuiſſe; ex Centuria verò 8. & 9. cap. 10. iā antè didicimus eoſdem Pontifices tot Diis ſeſe ſubiicere ſolitos, quot ſunt in cælo ſancti, quot in terris imagines, quot ſub terram reliquiæ: quis igitur capiat, cum extollere ſe ſuper omnē quod dicitur Deus, & nullum Deum curare, qui non modò Deos innumerabiles publicè colat, ſed etiam adeo ſit humilis atque abiectus, vt ſe mancipium iuratum Principum terrenorum eſſe fateatur? Sed quid opus eſt in hoc mendacio refellendo diutius laborare, cùm totus liber ex mēdaciis conſtet? ſic nimirum loqui, ſic diſputare oportuit diſcipulum eius, qui in veritate non ſtetit. Sed quid ego de illa incredibili impudentia, vel ſacrilega potiùs impietate dicam, quā tot mendaciorum auctorem Spiritum ſanctum facit? Hactenus (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducente dolos & fraudes Antichriſti oſtēdimus.] Hoc ſanè deerat ad cumulum mendaciorum, vt diſputationem mendaciis vndique ſcatentem, vel potiùs totam ex mendaciis fraudibuſquè contextam, Spiritui ſancto tribueret, omnemque veritatem appel-

appellaret. eſt ne aliquid vltrà, quò progredi audacia atque impietas poſſint? ſi mentiri ſcelus eſt apud Chriſtianos; quid erit, religioni ſibi ducere non mentiri? quid ipſa mendacia in Spiritum ſanctum auctorem conferre? Sed ego non iam Illyricum miror confidentiſſimè mentientem, ac religioni ſibi ducentem non mentiri, & demum ipſa ſua mẽdacia Spiritui veritatis adſcribentem; nam impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit. Illos miror, qui cùm viri prudentes & graues videri velint, ſibi tamẽ ab eiuſmodi portentis imponi atque illudi tam facilè patiuntur. quæ enim maior cogitari aut fingi poteſt vel negligentia, vel cæcitas, vel etiam ſtupiditas, quàm iis hominibus fidem habere, quorum tanta eſt leuitas & inconſtantia, vt perpetuò ſecum ipſi pugnent; tanta mentiendi libido, vt in exiguis libellis tantos aceruos mendaciorum inſerant, vt plura mendacia ſint quàm verba? ſed ſi eorum deſidia non immeritò reprehenditur, qui mendaciſſimos libros facilè ſibi obtrudi ſinunt; intoleranda deinceps non iam deſidia, ſed improbitas erit, ſi detecta & confutata mendacia ab oculis ſuis atque auribus non repellát. quamquam ego meliora de Germanis, vt corpore candidis, ſic etiam animo ſinceris, & verita-

tis amantibus ſperare debeo. iniuriam enim facerem nobiliſſimæ nationi, ſi eos crederem mendaciis potiùs, quàm explorata veritate delectari. Vnum illud oro, atq. obſecro Germanos omnes, vt ſecum ipſi cogitēt, qui ſint, vnde genus duxerint, quos maiores habuerint; quantum denique interſit inter præclariſſimos illos heroes, Carolũ Magnum, Lodouicum Pium, ſanctum Heinricum, Lotharios, Othones, Chunrados, qui nihil antiquius habebant, quàm vt Apoſtolicam B. Petri ſedem certatim honorarēt, atque ornarent; & neſcio quos Illyricos, homines obſcuros, ſeditioſos, ac turbulentos, qui totis viribus laborant, vt eandem illam Sedem impoſturis ac fraudibus euertant. neque enim dubito, quin, ſi iſta paulo attentiùs cogitauerint, illorum potiùs, quàm iſtorum ſimiles videri volent: multoque magis eorum pietatem, grauitatem, conſtantiam ſectandam ſibi eſſe ſtatuent, qui Germanicum nomen toto orbe terrarum celeberrimum ſua virtute fecerunt; quàm impios iſtorum furores, temeritatem, & inconſtantiam, qui Germaniam vniuerſam ſectis, ſeditionibus, ac tumultibus repleuerunt. Illud certè Hiſtoricorum omnium literis ac vocibus teſtatum extra controuerſiam eſt, numquam magis po-

tentiâ atque opibus floruiſſe Germaniam, quàm cùm illi imperarent, qui Sedem Apoſtolicam in primis venerabantur.

Ad finem libri ſui de tranſlatione Imperij adiecit Illyricus longiſſimam Appēdicem; in quam primo loco retulit integrum caput tertium libri tertij de Concordantia Catholica Nicolai Cuſani. 2. integram epiſtolam Innocentij tertij, quæ incipit Venerabilem, & habetur inter Epiſtolas decretales titulo de Electione. 3. epiſtolam Friderici primi Imperatoris ex Radeuico lib. 3. cap. 10. quam etiam ſuprà poſuerat in prolegomenis. 4. Hiſtoriam quandam de rebus geſtis Paſchalis Papæ, & Heinrici Imperatoris ex Dodechini Abbatis appendice ad Marianum Scotū. 5. Ludouici Quarti Imperatoris Apologiam. Ex quibus omnibus nihil eſt quod reſponſionem deſideret, præter Apologiam Ludouici Quarti. nā de teſtimonio Cuſani diximus ſuprà c. 13. & 15. Epiſtola Innocentij cauſæ noſtræ maximè fauet. De epiſtola Friderici diſſeruimus cap. 3. Hiſtoria Paſchalis & Heinrici ad rem præſentem nihil facit. non enim inter eos quæſtio erat de Imperij tranſlatione, ſed de inueſtituris Epiſcoporū. & præterea imperfecta hiſtoria eſt, quam ex Dodechino refert Illyricus; perfecta ex Abbate Vrſpergenſi pe-

tenda eſt. ex qua quiſque perſpicere poterit, contentionem illam longè alium exitum habuiſſe, quàm optaſſet Illyricus. coactus enim fuit Imperator, terroribus plagiſque immiſſis diuinitus, Eccleſiæ collum ſubiicere, atque inueſtituras Epiſcoporum, pro quibus retinendis tamdiu laborauerat, vel inuitus dimittere. Sola igitur reſtat Ludouici Quarti Apologia; quæ quoniam ab Alberto Pighio egregiè refutata eſt, ne actum agere videar; ad ipſius Alberti reſpóſionem Lectorem cenſui remittendum.

FINIS.

LAVS DEO.